

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор департаменту екології
та природних ресурсів
Дніпропетровської облдержадміністрації

Р.О.СТРІЛЕЦЬ

“30” серпня 2019 року

РЕГІОНАЛЬНА ДОПОВІДЬ

**про стан навколишнього природного середовища
в Дніпропетровській області за 2018 рік**

**м. Дніпро
2019 рік**

Шановні мешканці Дніпропетровщини!

Сьогодні ми на практиці доводимо, що принципи сталого розвитку працюють на території області.

Три роки тому ми розробили і запровадили нову екологічну програму Дніпропетровщини. Замість 8-ми застарілих пострадянських програм тепер маємо одну комплексну, основою якої стали принципи сталого розвитку та програмно-цільовий метод, який вже сьогодні показав свою ефективність та результативність. Це наш стратегічний план роботи на 10 років, за яким ми працюємо з 2016-го.

Протягом останніх двох років ми вже маємо позитивну тенденцію до зменшення рівня техногенного навантаження на довкілля. При зростаючих обсягах виробництва викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря скоротились майже на 25%, нам також вдалось стабілізувати ситуацію зі скидами зворотних вод.

Переконалий – це результат застосування комплексного підходу у поєднанні з програмно-цільовим методом. Саме на цьому базується Дніпропетровська обласна комплексна програма екологічної безпеки на 2016 – 2025 роки.

Я впевнений, що таку практику можна впроваджувати на всій території України, що безперечно дасть позитивний ефект на шляху нашої держави до європейської інтеграції.

Ефективний захист довкілля складно уявити без використання новітніх технологій. 2018-го року стартувала online передача даних про стан атмосферного повітря з автоматизованих постів спостереження. Інформація – у режимі реального часу та у відкритому доступі як для органів влади, так і для звичайного мешканця. До цього питання підійшли комплексно: переконали основні підприємства-забруднювачі у необхідності відкритого доступу до інформації та одночасно продовжили встановлення автоматизованих постів спостереження безпосередньо у місцях проживання населення.

На якісно новий рівень сьогодні виходить розвиток обласної системи екомоніторингу. У 2018 році започатковано новий інноваційний формат співпраці з “Дніпрокосмос”, який відкриває необмежені можливості використання супутникової інформації. Першочерговим кроком стало проведення інвентаризації місць видалення відходів. В області додатково виявлено близько 400 несанкціонованих сміттєзвалищ.

Запроваджено широкомасштабний проект повернення до життя занедбаних водойм. Щороку ми реалізуємо понад 20 природоохоронних ініціатив щодо розчистки водойм та захисту від підтоплень населених пунктів. Використовуємо усі доступні методи для відновлення річок та озер: розчищаємо, поглиблюємо, відновлюємо та зариблюємо.

Працюємо спільно, системно і на результат. Не зупиняємося, рухаємося далі.

*З повагою, директор департаменту екології
та природних ресурсів Дніпропетровської ОДА*

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

1.1. Географічне розташування та кліматичні особливості території

Дніпропетровська область знаходиться у південно-східній частині України, в басейні середньої і нижньої течії Дніпра. На сході вона межує з Донецькою, на півдні – із Запорізькою і Херсонською, на заході – з Миколаївською та Кіровоградською, на півночі – з Полтавською та Харківською областями України.

Територія області – 31,92 тис. км², що складає 5,3 % території країни. Адміністративний центр області – місто Дніпро розташоване по обох берегах річок Дніпро та Самара.

Область поділяється на 22 адміністративні райони, включає в себе 13 міст обласного і 7 – районного підпорядкування, 46 селищ міського типу, 1435 сільських населених пунктів.

Чисельність населення області становить 3206,477 тис. чоловік. Кількість населення у місті Дніпро – 1000,576 тис. чоловік. Чисельність міського населення області – 2690,517 тис. чоловік (83,9 %), сільського – 515,96 тис. чоловік (16,1 %).

Область розташована у степовій зоні України. Ландшафт переважно рівнинний. На заході області простяглось значно почленоване Придніпровське узвишся (висота до 209 м). У південно-східну частину її входять відроги Приазовського узвишся (до 211 м). Центральна частина зайнята Придніпровською низиною, яка на півдні переходить в Причорноморську. З північного заходу на південний схід область перетинає ріка Дніпро, до басейну якої належать її притоки – Оріль, Самара із Вовчою, Мокра Сура, Базавлук, Інгулець із Саксаганню та інші.

В області близько 1,5 тисячі водойм та ставків площею понад 26 тисяч гектарів. На півдні територія області омивається водами Каховського водосховища.

Дніпропетровщина розташована в зоні помірних широт. Клімат області помірно-континентальний. У цілому він характеризується відносно прохолодною зимою і спекотним літом. Середня річна температура в межах +7 – +9 °С. Найхолодніший місяць – січень (-5 – -7 °С), найтепліший – липень (+22 – +23 °С). Річна кількість опадів збільшується від 400 – 430 мм на півдні до 450 – 490 мм на півночі. Кількість сонячних днів складає в середньому 240 днів на рік.

За різноманітністю і значимістю природних ресурсів Дніпропетровська область є однією з найбагатших в Україні. Майже на всій території області переважають родючі чорноземні ґрунти. Розгалужена система водопостачання дозволяє вести інтенсивне сільське господарство.

Дніпропетровщина багата на корисні копалини. Мінерально-сировинна база характеризується широкою різноманітністю видів і значними запасами деяких корисних копалин. В області виявлено близько 300 родовищ та значні

запаси паливно-енергетичної сировини – вугілля, нафти, газу і газоконденсату, а також талько-магнезитової, каолінової, уранової, будівельної та ін. Родовища залізної (м. Кривий Ріг) та марганцевої руди (м. Марганець та м. Покров) – світового значення. У результаті геологорозвідувальних робіт виявлено золоторудні родовища в Солонянському та Нікопольському районах.

1.2. Соціальний та економічний розвиток Дніпропетровської області

Дніпропетровська область характеризується потужним промисловим і науковим потенціалом, розгалуженим сільським господарством, вигідним географічним положенням, багатими природними ресурсами, високим рівнем розвитку транспорту та зв'язку.

Природні умови області сприятливі для діяльності людини. Дніпропетровщина відзначається підземними багатствами та сприятливим кліматом, водними ресурсами, родючими ґрунтами.

Особливістю регіону є те, що кризові ситуації не локалізовані по території, а охоплюють цілі промислові агломерації, басейни видобутку корисних копалин і території прилеглих до них інших областей.

В цілому, незважаючи на те, що в останні роки має місце тенденція до зменшення антропогенного тиску на довкілля, рівень техногенного навантаження залишається високим, а екологічна ситуація незадовільною.

Екологічні проблеми в області пов'язані з підвищеним рівнем забруднення атмосферного повітря. Промислові підприємства гірничо-металургійного, паливно-енергетичного, хімічного комплексів і транспорт є основними джерелами забруднення повітряного басейну.

Викиди шкідливих речовин в атмосферу у 2018 році становили 614,3 тис. т, що на 43 тис. т (7 %) менше, ніж у 2017 році.

Із загальної кількості суб'єктів підприємницької діяльності у 2018 році отримали дозвіл на викиди 684 підприємств.

Загальний обсяг забору води у 2018 році з поверхневих та підземних водних об'єктів за даними Регіонального офісу водних ресурсів у Дніпропетровській області склав 1179,0 млн м³.

Використання води склало 868,3 млн м³, що на 66,3 млн м³ більше, ніж у 2017 році.

Основні галузі промислового виробництва – найбільші енергетичні та металургійні об'єкти, комунально-побутове водокористування та зрошення земель пов'язані з використанням водних ресурсів р. Дніпро. Водні ресурси у містах і селищах значно менші від потреби в них. Внаслідок цього, в більшості міст області склалася передкризова та кризова водогосподарська та гідроекологічна ситуація, коли самовідновлювальна здатність Дніпра та багатьох річок басейну вже не забезпечує відновлення порушеної екологічної рівноваги. Але якість річкової води в районах основних питних водозаборів Дніпропетровської області суттєво не змінюється.

Значні масштаби використання природних ресурсів та енергетично-сировинна спеціалізація Дніпропетровської області, що обумовлена великими обсягами виробництва і споживання разом із застарілою технічною базою, а також стрімкий розвиток урбанізації та агломерацій визначають високі показники щорічного утворення і нагромадження відходів.

Так, станом на 01.01.2019, в області накопичено понад 10,7 млрд т промислових відходів.

Питання накопичення та утилізації промислових відходів має загальнодержавне значення, оскільки більша частина відходів містить шкідливі для навколишнього природного середовища та людини речовини. Вирішення проблеми утилізації відходів – це очищення довкілля від токсичних речовин і баласту та отримання при цьому корисних продуктів і, як слідство, економічного ефекту.

Необхідно зазначити, що більша частина розміщених відходів мають велику кількість ресурсоцінних компонентів, які можна вилучити з метою одержання якісної та дешевої сировини.

Рециклінг відходів має велике екологічне значення, оскільки сприяє захисту довкілля від негативного їх впливу та забезпечує ощадливе використання матеріально-сировинних і енергетичних ресурсів.

На підприємствах області протягом 2018 року утворилося 243,6 млн т відходів. Із загального обсягу утворених відходів 26,3 тис. т становили відходи I – III класів небезпеки. Переважна їх більшість використовується повторно або передається спеціалізованим підприємствам для подальшої утилізації.

Дніпропетровська область знаходиться в степовій зоні України і займає площу 3,19 млн га, у тому числі землі лісогосподарського призначення становлять 115,162 тис. га, із них вкриті лісовою рослинністю 75,1 тис. га, загальний запас деревини 13,1 тис. м³, а лісистість області відповідає 5,6 %. У той же час, наявність потужних запасів мінеральної сировини і сприятливі агрокліматичні умови зумовлюють високу концентрацію промислових об'єктів і розвиток агропромислового сектору. У результаті більша частина земель антропогенно-трансформована.

В таких умовах дуже складним та важливим є питання виявлення і заповідання природних територій і об'єктів. Незважаючи на це, проводиться планомірна діяльність щодо розвитку і розширення заповідних територій, розглядаючи заповідну справу як головний засіб для комплексного вирішення важливих екологічних проблем, таких як, збереження біорізноманіття, відновлення і підтримка екологічного балансу в біосфері тощо.

Станом на 01.01.2019 мережа природно-заповідного фонду області становить 178 об'єктів загальною площею 96333,99 га або 2,9 % площі області. Із них 31 об'єкт – загальнодержавного значення на площі 33103,86 га, та 147 – місцевого значення на площі 63230,13 га.

2. АТМОСФЕРНЕ ПОВІТРЯ

2.1. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря

Викиди шкідливих речовин в атмосферу у 2018 році становили 614,3 тис. т, що на 43,0 тис. т (7 %) менше, ніж у 2017 році.

У складі викинутих забруднюючих речовин оксиди вуглецю становлять 317,841 тис. т; діоксиди та інші сполуки сірки – 52,670 тис. т; речовини у вигляді суспендованих твердих частинок – 75,998 тис. т; метан – 128,669 тис. т; сполуки азоту – 36,389 тис. т; метали та їх сполуки – 0,778 тис. т, тощо.

Крім того, за звітний період в атмосферу надійшло 23,6 млн т діоксиду вуглецю – основного парникового газу, який впливає на зміну клімату.

2.1.1. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря

Динаміка викидів забруднюючих речовин протягом 2011 – 2018 років наведена у таблицях 2.1.1.1. та 2.1.1.2.

Таблиця 2.1.1.1. Динаміка викидів забруднюючих речовин

Викиди по області	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Загальна кількість викидів в атмосферне повітря, тис. т в т.ч.	1157,883	1173,077	1143,848	1037,075	876,6	833,0*	657,3*	614,3*
- від стаціонарних джерел забруднення, тис. т	950,373	961,947	940,5	855,775	723,9	833,0	657,3	614,3
- від пересувних джерел забруднення, тис. т	207,51	211,13	203,348	181,3	152,6	**	**	**

* - без урахування викидів від пересувних джерел

** - дані в органах Держкомстату відсутні.

Таблиця 2.1.1.2. Динаміка викидів в атмосферне повітря

Роки	Викиди в атмосферне повітря, тис. т			Щільність викидів у розрахунку на 1 км ² , кг	Обсяги викидів у розрахунку на 1 особу, кг	Обсяг викидів на одиницю ВРП, т/млн грн
	Всього	у тому числі				
		стаціонарними джерелами	пересувними джерелами			
2011	1157,883	950,373	207,51	36275	345,957	*
2012	1173,077	961,947	211,13	36747	354,008	*
2013	1143,848	940,5	203,348	35831,45	346,608	*
2014	1037,075	855,775	181,3	26807,47	260,547	*
2015	876,6	723,9	152,6	22677,5	221,7	*
2016	833,0**	833,0	*	26093,0	256,9	*
2017	657,3**	657,3	*	20600,0	203,5	*
2018	614,3**	614,3	*	19200,0	191,6	*

* - дані в органах Держкомстату відсутні.

** - без урахування викидів від пересувних джерел

Динаміка найпоширеніших забруднюючих речовин протягом 2011 – 2018 років (див. табл. 2.1.1.3., 2.1.1.4., 2.1.1.5.).

Таблиця 2.1.1.3. Динаміка найпоширеніших забруднюючих речовин протягом 2011 – 2018 років, тис. т

Населені пункти	2011р.					2012р.				
	разом	в т.ч.				разом	в т.ч.			
		пил	діоксид сірки	діоксид азоту	оксид вуглецю		пил	діоксид сірки	діоксид азоту	оксид вуглецю
м. Дніпро	110,05	22,07	51,017	19,262	7,693	110,42	21,01	55,356	19,078	6,31
м. Кривий Ріг	358,56	62,27	16,79	14,157	234,55	354,6	59,1	13,121	14,135	242,85
м. Кам'янське	124,68	17,94	10,246	5,841	81,174	116,38	15,56	9,688	5,78	82,138
м. Вільногірськ	0,98	0,116	0,335	0,199	0,269	0,723	0,392	0,008	0,141	0,078
м. Жовті Води	1,175	0,135	0,589	0,183	0,091	1,054	0,134	0,45	0,261	0,051
м. Новомосковськ	0,186	0,064	0,005	0,051	0,032	0,166	0,052	0,002	0,047	0,035
м. Нікополь	25,371	0,931	0,246	0,953	22,412	22,416	0,855	0,218	0,952	19,651
м. Марганець	1,135	0,273	0,079	0,113	0,516	1,078	0,256	0,097	0,127	0,481
м. Покров	10,651	0,082	0,334	0,316	9,775	5,01	0,061	0,162	0,173	4,581
м. Павлоград	0,524	0,263	0,078	0,086	0,051	0,466	0,213	0,084	0,083	0,037
м. Синельникове	0,099	0,021	0,026	0,017	0,017	0,08	0,017	0,021	0,017	0,012
м. Першотравенськ	1,273	0,188	0,971	0,002	0,015	1,181	0,175	0,902	0,002	0,014
м. Тернівка	33,715	0,583	0,721	0,108	0,214	39,47	0,584	0,706	0,106	0,208
Разом по області	950,37	131,7	247,873	59,138	364,45	961,95	126,5	258,55	59,71	358,069

Населені пункти	2013р.					2014р.				
	разом	в т. ч.				разом	в т. ч.			
		пил	діоксид сірки	діоксид азоту	оксид вуглецю		пил	діоксид сірки	діоксид азоту	оксид вуглецю
м. Дніпро	104,8	15,36	56,335	18,112	6,498	87,725	13,72	42,635	18,039	6,398
м. Кривий Ріг	351,778	52,16	12,685	13,134	245,916	327,374	46,66	12,05	12,634	230,147
м. Кам'янське	115,45	14,69	10,115	5,14	82,285	105,032	13,56	9,375	4,747	74,9
м. Вільногірськ	0,778	0,468	0,009	0,13	0,056	0,782	0,553	0,008	0,097	0,049
м. Жовті Води	1,009	0,137	0,373	0,25	0,05	1	0,096	0,319	0,191	0,079
м. Новомосковськ	0,165	0,06	0,003	0,038	0,03	0,117	0,047	0,002	0,036	0,015
м. Нікополь	15,339	0,706	0,208	0,805	13,102	21,49	0,791	0,274	0,974	18,956
м. Марганець	1,011	0,245	0,065	0,112	0,474	0,453	0,285	0,013	0,049	0,092
м. Покров	13,798	3,186	0,271	0,372	9,828	13,132	4,28	0,189	0,353	8,173
м. Павлоград	0,42	0,143	0,062	0,084	0,068	0,418	0,12	0,059	0,084	0,099
м. Синельникове	0,04	0,006	0,0009	0,008	0,012	61,224	0,008	0,0007	0,014	0,03
м. Першотравенськ	1,108	0,164	0,811	0,002	0,018	1,182	0,186	0,843	0,002	0,024
м. Тернівка	43,033	0,512	0,551	0,08	0,148	43,819	0,202	0,651	0,097	0,184
Разом по області	940,5	109,9	233,025	54,484	359,838	855,775	99,93	191,671	52,207	340,382

Населені пункти	2015р.					2016р.				
	разом	в т. ч.				разом	в т. ч.			
		пил	діоксид сірки	діоксид азоту	оксид вуглецю		пил	діоксид сірки	діоксид азоту	оксид вуглецю
м. Дніпро	48,5	10,424	23,144	7,917	6,036	80,56	13,777	45,188	12,058	7,875
м. Кривий Ріг	327,031	50,055	10,677	16,251	237,972	342,881	50,223	11,193	15,15	254,397
м. Кам'янське	100,992	13,191	8,569	4,509	72,702	90,45	11,624	7,015	4,213	65,819
м. Вільногірськ	1,276	1,081	0,00654	0,087	0,044	1,284	1,071	0,003	0,085	0,039
м. Жовті Води	0,931	0,046	0,258	0,196	0,112	0,965	0,043	0,358	0,11	0,104
м. Новомосковськ	0,092	0,035	0,00172	0,027	0,016	0,0966	0,035	0,008	0,033	0,016
м. Нікополь	19,469	0,649	0,253	0,85	17,303	25,664	0,841	0,319	0,958	23,203
м. Марганець	0,386	0,261	0,0033	0,034	0,075	0,355	0,267	0,02	0,011	0,049
м. Покров	10,427	3,685	0,041	0,226	6,4	3,295	1,795	0,035	0,062	1,373
м. Павлоград	0,377	0,097	0,054	0,074	0,098	0,384	0,104	0,041	0,082	0,102
м. Синельникове	0,06	0,0105	0,0009	0,0012	0,031	0,076	0,011	0,01	0,012	0,04
м. Першотра-венськ	0,848	0,147	0,574	0,0015	0,018	1,002	0,175	0,668	0,002	0,02
м. Тернівка	42,229	0,305	0,6	0,086	0,093	40,38	0,505	0,613	0,083	0,6
Разом по області	723,9	94,211	98,635	34,946	341,924	833,0*	107,616	181,799	43,182	354,484

Населені пункти	2017р.					2018р.				
	разом	в т.ч.				разом	в т.ч.			
		пил	діоксид сірки	діоксид азоту	оксид вуглецю		Пил	діоксид сірки	діоксид азоту	оксид вуглецю
м. Дніпро	45,681	10,461	17,024	7,443	9,389	47,086	*	18,781	6,732	8,711
м. Кривий Ріг	323,904	46,318	10,277	13,956	242,520	267,433	*	9,287	12,745	200,153
м. Кам'янське	57,751	7,404	4,174	2,97	41,514	103,312	*	6,869	4,607	77,691
м. Вільногірськ	1,235	1,170	0,0002	0,019	0,016	1,086	*	0,0003	0,024	0,015
м. Жовті Води	0,97	0,065	0,347	0,108	0,116	0,755	*	0,238	0,078	0,112
м. Новомосковськ	0,092	0,037	0,0011	0,027	0,016	0,138	*	0,0009	0,0298	0,0492
м. Нікополь	25,333	0,846	0,347	0,943	22,902	26,181	*	0,349	0,985	23,637
м. Марганець	0,344	0,299	0,0023	0,0129	0,0156	0,290	*	0,0022	0,0151	0,0164
м. Покров	8,064	2,349	0,127	0,190	5,361	8,266	*	0,109	0,196	5,621
м. Павлоград	0,604	0,196	0,175	0,09	0,103	0,314	*	0,0376	0,075	0,103
м. Синельникове	0,059	0,008	0,0006	0,0098	0,032	0,055	*	0,0004	0,0078	0,0277
м. Першотра-венськ	0,909	0,158	0,6	0,002	0,021	0,965	*	0,663	0,0013	0,015
м. Тернівка	43,696	0,416	0,607	0,074	0,006	33,433	*	0,445	0,068	0,0053
Разом по області	657,3	69,727	33,6821	25,8447	695,6406	614,328	75,998	52,359	30,510	317,841

* інформацію не надано

Таблиця 2.1.1.4. Обсяги викидів в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами у районах та містах області у 2018 р. (т)

Населені пункти	Обсяги викидів, т		Збільшення (+) / зменшення (-) викидів у 2018 р. проти 2017 р., т	Обсяги викидів у 2018 р. до 2017 р., %	Викинуто в середньому одним підприємством, т
	у 2017 р.	у 2018 р.			
Дніпропетровська область	657324,601	614328,408	-42996,193	93,5	972,039
м. Дніпро	45681,375	47085,974	1404,599	103,1	264,528
м. Вільногірськ	1235,369	1085,865	-149,504	87,9	180,978
м. Кам'янське	57750,912	755,262	-214,306	77,9	94,408
м. Жовті Води	969,568	103312,269	45561,357	178,9	2348,006
м. Кривий Ріг	323903,953	267432,592	-56471,361	82,6	3663,460
м. Марганець	344,491	289,608	-54,883	84,1	41,373
м. Нікополь	25332,795	26181,145	848,350	103,3	1246,721
м. Новомосковськ	92,513	137,572	45,059	148,7	10,582
м. Покров	8063,851	314,134	-289,728	52,0	12,565
м. Павлоград	603,862	964,862	55,864	106,1	241,216
м. Першотравенськ	908,998	8266,050	202,199	102,5	918,450
м. Синельникове	58,988	54,944	-4,044	93,1	5,494
м. Тернівка	43696,011	33432,864	-10263,147	76,5	8358,216
райони					
Апостолівський	48598,505	28976,868	-19621,637	59,6	2897,687
Васильківський	84,268	57,313	-26,955	68,0	8,188
Верхньодніпровський	355,485	377,274	21,789	106,1	17,149
Дніпровський	881,401	1086,411	205,010	123,3	37,462
Криворізький	404,366	373,712	-30,654	92,4	23,357
Криничанський	120,744	114,229	-6,515	94,6	12,692
Магдалинівський	1560,294	1370,986	-189,308	87,9	171,373
Межівський	145,763	143,893	-1,870	98,7	28,779
Нікопольський	397,479	404,196	6,717	101,7	36,745
Новомосковський	239,392	174,214	-65,178	72,8	14,518
Павлоградський	44805,668	40706,564	-4099,104	90,9	4070,656
Петриківський	1237,208	1327,554	90,346	107,3	165,944
Петропавлівський	48432,856	48356,302	-76,554	99,8	3719,716
Покровський	71,965	81,884	9,919	113,8	16,377
П'ятихатський	158,95	175,808	16,858	110,6	14,651
Синельниківський	116,843	99,398	-17,445	85,1	11,044
Солонянський	77,114	63,228	-13,886	82,0	5,748
Софіївський	108,327	81,243	-27,084	75,0	10,155
Томаківський	210,261	201,089	-9,172	95,6	33,515
Царичанський	236,048	186,834	-49,214	79,2	26,691
Широківський	104,666	98,292	-6,374	93,9	19,658
Юр'ївський	334,312	557,975	223,663	166,9	79,711

Таблиця 2.1.1.5. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення у регіоні в окремих населених пунктах, тис. т

Населені пункти	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Дніпропетровська область	933,106	950,374	961,947	940,5	855,775	723,9	833,0	657,325	614,328
м. Дніпро	110,03	110,047	110,419	104,8	87,725	48,5	80,560	45,681	47,086
м. Кривий Ріг	395,032	358,559	354,597	351,778	327,374	327,031	342,881	323,904	267,433
м. Кам'янське	108,49	124,684	116,382	115,45	105,032	100,992	90,450	57,751	103,312
м. Вільногірськ	1,848	0,980	0,723	0,778	0,782	1,276	1,284	1,235	1,086
м. Жовті Води	1,051	1,175	1,054	1,009	1,0	0,931	0,965	0,97	0,755
м. Новомосковськ	0,184	0,186	0,166	0,165	0,117	0,092	0,096	0,092	0,138
м. Нікополь	26,159	25,371	22,416	15,339	21,49	19,469	25,664	25,333	26,181
м. Марганець	1,214	1,135	1,078	1,011	0,453	0,386	0,355	0,344	0,290
м. Покров	9,212	10,652	5,01	13,798	13,132	10,427	3,295	8,064	8,266
м. Павлоград	0,764	0,524	0,466	0,419	0,418	0,377	0,384	0,604	0,314
м. Синельникове	0,133	0,099	0,08	0,041	61,224	0,06	0,076	0,059	0,055
м. Першотравенськ	1,301	1,272	1,181	1,108	1,182	0,848	1,002	0,909	0,965
м. Тернівка	39,41	33,715	39,47	43,033	43,819	42,229	40,380	43,696	33,433

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел по Дніпропетровській області та основним містам наведена на рис. 2.1.1.1.

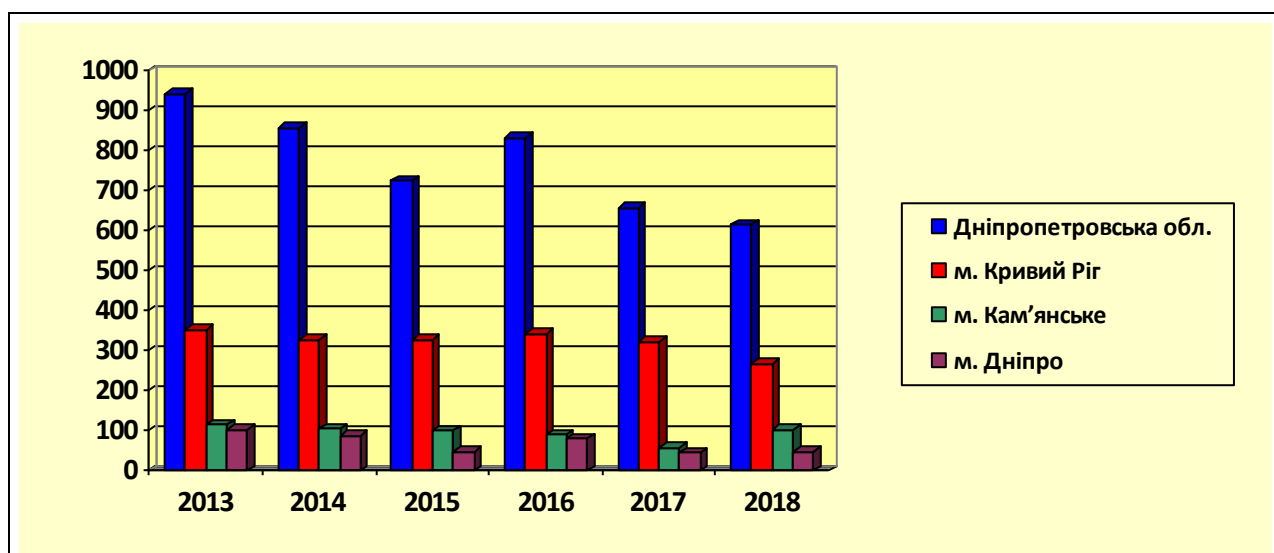

Рис. 2.1.1.1. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел по Дніпропетровській області та основним містам (тис.т)

2.1.2. Основні забруднювачі атмосферного повітря (за видами економічної діяльності)

У 2018 році підприємства добувної промисловості і розроблення кар'єрів викинули в атмосферу 188,659 тис. т (31,0 %) шкідливих речовин від загального

обсягу викидів по області. Частина викидів від підприємств постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря у загальному обсязі викидів становить 9,4 %, від переробної промисловості – 58,0 %, від транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності – 0,4 %, підприємств, які спеціалізуються на водопостачанні, каналізації, поводженні з відходами – 1,2 %.

Основними забруднювачами довкілля у 2018 році залишаються підприємства металургійної, добувної промисловості та виробники електроенергії. Найбільш екологічно небезпечними видами економічної діяльності є видобування металевих руд, виробництво електроенергії, чавуну, сталі та феросплавів. Дані наведені у таблицях 2.1.2.1., 2.1.2.2.

Таблиця 2.1.2.1. Основні підприємства-забруднювачі

N з/п	Підприємство- забруднювач	Валовий викид, тис. т 2017 р./2018р.		Зменш. /- Збільш. /+ (%)	Причина зменшення/збільшення
1	ВП “Придніпровська ТЕС” АТ “ДТЕК Дніпроенерго”	24,0	26,6	+10,83	Збільшення відбулося за рахунок збільшення: - обсягів виробництва електроенергії на 33,4 % (з 1328,214 млн кВт.г до 1771,745 млн кВт.г); - вмісту золи у твердому паливі на 1,11 % (з 19,26 % на 20,37 %); при зменшенні вмісту сірки в твердому паливі на 0,16 % (з 1,27 % на 1,11 %, та використання кам'яного вугілля: - Згідно таб. Д.5 ГКД 34.02.305-2002р. “Викиди забруднювальних речовин в атмосферу від енергетичних установок”, показник емісії оксидів азоту без урахування первинних заходів з рідким шлаковидаленням при спалюванні кам'яного вугілля становить 250 г/ГДж, що на 40,5 % менше по відношенню до антрациту(420 г/ГДж). - Частки золи, яка виходить з котла у вигляді леткої золи зменшено (з 0,85 % для антрациту на 0,80 % для кам'яного вугілля).
2	ВП “Криворізька ТЕС” АТ “ДТЕК Дніпроенерго”	48,1	28,5	-40,75	Зменшення виробітки електроенергії на 5 %, Зменшення сірчистості вугілля на 47 %, Зменшення зональності вугілля на 11 %
3	ПАТ “Дніпровський меткомбінат”	52,5	99,01	+88,59	Збільшення виробництва: агломерату - 194,7 %, чавуну - 185,2 %, сталі - 176,5 %, прокату – 200 %
4	АТ “Нікопольський завод феросплавів”	24,663	25,428	+3,10	Збільшення викидів унаслідок збільшення обсягів допоміжної продукції для власного виробництва феросплавів на 11,9 %
5	ПАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг”	263,0	208,1	-20,87	- зменшення об'ємів виробництва основних видів продукції: агломерату - на 18 %, чавуну на 17 %, твердої сталі на 18 %; - виробництво основних видів продукції на

<i>N з/п</i>	<i>Підприємство-забруднювач</i>	<i>Валовий викид, тис. т 2017 р./2018р.</i>		<i>Зменш. /- Збільш. /+ (%)</i>	<i>Причина зменшення/збільшення</i>
					технологічних агрегатах та ГОУ зв'язаних з ними, на яких проведена реконструкція і досягнуто державні нормативи викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря (конвертер № 4, агломашина № 5 АЦ № 2, КБ-5 КХВ, 5 ГОУ гірничого департаменту); - переведення ДСПА-6 мартенівського цеху на роботу в режимі прямотоку.
6	ПАТ "Південний гірничо-збагачувальний комбінат"	44,827	42,172	-5,92	Зменшення виробництва агломерату
7	ПрАТ "Північний гірничо-збагачувальний комбінат"	8,193	9,099	+11,06	Збільшення обсягів виробництва
8	ПрАТ "Дніпровський металургійний завод"	7,439	6,963	-6,40	Скорочення за рахунок зменшення виробництва чавуну у порівнянні з аналогічним періодом 2017 р. у зв'язку з проведенням у 3 кварталі капітального ремонту доменної печі № 3
9	ПАТ "ІНТЕРПАЙП Нижньодніпровський трубопрокатний завод"	1,152	0,970	-15,80	—
10	ПрАТ "ЮЖКОКС"	1,547	1,495	-3,36	Виконання робіт з інвентаризації викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел підприємств та коригування питомих викидів забруднюючих речовин
11	ПрАТ "Дніпровський коксохімічний завод"	1,336	1,322	-1,05	—
12	АТ "Покровський гірничо-збагачувальний комбінат"	7,959	8,152	+2,42	Збільшення валових викидів обумовлено збільшенням роботи технологічного обладнання

Таблиця 2.1.2.2. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря за видами економічної діяльності

<i>№ з/п</i>	<i>Види економічної діяльності</i>	<i>Обсяги викидів за регіоном</i>	
		<i>тис. т</i>	<i>відсотків до загального підсумку</i>
Усього		614,3	100,0
1	За видами економічної діяльності, у тому числі:		
1.1.	переробна промисловість	355,993	58,0
1.2.	добувна промисловість і розроблення кар'єрів	188,659	31,0
1.3.	постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	57,707	9,4
1.4.	транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	2,241	0,4
1.5.	водопостачання, каналізація, поводження з відходами	7,124	1,2

2.2. Транскордонне забруднення атмосферного повітря

Керівним органом Спільної програми спостережень та оцінки розповсюдження забруднювачів повітря на великі відстані у Європі (Програма ЕМЕП) до Конвенцій 1979 року розроблені і направлені Сторонам Конвенції Керівні принципи оцінки та представлення даних про викиди забруднюючих речовин в регіоні ЕМЕП. Звітування по цьому питанню знаходиться в компетенції Міністерства екології та природних ресурсів України.

2.3. Якість атмосферного повітря в населених пунктах

Систематичний нагляд за рівнем забруднення атмосферного повітря проводиться на стаціонарних постах Дніпропетровським регіональним центром з гідрометеорології у таких містах, як: Дніпро, Кривий Ріг та Кам'янське.

У 2018 році середньорічні концентрації становили:

м. Кривий Ріг: пилу – 2,7 ГДК, діоксиду азоту – 1,0 ГДК, фенолу – 0,3 ГДК, аміаку – 0,3 ГДК, формальдегіду – 3,7 ГДК, діоксиду сірки – 0,28 ГДК, оксиду вуглецю – 0,7 ГДК; оксиду азоту – 0,3 ГДК;

м. Кам'янське: пилу – 2,7 ГДК, діоксиду азоту – 1,8 ГДК, фенолу – 2,3 ГДК, формальдегіду – 3,0 ГДК, аміаку – 1,3 ГДК; оксиду азоту – 0,7 ГДК, діоксиду сірки – 0,14 ГДК, оксид вуглецю – 1,0 ГДК;

м. Дніпро: пилу – 2,0 ГДК, аміаку – 1,0 ГДК, діоксиду азоту – 3,0 ГДК, формальдегіду – 5,0 ГДК, оксиду азоту – 0,8 ГДК, фенолу – 1,0 ГДК, оксиду вуглецю – 1,0 ГДК, оксид азоту – 0,8 ГДК.

Результати спостережень свідчать, що в 2018 році рівень забруднення атмосфери промислових міст залишався ще досить високим.

Екологічна ситуація загострюється тим, що викиди в атмосферу здійснюються нерівномірно, а переважно в промислових зонах, де велика концентрація підприємств металургійної, гірничодобувної, машинобудівної, хімічної та іншої промисловості.

2.4. Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря

За інформацією Дніпропетровського регіонального центру з гідрометеорології щодо радіоактивного забруднення атмосферного повітря Дніпропетровської області, радіаційна обстановка на території області в цілому була стабільною і знаходилася у межах природного радіаційного фону. Екстремально-високі рівні радіоактивного забруднення не спостерігалися.

Рівень експозиційної дози гамма-випромінювання у 2018 році становив в середньому 14 мікрорентгенів на годину.

Перевищення контрольного рівня (25 мкР/год) у 2018 році не було.

На території Дніпропетровській області протягом 2018 року випадків перевищень контрольних рівнів сумарної бета-активності в пробах атмосферних випадінь не було виявлено.

Щільність випадів техногенних радіонуклідів знаходилась на рівні попередніх років.

Концентрація радіоактивних елементів як природного, так і штучного походження в приземному шарі атмосфери утримується на сталому рівні. Можна очікувати подальше зменшення концентрації штучних радіонуклідів в повітрі як за рахунок їх природного розпаду, так і їх подальшого заглиблення у ґрунт.

2.5. Вплив забруднюючих речовин на здоров'я людини та біорізноманіття

На протязі звітного року, згідно галузі акредитації, лабораторіями ДУ “Дніпропетровський обласний лабораторний центр МОЗ України” проведено 6614 досліджень атмосферного повітря у селитебній зоні на фізико-хімічні показники, з яких у 566 результатів виявлені перевищення вмісту забруднюючих речовин (8,6 %).

Найбільша кількість нестандартних досліджень зафіксована по м. Кам'янське, де перевищення граничнодопустимих концентрацій становили 10,5 % (120 нестандартних проб з 1143 проведених) та у м. Першотравенськ де встановлено перевищення у 16,3 % випадках (53 нестандартних проб з 324 проведених).

Аналогічна ситуація у м. Дніпро, м. Павлоград, м. Новомосковськ та Новомосковському районі.

2.6. Заходи, спрямовані на покращення стану атмосферного повітря

Протягом 2018 року на основних підприємствах-забруднювачах Дніпропетровської області виконані наступні заходи з охорони атмосферного повітря, а саме:

ПАТ “Дніпровський меткомбінат”:

- виведено з експлуатації доменну піч № 8. Екологічний ефект склав 5 549 т/рік;
- виконано капітальний ремонт даху спікального відділення аглоцеху № 2;
- виконано капітальний ремонт з модернізацією газоочистки конвертера № 2;
- виконано капітальний ремонт аспіраційних систем ДП № 1М;

ПАТ “ІНТЕРПАЙП Нижньодніпровський трубопрокатний завод” проведено капітальний ремонт та реконструкції печей.

3. ЗМІНА КЛІМАТУ

3.1. Тенденції зміни клімату

Зміна клімату – глобальна екологічна проблема, яка загрожує життю і здоров'ю людини, довкіллю, існуванню екосистеми Землі в цілому. Зміна клімату призводить до екстремального підвищення температури, повеней, посух, зменшення кількості питної води, поширення нетипових хвороб та ін. Головним винуватцем глобального потепління вважається парниковий ефект.

Потепління в Україні характеризується нерівномірністю – періоди стрімкого збільшення температури змінювалися його уповільненням, або похолоданням. У такі періоди на тлі загального потепління відмічаються хвилі холоду із заморозками, що представляє небезпеку для багатьох галузей економіки; зокрема сільського господарства.

В Україні, як і в Європі в цілому, відмічається зниження континентальності клімату – зменшення амплітуд сезонного ходу приземної температури, збільшення повторюваності екстремальних значень деяких метеорологічних величин.

Своєрідність потепління клімату України і в його неодночасності – приземні температури підвищувалися в тих регіонах і в ті місяці, які раніше були холоднішими, а в районах з вищим температурним фоном, приземна температура змінилася менше.

Важливою особливістю сучасного клімату України, яка має свій прояв у всі сезони року, стали різкі перепади добових температур повітря впродовж 1–2 діб. Різкі зміни погоди супроводжуються усіма видами небезпечних і стихійних метеорологічних явищ.

3.2. Політика та заходи у сфері скорочення антропогенних викидів парникових газів та адаптації до зміни клімату

Важливу роль у зміні орієнтирів та напрямів державного управління охороною навколишнього природного середовища стало підписання Україною Угоди про асоціацію з ЄС, яку ратифіковано Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII.

В 2016 році Україна ратифікувала Паризьку угоду. Паризька угода – це угода в рамках Рамкової конвенції ООН про зміну клімату (UNFCCC) щодо регулювання заходів зі зменшення викидів діоксиду вуглецю з 2020 року. Вона має прийти на зміну Кіотському протоколу. Текст угоди було погоджено на 21-й Конференції учасників UNFCCC в Парижі та прийнято консенсусом 12.12.2015. Це стало історичною поворотною точкою у зменшенні темпів глобального потепління. Угода набрала чинності 4 листопада 2016 року. На відміну від Кіотського протоколу, Паризька кліматична угода передбачає, що зобов'язання зі скорочення шкідливих викидів в атмосферу та не перевищення потепління на 2 градуси беруть на себе всі держави, незалежно від ступеня їхнього економічного розвитку.

У 2017 році Україна однією з перших країн світу розробила Стратегію низьковуглецевого розвитку і взяла на себе відповідальність за перехід економіки країни на низьковуглецевий розвиток. Цей документ передбачає скорочення викидів і збільшення поглинання парникових газів, впровадження екологічно безпечного виробництва із застосуванням “зелених” технологій у всіх секторах економіки. Стратегія низьковуглецевого розвитку України до 2050 року розроблена на виконання міжнародних зобов’язань України згідно з пунктом 19 Статті 4 Паризької угоди, пунктом 35 Рішення 1/CP.21 Конференції Сторін Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, а також на виконання розпоряджень Кабінету Міністрів України “Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року” та “Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2018 рік”.

Крім того, Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 року № 796-р схвалено “Національний план скорочення викидів від великих спалювальних установок”.

З метою реалізації положень Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у напрямку імплементації європейського законодавства Мінприроди України розроблено “Національну стратегію наближення (апроксимації) законодавства України до права ЄС у сфері охорони довкілля”, яка охоплює увесь спектр органів, підприємств, установ та організацій, залучених до цього процесу на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.

Нормативно-правові акти ЄС, які Україна має імплементувати у секторі “Зміна клімату та захист озонового шару” наступні:

Директива 2003/87/ЄС про встановлення схеми торгівлі викидами парникових газів у рамках Співтовариства та внесення змін і доповнень до Директиви 96/61/ЄС;

Регламент (ЄС) № 842/2006 про певні фторовані парникові гази;

Регламент (ЄС) № 2037/2000 про речовини, що руйнують озоновий шар.

Директиву 2003/87/ЄС було прийнято з метою обмеження викидів парникових газів шляхом запровадження системи продажу квот на викиди цих газів на аукціоні. Регламент (ЄС) № 842/2006 про певні фторовані парникові гази регламентує поводження з фторованими парниковими газами. Останні належать до виду антропогенних газів, які мають надзвичайно високий потенціал спричинення глобального потепління – до 23 тис. разів більший, ніж двоокис вуглецю (CO₂). Саме такими властивостями фторованих парникових газів пояснюється необхідність встановлення окремих, більш уніфікованих, правил стосовно поводження з ними. На діяльність, пов’язану з використанням фторованих парникових газів, поширюються положення як Директиви 2003/87/ЄС, так і Регламенту (ЄС) № 842/2006 про певні фторовані парникові гази.

Регламент (ЄС) № 2037/2000 регулює поводження з речовинами, які є шкідливими для озонового шару.

3.3. Політика та заходи у сфері озонowego шару

Озоноруйнівні речовини та фторовані гази – складні хімічні формули, які насправді напряду стосуються нашого щоденного побуту – це деякі спреї, холодильне обладнання, косметичні засоби, які через масове використання мали прямиий вплив на стратосферу. Якщо говорити кількісно, найбільші постачальники озоноруйнуючих речовин – холодильники та кондиціонери.

З підписанням Віденської конвенції про охорону озонowego шару та Монреальського протоколу (6 вересня 1987 року) розпочалась боротьба держав світу з озоноруйнівними речовинами, у результаті якої діра зменшується на 0,8 % щороку, і може повернутися до норми вже у 2075 році, а в гіршому сценарії – на ці ж роки припадає критична втрата планетою озонowego шару.

У Монреальському протоколі перелічено речовини та їхні сполуки, які руйнують озонівий шар. Кожна нова речовина, присутність якої є руйнівною для озонowego шару, додавалася до Протоколу спеціальною поправкою.

Окрема історія стосується фторованих парникових газів, які були включені до Монреальського протоколу Кігалійською поправкою 2016 року, адже вони використовуються на сьогодні як замітники озоноруйнівних (тобто в тих самих галузях): вони не чинять озоноруйнівний ефект, проте є парниковими газами зі значним потенціалом глобального потепління.

Загальний нагляд за реалізацією політики у сфері використання речовин, які руйнують озонівий шар (далі – РОШ), в Україні здійснює Мінприроди України. Зокрема, Мінприроди здійснює регулювання експорту та імпорту РОШ і виробів, які містять РОШ, а також припинення розміщення таких виробів на ринку та сприяння використанню більш сприятливих для охорони озонowego шару технологій.

Сьогодні експорт та імпорт РОШ і продуктів, які їх містять чи можуть містити, регулюється Мінприроди за допомогою використання механізму надання підтвердження для експорту/імпорту РОШ та виробів і обладнання, які містять РОШ, на підставі якого суб'єкти господарювання можуть отримати ліцензію на імпорт/експорт від Міністерства економічного розвитку та торгівлі України.

Регламент установлення наявності або відсутності озоноруйнівних речовин у товарах, що плануються до ввезення або вивезення, затверджений наказом Мінприроди України від 13.01.2012 № 8, вимагає, щоб суб'єкт господарювання, який планує здійснити імпорт/експорт РОШ чи виробів, що їх містять, повинен подати до Мінприроди України:

- обґрунтування доцільності ввезення на територію України РОШ і товарів, що їх містять (найменування РОШ або суміші, що їх містить (сировина, контрольована речовина));

- запропонований до ввезення обсяг РОШ або суміші, що їх містить;

- опис технологічного процесу, під час якого будуть використовуватися РОШ, методи та засоби контролю за поводженням із РОШ, транспортуванням,

умови зберігання, умови експлуатації тощо.

Більш повного законодавчого документа, присвяченого поводженню з РОШ, в Україні не прийнято.

На виконання умов Монреальського протоколу було розроблено законопроект “Про озоноруйнівні речовини та фторовані парникові гази”.

Законопроектом передбачено врегулювати відносини щодо виробництва, імпорту, експорту, зберігання, використання, розміщення на ринку та поводження з озоноруйнівними речовинами, фторованими парниковими газами та товарами, що їх містять або можуть містити, використання яких впливає на озоновий шар та на рівень глобального потепління.

Також законопроект передбачає запровадження адміністративної відповідальності за порушення правил щодо недопущення та запобігання витокам та викидам озоноруйнівних речовин та фторованих парникових газів (відповідні зміни вносяться до правопорушення).

Положення законопроекту спрямовані на створення сприятливих правових, організаційних умов для виконання Україною міжнародних зобов'язань у сфері охорони озонового шару та запобігання зміні клімату, а також адаптацію законодавства України до законодавства ЄС.

4. ВОДНІ РЕСУРСИ

4.1. Водні ресурси та їх використання

4.1.1. Загальна характеристика

Дніпропетровська область повністю розташована в межах басейну р. Дніпро. Головною рікою гідрографічної мережі Дніпропетровщини є р. Дніпро. Стік річки зарегульований каскадом Дніпровських водосховищ, і в межах області присутні три з них: південна частина Кам'янського та північна частина Дніпровського, а також є вихід до Каховського водосховища. Загальна довжина р. Дніпро в межах області складає 261 км. В межах Кам'янського водосховища – 66 км, в межах Дніпровського водосховища – 94 км, в межах Каховського водосховища – 101 км.

Найбільшими притоками р. Дніпро, що беруть свій початок за межами області, є: Оріль, Самара, Вовча та Інгулець. Найбільш значними притоками р. Дніпро, басейни яких повністю розташовані у межах області (на правобережжі), є Саксагань, Мокра Сура і Базавлук.

Загалом гідрографічна мережа басейну р. Дніпро в межах області за матеріалами інвентаризації представлена: 291 річкою, довжиною більше 10 км, 100 водосховищами, 3292 ставками та 1129 озерами, з яких лише 219 озер площею три і більше гектарів.

Густота річкової мережі на території області неоднакова. Найбільш густа мережа на Придніпровській височині, Орільсько-Самарській і Самарсько-Вовчанській вододільних рівнинах, що зумовлено амплітудою коливання висот. Середня густота річкової мережі становить – $0,27 \text{ км/км}^2$, забезпеченість водними ресурсами – 460 тис. м^3 на 1 км^2 площі, проте ресурси місцевого стоку складають лише 20 тис. м^3 на 1 км^2 .

Водні ресурси у Дніпропетровській області в середній по водності рік становлять $52,8 \text{ млрд м}^3$, в тому числі місцевий стік (стік, що формується в межах області) – $0,825 \text{ млрд м}^3$ і $0,381 \text{ млрд м}^3$ – запаси підземних вод. Транзитний стік, обсягом $51,6 \text{ млрд м}^3$, розкладається на санітарний стік не менше як 15 млрд м^3 та 37 млрд м^3 , що йдуть на постійне поповнення водосховищ і водоспоживання промисловими і сільськогосподарськими підприємствами Дніпропетровської та суміжних областей. Поверхневий стік малих річок становить $1,6 \text{ млрд м}^3$, в тому числі $0,83 \text{ млрд м}^3$ – місцевий стік.

Водозабезпеченість в середньому по області становить $0,57 \text{ тис. м}^3$ води на душу населення на рік. В порівнянні цей показник по Україні становить 1 тис. м^3 на рік (в Європі – $4,6 \text{ тис. м}^3$, у світі – $8,2 \text{ тис. м}^3$, в Канаді – 99 тис. м^3).

Зважаючи на те, що водні ресурси на території області розподіляються нерівномірно, покриття їх дефіциту частково вирішується за рахунок перекидання стоку р. Дніпро каналами Дніпро-Донбас, Дніпро-Кривий Ріг, Дніпро-Інгулець, а також водогонами регіонального значення.

4.1.2. Водокористування та водовідведення

За даними звітності за формою № 2ТП - водгосп (річна) за 2018 рік обсяг забору свіжої води по області становив 1179 млн м³, в тому числі:

- з поверхневих джерел – 1051 млн м³;
- з підземних – 128,5 млн м³.

В порівнянні з 2017 роком, забір води із природних водних об'єктів збільшився на 146 млн м³, у т. ч.: з поверхневих джерел – на 160 млн м³; з підземних зменшився на 13,7 млн м³.

Водоспоживання поверхневої води в 2018 році, в порівнянні з 2017 роком, збільшилось на 64,4 млн м³ і становило 841,6 млн м³ (в 2017 році – 776,2 млн м³). Споживання підземної води склало 26,68 млн м³ (в 2017 році – 25,88 млн м³).

Протягом 2018 року було використано: на виробничі потреби – 684,1 млн м³, на питні і санітарно-гігієнічні потреби – 147,7 млн м³, на зрошення – 28,63 млн м³ води.

Кількість води в оборотному та повторному водоспоживанні у 2018 році становила 4576,8 млн м³, що склало відсоток економії свіжої води, за рахунок оборотної – 92,6 (в 2017 році – 92,78).

В 2018 кількість підприємств зі скидом зворотних вод в водні об'єкти зменшилась на 2 (з 61 в 2017 до 59 в 2018).

Припинили скид:

- ПАТ “Південний ГЗК” м. Кривий Ріг;
- Філія “Вільногірський ГМК” АТ “Об'єднана гірничо-хімічна компанія”;
- ТОВ “ВК “Січеслав картон” м. Дніпро;
- КЗО “Навчально-виховний комплекс № 122” “Загальноосвітній навчальний заклад – дошкільний навчальний заклад” ДМР (не звітували).

Почали скид:

- ПАТ “Дніпропетровський завод прокатних валків” м. Дніпро.

Обсяг скинутих зворотних вод в поверхневі водні об'єкти збільшився на 76,1 млн м³ (з 616,7 млн м³ в 2017 до 692,8 млн м³ в 2018), з них забруднених – 233,9 млн м³ (в 2017 році – 230,3 млн м³).

Це обумовлено:

- збільшенням скиду нормативно-чистих/без очистки зворотних вод (ДТЕК “Придніпровська ТЕС” м. Дніпро – на 47,5 млн м³; ПАТ “Дніпровський металургійний комбінат” – на 7,3 млн м³);
- збільшенням скиду нормативно-очищених зворотних вод (КП “Кривбасводоканал” – на 19,7 млн м³).

В дійсний час, згідно узагальнених даних звітності за формою №2 ТП – водгосп (річна), забруднювачами являються 45 підприємств області, які здійснюють скид забруднених стічних вод у водні об'єкти.

У порівнянні з минулим роком обсяги використання кар'єрної та шахтної води на виробничі потреби збільшились – на 0,79 млн м³. Також, на 5,64 млн м³ збільшились обсяги використання води на зрошення.

Використання зворотної (стічної) води, у порівнянні з минулим роком, зменшилось на 2,716 млн м³.

Збільшились обсяги повторного водовикористання на 21,0 млн м³, послідовного – зменшились на 2,5 млн м³.

Загальний скид стічних, шахтно-кар'єрних та колекторно-дренажних вод, у порівнянні з 2017 роком, збільшився на 76,1 млн м³.

Порівняльний аналіз основних показників забору та використання води наведено у табл. 4.1.2.1.

Таблиця 4.1.2.1. Основні показники водокористування та водовідведення води, млн м³ (Обсяги оборотної, повторної і послідовно використаної води)

Види економічної діяльності	2016 рік		2017 рік		2018 рік	
	усього, млн м ³	% економії свіжої води за рахунок оборотної	усього, млн м ³	% економії свіжої води за рахунок оборотної	усього, млн м ³	% економії свіжої води за рахунок оборотної
Усього за регіоном	1055	93,39	802	92,78	868,3	92,6
За видами економічної діяльності						
у тому числі:						
- промисловість	846,1	93,82	595,3	93,46	644,4	93,43
- сільське господарство	31,53	0,036	38,88	-	45,15	-
- транспорт	2,174	12,97	1,639	13,42	1,530	11,93
- будівництво	0,08	2,203	0,101	0,973	0,094	0,455
- торгівля та громадське харчування	0,38	-	0,528	-	0,526	-
- маттехзабезпечення	0,168	96,77	0,191	96,41	0,092	-
- житлокомунгосп та побутобслуговування	171,3	24,03	162,6	17,16	173,9	21,06

4.2. Забруднення поверхневих вод

4.2.1. Скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та очистка стічних вод

В 2018 у поверхневі водні об'єкти Дніпропетровської області було скинуто у складі зворотних вод підприємствами-водокористувачами – 360,3 тис. т забруднюючих речовин. В порівнянні з 2017 відмічалось зниження сумарного обсягу скинутих забруднюючих речовин на 61,1 тис. т.

Насамперед, це пояснюється значним зменшенням у 2018 в зворотних водах ПАТ “Кривбасзалізрудком” кількості: хлоридів – на 66033 т, сульфатів – на 3526 т, заліза – на 1,67 т. Зменшення вищеназваних речовин пов'язано з затримкою проведення заходів скидання надлишків зворотних вод з ставка-накопичувача балки Свистунова у р. Інгулець, а саме: фактичний термін

проведення заходу скорочено втричі, з 120 до 40 діб. Як наслідок, обсяг скиду шахтних вод становив 2271,3 тис. м³ в 2018 році, проти 4644,5 тис. м³ в 2017.

За більшістю інших показників забруднення, скинутих в водні об'єкти області, зафіксовано деяке зростання, як наслідок збільшення обсягів скиду забруднених та нормативно-очищених зворотних вод підприємств області.

Інформація про скиди в поверхневі водні об'єкти забруднюючих речовин у складі зворотних вод за 2018 р. в порівнянні з 2017 та 2016 рр., наведена у таблиці 4.2.1.1.

Таблиця 4.2.1.1. Забруднюючі речовини у складі зворотних вод

№ з/п	Скидання забруднюючих речовин за регіоном	2016 рік	2017 рік	2018 рік
		обсяг забруднюючих речовин, тис. т	обсяг забруднюючих речовин, тис. т	обсяг забруднюючих речовин, тис. т
Перелік скинутих забруднюючих речовин				
1	БСК ₅	1,792	1,834	2,060
2	Нафтопродукти	0,0437	0,0396	0,0396
3	Завислі речовини	2,588	2,240	2,073
4	Сухий залишок	165,700	150,000	158,300
5	Сульфати	41,940	42,990	40,470
6	Хлориди	237,900	211,200	142,6
7	Азот амонійний	0,452	0,480	0,494
8	Феноли	0,000045	0,000053	0,000063
9	Нітрати	5,235	4,817	5,506
10	СПАР	0,01242	0,01194	0,01358
11	Залізо	0,0577	0,0501	0,04430
12	Мідь	0,000561	0,000528	0,000559
13	Цинк	0,001895	0,001869	0,002014
14	Нікель	0,002889	0,002782	0,003556
15	Хром 6+	0,000007	0,000008	0,000005
16	Алюміній	0,005960	0,006021	0,007129
17	Свинець	0,000212	0,000172	0,000101
18	Кадмій	0,000143	0,000112	0,000027
19	Кобальт	0,000050	0,000024	0,000001
20	Карбамід	0,007413	0,006570	0,006178
21	Марганець	0,000056	0,000029	0,000033
22	Нітрити	0,240	0,240	0,212
23	Фтор	0,001587	0,001925	0,001985
24	Ціаніди	0	0	0
25	Роданіди	0	0	0
26	ХСК	6,873	6,876	7,739
27	Толуол	0,000169	0,000105	0
28	Фосфати	0,5787	0,5736	0,6862
29	Хром загальний	0,001276	0,001224	0,001206
	Всього:	463,434783	421,373662	360,260537

Існуючі системи водопостачання та водовідведення області знаходяться переважно в незадовільному стані, очисні споруди працюють неефективно та потребують ремонту та реконструкції.

В цілому, перевантаження очисних споруд у більшості основних водокористувачів області не спостерігається, проте, якість очищення стічних

вод незадовільна, низка показників перевищує нормативи гранично-допустимого скиду забруднюючих речовин (ГДС) і не дозволяє досягнути категорії “нормативно-очищені”.

Нижче наведені основні забруднювачі з категорією якості зворотних вод – недостатньо-очищені:

- КП “Дніпроводоканал” ДМР м. Дніпро – перевищення нормативів ГДС за вмістом заліза загального, азоту амонійного, завислі речовини, ХСК;
- КВП КМР “Міськводоканал” м. Кам’янське;
- КП “Павлоградське ВУВКГ” м. Павлоград – за вмістом завислих речовин, фосфатів, азоту амонійного, цинку;
- КП “Жовтоводський водоканал” м. Жовті Води – за вмістом фосфатів і нітратів;
- МКП “Покровводоканал” м. Покров – за показниками: завислі речовини, нафтопродукти, нітрати, фосфати;
- КП “Марганецьке ВУВКГ” м. Марганець – за вмістом фосфатів;
- Синельниківське НКП “Водоканал” – за вмістом алюмінію, завислих речовин, заліза загального, сульфатів, хлоридів, сухого залишку;
- КП “Тернівське житлово-комунальне підприємство” – за показниками: азот амонійний, залізо загальне;
- КП “Фрунзенське ЖКП” – за показниками: БСК₅, ХСК, азот амонійний, фосфати;
- ПрАТ “Енергоресурси” м. Нікополь – за вмістом залізо загальне, завислі речовини, нікелю, фосфатів, фтору.

4.2.2. Основні забруднювачі водних об’єктів (за сферами діяльності)

В 2018 році скид зворотних вод в поверхневі водні об’єкти здійснювало 59 підприємств (61 підприємство в 2017 році). З них, забруднюючі зворотні води категорії без очистки та недостатньо очищені, скинули 45 підприємств (47 підприємств в 2017 році).

Сумарний обсяг скинутих зворотних вод в поверхневі водні об’єкти збільшився на 76,1 млн м³ (з 616,7 млн м³ в 2017 до 692,8 млн м³ в 2018).

Це, насамперед, обумовлено:

- збільшенням скиду нормативно-чистих/без очистки зворотних вод (ВП “ПдТЕС” АТ “ДТЕК Дніпроенерго” м. Дніпро – на 47,5 млн м³; ПАТ “Дніпровський металургійний комбінат” м. Кам’янське – на 7,3 млн м³);
- збільшенням скиду нормативно-очищених зворотних вод КП “Кривбасводоканал” – на 19,7 млн м³.

Скид забруднених зворотних вод в 2018 році склав 233,85 млн м³ (недостатньо-очищених зворотних вод – 140,16 млн м³, забруднених без очистки – 93,69 млн м³). Це на 3,56 млн м³ більше ніж у минулому році (обсяг скиду забруднених вод ПАТ “Дніпровський металургійний комбінат”

м. Кам'янське збільшився на 8,3 млн м³).

Перелік підприємств-забруднювачів Дніпропетровської області за сферами діяльності станом на 01.01.2019 надані в таблиці 4.2.2.1.

Таблиця 4.2.2.1. Перелік підприємств-забруднювачів Дніпропетровської області за сферами діяльності станом на 01.01.2019

№ з/п	Код міністерства	Назва водокористувачів області	Назва водоприймача	Скинуто забруднених зворотних вод, тис. м3		
				всього	без очистки	недостатньо-очищені
1	7700 Агрохім	АТ "ДНПРОАЗОТ" м. Кам'янське	р. Дніпро	2203,9	1742,8	461,1
2		ПрАТ "ХІМДІВІЗІОН", м. Кам'янське	р. Дніпро	329,3	329,3	0
3	1201 Мінважмаш	ПАТ "Дніпровагонмаш" м. Кам'янське	р. Дніпро	192	192	0
4	3501 Укрзалізниця	СП "Будівельно-монтажне експлуатаційне управління Нижньодніпровськ-Вузол" Регіональної філії "Придніпровська залізниця" ПАТ "Українська залізниця"	р. Дніпро	292,4	292,4	0
5		ВП "Ерастівське кар'єр" ПАТ УЗ, П'ятихатський район	р. Лозоватка	13	13	0
6	1411 Мінмаш	ПАТ "Криворізький турбінний завод "Констар" м. Кривий Ріг	р. Інгулець	7,8	0	7,8
7	4081 Мінмашбуд	ДП "НВО "Павлоградський хімічний завод"	р. Кочерга	354,5	0	354,5
8	1401 Мінмаш	ПАТ "Дніпропетровський агрегатний завод" м. Дніпро	р. Дніпро	4,6	4,6	0
9	1101 Мінметалургії	ПрАТ " ДМЗ" м. Дніпро	р. Дніпро	9411,2	9411,2	0
10		ПрАТ " ЮЖКОКС"	р. Суха Сура	38,3	38,3	0
11		ПАТ "Дніпровський металургійний комбінат" м. Кам'янське	р. Дніпро	64566,9	3916,9	60650
12		ПрАТ "Суша балка" м. Кривий Ріг	р. Інгулець	1411,8	1411,8	0
13		ПрАТ "Інгулецький ГЗК" м. Кривий Ріг	р. Інгулець	107,8	107,8	0
14		ПрАТ "Центральний ГЗК", м. Кривий Ріг	р. Інгулець	963	963	0
15		ПАТ "Криворізький залізрудний комбінат" м. Кривий Ріг	р. Інгулець	2271,3	2271,3	0
16		ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг"	р. Інгулець	971,5	971,5	0
17		ПрАТ "Енергоресурси" м. Нікополь	р.Дніпро	3370,9	2040,8	1330,1
18		ТОВ "МЕТІНВЕСТ-КРМЗ" м. Кривий Ріг	р. Саксагань	158	0	158
19		АТ "Дніпропетровський завод прокатних валків"	р.Дніпро	0,1	0,1	0
20	4381 ВЦСПС	ДП Санаторій "Славутич" м. Верхньодніпровськ	р. Дніпро	40,1	0	40,1
21	1051 Мінуглепром	КП "Тернівське житлово-комунальне підприємство"	р. Самара	1291	0	1291

22		Філія “ПРУВОКС” ПАТ “ДТЕК” “Павлоградвугілля” м. Павлоград	р. Самара	15893,7	2770,1	13123,6
23		ДМПВКГ “Дніпро-Західний Донбас” Синельниківський район	р. Дніпро	2175,5	868,8	1306,7
24	7154 Мінбудмате- ріалів	ТОВ “Об’єднання Новомиколаєвський кар’єр”	р. Мокра Сура	249,4	249,4	0
25		ТОВ “Любимівський кар’єр”	р. Дніпро	310,8	310,8	0
26	7244 Мінжитло- комунгосп	КП “Марганецьке ВУВКГ”	р. Томаківка	1405,3	0	1405,3
27		КП “Павлоградське ВУВКГ”	р. Ревун	390,8	390,8	0
28		КП “Новомосковськ водоканал”	р. Самара	2774,3	0	2774,3
29		КП “Нікопольське ВУВКГ” НМР	р. Самара	1931,1	0	1931,1
30		КП “Новомосковськ водоканал”	р. Дніпро	1141,7	1141,7	0
31		КВП КМР “Міськводоканал”	р. Дніпро	3873,8	0	3873,8
32		КП “Дніпроводоканал” м. Дніпро	р. Мокра Сура	6090,8	0	6090,8
33		МКП “Покровводоканал”	р. Дніпро	46928,2	6369,4	40558,8
34		КП ДОР “Аульський водовід” Криничанський район	р. Базавлук	1107,9	0	1107,9
35		КП “Кривбасводоканал”	р. Дніпро	5755,1	5755,1	0
36		КП “Кривбасводоканал”	р. Саксагань	0,6	0,6	0
37		КП “Жовтоводський водоканал”	р. Жовта	2452,2	0	2452,2
38		КП “Фрунзенське ЖКП”	р. Ігулець	23,8	0	23,8
39		КП “Солонянське ЖКУ”	р. Дніпро	57	57	0
40		Синельниківське МКП “Водоканал”	р. Дніпро	588	0	588
41	1481 Мінмаш	ДП ВО “Південний машино- будівний завод ім. Макарова” м. Дніпро	р. Мокра Сура	1367,6	820,6	547
42	3003 Мінагропром	ПрАТ “Петриківський рибгосп”	р. Оріль	5469,6	5469,6	0
43		ТОВ “Карачунівський рибгосп”, м. Дніпро	р. Дніпро	120	120	0
44	1013 Міненерго	ТОВ ДДЗ “Енергоавтоматика” м. Дніпро	р. Самара	80,9	0	80,9
45	3803 Мінторг	ТОВ “МЕТРО КЕШ ЕНД КЕРІ УКРАЇНА” ТЦ № 26, Дніпропетровський район	р. Кільчень	3,3	0	3,3
46	7214 Мінторгтранс	ТОВ “Торгівельно-транспортна компанія”	р. Дніпро	1,4	0	1,4
47	1105 Місцеве самовряду- вання	ТОВ ВКФ “НАЙС”	р. Дніпро	45658,1	45658,1	0
Всього:				233850,3	93688,8	140161,5

4.3. Якість поверхневих вод

4.3.1. Оцінка якості вод за гідрохімічними показниками

Відповідно до наказу Держводагенства України від 11.01.1018 № 6 в 2018 році діяла “Програма державного моніторингу довкілля в частині проведення Держводагентством радіологічних та гідрохімічних спостережень за станом поверхневих вод у створах спостережень” (далі – Програма).

Програма затверджувала здійснення контролю по 22-х постійним пунктам спостереження Дніпропетровської області. Пункти спостереження

розташовані на водосховищах: Кам'янському – 2 створи (далі створи), Дніпровському (5), Каховському (5), Карачунівському (1); річках: Оріль (1), Вовча (1), Самара (1), Інгулець (3), Жовта (2); магістральний канал Павлоградського МУВГ (1).

Місця розташування та періодичність відбору проб в цих пунктах наведені в таблиці 4.3.1.1.

Таблиця 4.3.1.1. Місця розташування та періодичність відбору проб у пунктах спостереження

№ з/п	Місце розташування пунктів спостереження	Періодичність відбору проб
<i>Кам'янське водосховище</i>		
1	476 км, м. Верхньодніпровськ, питний в/з	щоквартально
2	462 км, смт Аули, питний в/з м. Дніпро та м. Кам'янське	щомісячно
<i>Дніпровське водосховище</i>		
3	420 км, м. Дніпро, правий берег, Кайдакський питний в/з	щомісячно
4	420 км, м. Дніпро, лівий берег, Ломовський питний в/з	щомісячно
5	404 км, м. Дніпро, ВП "ПдТЭС" ПАТ "ДТЕК Дніпроенерго", питний в/з	щомісячно
6	372 км, с. Воронове, питний в/з водоводу ДМП ВКП "Дніпро-Західний Донбас"	щоквартально
7	365 км, с. Войськове, питний в/з Солонянського району	щоквартально
<i>Каховське водосховище</i>		
8	245 км – м. Марганець, питний в/з	щоквартально
9	228 км – м. Нікополь, питний в/з	щоквартально
10	201 км – м. Покров, питний в/з	щоквартально
<i>Канал Дніпро-Кривий Ріг</i>		
11	196 км – с. Мар'янське, ГВС каналу Дніпро-Кривий Ріг	щоквартально
12	канал Дніпро-Кривий Ріг, Південне в-ще, 43 км, питн. в/з	щоквартально
<i>р. Оріль (ліва притока р. Дніпро)</i>		
13	81 км – смт Царичанка	щоквартально
<i>р. Самара (ліва притока р. Дніпро)</i>		
14	142 км – с. Вербки	щоквартально
15	4 км – м. Підгороднє, ГВС-2 магканалу Павлоградського МУВГ	квітень, серпень, жовтень
<i>р. Вовча (ліва притока р. Самара)</i>		
16	25 км – м. Павлоград	щоквартально
<i>р. Жовта (ліва притока р. Інгулець)</i>		
17	24 км – с. Мар'янівка, вище скиду ТОВ "Восток-Руда"	щоквартально
18	22 км – нижче скиду ТОВ "Восток-Руда"	щоквартально
<i>р. Інгулець (права притока р. Дніпро)</i>		
19	373 км – с. Іскрівка, нижче впадіння р. Жовта	щоквартально
20	335 км – Карачунівське водосховище, питний в/з м. Кривий Ріг	I, IV кв. – щоквартально II, III кв. – щомісячно
21	348 км – с. Чкалівка, район автомобільного мосту	щоквартально
22	265 км – с. Андріївка	I, IV кв. – щоквартально II, III кв. – щомісячно

Протягом 2018 року, відповідно до Програми, лабораторією моніторингу вод та ґрунтів РОВР у Дніпропетровській області (далі – лабораторія) відібрано 190 проб води та виконано 4286 гідрохімічних і радіологічних вимірювань (таблиця 4.3.1.2). Додатково до Програми, з метою належного виконання Регламенту промивки р.Інгулець та в зв'язку з погіршенням якості води в річці було відібрано 4 проби води.

Таблиця 4.3.1.2. Показники виконання Програми

Показники виконання	Одиниці виміру	I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал	Всього 2018 р.
За Програмою гідрохімічного моніторингу поверхневих вод	<u>проб</u> вимірювань	<u>29</u> 957	<u>34</u> 1122	<u>34</u> 1122	<u>29</u> 957	<u>126</u> 4158
Додатково до Програми гідрохімічного моніторингу	<u>проб</u> вимірювань	-	<u>4</u> 12	-	-	<u>4</u> 12
За Програмою радіологічного моніторингу	<u>проб</u> вимірювань	<u>16</u> 32	<u>16</u> 32	<u>16</u> 32	<u>16</u> 32	<u>64</u> 128
Кількість, всього:	<u>проб</u> вимірювань	<u>45</u> 989	<u>54</u> 1166	<u>54</u> 1166	<u>54</u> 1166	<u>194</u> 4298

Річка Дніпро

Лабораторією виконувались вимірювання за 33 показниками гідрохімічного складу. Середньорічні результати вимірювань концентрації (в мг/дм³) за основними показниками забруднення по Кам'янському, Дніпровському та Каховському водосховищам за 2017 та 2018 приведені у таблицях 4.3.1.3., 4.3.1.4., 4.3.1.5.

Таблиця 4.3.1.3. Основні показники забруднення Кам'янського водосховища у 2017 – 2018 рр.

Показники вимірювання	Кам'янське водосховище, пункти спостереження	
	Питний водозабір м. Верхньодніпровськ	Питний водозабір с. Аули
	2017 р. / 2018 р.	
Кольоровість, град.	17,09 / 25,03	16,67 / 22,61
БСК _п , мгО ₂ /дм ³	3,7 / 4,3	3,2 / 3,1
ХСК, мгО/дм ³	29,4 / 33,6	31,1 / 31,3
Амоній-іони, мг/дм ³	0,35 / 0,45	0,33 / 0,35
Фосфат-іони, мг/дм ³	0,23 / 0,29	0,28 / 0,27
Сухий залишок, мг/дм ³	277 / 277	274 / 272
Сульфат-іони, мг/дм ³	38,3 / 33,0	35,6 / 33,5
Хлорид-іони, мг/дм ³	29,5 / 24,5	28,6 / 28,4
Залізо загальне, мг/дм ³	0,14 / 0,15	0,16 / 0,18
Нафтопродукти, мг/дм ³	0,03 / 0,04	0,03 / 0,04
Марганець, мг/дм ³	0,04 / 0,04	0,04 / 0,03

Таблиця 4.3.1.4. Основні показники забруднення Дніпровського водосховища у 2017 – 2018 рр.

Показники вимірювання	Дніпровське водосховище, пункти спостереження				
	Кайдакський питний водозабір м. Дніпро	Ломовський питний водозабір м. Дніпро	Питний водозабір ВП “ПдТЭС” АТ “ДТЕК Дніпроенерго”	Питний водозабір водоводу ДМП ВКП “Дніпро-Західний Донбас”, с. Воронове	с. Войськове, питний водозабір Солонянського району
	2017 / 2018				
Кольоровість, град.	16,25 / 23,59	16,84 / 23,16	16,41 / 22,23	15,52 / 22,33	16,35 / 20,50
БСК _п , мгО ₂ /дм ³	3,1 / 3,3	3,2 / 3,5	3,3 / 3,2	3,6 / 3,5	2,9 / 3,3
ХСК, мгО/дм ³	29,5 / 31,1	30,4 / 32,5	30,8 / 31,8	32,2 / 33,3	33,6 / 30,7
Амоній-іони, мг/дм ³	0,32 / 0,37	0,34 / 0,36	0,31 / 0,38	0,30 / 0,42	0,37 / 0,40
Фосфат-іони, мг/дм ³	0,27 / 0,28	0,29 / 0,29	0,32 / 0,29	0,30 / 0,23	0,33 / 0,30
Сухий залишок, мг/дм ³	277 / 281	290 / 293	320 / 341	321 / 308	314 / 305
Сульфат-іони, мг/дм ³	41,3 / 36,7	44,6 / 40,4	57,8 / 63,6	60,7 / 56,8	59,0 / 41,9
Хлорид-іони, мг/дм ³	29,0 / 28,2	30,7 / 31,3	37,7 / 41,5	34,3 / 32,9	32,1 / 33,4
Залізо загальне, мг/дм ³	0,15 / 0,20	0,15 / 0,18	0,16 / 0,18	0,22 / 0,16	0,19 / 0,20
Нафтопродукти мг/дм ³	0,04 / 0,04	0,03 / 0,05	0,04 / 0,05	0,03 / 0,04	0,03 / 0,04
Марганець, мг/дм ³	0,04 / 0,04	0,04 / 0,04	0,03 / 0,04	0,04 / 0,04	0,03 / 0,03

Таблиця 4.3.1.5. Основні показники забруднення Каховського водосховища у 2017 – 2018 рр.

Показники вимірювання	Каховське водосховище, пункти спостереження				
	Питний водозабір м. Марганець	Питний водозабір м. Нікополь	Питний водозабір м. Покров	ГВС каналу Дніпро-Кривий Ріг, с. Мар'янське	Питний водозабір м. Кривий Ріг, Південне водосховище
	2017 р. / 2018 р.				
Кольоровість, град.	12,77 / 20,33	11,73 / 18,14	11,15 / 16,96	11,30 / 17,05	11,99 / 15,87
БСК _п , мгО ₂ /дм ³	2,8 / 3,1	2,9 / 2,4	2,7 / 3,1	3,1 / 2,8	4,3 / 3,5
ХСК, мгО/дм ³	33,1 / 32,8	31,9 / 33,4	28,0 / 32,6	37,7 / 31,6	29,5 / 29,7
Амоній-іони, мг/дм ³	0,27 / 0,36	0,26 / 0,39	0,23 / 0,36	0,23 / 0,34	0,30 / 0,36
Фосфат-іони, мг/дм ³	0,33 / 0,20	0,32 / 0,34	0,31 / 0,35	0,27 / 0,28	0,23 / 0,24
Сухий залишок, мг/дм ³	371 / 324	326 / 321	327 / 315	323 / 335	377 / 334

Сульфат-іони, мг/дм ³	91,1 / 67,4	66,7 / 57,3	64,1 / 56,6	65,5 / 64,3	77,0 / 66,5
Хлорид-іони, мг/дм ³	41,8 / 34,0	39,2 / 32,7	37,0 / 35,4	39,2 / 40,2	48,4 / 42,4
Залізо загальне, мг/дм ³	0,18 / 0,24	0,15 / 0,23	0,18 / 0,20	0,25 / 0,18	0,17 / 0,15
Нафтопродуктим г/дм ³	0,04 / 0,04	0,04 / 0,04	0,04 / 0,04	0,04 / 0,04	0,03 / 0,04
Марганець, мг/дм ³	0,04 / 0,05	0,03 / 0,04	0,04 / 0,03	0,05 / 0,03	0,02 / 0,03

Порівняльний аналіз якості води р. Дніпро по пунктах спостереження на протязі 2017 – 2018 дозволяє зробити такі висновки:

1. Якість річкової води в районах основних питних водозаборів річки Дніпро суттєво не змінився в порівнянні з 2017 роком. В 2018 р. середньорічні концентрації показників солевмісту води р. Дніпро в межах Дніпропетровської області – на рівні значень минулого року. Так, середньорічний вміст сухого залишку – 316 мг/дм³, сульфат-іонів – 55,1 мг/дм³, хлорид-іонів – 35,2 мг/дм³. За такими показниками забруднення як: ХСК, фосфат-іони, залізо загальне якість води, також, майже не змінилась (ХСК – 31,94 мгО/дм³ у 2018 р., 31,65 мгО/дм³ у 2017 р., фосфат-іони – 0,28 мг/дм³ у 2018 р., 0,30 мг/дм³ у 2017 р., залізо загальне – 0,19 мг/дм³ у 2018 р., 0,18 мг/дм³ у 2017 р.). Вміст амоній-іонів, кольоровості підвищився (амоній-іони – 0,38 мг/дм³ у 2018 р., 0,30 мг/дм³ у 2017 р., кольоровість – 20,02 град. у 2018 р., 14,03 град. у 2017 р.).

2. Спостерігається деяке збільшення мінералізації води уздовж каскаду дніпровських водосховищ: сухий залишок з 277 мг/дм³ у створі питний водозабір м. Верхньодніпровськ (Кам'янське водосховище) до 335 мг/дм³ м. Покров (Каховське водосховище), хлорид-іони – з 28,2 мг/дм³ до 40,2 мг/дм³, сульфат-іони – з 36,7 мг/дм³ до 64,3 мг/дм³. Насамперед, це обумовлено впливом високомінералізованих приток р. Дніпро та зворотних вод великих міст, які розташовані уздовж річки.

3. В порівнянні з 2017 р. в більшості пунктів спостереження по р. Дніпро визначалось деяке підвищення вмісту ХСК, БСК та заліза загального. Максимальні значення фіксувались в районах питних водозаборів річки в серпні: ХСК – до 38,7 мгО/дм³, БСК_п – до 5,9 мгО₂/дм³. Найнижчі значення за вмістом розчиненого кисню також визначені в серпні – до 6,2 мгО₂/дм³.

Зростання марганцю, БСК_п, ХСК, фосфат-іонів, амоній-іонів та зниження розчиненого кисню найчастіше спостерігається в другій половині літа і на початку осені, як наслідок встановлення високих температур повітря і води, а також росту біохімічних процесів.

Річка Оріль

Річка Оріль – ліва притока р. Дніпро. Спостереження за якісними показниками річки здійснювались щоквартально по створу в смт Царичанка.

Річка Оріль належить до категорії відносно чистих водойм.

В 2018 р. в порівнянні з 2017 р. спостерігалось деяке збільшення вмісту сухого залишку – з 1405 мг/дм³ (в 2017 р.) до 1453 мг/дм³ (в 2018 р.), та сульфат-іонів – з 520,1 мг/дм³ (в 2017 р.) до 607,9 мг/дм³ (в 2018 р.), амоній-іонів з 0,41 мг/дм³ (в 2017 р.) до 0,50 мг/дм³ (в 2018 р.), заліза загального – з 0,21 мг/дм³ (в 2017 р.) до 0,33 мг/дм³ (в 2018 р.), БСК_п – з 2,5 мгО/дм³ (в 2017 р.) до 2,8 мгО/дм³ (в 2018 р.).

Такі коливання обумовлені, насамперед, природними явищами.

Річка Самара

Річка Самара – джерело водопостачання для промислових та сільськогосподарських потреб. Лабораторія контролювала якість води р. Самара по створу: с. Вербки – один раз у квартал.

В 2018 р. в порівнянні з 2017 р. в р. Самара спостерігалось: збільшення сухого залишку з 3973 мг/дм³ (в 2017 р.) до 4543 мг/дм³ (в 2018 р.), та, відповідно, хлорид-іонів і сульфат-іонів. За вмістом заліза загального та марганцю якість води дещо поліпшилась: залізо – з 0,20 мг/дм³ (в 2017 р.) до 0,16 мг/дм³ (в 2018 р.), марганець – з 0,09 мг/дм³ (в 2017 р.) до 0,03 мг/дм³ (в 2018 р.).

Річка Вовча

Річка Вовча – ліва притока р. Самара – джерело водопостачання для промислових та сільськогосподарських потреб м. Павлограда. Згідно з Програмою моніторингу санітарний стан річки контролюється у створі в м. Павлоград.

Мінералізація р. Вовча в 2018 р. зменшилась в порівнянні з минулим роком: сухий залишок з 3909 мг/дм³ (в 2017 р.) до 3231 мг/дм³ (в 2018 р.), хлорид-іони – з 611,2 мг/дм³ (в 2017 р.) до 566,5 мг/дм³ (в 2018 р.), сульфат-іони – з 1732,2 мг/дм³ (в 2017 р.) до 1349,4 мг/дм³ (в 2018 р.), ХСК – з 38,9 мгО/дм³ (в 2017 р.) до 35,0 мгО/дм³ (в 2018 р.), залізо загальне (з 0,19 мг/дм³ (в 2017 р.) до 0,16 мг/дм³ (в 2018 р.) марганцю (з 0,07 мг/дм³ (в 2017 р.) до 0,04 мг/дм³ (в 2018 р.) Однак, за вмістом амоній-іонів – з 0,29 мг/дм³ (в 2017 р.) до 0,36 мг/дм³ (в 2018 р.) якість води погіршилась.

Річка Інгулець

Радіологічний та гідрохімічний контроль річки Інгулець проводився в 2018 році, відповідно до Програми, по чотирьох створах:

- р. Інгулець, нижче впадіння р. Жовта;
- Карачунівське водосховище, питний водозабір м. Кривий Ріг;
- р. Інгулець, с. Чкалівка;
- р. Інгулець, с. Андріївка.

За основними показниками сольового складу поверхневої води в Карачунівському водосховищі, в порівнянні з 2017 р., простежувались коливання. Так, вміст за сухим залишком складав – 1052 мг/дм³ (2017 р.), 1073 мг/дм³ (2018 р.); за сульфат-іонами – 413 мг/дм³ (2017 р.), 425 мг/дм³

(2018 р.); за хлорид-іонами – 119 мг/дм³ (2017 р.) 115,0 мг/дм³ (2018 р.); жорсткість загальна – 9,3 мг-екв/дм³ (2017 р.), 9,2 мг-екв/дм³ (2018 р.).

Якість води у контрольному створі р. Інгулець в с. Андріївка нижче всіх скидів зворотних вод підприємств – незадовільна. Забрудненість води простежується за показниками органічного та мінерального забруднення. У порівнянні з аналогічним періодом минулого року якість води за деякими показниками солевмісту погіршилась. Так, сухий залишок у 2018 р. складав 3103 мг/дм³ (2407 мг/дм³ у 2017 р.), вміст хлорид-іонів 1060 мг/дм³ (662 мг/дм³ 2017 р.). Проте, знизилась сульфат-іони – 651 мг/дм³ в 2018 р. (680 мг/дм³ 2017 р.).

Мінералізація р. Інгулець підвищується за рахунок впливу високомінералізованих фільтраційних вод хвостосховищ Південного ГЗК, Інгулецького ГЗК, Центрального ГЗК, які розташовані уздовж річки.

Коливання якості води річки Інгулець на протязі року, насамперед, пов'язані з періодами скиду надлишків зворотних вод гірничорудними підприємствами Кривбасу та промивкою русла річки дніпровською водою, а також впливом високомінералізованих фільтраційних вод хвостосховищ Південного ГЗК, Інгулецького ГЗК, Центрального ГЗК, які розташовані уздовж річки.

Річка Жовта

Річка Жовта – ліва притока р. Інгулець. Відповідно до рішення Державної комісії (протокол № 3) з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій від 1 червня 2003 р., Дніпропетровське облводресурсів здійснює контроль якості води р. Жовта та р. Інгулець з метою визначення впливу ТОВ “Восток-Руда” на навколишнє середовище.

ТОВ “Восток-Руда” з липня 2016 р. припинило скид в р. Жовта шахтних вод, тому за результатами спостережень стану р. Жовтої та р. Інгулець за показниками стронцій–90 і цезій–137, значних змін не зафіксовано. Концентрації радіонуклідів стронцію–90 і цезію–137 в цих створах залишаються на рівні вмісту радіонуклідів інших малих річок.

4.3.2. Мікробіологічна оцінка якості вод з огляду на епідемічну ситуацію

На протязі 2018 року ДУ “Дніпропетровський ОЛЦ МОЗ України” та його територіальними структурними підрозділами проведено 6 253 досліджень на фізико-хімічні та 2847 на мікробіологічні показники води поверхневих водоймищ. З них не відповідали нормативам 253 (4,04 %) дослідження за фізико-хімічними показниками та 148 (5,2 %) за мікробіологічними показниками.

Так, по м. Новомосковськ з 223 проведених досліджень води водоймищ на фізико-хімічні показники 63 (28,25 %) перевищували нормативні показники. По м. Дніпро з 600 досліджень перевищували граничнодопустимі концентрації

38 (6,3 %) за фізико-хімічними показниками та 52 дослідження (8,6 %) за мікробіологічними показниками. Аналогічна ситуація мала місце у інших населених пунктах, у т.ч. м. Кривий Ріг, м. Кам'янське, м. Павлоград, Павлоградський район та інші.

4.3.3. Радіаційний стан поверхневих вод

В рамках Програми лабораторія виконувала в 2018 радіохімічне визначення стронцію-90 та цезію-137 в пробах поверхневих вод.

У воді р. Дніпро – від створу с. Аули (Кам'янське водосховище) до створу м. Нікополь (Каховське водосховище) вміст стронцію-90 знаходився на протязі року у межах $0,63 \text{ пКи/дм}^3$ – $0,84 \text{ пКи/дм}^3$, цезію-137 – нижче $2,7 \text{ пКи/дм}^3$.

Вміст стронцію-90 у водах річок: Самара, Оріль, Інгулець, р. Жовта на протязі 2018 року знаходився у межах $0,59$ – $0,97 \text{ пКи/дм}^3$, цезію-137 – нижче $2,7 \text{ пКи/дм}^3$.

Радіологічний стан води в контрольованих пунктах спостережень басейну р. Дніпро характеризувався як стабільний, величини вмісту радіонуклідів стронцію-90 та цезію-137 значно нижче від встановлених допустимих показників (Гігієнічний норматив ГН 6.6.1.1-130-2006 регламентує вміст радіонуклідів Cs^{137} та Sr^{90} – 2 Бк/дм^3 або 54 пКи/дм^3).

4.4. Якість питної води та її вплив на здоров'я населення

Згідно із Законом України “Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів” – вода питна є харчовим продуктом, придатним для споживання людиною.

Відповідно до вимог чинного законодавства, Державних санітарних норм та правил “Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною” – ДСанПіН 2.2.4-171-10 (із змінами) – систематичний виробничий контроль за безпечністю та якістю питної води від місця водозабору до місця її споживання здійснюють підприємства питного водопостачання.

ДУ “Дніпропетровський обласний лабораторний центр МОЗ України” та його структурні підрозділи на території області здійснюють вибірковий лабораторний контроль якості та безпечності питної води за санітарно-хімічними, мікробіологічними, вірусологічними, паразитологічними, токсикологічними та радіологічними показниками в рамках програми Державного соціально-гігієнічного моніторингу.

В 2018 році на території Дніпропетровської області здійснено лабораторних досліджень питної води всього:

з джерел централізованого водопостачання:

– 9932 проби на санітарно-хімічні показники (з них нестандартних 2900 проби – 29,2 %);

з джерел децентралізованого водопостачання:

– 2537 проб на санітарно-хімічні показники (з них нестандартних 762 проби – 30,0 %);

Практично на території усіх населених пунктів області мають місце факти перевищень гранично-допустимих концентрацій по фізико-хімічним показникам, як у централізованих мережах питної води так і у децентралізованих.

Вода питна з джерел централізованого водопостачання не відповідала вимогам нормативної документації, в основному, по показникам кольоровості, каламутності, перманганатної окиснюваності, хлороформу, залізу.

У воді з децентралізованих джерел мали місце перевищення нормативів по показникам загальної жорсткості, сухого залишку, вмісту сульфатів, хлоридів, заліза, по показникам каламутності, кольоровості, присмака, запаху.

У пробах міста Синельникове та Синельниківського району нестандартні результати складають, відповідно, централізованої води 5,08 % та децентралізованої 15,7 %. На території м. Кривий Ріг ці показники склали 4,5 % та 18 %.

В той же час, на території П'ятихатського району показники централізованої питної води склали 47,5 %, а децентралізованої – 85,2 %. Незадовільна ситуація склалася у смт. Васильківка де відсоток нестандартних проб централізованої питної води склав 100 %, а у Васильківському районі, де зазначені показники, відповідно, складали 68,5 % та 21 %. На території м. Нікополь у воді централізованих мереж нестандартні проби складали 44,5 %.

На території Нікопольського району зазначений показник нестандартної води централізованих мереж складав 55,5 %. В централізованих мережах м. Покров нестандартні проби склали більше 40 %.

При цьому середньообласний показник нестандартних проб питної централізованої води складав 29,2 %, а децентралізованої – 30 %.

Протягом 2018 року мікробіологічними лабораторіями ДУ “Дніпропетровський обласний лабораторний центр МОЗ України” досліджено на бактеріологічні показники 11789 проб питної води джерел централізованого водопостачання, з них 729 не відповідають санітарно-гігієнічним нормативам або 6,8 % та 2532 проби джерел децентралізованого водопостачання, з них 272 не відповідають санітарно-гігієнічним нормативам або 10,7 %.

Відсоток нестандартних проб води джерел централізованого водопостачання коливається від 1,8 % у Криворізькому та Синельниківському районах до 23,0 %, Апостолівському – 15,2 % при середньообласному показнику – 6,8 %.

По окремим територіям, відсоток нестандартних проб води джерел децентралізованого водопостачання коливається від 1,3 % в мм. Кам'янське до 50,0 % в Верхньодніпровську при середньообласному показнику – 10,7 %.

Найвищі показники у Верхньодніпровському – 50,0 %, Царичанському – 44,0 % районах.

Під час розслідування випадків інфекційних захворювань у вогнищах було відібрано 1109 проб питної води, з яких 120 не відповідали санітарно-гігієнічним нормативам, що становить 10,8 %.

Дані про вплив фізико-хімічних показників якості питної води на стан здоров'я населення відсутні, у зв'язку з тим, що в Україні не розроблені критерії значення такого впливу.

Разом з тим факт перевищень гранично-допустимих показників у питній воді по фізико-хімічним та мікробіологічним показникам можуть свідчити про можливість негативного впливу на здоров'я людини.

4.5. Заходи щодо покращення стану водних об'єктів

Відповідно до Розпорядження Голови облдержадміністрації від 11.01.2018 № Р-6/0/3-18 “Про розподіл коштів фонду охорони навколишнього середовища обласного бюджету у 2018 році” (зі змінами), розпорядження ОДА від 03.04.2018 № Р-183/0/3-18 “Про розподіл коштів, які надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва та коштів державного бюджету, які спрямовуються на виконання заходів з реконструкції, модернізації, будівництва та капітального ремонту мереж зрошувальних систем у 2018 році” (зі змінами), Регіональний офіс водних ресурсів у Дніпропетровській області визначено замовником робіт по дванадцяти об'єктах природоохоронного значення, з обсягом коштів у сумі 120 813,854 тис. грн.

Відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.06.2018 № 423-р та Розпорядження Голови облдержадміністрації від 11.01.2018 № Р-6/0/3-18 “Про розподіл коштів, які надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва, та коштів державного бюджету, які спрямовуються на виконання заходів з реконструкції, модернізації, будівництва та капітального ремонту мереж зрошуваних систем, у 2018 році” (зі змінами), Регіональний офіс водних ресурсів у Дніпропетровській області визначено замовником робіт по трьом об'єктам будівництва з обсягом коштів 44 490,455 тис. грн, у тому числі за рахунок державного бюджету 10 000,000 тис. грн.

За рік касові видатки склали 103 587,8826 тис. грн, а саме по об'єктах:

– “Захист від підтоплення житлового масиву Веселі Терни м. Кривий Ріг Дніпропетровської області” – освоєно кошти у сумі 2680,370 тис. грн, виконано санацію та благоустрій прилеглої території.

– “Захист від підтоплення житлових масивів в районі балки Кандибіна м. Кривий Ріг Дніпропетровської області” – освоєно кошти у сумі 12191,618 тис. грн, виконано – розчистку балки, облицювання каналу плитами, влаштування трубчатих переїздів, благоустрій.

– “Захист від підтоплення міста Марганець” – освоєно кошти у сумі 6912,305 тис. грн, виконано – закрита водовідвідна мережа – 1298 м, відкрита водовідвідна мережа – 33 м, дренажний канал – 220 м, улаштування організованого водовідводу поверхневих вод шляхом вертикального профілювання дорожнього покриття по вул. Молодіжній з улаштуванням дощоприймальних решіток та проведення робіт з кріплення узбіччя щебенем та відновленням порушеного під час виконання робіт шару ґрунту.

– “Відновлення гідрологічного режиму оз. Попасне на території Обухівської селищної ради Дніпровського району Дніпропетровської області” – освоєно кошти у сумі 7393,491 тис. грн., виконано – розчищення озера площею 7,7 га.

– “Відновлення водності та екологічного стану р. Заплавка в Магдалинівському районі” – освоєно кошти у сумі 9094,169 тис. грн., виконано розчищення русла протяжністю 6354 м, улаштування 3 водопропускних споруд.

– “Захист від підтоплення та поліпшення екологічного стану річки Мокра Сура в смт Кринички Криничанського району Дніпропетровської області” – освоєно кошти у сумі 51,000 тис. грн., виконано перерахунок кошторисної вартості.

– “Протиповеневі заходи та поліпшення гідрологічного стану р. Кам’янка в смт Софіївка Дніпропетровської області” – освоєно кошти у сумі 10550,000 тис. грн., проведено процедуру оцінки впливу на довкілля, розчищено 1,9 км річки Кам’янка.

– “Капітальний ремонт гідротехнічних споруд для захисту від підтоплення с. Широка Дача Широківського району Дніпропетровської області” – освоєно кошти у сумі 17000,000 тис. грн (у тому числі місцевий бюджет 9000 тис. грн), Закінчено розчищення водойми, виконано – дренажна мережа протяжністю 367 м, відновлення дорожнього покриття, благоустрій берегової смуги.

– “Поліпшення технічного стану та благоустрою водойми на території Гречаноподівської сільської ради Широківського району Дніпропетровської області” – капітальний ремонт – освоєно 2224,4746 тис. грн (крім того за рахунок місцевого бюджету 20000 тис. грн – розчищено водойму площею 4,3 га), виконано капітальний ремонт водоскидної споруди, розчищено дренажний канал довжиною 1,4 км.

– “Реконструкція і модернізація мереж зрошувальних систем на землях, які знаходяться на території Чумаківської сільської ради Дніпропетровського району” – освоєно кошти у сумі 19129,208 тис. грн (у т. ч. державний бюджет 10000 тис. грн), виконані роботи з реконструкції насосної станції (замінено насосне обладнання, електрична та технічна частини насосної станції), улаштовано 2782 м зрошувальної мережі.

– “Реконструкція зрошувальної мережі на території Військової сільської ради Солонянського району” – освоєно кошти у сумі 13261,247 тис. грн, улаштовано 2,65 км магістрального трубопроводу.

– “Реконструкція зрошувальної системи на землях Раївської ОТГ Синельниківського району” (в тому числі проектування) – освоєно кошти у сумі 12100,000 тис. грн, улаштовано 2989,6 м зрошувальної мережі.

Таким чином, у 2018 році розчищено 8 км русел річок, 12 га озер, влаштовано 8 км колекторно-дренажної мережі. Виконані роботи дозволили поліпшити соціально-побутові умови мешканців в 9 населених пунктах в 7 районах області.

5. ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОЛОГІЧНОГО ТА ЛАНДШАФТНОГО РІЗНОМАНІТТЯ, РОЗВИТОК ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ТА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ

5.1. Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, формування національної екологічної мережі

На території Дніпропетровської області розвинені різноманітні типи байрачних лісів, балкові ландшафти з осередками ендемічної степової флори та фауни. У межах області є реліктовий Самарський бір – унікальне природне утворення, якому немає рівних у світі. У долинах степових річок і балках на поверхню виходять кристалічні породи, на яких формуються своєрідні біогеоценози. У долинах малих річок формуються багаті біологічним різноманіттям заплавно-борові та водно-болотні комплекси.

З метою розширення площі територій природоохоронного призначення, поліпшення умов для формування та відновлення довкілля, збереження ландшафтного та біологічного різноманіття у 2017 році рішенням Дніпропетровської обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/VII затверджено Проект схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області.

5.1.1. Загальна характеристика

Усі елементи екомережі утворюють єдине ціле, об'єднують ділянки природних ландшафтів у територіальну цілісну систему. З огляду на функції, площу, видовий склад рослинного та тваринного світу в національній екологічній мережі виділяються елементи міжнародного, загальнодержавного та місцевого значення. У Дніпропетровській області визначені природні регіони, природні ядра, природні коридори та буферні зони.

5.1.2. Загрози та вплив антропогенних чинників на структурні елементи екомережі, біологічне та ландшафтне різноманіття

На сучасному етапі розвитку господарювання в межах Дніпропетровської області спостерігається посилення впливу антропогенних чинників на структурні елементи екомережі (див. табл. 5.1.2.1) та стан біорізноманіття. Зокрема відбувається відновлення діяльності гірничодобувних підприємств, відведення нових територій під будівництво кар'єрів по видобутку корисних копалин, промислових об'єктів, житлової забудови, влаштування полігонів твердих побутових відходів. До складу цих земель значною мірою потрапляють і природні території, які могли б стати елементами екомережі, але втрачаються безповоротно внаслідок вище зазначеної діяльності. За останні роки підсилюється вплив на балково-степові екосистеми, які займають важливе місце в системі екомережі Дніпропетровської області. Тут через надмірне випасання (або навпаки раптове припинення випасу), постійні випалювання сухих

залишків природної трав'яної рослинності. Останній є причиною значних трансформацій у видовому складі та характері угруповань степової рослинності.

Помітно скоротилась кількість вегетуючих та квітучих ефемероїдів і ефемерів, у тому числі рідкісних та зникаючих видів, занесених до Червоної книги України. З другого боку, після випалів звільнені екологічні ніші швидко заповнюються види з активною екологічною стратегією, внаслідок чого ділянки ковилових та типчакових степів починають поступово заміщуватися угрупованнями пирію повзучого, куничника наземного та інших довгокореневищних злаків. Полезахисні лісосмуги повсюдно, а особливо в південних районах області, потерпають не тільки від випалів, але й від незаконних рубок. Внаслідок цього значна частина лісосмуг втратила захисні функції, має вигляд дуже розріджених насаджень, а подекуди знищена повністю.

У більш задовільному стані знаходяться землі лісового фонду, які є важливим елементом екомережі, але в області, яка знаходиться в степовій зоні, ліси займають незначні площі і не можуть суттєво впливати на формування безперервного екологічного каркасу. Крім того, в лісах відбуваються лісовідновні та суцільні санітарні рубки, нерідко трапляються лісові пожежі, влаштовуються локальні кар'єри для видобутку піску, що загалом також поступово знижує захисну роль лісів для довкілля та їх значення як елементів екомережі.

5.1.3. Заходи щодо збереження біологічного та ландшафтного різноманіття

Питання збереження біорізноманіття включені до “Дніпропетровської обласної комплексної програми (стратегії) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 - 2025 роки” (рішення Дніпропетровської обласної ради від 21.10.2015 № 680-34/VI, далі – Програма). Аналіз багаторічних даних свідчить про те, що заповідний режим та заходи з охорони безумовно позитивно впливають на стан мешкання та перебування усіх рідкісних видів тварин на території Дніпропетровської області. З метою збереження рідкісних видів рослин і тварин, що перебувають під загрозою зникнення, на території області затверджені Червоні списки тварин та рослин Дніпропетровської області (рішення обласної ради від 27.12.2011 № 219-10/VI).

Природний рослинний покрив зберігся у вигляді фрагментів на загальному фоні розораних площ і представляє собою вузькі смуги по річкових долинах, балках, на площах відчужень, вздовж залізничних колій та інші, а також на природоохоронних територіях в межах природно-заповідного фонду. Трав'янисті екосистеми в межах Дніпропетровської області представлені такими основними типами:

зональна степова рослинність (різнотравно-кострицево-ковилові і кострицево-ковилові угруповання). Загальна площа земель, зайнятих степовими угрупованнями різного ступеню деградованості, складає близько 163,5 тис. га;

Таблиця 5.1.2.1 Складові структурних елементів екологічної мережі

Категорії об'єктів ПЗФ	Об'єкти ПЗФ								% площі окремих категорій до загальної площі ПЗФ
	загальнодержавного значення			місцевого значення			разом		
	площа, га		кількість, од.	площа, га		кількість, од.	усього	у тому числі надана в постійне користування	
	усього	у тому числі надана в постійне користування		усього	у тому числі надана в постійне користування				
Природні заповідники	1	3766,2	-	-	-	1	3766,2	3766,2	-
Біосферні заповідники	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Національні природні парки	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Регіональні ландшафтні парки	-	-	4	14000,1	-	4	14000,1	-	-
Заказники, усього	24	29036,66	81	47959,4	X	105	76996,06	X	-
у тому числі:									-
ландшафтні	15	25000,66	48	38891,29	X	63	63891,95	X	-
Лісові	5	2956	3	1021	X	8	3977	X	-
ботанічні	2	332	19	4710	X	21	5042	X	-
загальнозоологічні	-	-	1	287	X	1	287	X	-
орнітологічні	2	748	3	144	X	5	892	X	-
ентомологічні	-	-	4	462,1	X	4	462,1	X	-
іхтіологічні	-	-	2	2422	X	2	2422	X	-

Категорії об'єктів ПЗФ	Об'єкти ПЗФ								% площі окремих категорій до загальної площі ПЗФ	
	загальнодержавного значення			місцевого значення			разом			
	кількість, од.	площа, га		кількість, од.	площа, га		кількість, од.	усього		
		усього	у тому числі надана в постійне користування		усього	у тому числі надана в постійне користування				
гідрологічні	-	-	X	1	22	X	1	22	X	-
загальногеологічні	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-
палеонтологічні	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-
карстово-спелеологічні	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-
Пам'ятки природи, усього	3	148	X	50	356,9	X	53	504,9	X	-
у тому числі:										-
комплексні	1	30	X	1	3,7	X	2	33,7	X	-
ботанічні	1	56	X	35	312,24	X	36	368,24	X	-
зоологічні	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-
гідрологічні	-	-	X	2	1,5	X	2	1,5	X	-
геологічні	1	62	X	12	44,5	X	13	106,5	X	-
Заповідні урочища	-	-	X	3	466,4	X	3	466,4	X	-
Ботанічні сади	2	108	-	1	27	-	3	135	108	-
Дендрологічні парки	-	-	-	1	2,8	-	1	2,8		-
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	1	45	-	7	417,5	-	8	462,5	-	-
Зоологічні парки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
РАЗОМ	31	33103,9	-	147	63230,1	-	178	96334	-	-

лучна рослинність (заплавні, низинні луки та ін.). Землі, вкриті лучною рослинністю, зосереджені в долинах річок і по тальвегах балок, площа яких складає близько 180,7 га;

прибережно-водні трав'янисті угруповання, досить широко розповсюджені в межах області у вигляді приозерних, прирічкових заростей очерету, рогузу, куги та інше. Після зарегулювання річок, забудови та внаслідок інших антропогенних чинників площа їх постійно зменшується. Найбільше таких угруповань зосереджено в долинах річок Самари і Орелі;

галофільні угруповання солонців і солончаків, зосереджені переважно в долинах річок Орелі, Самари, Дніпра, Вовчої;

вторинні екосистеми на техногенних територіях (відвали гірничо-збагачувальних комбінатів, смуги відчуження вздовж залізниць, території промислових підприємств та ін.). Ці рослинні угруповання формуються на порушених землях спонтанно, найчастіше утворюючи своєрідні рідколісся, які через 40 – 50 років після початку формування набувають риси природних рослинних фітоценозів.

За останні роки становище природної рослинності різко погіршилося, так як залишки степових зональних та інших типів фітоценозів знищуються при розорюванні схилів, балок, ґрунтозахисних зон біля водойм.

Усе це призвело до того, що більшість в минулому самих звичайних видів, стали в тій чи іншій мірі рідкісними, зникаючими і в даний час включені до Червоної книги України, Червоного списку Дніпропетровської області.

У рамках природоохоронних та освітніх заходів видані серії робіт про біорізноманіття Дніпропетровської області: “Ссавці (Mammalia)”, “Доштові черв'яки (Lumbricidae)”, “Земноводні та плазуни (Amphibia et Reptilia)”, “Булавоносні лускокрилі (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea)”, “Круглороті (Cyclostomata)”, “Риби (Pisces)”, “Птахи” (I том) та про природно-заповідний фонд:

1. Заповідні куточки на Дніпропетровщині: Заказники.
2. Ботанічні сади Дніпропетровщини: Дніпровський ботанічний сад ДНУ ім. Олеса Гончара та Криворізький ботанічний сад НАН України.
3. Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва у містах Дніпропетровської області.
4. Пам'ятки природи Дніпропетровської області.
5. Законодавчо-нормативні акти України щодо організації територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

З метою посилення державного контролю за збереженням та охороною рідкісних видів ранньоквітучих і реліктових рослин на території області проведена операція “Первоцвіт – 2018” (розпорядження голови облдержадміністрації від 22.03.2018 № Р-148/0/3-18).

З метою духовного збагачення особистості та виховання екологічної свідомості підростаючого покоління через участь учнівської молоді у практичних природоохоронних заходах та заходах з широкої екологічної

пропаганди щодо охорони ранньоквітучих рослин, збереження і відновлення видового різноманіття рослинного світу; виявлення, вивчення та збереження старовікових і цікавих дерев, які мають історичну і естетичну цінність; цінних природних об'єктів – балок, які можуть слугувати основою розбудови екологічної мережі, проводиться обласна природоохоронна акція “Природна скарбниця Придніпров’я”.

З метою організації проведення інформаційно-освітньої компанії в межах Дніпропетровської області, спрямованої на підвищення екологічної свідомості суспільства щодо збереження і невиснажливого використання та зменшення негативного впливу на біорізноманіття і довкілля було проведено ряд тематичних заходів, екскурсій, спортивних змагань, туристичних походів та еко-квестів.

5.1.4. Формування національної екомережі.

З метою розширення площі територій природоохоронного призначення, поліпшення умов для формування та відновлення довкілля, збереження ландшафтного та біологічного різноманіття у 2017 році рішенням Дніпропетровської обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/VII затверджено Проект схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області.

Основною метою Програми є формування територіально-функціональної системи екологічної мережі в області, яка забезпечить збільшення відсотку заповідності, а також збереження всього різноманіття природних і напівприродних типів ландшафтів, геологічних пам'яток, ґрунтів, популяцій рідкісних та зникаючих видів флори та фауни регіону, можливість природних шляхів міграції та поширення видів рослин і тварин.

Слід підкреслити, що у складі ключових територій екомережі, організованих за басейновим принципом, не всі ділянки мають однакову природоохоронну цінність, і контури ключових територій не обов'язково мають співпадати з контурами об'єктів природно-заповідного фонду, які створюються в межах цих ключових територій. Адже до складу ключових територій входять не лише ядра, але й сполучні території, екокоридори, і частково навіть відновлювальні ділянки екомережі, які можуть виконувати свої функції поза межами природно-заповідного фонду не менш успішно, аніж у його складі.

Створення повноцінних, реально діючих заповідних об'єктів з власною інфраструктурою, яка повинна враховувати всі природні і соціально-економічні передумови для їх функціонування – складна справа, яка потребує значних коштів і залучення достатнього кваліфікованого науково-виробничого потенціалу.

Загальна площа ключових територій екомережі Дніпропетровської області (табл. 5.1.4.1.) складає 798 831 га, в тому числі у відсотках до площі району або міста, а саме:

- Апостолівський район* 32 531 га (23,6 %);
- Васильківський район* 22 405 га (16,8 %);

- Верхньодніпровський район 59 588 га (45,5 %);
- Дніпровський район 32 309 га (23,3 %);
- Криворізький район 32 589 га (24,2 %);
- Криничанський район 35 934 га (21,3 %);
- Магдалинівський район 25 061 га (15,6 %);
- Межівський район 33 749 га (26,9 %);
- Нікопольський район 62 974 га (31,6 %);
- Новомосковський район 62 258 га (30,6 %) ;
- Павлоградський район* 65 808 га (43,1 %);
- Петриківський район 45 984 га (49,5 %);
- Петропавлівський район 25 401 га (20,3 %);
- Покровський район 27 311 га (22,6 %);
- П'ятихатський район 31 348 га (18,3 %);
- Синельниківський район 26 704 га (16,2 %);
- Солонянський район 26 222 га (15,1 %);
- Софіївський район 18 710 га (13,7 %);
- Томаківський район 31 305 га (26,1 %);
- Царичанський район 27 338 га, 30,3 %);
- Широківський район 19 311 га (15,9 %);
- Юр'ївський район 17 185 га (19,1 %);
- місто Дніпро* 16 513 га (40,8 %);
- місто Кам'янське 3 480 га (25,2 %);
- місто Кривий Ріг 16 813 га (41,6 %).

Апостолівський район* - вилучено земельну ділянку орієнтованою площею 143,16 га, відповідно до рішення Дніпропетровської обласної ради від 16.03.2018 № 317-12/VII “Про внесення змін до рішень обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/VII “Про затвердження проекту схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області” та від 21.10.2015 року № 680-34/ VI “Про Дніпропетровську обласну комплексну програму (стратегію) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016-2025 роки” (зі змінами).

Васильківський район* - вилучено земельну ділянку орієнтованою площею 228 га, відповідно до рішення Дніпропетровської обласної ради від 22.06.2018 № 352-13/VII “Про внесення змін до рішення обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/VII “Про затвердження проекту схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області”.

Павлоградський район* - вилучено земельну ділянку орієнтованою площею 210 га, відповідно до рішення Дніпропетровської обласної ради від 22.06.2018 № 352-13/VII “Про внесення змін до рішення обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/VII “Про затвердження проекту схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області”.

місто Дніпро* - вилучено земельну ділянку орієнтованою площею 42,0 га, відповідно до рішення Дніпропетровської обласної ради від 07.12.2018 № 411-15/VII “Про внесення змін до рішень обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/VII “Про затвердження проекту схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області” та від 21.10.2015 року № 680-34/ VI “Про Дніпропетровську обласну комплексну програму (стратегію) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016-2025 роки” (зі змінами).

Таблиця 5.1.4.1. Переліки територій та об'єктів екологічної мережі

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
I. Загальнодержавного значення								
Ключові								
1	1	Природний заповідник Дніпровсько-Орільський	Постанова РМ УРСР 15.09.1990 № 262	Дніпровський та Петриківський райони, Орільське лісництво	3766,2	–	Дніпровсько-Орільський природний заповідник Дніпропетровське обласне управління лісового та мисливського господарства	Унікальні ландшафти долини р. Дніпро і р. Оріль з плавневими лісами і озерами, типова рідкісна флора і фауна.
2	112	Ландшафтний заказник Приорільський	Указ Президента України 09.12.1998 № 1341/98	Між селами Орілька, Багате та Перецепине Новомосковського району та між селами Личкове, Бузівка, Ковпаківка, Котовка, Степанівка, Заплавка, Гупалівка Магдалинівського району	8377,0	–	Магдалинівська, Новомосковська райдержадміністрації, Новомосковський держлісгосп	Заплавно-терасовий природний комплекс із типовими і унікальними для різнотравно-типчаково-ковилового степу солонцевими, солончаковими, лучними і дібровними екосистемами.

<i>№ з/п</i>	<i>Серійний номер</i>	<i>Назва</i>	<i>Назва органу, дата прийняття рішення про включення території та об'єкта до переліку</i>	<i>Місце розташування</i>	<i>Площа, га</i>	<i>Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення</i>	<i>Власник (користувач) земельної ділянки</i>	<i>Стисла характеристика природоохоронної цінності</i>
3	113	Ландшафтний заказник Богданівський	Указ Президента України 09.12.1998 № 1341/98	Нікопольський район (біля м. Покров)	1387,0	–	ВАТ "ОГЗК" Марганецький держлісгосп	Збереження природного середовища на порушених землях з типовим для підзони типчаково-полинового степу, відтворення популяцій рідкісних та цінних видів рослин і тварин занесених до "Червоної книги України".
4	2	Ландшафтний заказник Балка Північна Червона	Постанова РМ УРСР 12.12.1983 № 495	Північно-західна околиця м. Кривий Ріг	28,0	–	Управління містобудування і архітектури виконкому Криворізької міськради	Збереження і відтворення цінного природного ландшафту великої степової балки з унікальними виходами гірських порід Криворізької серії по її схилах, а також всього комплексу рослинного і тваринного світу.
5	3	Ландшафтний заказник Кільченський	Постанова РМ УРСР 28.10.1974 № 500	м. Підгородне Дніпровського району	100,0	–	Дніпропетровська райдержадміністрація	Збереження і відтворення цінного природного ландшафту степової р. Кільчень та приліглих лісових масивів.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
6	4	Ландшафтний заказник Комарівщина	Постанова РМ УРСР 12.12.1983 № 495	Відрadne лісництво, кв. 38, 39, 45, 46, 47	288,0	–	Новомосковський держлісгосп	Рідкісні та цінні природні комплекси, що поєднує байрачні лісові масиви в степовій зоні.
7	5	Ландшафтний заказник Солоний лиман	Постанова РМ УРСР 25.02.1980 № 132	Між с. Новотроїцьке, Знаменівка Новомосковського району	341,0	–	Новомосковська райдержадміністрація	Представляє собою озеро з островами в долині р. Самара, де є мул і ропа з цінними лікувальними властивостями. Місце зростання цінних видів солончаків та гніздування рідкісних видів птахів.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
8	116	Ландшафтний заказник Інгулецький степ	Указ Президента України від 21.02.2002 № 167/2002	с. Недайвода Криворізького району	65,6	–	Криворізька райдержадміністрація	Знаходиться в долині р. Інгулець, на схилах та по дну долини відкриваються корінні породи (сірі граніти), які створюють скелясті береги висотою до 20 та більше метрів. У складі гідробіоти зустрічаються представники реофільного комплексу, який в регіоні знаходиться на межі зникнення.
9	117	Ландшафтний заказник Бакаї	Указ Президента України від 12.09.2005 № 1238/2005	смт Васильківка, с. Вовчанське Васильківського району	690,0	–	Васильківська райдержадміністрація	Являє собою типи лучних долин, руслової екосистеми де розташована значна кількість стародавніх залишків різних озер та бакаїв. Включає штучні та природні лісонасадження, що розташовані на підвищеннях елементів рельєфу.
10	118	Ландшафтний заказник Преображенський	Указ Президента України від 12.09.2005 № 1238/2005	с. Богданівка, селище Права, с. Преображенське Васильківського району	312,6	–	Васильківський держлісгосп, Васильківська райдержадміністрація	Являє собою систему природних комплексів долини р. Вовчої, кам'янистих схилів та відслонень кристалічних порід.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
11	119	Ландшафтний заказник Дебальцевські лимани	Указ Президента України від 12.09.2005 № 1238/2005	с. Дебальцеве, с. Перевальське Васильківського району	429,3	–	Васильківська райдержадміністрація	Представляє собою острівки та пасовища, які вкриті в орні землі та періодично затоплюються. З загальної площі заказника 57 % займають водно-болотні екосистеми – природні та штучні водойми, озера, стариці, а також луки.
12	120	Ландшафтний заказник Вишневецький	Указ Президента України від 12.09.2005 № 1238/2005	с. Семенівка, с. Барвінок Криничанського району	615,0	–	Криничанська райдержадміністрація	Байрачно-степовий комплекс верхів'я р. Мокрої Сури. Місце гніздування рідкісних видів птахів; рідкісні рослинні угруповання; місце зростання 11 видів рослин, занесених до Червоної книги України.
13	121	Ландшафтний заказник Мар'їн гай	Указ Президента України від 12.09.2005 № 1238/2005	с. Дмитрівка, с. Бажани, с. Миколаївка, с. Катеринівка Петропавлівського району	2803,0	–	Павлоградський держлісгосп, Петропавлівська райдержадміністрація	Долина р. Самари з добре збереженими у природному стані мальовничими заплавами ландшафтами. Місце гніздування рідкісних видів птахів, занесених до Червоної книги України.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
14	122	Ландшафтний заказник Петропавлівські лимани	Указ Президента України від 12.09.2005 № 1238/2005	с. Брагинівка, с. Коханівка, с. Самарське, смт Петропавлівка, с. Петрівка, с. Миколаївка Петропавлівського району	4193,0	–	Павлоградський держлісгосп, Петропавлівська райдержадміністрація	Добре збережені у природному стані мальовничі заплави ландшафти р. Самари. Водно-лучні системи утворюють сприятливі умови для життя значного ступеню біорізноманіття.
15	127	Ландшафтний заказник Кам'янський прибережно-річковий комплекс	Указ Президента України від 25.11.2008 № 1078/2008	с. Михайлівка, с. Кам'янка, с. Токівське, с. Ленінське Апостолівського району	2615,0	–	Апостолівська райдержадміністрація	Особливу цінність представляють ксерофітні степові комплекси герпетофауни, включаючи рідкісні види. Являється межею ареалів лісових і степових видів.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
16	178	Ландшафтний заказник Межиріччя	Указ Президента України від 27.07.2016 № 312/2016	Міжріччя рік Самара та Вовча Павлоградського району с. В'язовок, с. Вербики, с. Булахівка, с. Межиріч	2756,16	–	ДП “Новомосковське лісове господарство”, ДП “Павлоградське лісове господарство”, Павлоградська райдержадміністрація (В'язівська, Вербківська, Межиріцька, Булахівська сільські ради)	Цінний природний комплекс, що розташований у межах степових долинно-терасового та придолинно-терасового ландшафтів у межиріччі річок Самара та Вовча.
17	6	Лісовий заказник Урочище Яцево	Постанова РМ УРСР 19.04.1977 № 198	с. Любимівка Дніпровського району, Любимівське лісництво кв. 18-20	175,0	–	Дніпропетровський держлісгосп	Рідкісний байрачний лісовий масив природного походження на Лівобережжі Дніпра, який зберігся на півдні в умовах типового чорноземного степу. Має велике ґрунтозахисне, водорегулююче та науково-пізнавальне значення.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
18	7	Лісовий заказник Велика Западня	Постанова РМ УРСР 28.10.1974 № 500	с. Зарічне, Верхньодніпровського району Верхньодніпровське лісництво кв. 3, 4	157	–	Верхньодніпровський держлісгосп	Зразок закріплення діючого яру шляхом заліснення і використання непридатних земель та перетворення їх у продуктивні лісові площі.
19	8	Лісовий заказник Грушеватський	Постанова РМ УРСР 28.10.1974 № 500	с. Іванівка П'ятихатського району П'ятихатське лісництво кв. 58-90	598	–	Верхньодніпровський держлісгосп	Лісовий масив штучного походження, закладений у 1881 році на плато, порізаному балками. Відображає історію степового лісорозведення. Має науково-пізнавальне значення.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
20	9	Лісовий заказник Комісарівський	Постанова РМ УРСР 28.10.1974 № 500	с. Новоукраїнка П'ятихатського району П'ятихатське лісництво кв. 9-46	946	–	Верхньодніпровський держлісгосп	Лісовий масив, закладений у 1876 році в умовах приводороздільно-балочного ландшафту. Є зразком степового лісорозведення на Дніпропетровщині і об'єктом наукових досліджень
21	10	Лісовий заказник Дібрівський	Постанова РМ УРСР 28.10.1974 № 500	с. Великомихайлівка, Покровського району Велико-михайлівське лісництво кв. 1-24, 26-29, 31-39	1079	–	Васильківський держлісгосп	Визначний лісовий масив, закладений в 1863 році, який є зразком успішного розведення лісу в степу.
22	11	Ботанічний заказник Грабівський	Постанова РМ УРСР 28.10.1974 № 500	с. Біленщина, П'ятихатського району Мишурінорізьке лісництво кв. 45-47	207	–	Верхньодніпровський держлісгосп	Рідкісне урочище природного лісу з наявністю граба звичайного на південно-східній межі його поширення. Має науково-пізнавальну цінність і велике естетичне значення.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
23	12	Ботанічний заказник Балка Бандурка	Постанова РМ УРСР 28.10.1974 № 500	с. Євцецько-Миколаївка, Новомосковського району Новомосковський військлігосп кв. 47, 48	125	–	Новомосковський військлігосп	Єдине місце на Дніпропетровщині на правому березі річки Самари, де зростає зникаюча реліктова рослина – хвощ великий, який підлягає особливій охороні.
24	13	Орнітологічний заказник Булахівський лиман	Постанова РМ УРСР 19.04.1977 № 198	с. Булахівка Павлоградського району	100	–	Павлоградська райдержадміністрація	Місце постійної концентрації значної кількості водоплавних птахів, нагулу та гніздування таких рідкісних, як шилодзьобики, степової дерихвістки, а також кулика-ходулончика і сірого журавля – видів занесених до Червоної книги України.
25	14	Орнітологічний заказник Волошанська дача	Постанова РМ УРСР 28.10.1974 № 500	с. Преображенка Юр'ївського району, Юр'ївська виробнича Ділянка, кв. 1-12	648	–	Павлоградський держлігосп	Унікальний осередок гніздування в байрачному лісі рідкісних видів птахів, в тому числі сов, неситі, домового сича та інших.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
26	15	Комплексна пам'ятка природи Урочище "Леля"	Розпорядження РМ УРСР 14.10.1975 № 780-Р	Біля с. Турово Царичанського району	30	–	Царичанська райдержадміністрація	Степова ділянка з цінною різно травно-типчакowo-ковиловою рослинністю на залишках укріпленої лінії, побудованої у XVIII сторіччі. Серед рідкісних рослин ковила Лессінга, стоколос прибережний, типчак борознистий та інші.
27	16	Ботанічна пам'ятка природи Урочище Паськове	Розпорядження РМ УРСР 14.10.1975 № 780-Р	В 4 км південніше с. Івашкове Верхньодніпровського району Бородаївське лісництво, кв. 47	56	–	Верхньодніпровський держлісгосп	Байрачний лісовий масив біля с. Паськове, що являє собою єдину в області кленово-берестову діброву природного походження.
28	17	Геологічна пам'ятка природи Скелі Мопра	Розпорядження РМ УРСР 14.10.1975 № 780-Р	м. Кривий Ріг	62	–	Управління містобудування і архітектури виконкому Криворізької міськради	Унікальні виходи наденну поверхню залізистих і сланцевих порід криворізької серії докембрію, що є пам'яткою давньої розробки залізної руди на Криворіжжі. Висота окремих скель до 28 метрів.

<i>№ з/п</i>	<i>Серійний номер</i>	<i>Назва</i>	<i>Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку</i>	<i>Місце розташування</i>	<i>Площа, га</i>	<i>Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення</i>	<i>Власник (користувач) земельної ділянки</i>	<i>Стисла характеристика природоохоронної цінності</i>
29	18	Ботанічний сад Дніпропетровського національного університету	Постанова Держком-природи УРСР 26.07.1972 № 22 /зміни Указ Президента України від 20.08.1996 № 715/96	пр. Гагаріна, 72, м. Дніпро	33	–	Дніпропетровський ботанічний сад Дніпропетровського національного університету Міносвіти України	Створення умов для реалізації довгострокової програми розвитку ботанічного саду, реконструкції багаторічних насаджень рідкісних видів місцевої та світової флори.
30	19	Криворізький ботанічний сад НАН України	Постанова Президії Академії наук України 20.05.1992 № 144	м. Кривий Ріг, Тернівський район	75	–	Криворізький ботанічний сад НАН України	Основними напрямками наукових досліджень є розробка наукових основ рекультивації порушених промисловими роботами земель, інтродукція та акліматизація нових видів рослин, що є перспективними для озеленення Кривбасу. Збагачення та раціональне використання рослинних ресурсів в умовах техногенного середовища.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
31	20	Парк ім. Шевченка	Постанова РМ УРСР 26.07.1972 № 22	пл. ім. Шевченка, 1, м. Дніпро	45	–	Управління культури та мистецтв Дніпропетровської міськради	З 1790-х років до 1925 року – Потьомкінський сад. Являє собою один з головних садово-паркових комплексів
II. Місцевого значення								
Ключові								
32	124	РЛП Дніпрові пороги	Рішення обласної ради від 25.09.2008 № 443-16/V	Микільське лісництво Солонянського району	4917,9	–	Дніпропетровський держлісгосп Солонянська райдержадміністрація	Збереження та відтворення в природному стані комплекс придніпровських глибоких балок і ярів з байраками, степом і штучним лісом, гранітним скель з унікальним ендемічним рослинним комплексом.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття рішення та № про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
33	139	РЛП Дніпровські ліси	Рішення обласної ради від 22.09.2010 № 783-27/V	смт Кіровське, с. Балівка Дніпровського району, м. Дніпро Кіровське лісництво	4437,465	–	Дніпропетровський держлісгосп; Дніпровська райдержадміністрація; Дніпровська міська рада	Територія включає в себе природний комплекс річкових терас. Всі водойми та болота по суті являють собою єдину макросистему, яка визначає існування і розвиток усього біологічного різноманіття даної території. Домінуючими типами рослинності є рукотворні ліси, представлені сосновими борами, осокіриками, дубовими та білокацевими насадженнями.
34	150	РЛП Самарські плавні	Рішення обласної ради від 03.02.2012 № 247-11/VI	біля с. Орлівщина Новомосковського району	2800,7	–	Новомосковська районна державна адміністрація	Являє собою унікальний природний комплекс, який сформувався в пониззі долини р. Самари. Переважна більшість просторів території парку вкрита водною поверхнею Самарської затоки та системи з її придаткових водойм, в яких формуються донні субстрати різних типів – переважно мулисті та муисто-піщані відклади різної потужності.

№ з/п	Серій- ний но- мер	Назва	Назва органу, дата прийняття рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
35	175	РЛП Балка Кобильна	Рішення обласної ради від 05.12.2014 № 597- 28/VI	Біля сел. Чапаєвка, Григоріївка, Шестерня та Ганівка Широківського району	1844	–	Широківська районна державна адміністрація	Розташований в басейні р. Інгулець і представлений різними родами та видами ландшафтних геосистем. Всі вони мають різний ступінь антропогенного порушення, але на деяких ділянках збереглися урочища слабо змінених ландшафтів середнього степу України.
36	21	Ландшафтний заказник Балка Північна Червона	Рішення облвиконк ому від 09.06.1988 № 231	Північно-західна околиця м. Кривого Рогу	26	–	Управління містобудування і архітектури виконкому Криворізької міськради	Являє собою ділянку, покриту степною та петрофільною рослинністю, типовою для правобережного злаколугового степу.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття рішення та № про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
38	24	Ландшафтний заказник Старовишневецький	Рішення облвиконкому 07.12.1985 № 703, (зміни Розпорядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р)	с. Старо-вишневецьке Синельниківського району	113,4	–	Синельниківська райдержадміністрація	Являє собою лісовий масив, що зростає на схилах і дні балки Піщаної. Особливо цінні вікові дубові насадження, а в трав'яному покриві рідкісний вид – тюльпан дібровний.
39	25	Ландшафтний заказник Отченашкові наділи	Розпорядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р	м. Підгородне Дніпровського району	400	–	Дніпровська райдержадміністрація	В заказник входять різноманітні степові, лучні, болотні угруповання межиріччя р. Самара та р. Кільчень.

№ з/п	Серій- ний но- мер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включен- ня території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
40	114	Ландшафтний заказник Вершина	Рішення обласної ради 16.10.1998 № 70- 3/XXIII	Біля хутора Вершина та смт Просяна Покровського району	48,4	–	ВАТ “Просянський гірничо- збагачувальний комбінат”	Територія представляє собою відвали Вершинського кар’єру і є резерватом збереження корисних, рідкісних і зникаючих видів рослин і тварин, охорони степового біорізноманіття в регіоні.
41	23	Ландшафтний заказник Візирка	Рішення облради від 28.12.2001 № 502- 19/XXIII	На північній околиці м. Інгутець	121	–	ПрАТ “ІНГЗК”	Самовідновлені природні екосистеми на відвалах Інгутецького ГЗК, резерва рідкісних видів рослин і тварин з Червоної книги України.
42	115	Ландшафтний заказник Урочище Хорошево	Рішення облради від 28.12.2001 № 502- 19/XXIII	Біля с. Хорошеве Синельниківсь- кого району	15	–	ФГ “ВЕК”	Степова балка з цілісним ковиловим степом, високим рівнем біорізноманітності та значною кількістю видів, занесених до Червоної книги України.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
43	125	Ландшафтний заказник Тернівський	Рішення облради від 25.09.2008 № 442-16/ V	с. Нова Дача, Нова Русь, Зелене, Поперечне Павлоградського району	2156,4	–	Павлоградська райдержадміністрація	Розташований в басейні р. Самара в межах долини р. Тернівка. У ньому поєднані частково залісені степові цилінки із лугово-болотними комплексами.
44	126	Ландшафтний заказник Балка Городище	Рішення обласної ради від 27.11.2008 № 482-17/V	с. Привочанське та Троїцьке Павлоградського району	1053,58	–	Павлоградська райдержадміністрація	Територія заказника представляє собою частину яружно-балкової системи і охоплює заплаву та борову тераси р. Дніпро та р. Самари.
45	128	Ландшафтний заказник Урочище Могила Баба	Рішення облради від 29.01.2009 № 521-18/V	с. Межиріч та Булахівка Павлоградського району	625,7	–	Павлоградська райдержадміністрація	Територія заказника представляє собою широко розвинуту ярово-балкову і долинно-балкову типів місцевостей, що простирається південніше долини р. Самари від Дніпра до р. Вовчої.
46	129	Ландшафтний заказник Річка Соломчина	Рішення облради від 18.12.2009 № 657-22/V	Між селами Рубанівське, Аврамівка та Червона Долина Васильківського району	385,09	–	Васильківська райдержадміністрація	Територія заказника представляє собою балкові та заплавні місцевості, системі штучних водойм.

<i>№ з/п</i>	<i>Серій- ний но- мер</i>	<i>Назва</i>	<i>Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку</i>	<i>Місце розташування</i>	<i>Площа, га</i>	<i>Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення</i>	<i>Власник (користувач) земельної ділянки</i>	<i>Стисла характеристика природоохоронної цінності</i>
47	130	Ландшафтний заказник Гришаї	Рішення облради від 18.12.2009 № 657-22/V	Між селами Лиса Балка, Гришаї та Дубовики Васильківського району	134,24	–	Васильківська райдержадміністрація	Територія заказника представляє собою балкові комплекси та штучні водойми.
48	131	Ландшафтний заказник Новогригорівський	Рішення облради від 18.12.2009 № 657-22/V	На захід від с. Павлівка Васильківського району	338,87	–	Васильківська райдержадміністрація	Територія заказника представляє собою придолинно-балкові комплекси природні та штучні водойми.
49	132	Ландшафтний заказник Чаплино-Васильківський	Рішення облради від 18.12.2009 № 657-22/V	На південь від с. Григорівка Васильківського району	825,58	–	Васильківська райдержадміністрація	Територія заказника представляє собою балкові та заплавні місцевості, штучні водойми

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
50	133	Ландшафтний заказник Річка Чаплина	Рішення облради від 18.12.2009 № 657-22/V	На захід від сел. Зелена Роша та Зелений Гай Васильківського району	733,25	–	Васильківська райдержадміністрація	Територія заказника представляє собою балкові та заплавні місцевості, штучні водойми.
51	134	Ландшафтний заказник Надвочанський	Рішення облради від 18.12.2009 № 657-22/V	смт. Васильківка, с. Письменне Воскресенівка, Великоолександрівка та Богданівка Васильківського району	1059,47	–	Васильківська райдержадміністрація	Територія заказника представляє собою придолинно-балкові місцевості, природні та штучні водойми.
52	135	Ландшафтний заказник Воронівський	Рішення облради від 22.09.2010 № 783-27/V	с. Велико-михайлівка та Березове Покровського району	664,4	–	Покровська райдержадміністрація	Територія заказника розташована у басейні р. Самара в межах долини р. Вовча, балок басейну р. Вороної та системи штучних водойм.
53	137	Ландшафтний заказник Річка Гайчур	Рішення облради від 22.09.2010 № 783-27/V	с. Андріївка, смт Покровське та с. Олександрівка Покровського району	1254,5	–	Покровська райдержадміністрація	Територія розташована у басейні р. Самара в межах долини р. Гайчур. Заказник складається з території долини річки та двох лівобережних балок.

<i>№ з/п</i>	<i>Серійний номер</i>	<i>Назва</i>	<i>Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку</i>	<i>Місце розташування</i>	<i>Площа, га</i>	<i>Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення</i>	<i>Власник (користувач) земельної ділянки</i>	<i>Стисла характеристика природоохоронної цінності</i>
54	136	Ландшафтний заказник Річка Янчур	Рішення облради від 22.09.2010 № 783-27/V	с. Андріївка, Вишневе, Олександрівка та Березове Покровського району	978,4	–	Покровська райдержадміністрація	Теритоорія заказника розташована у басейні р. Самара в межах долини тимчасового водотоку біля с. Привілля. Тут поширені долино-терасові, та частково приводоільно-балкові ландшафти.
55	140	Ландшафтний заказник Березово-Вишневський	Рішення облради від 25.03.2011 № 89-5/VІ	с. Березове та Вишневе Покровського району	1076,9	–	Покровська райдержадміністрація	У тальвегу балки розташовано чотири штучні водойми, які використовуються у рибогосподарських цілях. У днищі балки розташований ланцюг штучних водойм, загальною кількістю 8 од. загальною площею – 82,0 га.
56	141	Ландшафтний заказник Балка Горіхова	Рішення облради від 25.03.2011 № 89-5/VІ	с. Новопавлівка Межівського району	1297,1	–	Межівська райдержадміністрація	Північна частина заказника охоплює положисті степові схили, південна підходить до водотоку р. Вовча, крутий схил вкритий деревеною рослинністю.

<i>№ з/п</i>	<i>Серій- ний номер</i>	<i>Назва</i>	<i>Назва органу, дата прийняття рішення про включення території та об'єкта до переліку</i>	<i>Місце розташування</i>	<i>Площа, га</i>	<i>Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення</i>	<i>Власник (користувач) земельної ділянки</i>	<i>Стисла характеристика природоохоронної цінності</i>
57	142	Ландшафтний заказник Балка Скелька	Рішення облради від 25.03.2011 № 89-5/VI	с. Слов'янка Межівського району	507,1	–	Межівська райдержадміністрація	У межах території поширені привододільно-балкові ландшафти та частково придолинно-балкові.
58	143	Ландшафтний заказник Антонівський	Рішення облради від 21.10.2011 № 179-9/VI	с. Іванівка та Богданівка Межівського району	1874,1	–	Межівська райдержадміністрація	Територія включає заплавні та балкові місцевості, водойми.
59	144	Ландшафтний заказник Сухий Бичок	Рішення облради від 21.10.2011 № 179-9/VI	с. Зоряне Межівського району	1278,7	–	Межівська райдержадміністрація	Територія заказника включає долини, придолинно-балкові та привододільно-балкові місцевості.
60	145	Ландшафтний заказник Малотернівський	Рішення облради від 21.10.2011 № 179-9/VI	с. Вербки Павлоградського району	975	–	Павлоградська райдержадміністрація	Характеризується значним різноманіттям флори та фауни, наявністю рідкісних і тих що охороняються видів.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
61	146	Ландшафтний заказник Троїцько-Вишневецький	Рішення облради від 21.10.2011 № 179-9/VI	с. Привовчанське та Троїцьке Павлоградського району	681,8	–	Павлоградська райдержадміністрація	В межах заказника значне поширення мають долино-терасові ландшафти та часково привододільно-балкові. У заплавах річок розповсюджені лучні, лугово-болотні комплекси та водойми, природні заплави та штучні лісові біогеоценози.
62	147	Ландшафтний заказник В'язівський	Рішення облради від 21.10.2011 № 179-9/VI	с. В'язівка та Кочережки Павлоградського району	374,6	–	Павлоградська райдержадміністрація	Територія включає вододільно-балковий та долинно-терасовий типи ландшафтів. Заказник включає систему степових балок зі степовими та залісеними схилами, луговими, лугово-болотними та болотними угрупованнями на заплавах ділянках р. В'язівка, штучні лісонасадження, штучні водойми, ділянки природної деревно-чагарникової рослинності.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
63	148	Ландшафтний заказник Старокасянівський	Рішення облради від 27.12.2011 № 218-10/VI	с. Катеринівка та смт Покровське Покровського району	3504,2	–	Покровська райдержадміністрація	По тальвегам балок у заплаві р. Вовча розповсюджені лучні, лучно-болотні та водяні комплекси. У межах привододільно-балкових ландшафтів територія включає степові схили балок, штучні лісонасадження.
64	149	Ландшафтний заказник Грушівка	Рішення облради від 27.12.2011 № 218-10/VI	с. Новокиївка Томаківського району	137,5	–	ПАТ “Марганецький ГЗК”	Являє собою джерело оновлення природного середовища, збереження та відновлення чисельності популяції багатьох рідкісних видів рослин і тварин.
65	151	Ландшафтний заказник Голубівський	Рішення облради від 03.02.2012 № 247-11/VI	с. Преображенка, Юр'ївського району	120,66	–	Юр'ївська райдержадміністрація	На території розташовані лучні, лучно-болотні комплекси, водойми, ділянки степової рослинності, перелоги, штучні полезахисні смугові лісонасадження.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
66	152	Ландшафтний заказник Варлаамівський	Рішення облради від 03.02.2012 № 247-11/VI	с. Жемчужне, Юр'ївського району	801,34	–	Юр'ївська райдержадміністрація	Являє собою джерело оновлення природного середовища, збереження та відновлення чисельності популяції багатьох рідкісних видів рослин і тварин.
67	153	Ландшафтний заказник Урочище Приорільське	Рішення облради від 03.02.2012 № 247-11/VI	с. Чернявшина, Юр'ївського району	945,46	–	Юр'ївська райдержадміністрація	Характеризується значним різноманіттям флори та фауни, наявністю рідкісних і тих що охороняються видів.
68	154	Ландшафтний заказник Івано-Межиріцький	Рішення облради від 03.02.2012 № 247-11/VI	с. Новомиколаївка, Юр'ївського району	66,9	–	Юр'ївська райдержадміністрація	Характеризується значним різноманіттям флори та фауни, наявністю рідкісних і тих що охороняються видів.
69	155	Ландшафтний заказник Вітоки річки Губинихи	Рішення облради від 03.02.2012 № 247-11/VI	с. Губиніха, Новомосковського району	117	–	Новомосковська райдержадміністрація	Розташований в долині р. Губиниха, у верхній і середній частинах заплава річки здебільшого затоплена чисельними ставками, вільні від затоплення ставками ділянки русла майже повністю заболочені, вкриті водною рослинністю.

<i>№ з/п</i>	<i>Серій- ний но- мер</i>	<i>Назва</i>	<i>Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку</i>	<i>Місце розташування</i>	<i>Площа, га</i>	<i>Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення</i>	<i>Власник (користувач) земельної ділянки</i>	<i>Стисла характеристика природоохоронної цінності</i>
70	156	Ландшафтний заказник Мар'янівсько-Кулебівський	Рішення облради від 03.02.2012 № 247-11/VI	с. Мар'янівка, Новомосковського району	1456	–	Новомосковська райдержадміністрація	Розташований в долинах балок Скотувата і Макітра. Балка Скотувата суттєво техногенно змінена греблями та досить значними за площею штучними озерами.
71	157	Ландшафтний заказник Мости	Рішення облради від 15.03.2013 № 418-18/VI	с. Мішурин Ріг, с. Ганнівка Верхньодніпровського району	2330,9	–	Верхньодніпровська райдержадміністрація	Територія представлена сильно еродованим яружно-балковим комплексом з куполоподібним вододілом, який утворився завдяки змиканню верхівок балкової мережі.
72	158	Ландшафтний заказник Домотканські валуни	Рішення облради від 15.03.2013 № 418-18/VI	Біля с. Бородаївка Верхньодніпровського району	826,7	–	Верхньодніпровська райдержадміністрація	Територія представлена яружно-балковим комплексом із фрагментами байрачного лісу з домішками граба, клена польового та в'язку.

<i>№ з/п</i>	<i>Серійний номер</i>	<i>Назва</i>	<i>Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку</i>	<i>Місце розташування</i>	<i>Площа, га</i>	<i>Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення</i>	<i>Власник (користувач) земельної ділянки</i>	<i>Стисла характеристика природоохоронної цінності</i>
73	159	Ландшафтний заказник Верхньочаплинський	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Магдалинівський район	232,49	–	Магдалинівська райдержадміністрація	Територія представлена яружно-балковим комплексом із переходом до прилеглих ставків із сформованими болотними ґрунтами, переважно зарослим очеретом.
74	160	Ландшафтний заказник Середньочаплинський	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Магдалинівський район	107,6	–	Магдалинівська райдержадміністрація	Характеризується значним різноманіттям флори та фауни, наявністю рідкісних і тих що охороняються видів.
75	161	Ландшафтний заказник Заплавка	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Магдалинівський район	448,4	–	Магдалинівська райдержадміністрація	На території розташовані лучні, лучно-болотні комплекси, водойми, перелоги, штучні смуги лісонасадження, невеликі деревно-чагарникові угруповання, які самовідновлюються.
76	162	Ландшафтний заказник Верхньокіличенський	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Магдалинівський та Новомосковський райони	909,6	–	Магдалинівська та Новомосковська райдержадміністрації	На території збереглася зональна степова рослинність в основному у вигляді окремих ділянок на схилах балок.

<i>№ з/п</i>	<i>Серійний номер</i>	<i>Назва</i>	<i>Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку</i>	<i>Місце розташування</i>	<i>Площа, га</i>	<i>Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення</i>	<i>Власник (користувач) земельної ділянки</i>	<i>Стисла характеристика природоохоронної цінності</i>
77	163	Ландшафтний заказник Річка Багатенька	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Новомосковський район	1653,4	–	Новомосковська райдержадміністрація	Заказник розташований в долинах балок Скотувата і Макітра. Балка Скотувата суттєво техногенно змінена греблями та досить значними за площею штучними озерами.
78	164	Ландшафтний заказник Річка Кільченька	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Новомосковський район	499,36	–	Новомосковська райдержадміністрація	На території розташовані водойми, лучні, лугово-болотні комплекси, перелоги, деревно-чагарникові угруповання, які самовідновлюються.
79	165	Ландшафтний заказник Долина річки Бик	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Межівський район	2758,3	–	Межівська райдержадміністрація	Територія включає придолинно-балкові ландшафти, рельєф хвилястий, порізаний багато чисельними балками. У межах заказника розташовані лучні, лучно-болотні комплекси, водяні угруповання, степові фітоценози, перелоги, штучні лісосмуги.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про вклучення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
80	166	Ландшафтний заказник Балка Свідовок	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Павлоградський район	793,1	–	Павлоградська райдержадміністрація	Територія розташована в межах вододільно-балкового типу ландшафтів і вклучає степову балку із степовими та залісненими схилами.
81	167	Ландшафтний заказник Рекалівський	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Криничанський район	631,0	–	Криничанська райдержадміністрація	У нижній частині балки Рекалова граніти демеринського комплексу утворюють природні відслонення та розкриті кар'єрами з їх видобутку.
82	171	Ландшафтний заказник Сухарева Балка	Рішення облради від 30.08.2013 № 465-20/VI	Межівський район	617,4	–	Межівська райдержадміністрація	Розташований у басейні р. Бик у межах її лівої притоки – балки Сухарева з її відрогами, частково відрогів балки Ковилиха, балки Солоненька та вододільних ділянок між ними.
83	177	Ландшафтний заказник Степовий каньйон	Рішення облради від 27.05.2015 № 644-31/VI	Криничанський район	933,0	–	Криничанська райдержадміністрація	Характеризується достатньою різноманітною ентомофауною, що обумовлено наявністю різних біотопів з помірно антропогенною трансформацією.

<i>№ з/п</i>	<i>Серій- ний но- мер</i>	<i>Назва</i>	<i>Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку</i>	<i>Місце розташування</i>	<i>Площа, га</i>	<i>Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення</i>	<i>Власник (користувач) земельної ділянки</i>	<i>Стисла характеристика природоохоронної цінності</i>
84	26	Лісовий заказник Балка Парна	Рішення облвиконкому 17.12.1990 № 469	с. Бородаївка Верхньо- дніпровського району, Бородаївське лісництво, кв. 21-23, 45, 48, 50	361,0	009:000101:000 00157	Верхньодніпров- ський держлісгосп	Є найбільшою правою притокою Бородаївської балкової системи. В відроггах балкової системи збереглися фрагменти цінних байрачних дібров природного походження, однак більшу частину заказника засаджено штучно.
85	27	Лісовий заказник Андріївський ліс	Рішення облвиконкому 17.12.1990 № 469	с. Андріївка Покровського району	10,0	009:000101:000 001скелі43	Васильківський держлісгосп	Територія колишньої поміщицької садиби, має наукову, природоохоронну та естетичну цінність.
86	28	Лісовий заказник Новопавлівський ліс	Рішення облвиконкому 17.12.1990 № 469	с. Новопавлівка Межівського району	650,0	009:000101:000 00140	Васильківський держлісгосп	Лісовий масив, має наукову, природоохоронну та естетичну цінність.
87	29	Ботанічний заказник Балка Сад	Рішення облвиконкому 17.12.1990 № 469	с. Воскресенівка Васильківського району	38,6	–	Васильківська райдержадміністрація	Територія представлена, деревно-чагарникового рослин- ністю. Характеризується значним різноманіттям флори та фауни, наявністю рідкісних і тих що охороняються видів.

<i>№ з/п</i>	<i>Серійний номер</i>	<i>Назва</i>	<i>Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку</i>	<i>Місце розташування</i>	<i>Площа, га</i>	<i>Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення</i>	<i>Власник (користувач) земельної ділянки</i>	<i>Ступінь характеристика природоохоронної цінності</i>
88	30	Ботанічний заказник Урочище Балка Дурна	Рішення облвиконкому 21.07.1977 № 473	Лісництво, с. Івашкове Верхньодніпровського району, Верхньодніпровське кв. 18, 19	136,0	009:000101:000 00132	Верхньодніпровський держлісгосп	Є ерозійно активною, через що тут інтенсивно утворюються яри і провалля. Є цікава ділянка соснових насаджень (сосна кримська) на високих штучних терасах. Родзинкою цих сосняків є щільні зарості декількох рідкісних у регіоні видів папоротей.
89	31	Ботанічний заказник Урочище Балка Глибока	Рішення облвиконкому 21.07.1977 № 473	Верхньодніпровське лісництво кв. 10, 11	150,0	009:000101:000 00133	Верхньодніпровський держлісгосп	У балці є провалля, подекуди зарослі лісом, а подекуди й нині діючі, з крутовисними стінками із лесоподібних суглинків. У тінному тальвезі ростуть високі лісові трави, а в одному місці навіть виявлено реліктову популяцію хвоща великого.
90	32	Ботанічний заказник Урочище Балка Яранська	Рішення облвиконкому 21.07.1977 № 473	с. Миколаївка П'ятихатського району, Мишуринорізьке лісництво, кв. 28, діл. 4	4,2	–	Верхньодніпровський держлісгосп	Трапляються рідкісні види рослин і тварин різних категорій.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
91	33	Ботанічний заказник Балка Павлівська	Рішення облвиконкому 09.10.1979 № 568	с. Василівка Дніпровського району	28,0	–	Навчально-дослідне господарство “Самарський”	Ясенева діброва насінневого та порослового походження. На верхніх частинах схилів збереглися ділянки цілих степів з багатьма рідкісними видами рослин та тварин.
92	34	Ботанічний заказник Балка Орлова	Рішення облвиконкому 09.10.1979 № 568	с. Василівка Дніпровського району	9,4	–	Навчально-дослідне господарство “Самарський”	На схилах збереглися майже природні зональні степи, багаті різноманітними видами трав та чагарників. На дні балки утворився невеликий гайок, із заростями терну, шипшини, вишні чагарникової.
93	35	Ботанічний заказник Балка Липова	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	с. Василівка Дніпровського району	3,1	–	Навчально-дослідне господарство “Самарський”	Схили займають степові ділянки. Понизу зростають дубові гайки з берестом та кленом польовим. Тут зберігаються три види рідкісних рослин, та тридцять видів рідкісних тварин.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
94	36	Ботанічний заказник Балка Осипова	Рішення обласного 22.06.1972 № 391	с. Василівка Дніпровського району	14,4	–	Навчально-дослідне господарство “Самарський”	На степових пасовищах непогано збереглося зональне різноманіття. На дні балки зростає невелика кленова діброва. Балка служить сховищем типової байрачної фауни.
95	37	Ботанічний заказник Балка Бубликова	Рішення обласного 09.10.1979 № 568	с. Василівка Дніпровського району	11,3	–	Навчально-дослідне господарство “Самарський”	Схили займають степові, знизу розташовуються лучно-степові угруповання. Тут збереглися рідкісні види рослин: ковила волосиста, астрагал шерстисто-квітковий, цибуля подольська та інші.
96	38	Ботанічний заказник Балка Водяна	Рішення обласного 09.10.1979 № 568	с. Преображенка Юр'ївського району	5,0	–	Юр'ївська райдержадміністрація	Ділянка ціліного степу з цінними лікарськими травами.

<i>№ з/п</i>	<i>Серійний номер</i>	<i>Назва</i>	<i>Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку</i>	<i>Місце розташування</i>	<i>Площа, га</i>	<i>Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення</i>	<i>Власник (користувач) земельної ділянки</i>	<i>Стисла характеристика природоохоронної цінності</i>
97	39	Ботанічний заказник Урочище Балка Климова	Рішення обласного 21.07.1977 № 473 (зміни розпорядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р)	Бородаївське лісництво, кв. 4 – 8	272,0	009:000101:00000134	Верхньодніпровський держлігосп	Балка починається на одному вододільному пагорбі разом з балками Гострою та Дурною. На вузькому перешийку між їх верхівками споруджено захисний вал, а обидві балки засаджено лісом.
98	40	Ботанічний заказник Урочище Балка Гостра	Рішення обласного 21.07.1977 № 473	с. Суслівка Верхньодніпровського району, Бородаївське лісництво, кв. 2, 3	175,0	009:000101:00000158	Верхньодніпровський держлігосп	Уся балка, особливо її верхів'я, посічена глибокими ярами та провалами, які на більшій частині засаджені штучним лісом. Домінує акація біла, але є й дуб, клен польовий, в'яз граболистий, груша
99	41	Ботанічний заказник Балка Ягідна	Рішення обласного 09.10.1979 № 568 (зміни розпорядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р)	с. Ягідне Новомосковського району	32,0	–	Новомосковська райдержадміністрація	Збереження місць зростання багатьох видів степових трав та чагарників. Є невеликі гайки.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
100	168	Ботанічний заказник Житлова балка	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Криничанський район	397,0	–	Криничанська райдержадміністрація	Територія представлена, долинним та придолинно-балковими типами ландшафтів. Наявність видів, включених до міжнародних охоронних списків.
101	169	Ботанічний заказник Верхньо-базавлуцький	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Криничанський район	786,0	–	Криничанська райдержадміністрація	Включає до себе ділянки долинного ландшафту р. Базавлук та прилеглих територій балкових ландшафтів, які мають слабо хвилястий рівнинний характер.
102	170	Ботанічний заказник Витоки річки Базавлук	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Криничанський район	671,0	–	Криничанська райдержадміністрація	Включає до себе ділянки долинного ландшафту р. Базавлук та придолинно-балкових ландшафтів, які мають слабо хвилястий рівнинний характер.

<i>№ з/п</i>	<i>Серійний номер</i>	<i>Назва</i>	<i>Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку</i>	<i>Місце розташування</i>	<i>Площа, га</i>	<i>Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення</i>	<i>Власник (користувач) земельної ділянки</i>	<i>Стисла характеристика природоохоронної цінності</i>
103	172	Ботанічний заказник Середньо-базавлуцький	Рішення облради від 27.12.2013 № 512-23/VI	Криничанський район	1413	–	Криничанська райдержадміністрація	Включає до себе ділянки долинного ландшафту р. Базавлук та прилеглих територій балкових ландшафтів, які мають слабо хвилястий рівнинний характер.
104	176	Ботанічний заказник Витоки річки Саксагань	Рішення обласної ради від 05.12.2014 № 597-28/VI	Криничанський район	418,0	–	Криничанська райдержадміністрація	Включає до себе ділянки долинного ландшафту р. Базавлук та придолинно-балкових ландшафтів, які мають слабо хвилястий рівнинний характер.
105	173	Ботанічний заказник Балка Зміїна	Рішення обласної ради від 20.06.2014 № 550-26/VI	Дніпровський район	146,0	–	Дніпровська райдержадміністрація	Включає до себе території балкових ландшафтів та ділянку долинного ландшафту р. Мокра Сура

<i>№ з/п</i>	<i>Серійний номер</i>	<i>Назва</i>	<i>Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку</i>	<i>Місце розташування</i>	<i>Площа, га</i>	<i>Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення</i>	<i>Власник (користувач) земельної ділянки</i>	<i>Стисла характеристика природоохоронної цінності</i>
106	42	Орнітологічний заказник Василівська колонія сірих чапель	Рішення обвиконкому 09.10.1979 № 568	с. Василівка Новомосковського району	144,0	–	Новомосковський військлісгосп	Збереження місць гніздування чаплі сірої. Територія заказника охоплює частину Самарського лісу, що в долині річки Самара.
107	43	Орнітологічний заказник Заплави р. Самара	Рішення обвиконкому 17.12.1990 № 469	с. Зелений Гай Петропавлівського району	270,0	–	Петропавлівська райдержадміністрація	Збереження місць гніздування рідкісних птахів.
108	44	Орнітологічний заказник Заплави р. Базавлук	Рішення обвиконкому 17.12.1990 № 469	с. Ленінське Апостолівського району	48,6	–	Апостолівська райдержадміністрація	Збереження місць гніздування водоплавних птахів.
109	45	Ентомологічний заказник Новостепанівський	Рішення обвиконкому 14.10.1982 № 654	Між селами Новостепанівка та Івано-Михайлівка Новомосковського району	245,0	–	Новомосковська райдержадміністрація	Ділянка зі степною і чагарниковою нектароносною рослинністю та сприятливими умовами для гніздування диких бджіл і джмелів.

<i>№ з/п</i>	<i>Серійний номер</i>	<i>Назва</i>	<i>Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку</i>	<i>Місце розташування</i>	<i>Площа, га</i>	<i>Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення</i>	<i>Власник (користувач) земельної ділянки</i>	<i>Стисла характеристика природоохоронної цінності</i>
110	46	Ентомологічний заказник Покровський	Рішення обвиконкому 14.10.1982 № 654	смт Покровське	30,6	–	ТОВ “Родіна”	Ділянка зі степною і чагарниковою нектароносною рослинністю та сприятливими умовами для гніздування диких бджіл і джмелів.
111	47	Ентомологічний заказник Топчинський	Рішення обвиконкому 14.10.1982 № 654 (зміни розпорядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р)	с. Топчине Магдалинівського району	85,5	–	Магдалинівська райдержадміністрація	Ділянка зі степною і чагарниковою нектароносною рослинністю та сприятливими умовами для гніздування диких бджіл і джмелів.
112	48	Ентомологічний заказник Шандрівський	Рішення обвиконкому 14.10.1982 № 654 (зміни розпорядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р)	с. Шандрівка Юр'ївського району	101,0	–	Юр'ївська райдержадміністрація	Ділянка зі степною і чагарниковою нектароносною рослинністю та сприятливими умовами для гніздування диких бджіл і джмелів.

<i>№ з/п</i>	<i>Серійний номер</i>	<i>Назва</i>	<i>Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку</i>	<i>Місце розташування</i>	<i>Площа, га</i>	<i>Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення</i>	<i>Власник (користувач) земельної ділянки</i>	<i>Стисла характеристика природоохоронної цінності</i>
113	49	Загально-зоологічний заказник Новоселівський лиман	Рішення облвиконкому 09.06.1988 № 231 (зміни розпорядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р)	с. Новоселівка Новомосковського району	287,0	–	Новомосковська райдержадміністрація	Система озер різної величини, що утворилися в пониззі річки Самари. До озер примикають зволожені ділянки, порослі луговою рослинністю. Тут розташована унікальна колонія чапель, гніздиться до 30 видів птахів.
114	50	Іхтіологічний заказник Балка Велика Осокорівка	Рішення облвиконкому 14.10.1982 № 654	с. Варварівка Синельниківського району	2000,0	–	Синельниківська райдержадміністрація	Ділянка великого репродуктивного фонду рибних запасів водосховища. Тут нерестяться і зимують цінні види риб.
115	51	Іхтіологічний заказник Балка Ворона	Рішення облвиконкому 07.12.1985 № 703 (зміни розпорядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р)	с. Мар'ївка Синельниківського району	422,0	–	Синельниківська райдержадміністрація	Ділянка великого репродуктивного фонду рибних запасів Запорізького водосховища.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
116	52	Гідрологічний заказник Озеро Довге	Рішення облвиконкому 09.10.1979 № 568 (зміни розпорядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р)	с. Бабайківка Царичанського району м. Дніпро Ленінське лісництво,	22,0	–	Царичанська райдержадміністрація	Озеро розташоване в заплаві р. Оріль, має водорегулююче значення. Озеро з болотно – луговою рослинністю і прилеглими до нього лісовими масивами.
117	54	Ботанічна пам'ятка природи Ділянка тополевих насаджень	Рішення облвиконкому 26.05.1977 № 346	В 1 км північно-західніше с. Сухачівка Ленінського району Ленінське лісництво, кв. 16, діл. 3	5,0	–	Дніпропетровський держлісгосп	Найбільш досконале штучне насадження, що відзначається високою продуктивністю, оптимальною повнотою, та відповідністю деревних порід даним типам лісорослинних умов.
118	55	Ботанічна пам'ятка природи Ділянка дубових насаджень	Рішення облвиконкому 26.05.1977 № 346	В північній частині с. Таромське Ленінського району м. Дніпро Ленінське лісництво, кв. 33, діл. 6	1,8	–	Дніпропетровський держлісгосп	

<i>№ з/п</i>	<i>Серійний номер</i>	<i>Назва</i>	<i>Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку</i>	<i>Місце розташування</i>	<i>Площа, га</i>	<i>Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення</i>	<i>Власник (користувач) земельної ділянки</i>	<i>Стисла характеристика природоохоронної цінності</i>
119	56	Ботанічна пам'ятка природи Дерево культурної груші	Рішення обвиконку 17.12.1990 № 469	м. Кривий Ріг	0,03	–	Виконком Криворізької міськради	Збереження 200-річного дерева груші звичайної у зв'язку із його довговічністю, хорошим станом та цінному у науковому, історичному та практичному відношенні. На сьогодні висота дерева сягає 10 метрів, діаметр крони – 15 метрів, до теперішнього часу воно плодоносить.
120	57	Ботанічна пам'ятка природи Павлівський ліс	Рішення обвиконку 22.06.1972 № 391	Біля с. Василівка Дніпровського району	5,0	–	Навчально-дослідне господарство “Самарський”	Ясенева діброва насіннєвого та поросльового походження.
121	58	Ботанічна пам'ятка природи Ділянка соснових насаджень	Рішення обвиконку 26.05.1977 № 346	с. Степанівка Магдалинівського району Котовське лісництво, кв. 18, діл. 17	5,0	009:000101:000 00136	Новомосковський держлісгосп	Найбільш досконале штучне насадження, що відзначається високою продуктивністю, оптимальною повнотою, та відповідністю деревних порід даним типам лісорослинних умов.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
122	59	Ботанічна пам'ятка природи Зразкова лісосмуга	Рішення облвиконкому 28.11.1974 № 687	с. Славне Межівського району	0,9	–	Межівська райдержадміністрація	Зразкова дубова полезахисна лісосмуга довжиною 500 м, ширина – 18 м, висота – 11 м, середня товщина дерев – 22 см. Має наукове значення.
123	60	Ботанічна пам'ятка природи Поодинокі сосни	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Новомосковське лісництво, кв. 30	0,4	–	Новомосковський держлісгосп	Дерев сосни звичайної природного походження, віком 130 – 150 років, висота дерев 24 – 26 м, діаметром 42 – 45 см.
124	61	Ботанічна пам'ятка природи Орлівчанські дубові насадження	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	с. Орловщина Новомосковського району Новомосковське лісництво, кв. 15, діл. 15	5,4	–	Новомосковський держлісгосп	Ділянка дубового лісу поросльового походження 70-річного віку на свіжесупісаних ґрунтах 2 бонітету висотою в 20 м, середнім діаметром стовбура 36 см.
125	63	Ботанічна пам'ятка природи Високі продуктивні дубові насадження	Рішення облвиконкому 26.05.1977 № 346	с. Хащове Новомосковського району Новомосковське лісництво кв. 13, діл. 15	4,7	009:000101:00000148	Новомосковський держлісгосп	Найбільш досконале штучне насадження, що відзначається високою продуктивністю, оптимальною повнотою, та відповідністю деревних порід даним типам лісорослинних умов.

№ з/п	Серій- ний но- мер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
126	64	Ботанічна пам'ятка природи Високо- продуктивні дубові насадження	Рішення облвиконкому 26.05.1977 № 346	с. Хащове Новомосковського району Новомосковське лісництво, кв. 13, діл. 7	7,1	009:000101:000 00147	Новомосковський держлісгосп	Найбільш досконале штучне насадження, що відзначається високою продуктивністю, та оптимальною повнотою, та відповідністю деревних порід даним типам лісорослинних умов.
127	69	Ботанічна пам'ятка природи Дуб пам'яті Леніна	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	На околиці с. Василівка Новомосковського району, кв. 56, діл. 22	0,1	009:000101:000 00160	Новомосковський військлісгосп	Могутній дуб віком 140 років, висотою 20 м, діаметром 92 см.
128	65	Ботанічна пам'ятка природи Віковий дуб	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Південно-західна околиця с. Андріївка Новомосковського району, кв. 14, діл. 16	0,5	009:000101:000 00142	Новомосковський військлісгосп	Поодинокі стоячий дуб віком 160 років, висотою 22 м, діаметром 130 см.
129	66	Ботанічна пам'ятка природи Вільнянські вікові дуби	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Між селами Вільне та Гвардійське Новомосковського району Новомосковський військ лісгосп, кв. 200, діл. 2	0,5	009:000101:000 00154	Новомосковський військлісгосп	Поодинокі стоячі вікові могутні дуби віком 200 – 300 років

<i>№ з/п</i>	<i>Серійний номер</i>	<i>Назва</i>	<i>Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку</i>	<i>Місце розташування</i>	<i>Площа, га</i>	<i>Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення</i>	<i>Власник (користувач) земельної ділянки</i>	<i>Стисла характеристика природоохоронної цінності</i>
130	62	Ботанічна пам'ятка природи Орлівчанські вікові сосни	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Новомосковський район Новомосковське лісництво, кв. 30	3,0	009:000101:000 00155	Новомосковський держлісгосп	Поодинокі стоячі вікові сосни звичайного природного походження, віком 100 – 130 років, висота дерев 22 м, діаметр – 40 см.
131	68	Ботанічна пам'ятка природи Сторічні дубові насадження природного походження	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Новомосковський район Новомосковський військ лісгосп, кв. 190, діл. 11	7,0	009:000101:000 00149	Новомосковський військлісгосп	Ділянка дубового лісу природного походження 4 бонітету. Середня висота 17 м, діаметр – 68 см.
132	67	Ботанічна пам'ятка природи Сторічні дубові насадження природного походження	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Новомосковський район Новомосковський військ лісгосп, кв. 191, діл. 12	1,9	009:000101:000 00151	Новомосковський військлісгосп	Ділянка дубового лісу природного походження 4 бонітету 100 річного віку.
133	70	Ботанічна пам'ятка природи Ділянка дубового лісу Василівської лісової дачі	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Східна околиця с. Василівка Новомосковського району Новомосковський військ лісгосп, кв. 58, діл. 2	5,8	009:000101:000 00145	Новомосковський військлісгосп	Рідкісне для Дніпропетровщини природне дубове насадження віком 120 років. Висота дерев досягає 20 – 24 м, діаметр 30 – 40 см.

<i>№ з/п</i>	<i>Серійний номер</i>	<i>Назва</i>	<i>Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку</i>	<i>Місце розташування</i>	<i>Площа, га</i>	<i>Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення</i>	<i>Власник (користувач) земельної ділянки</i>	<i>Стисла характеристика природоохоронної цінності</i>
134	71	Ботанічна пам'ятка природи Вікові дуби	Рішення обласного облвиконкому від 22.06.1972 № 391	Біля с. Вільне Новомосковського району Новомосковський військ лісгосп, кв. 199, діл. 12	3,0	009:000101:00000162	Новомосковський військлісгосп	Поодинокі стоячі віковічні дуби віком 180 – 200 років, висотою від 15 до 30 м, діаметром від 60 до 150 см.
135	76	Ботанічна пам'ятка природи Вікові дуби	Рішенням обласного облвиконкому від 22.06.1972 № 391 (зміни розпорядження голови ОДА від 19.12.1995 № 50-р)	Південно-західна околиця с. Андріївка Новомосковського району Новомосковський військ лісгосп, кв. 1, діл. 15	11,0	009:000101:00000146	Новомосковський військлісгосп	Ділянка старого дубового лісу природного походження віком понад 170 років.
136	73	Ботанічна пам'ятка природи Штучні дубові насадження	Рішення обласного облвиконкому від 22.06.1972 № 391	с. Василівка Новомосковського району Новомосковський військлісгосп кв. 81, діл. 2	2,2	009:000101:00000152	Новомосковський військлісгосп	Високопродуктивні штучні насадження дуба черешчатого 1 бонітету. Середня висота 22 м, середній діаметр 28 см.

<i>№ з/п</i>	<i>Серійний номер</i>	<i>Назва</i>	<i>Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку</i>	<i>Місце розташування</i>	<i>Площа, га</i>	<i>Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення</i>	<i>Власник (користувач) земельної ділянки</i>	<i>Стисла характеристика природоохоронної цінності</i>
137	74	Ботанічна пам'ятка природи Сторічні дубові насадження Василівської лісової дачі	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Східніше с. Підлісного Новомосковського району військ лісгосп, кв. 66, діл. 5	3,4	009:000101:000 00153	Новомосковський військлісгосп	Ділянка природного лісу віком 100 років, висотою до 22 м, діаметром 40 см.
138	75	Ботанічна пам'ятка природи Ділянка вікових дубів Василівської лісової дачі	Рішення облвиконкому від 22.06.1972 № 391 (зміни розпорядження голови ОДА від 19.12.1995 № 50-р)	2,5 км південно-східніше с. Василівка Новомосковського району, Новомосковський військ лісгосп, кв. 83, діл. 37	2,4	009:000101:000 00150	Новомосковський військлісгосп	Ділянка старого дубового лісу природного походження віком понад 180 – 190 років.
139	72	Ботанічна пам'ятка природи Штучні дубові насадження	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Новомосковський район Новомосковського військ лісгоспу, кв. 80 діл. 13	4,3	009:000101:000 00144	Новомосковський військлісгосп	Цінні високопродуктивні насадження дуба черешчатого штучного походження 2 бонітету. Середня висота 22 м, середній діаметр 24 см.

<i>№ з/п</i>	<i>Серійний номер</i>	<i>Назва</i>	<i>Назва органу, дата прийняття та № рішення про вклучення території та об'єкта до переліку</i>	<i>Місце розташування</i>	<i>Площа, га</i>	<i>Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення</i>	<i>Власник (користувач) земельної ділянки</i>	<i>Стисла характеристика природоохоронної цінності</i>
140	79	Ботанічна пам'ятка природи Вікові дуби	Рішення облвиконкому від 22.06.1972 № 391 (зміни розпорядження голови ОДА від 19.12.1995 № 50-р)	Кочерезівське лісництво кв. 3 Павлоградського району	15,0	009:000101:000 00161	Новомосковський держлісгосп	Поодинокі стоячі віковічні могутні дуби віком 200 – 300 років. Висотою до 20 м, діаметром понад 100 – 150 см.
141	78	Ботанічна пам'ятка природи Ділянка насадження сосни звичайної	Рішення облвиконкому від 26.05.1977 № 346	Кочерезьке лісництво, кв. 21 Павлоградський район	43,0	009:000101:000 00135	Новомосковський держлісгосп	Найбільш досконале штучне насадження, що відзначається високою продуктивністю, оптимальною повнотою, та відповідністю деревних порід даним типам лісорослинних умов.
142	77	Ботанічна пам'ятка природи Столітні дубові насадження	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Південно-західна околиця с. Івано-Михайлівка Новомосковського району, Новомосковський військ-лісгосп, кв. 192, діл. 9	1,8	009:000101:000 00156	Новомосковський військлісгосп	Ділянка старого дубового лісу природного походження сторічного віку.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
143	80	Ботанічна пам'ятка природи В'язівські вікові дуби	Рішення облвиконкому від 22.06.1972 № 391	Кочерізьке лісництво, кв. 40 Павлоградський район	5,0	009:000101:000 00138	Новомосковський держлісгосп	Могутні вікові дуби віком 300 – 700 років, висотою до 18 м, діаметром понад 220 см.
144	81	Ботанічна пам'ятка природи Віковий дуб	Рішення облвиконкому від 28.11.1974 № 687	Кочережківське лісництво, кв. 9 Павлоградського району	0,3	009:000101:000 00129	Новомосковський держлісгосп	Дуб віком 250 років, який має естетичне та наукове пізнавальне значення.
145	82	Ботанічна пам'ятка природи Високопродуктивні насадження і сосни звичайної	Рішення облвиконкому від 26.05.1977 № 346	Кочережківське лісництво кв. 38 Павлоградського району	5,0	009:000101:000 00130	Новомосковський держлісгосп	Найбільш досконале штучне насадження, що відзначається високою продуктивністю, оптимальною повнотою, та відповідністю деревних порід даним типам лісорослинних умов.
146	83	Ботанічна пам'ятка природи Роздорський	Рішення облвиконкому від 07.12.1985 № 703	с. Роздолля Синельниківського району	15,0	–	ФГ “Роман”	Типова та флористично багата ділянка північної частини степової зони, де проростають види ковило, які занесені до Червоної книги України.

<i>№ з/п</i>	<i>Серійний номер</i>	<i>Назва</i>	<i>Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку</i>	<i>Місце розташування</i>	<i>Площа, га</i>	<i>Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення</i>	<i>Власник (користувач) земельної ділянки</i>	<i>Стисла характеристика природоохоронної цінності</i>
147	84	Ботанічна пам'ятка природи Білі тополі	Рішення обласного виконкому від 22.06.1972 № 391	У 2 км від південної околиці м. Марганця	1,0	–	Марганецьке лісництво, кв. 46 Марганецького держлісгоспу	Штучне насадження тополя білого 28-річного віку, висотою 22 – 24 м, діаметром 28 – 30 см.
148	85	Ботанічна пам'ятка природи Балка Садова	Рішення обласного виконкому від 07.12.1985 № 703	Східніше с. Зелений Гай Синельниківського району	25,7	–	Синельниківська райдержадміністрація	Представляє собою добре збережену та типову для зони степу ділянку з включенням балочного болота.
149	86	Ботанічна пам'ятка природи Сад	Рішення обласного виконкому від 09.06.1988 № 231	В 1 км південно-західніше с. Ляшківка Царичанського району	40,0	–	Царичанська райдержадміністрація	Типова для степової зони ділянка, де проростають види рослин, занесені в Червону книгу України.
150	138	Ботанічна пам'ятка природи Старовинна груша на Карнаватці	Рішення облради від 22.09.2010 № 784-27/V	м. Кривий Ріг	0,015	–	ПОГ Криворізьке УВП УТОС	На території садби зростає унікальний екземпляр вікової груші, вірогідно культурного походження. Висота приблизно 13,5 м, діаметр – 15м.

<i>№ з/п</i>	<i>Серій- ний но- мер</i>	<i>Назва</i>	<i>Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку</i>	<i>Місце розташування</i>	<i>Площа, га</i>	<i>Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення</i>	<i>Власник (користувач) земельної ділянки</i>	<i>Стисла характеристика природоохоронної цінності</i>
151	174	Ботанічна пам'ятка природи Краснопільський	Рішення обласної ради від 20.06.2014 № 550-6/VI	Дніпровський район	80,0	–	Дніпровська райдержадміністра- ція	Балка належить до однієї з найбільших за розміром приток, має деревовидний тип розчленування, особливо характерний для верхів'я балки.
152	87	Комплексна пам'ятка природи Нікопольські плавні	Рішенням облвиконкому 28.11.1974 № 687	Південно-східна околиця с. Червоногри- горівка Нікопольського району	3,7	009:000101:000 00141	Марганецьке лісництво, кв. 37 Марганецького держлісгоспу	Рештка типових Нікопольських заплав з запальною флорою і фауною.
153	88	Гідрологічна пам'ятка природи Чиста криниця	Рішення облвиконкому 28.11.1974 № 687 (зміни розпорядження ОДА від 19.12.1995 № 50-р)	с. Кочережки Павлоградського району	1,5	009:000101:000 00131	Кочерізьке лісництво, кв. 17 Новомосковського держлісгоспу	Зразково впорядковане сильне джерело доброї питної води. Має природоохоронне значення.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
154	89	Гідрологічна пам'ятка природи Водопад на р. Кам'янка	Рішення облвиконкому 28.11.1974 № 687	В 2,5 км північно-східніше с. Червоний Тік Апостолівського району	2,0	–	Апостолівська райдержадміністрація	Єдиний в області водопад, який утворює р. Кам'янка, протікаючи через весь комплекс токівських кристалічних порід. Висота окремих порогів дорівнює 4 м.
155	90	Геологічна пам'ятка природи Виходи аркозових пісковиків	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Селище Південного ГЗК, лівий берег р. Інгулець м. Кривий Ріг	4,0	–	ПАТ "Південний ГЗК"	Унікальні виходи на денну поверхню аркозових пісковиків, які входять в нижню світу Криворізької серії докембрія. Висота скель 10 – 15 м.
156	91	Геологічна пам'ятка природи Сланцеві скелі	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Біля шахт "Південна" та "Північна", правий берег р. Сакагань м. Кривий Ріг	4,0	–	КДГМК "Криворіжсталь"	Охороняються законом виходи вуглистіх (аспідних) сланців сакаганської серії докембрійського віку. Висота скель досягає 20 метрів над рівнем води в річці Сакагань.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
157	92	Геологічна пам'ятка природи Скелеватські виходи	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	В 500 м від кар'єру ППЗК, лівий берег р. Інгулець м. Кривий Ріг	9,0	–	ПАТ "Південний ГЗК"	По лівому берегу р. Інгулець виходять на денну поверхню аркозові, філітові та талькові горизонти – породи нижньої світи Криворізької серії докембрію.
158	93	Геологічна пам'ятка природи Пісковигова скеля	Рішення облвиконкому 28.11.1974 № 687	Біля підстанції ПЗК м. Кривий Ріг	1,0	–	ПАТ "Південний ГЗК"	Виходи на денну поверхню аркозових пісковиків та конгломератів нижньої та середньої світи Криворізької серії порід.
159	94	Геологічна пам'ятка природи Виходи амфіболітів	Розпорядження облвиконкому 14.11.1975 № 388-Р	Біля шахти "Родина" м. Кривий Ріг	5,0	–	ПАТ "Південний ГЗК"	З метою збереження виходів амфіболітів ново-криворізької світи Криворізької серії оголеної по правому берегу річки Саксагань.
160	95	Геологічна пам'ятка природи Мальовничий каньйон на р. Кам'янці в Токівських гранітах	Рішення облвиконкому 28.11.1974 № 687	Біля селища Токівське Апостолівського району	5,0	–	Апостолівська райдержадміністрація	Токівські граніти, відслонення яких добре прослідковуються по берегам р. Кам'янки. Висота окремих скель каньйону дорівнює 30 м.

<i>№ з/п</i>	<i>Серійний номер</i>	<i>Назва</i>	<i>Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку</i>	<i>Місце розташування</i>	<i>Площа, га</i>	<i>Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення</i>	<i>Власник (користувач) земельної ділянки</i>	<i>Стисла характеристика природоохоронної цінності</i>
161	96	Геологічна пам'ятка природи Склі залізистих кварцитів на р. Вовчий	Рішення облвиконкому 28.11.1974 № 687	В 5 км на північ смт Васильківка Васильківського району	5,0	009:000101:000 00137	Васильківський держлісгосп	Виходи на денну поверхню рудних тіл-пачок залізистих кварців, які перешаровуються з гранітами, вміщуючими кристали граната, пірита, мусковіта та інших мінералів.
162	97	Геологічна пам'ятка природи Гранітні скелі	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	с. Волоське Дніпровського району	4,0	–	Дніпровська райдержадміністрація	Виходи на денну поверхню корінних порід докембрію, характерних для Українського кристалічного щита.
163	98	Геологічна пам'ятка природи Виходи мігматиту	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Правий берег р. Інгулець, між селами Лозуватка і Чкалівка Криворізького району	5,0	–	Криворізька райдержадміністрація	Унікальні за своїми розмірами виходи мігматитів-порід, які вміщує Криворізька серія докембрія.
164	99	Геологічна пам'ятка природи Мігматитові скелі	Рішення облвиконкому 28.11.1974 № 687	В 0,5 км північніше с. Валового Криворізького району	1,0	–	Криворізька райдержадміністрація	Виходи на денну поверхню корінних порід Криворізької серії докембрію, серед яких є реліктові породи цієї серії з магнетитом.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
165	100	Геологічна пам'ятка природи Природне відслонення Новомосковського горизонту з стародавньою фауною	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Біля с. Губиниха Новомосковського району	0,5	–	Новомосковська райдержадміністрація	На зелених глауконітових пісках Харківської світи залягають піщано-глинясті та вапнякові утворення з численною фауною середньосарматського під'ярусу.
166	101	Геологічна пам'ятка природи Відслонення аркозових пісковиків	Рішення облвиконкому 28.11.1974 № 687	Правий берег р. Інгулець Широківського району	1,0	–	Широківська райдержадміністрація	Виходи на денну поверхню аркозових пісковиків – порід Криворізької серії докембрію.
167	53	Дендрологічний парк	Розпорядження Представника Президента України в Дніпропетровській області 30.12.1993 № 518	м. Кривий Ріг Держинське лісництво, кв. 52	27,0	–	Криворізький держлісгосп	Засновано в 1963 році. В ньому зібрано близько 500 видів дерев та чагарників з різних рослинних зон та розміщених по зонах і систематичному принципу.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про вклюдження території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
168	123	Дендрологічний парк Саксагань	Рішення обласної ради від 23.05.2008 № 396-15/V	Криворізький район, с. Надеждівка	2,8	–	ТОВ "ЕСК"	Представляє собою ділянку рукотворних деревних насаджень із значним різноманіттям деревних та чагарникових порід, серед яких є цінні та малопоширені форми.
169	102	Парк ім. Чкалова	Рішення обласного конк. 22.06.1972 № 391	пр. Д. Яворницького, 96, м. Дніпро	40,0	–	Управління культури та мистецтв Дніпровської міськради	Старий парк, заснований в кінці XVIII ст. заporожцем Лазарем Глобою. Різноманітний склад дерев і чагарників, на південному схилі парку дуже стародавній дуб.
170	103	Севастопольський парк	Рішення обласного конк. 22.06.1972 № 391	Лоцманський спуск, 2 м. Дніпро	6,5	–	Відділ комунального господарства Жовтневої райради м. Дніпро	Заснований у 1945 р. з нагоди 100-річчя героїчної оборони Севастополя, на честь захисників міста-героя. Різноманітний склад насаджень.
171	104	Парк ім. Леніна	Рішення обласного конк. 22.06.1972 № 391	Чечеловський район м. Дніпро	35,0	–	Міське підприємство комунальної власності "Молодіжне творче об'єднання"	Парк створений в 1935 р. силами робітничої молоді.

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
172	105	Центральний	Рішення облвиконкому 28.11.1974 № 687	м. Кам'янське, вул. Шевченківська	8,0	—	Комунальне підприємство «Дніпродзержинський парк культури та відпочинку»	Паркова міська зона з цінними видами дерев та чагарників.
173	106	Парк ім. «Мершавцева»	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	м. Кривий Ріг, Центральний міський район	36,0	—	Управління житлово-комунального господарства Криворізького міськвиконкому	Територія міської зони відпочинку розташована на лівому березі р. Інгулець.
174	107	Орджонікідзевська зона відпочинку	Розпорядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р	м. Покров Нікопольського району	290,0	—	ПАТ «Покровський гірничозбагачувальний комбінат»; Марганецький держлісгосп	Територія зони відпочинку представляє собою сплановані терасні пагорби, долини та водойми, створені на ділянці колишнього кар'єру.
175	108	Синельниківський	Розпорядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р	с. Веселе Синельниківського району	2,0	—	Раївська сільрада Синельниківського району	Паркова зона з цінними видами дерев та чагарників

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
176	109	Заповідне урочище Горіховий сад	Рішення облвиконкому 09.10.1979 № 568	с. Правобережне Верхньодніпровського району Бородаївське лісництво, кв. 63, діл. 4, 7, 8, 9	33,9	009:000101:00000139	Верхньодніпровський держлісгосп	Горіхові насадження створені на терасах на честь 50-річчя створення СРСР.
177	110	Заповідне урочище Гора Калитва	Рішення облвиконкому 14.10.1982 № 654	Біля північної околиці с. Китайгород і південно-західній смт Царичанка Царичанського району	400,0	—	Царичанська райдержадміністрація	В геологічній будові гори беруть участь породи неогенової і четвертинної систем. Відкладення гори зім'яті в складки, скиди, напливи. З початку 40-х років, проводиться заліснення гори, внаслідок чого припинена ерозія.
178	111	Заповідне урочище Балка Крутенька	Рішення облвиконкому 14.10.1982 № 654	2,5 км на схід с Зоря Томаківського району	32,5	—	Томаківська райдержадміністрація	Спільноти степової рослинності типові для зональної правобережної частини злакового степу. Рослинність території представлена різноотравно-типчакowo-ковилowymi та різноотравно-типчакowymi спільнотами.

5.1.5. Біобезпека та поводження з генетично модифікованими організмами.

Згідно існуючої термінології генетично модифікований організм (ГМО) – це який-небудь організм, у якому генетичний матеріал було змінено за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не існують у природних умовах.

Вперше комерційне використання генетично зміненого насіння впроваджено в США у 1996 році, коли була висаджена соя, стійка до певного гербіциду.

Серед світових лідерів по культивуванню генетично модифікованих культур – США, Аргентина, Бразилія, Канада, Китай, Індія тощо. Проте, застосування вказаної продукції суворо регламентується з обов'язковим зазначенням інформації про наявність у ній генетично модифікованих організмів.

Україна не стоїть осторонь цієї проблеми. Підтвердженням цього є той факт, що у 2002 році прийнято Закон України “Про приєднання України до Картахенського протоколу про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття”.

Наступним етапом у будівництві системи контролю за використанням ГМО стало прийняття у 2007 році Закону України “Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів”.

Етикетування продуктів, які містять генетично модифіковані організми або вироблені з їх використанням, в Україні запроваджено з 1 липня 2009 року у відповідності до вимог постанов Кабінету Міністрів України від 13.05.2009 № 468 та від 01.07.2009 № 661.

Саме на виробника покладено відповідальність про етикетування харчових продуктів, які містять ГМО обсягом понад 0,9 % або вироблені із сільськогосподарської продукції, вміст ГМО у якій обсягом понад 0,9 %. Крім цього, саме виробник, згідно Закону України “Про безпечність та якість харчових продуктів”, несе відповідальність за безпеку продукції, що ним виготовляється.

Єдиним документом, що підтверджує наявність або відсутність ГМО у продукту, є протокол лабораторних досліджень.

Дніпропетровська область однією із перших в Україні розпочала роботу по контролю за наявністю (відсутністю) ГМО у продуктах харчування та продовольчій сировині.

Завдяки підтримці влади Дніпропетровської області на базі обласної санепідемстанції у 2009 році відкрита ПЦР-лабораторія. За короткий термін були вивчені та запроваджені у практику ДСТУ ISO 2569:2008, ДСТУ ISO 2570:2008 та інші.

Великим проривом у питанні контролю за вмістом ГМО у харчових продуктах стало затвердження Переліку харчових продуктів, щодо яких

здійснюється контроль вмісту генетично модифікованих організмів. Зазначений документ дозволив конкретизувати роботу фахівців з гігієни харчування по контролю за ГМО. Так, при проведенні державної санітарно-епідеміологічної експертизи проектів технічних умов на продукти харчування та змін до них, за вимогою держсанепідслужби Дніпропетровської області, до нормативної документації підприємцями почали вноситись питання щодо контролю вмісту генетично модифікованих організмів у готовій продукції.

При підготовці висновків державної санітарно-епідеміологічної експертизи на продукти харчування та продовольчу сировину, за вимогою держсанепідслужби Дніпропетровської області, в обов'язковому порядку почали проводитись лабораторні дослідження вмісту генетично модифікованих організмів у продукції.

Крім цього, з рівня обласної санепідстанції було направлено листа до територіальних установ держсанепідслужби області щодо необхідності надання зразків продукції для досліджень до Дніпропетровської обласної СЕС з урахуванням підприємств, що вирощують продовольчу сировину та виготовляють продукти харчування. Особливий акцент було зроблено на продовольчу сировину – сою, пшеницю, кукурудзу тощо.

Це сприяло тому, що протягом 2009 – 2011 років ПЦР-лабораторією Дніпропетровської обласної санітарно-епідеміологічної станції досліджено 2080 проб харчових продуктів та продовольчої сировини на наявність (відсутність) ГМО. Необхідно зазначити, що у 2009 році, коли тільки розпочала функціонувати вказана лабораторія, було досліджено лише 30 проб продукції, тоді як у 2011 році – вже 1351.

Чутливість обладнання дозволяє виявляти не тільки вміст ГМО у кількості понад 0,9 %, але і кількісні показники менше 0,1 %.

Особливо актуальна проблема контролю вмісту ГМО у продуктах харчування та продовольчій сировині для представників бізнесу, що займаються зовнішньо-торгівельною діяльністю. Тому, у практику запроваджено такий метод запобігання проникнення генетично модифікованих організмів на продовольчий ринок області як попереднє дослідження зразків продукції, яка планується до імпорту. І це дало свої позитивні результати. Саме за результатами попереднього лабораторного дослідження зразків до Дніпропетровської області не була завезена продукція, яка містила генетично модифіковані організми.

Робота, що виконується держсанепідслужбою Дніпропетровської області по контролю за вмістом ГМО у продуктах харчування та продовольчій сировині, дозволяє не тільки відслідковувати ситуацію, що склалася на продовольчому ринку області, але і забезпечити дієвий контроль за безпекою харчової продукції.

5.2. Охорона, використання та відтворення рослинного світу

5.2.1. Загальна характеристика рослинного світу

Дніпропетровська область розташована в двох підзонах справжнього степу.

Все лівобережжя і більша частина правобережжя знаходяться в підзоні різнотравно-типчаково-ковилового степу. Крайній південний захід правобережжя Дніпропетровської області знаходиться в межах підзони типчаково-ковилового степу.

Для підзони різнотравно-типчаково-ковилового степу є характерним переважання видів злакових (пристосованих до умов сухого степового клімату): ковила пірчаста ковила волосиста типчак (вівсяниця), тонконіг вузьколистий, стоколос безостий, пирій повзучий та значна участь різнотрав'я. У межах підзони типчаково-ковилового степу зменшується частка різнотрав'я.

Але антропогенний фактор змінив природний розвиток степу. Майже вся територія міжріч (крім долинних та балкових схилів) розорана та представлена агроценозами із системою полезахисних лісосмуг. Типова різнотравно-типчаково-ковилова рослинність залишилась тільки на схилах балок, у перелісах, де ґрунти мало придатні під рілля.

За останнє сторіччя становище природної рослинності різко погіршилося – залишки степових зональних та інших типів рослинності були деградовані.

В останні два десятиріччя ділянки степової рослинності менше страждають від випасу, що дає можливість відновлення ковилових угруповань, підвищення фіторізноманіття, у тому числі рідкісних та зникаючих видів.

Природні лісові екосистеми Дніпропетровської області знаходяться у передкризовому стані. Відбувається значне зменшення біорізноманіття.

Лучна рослинність, яка зосереджена в долинах річок і тальвегах балок, порівняно з лісовою та степовою рослинністю має невелику площу та на наш час найчастіше змінюється галофільними угрупованнями.

Вторинні рослини угруповання екосистеми формуються на порушених землях спонтанно, найчастіше утворюючи своєрідні рідколісся, котрі через 40-50 років після початку формування набувають риси природних рослинних фітоценозів.

Штучні екосистеми, що існують в умовах екологічної невідповідності лісів до умов степової зони мають нижчу здатність до саморегуляції і потребують більшої уваги під час догляду.

Зарегулювання р. Дніпра та його притоків сприяє порушенню природного режиму повені, зниженню рівня ґрунтових вод.

Це веде до катастрофічних сукцесій лісових біогеоценозів, зпустелювання – заміни одних біогеоценозів на інші, похідні, навіть до інших типів біогеоценозів – лучних, степових, солонцюво-солончакових.

Рослинність водойм у сучасний період у більшості деградована і перетворена на болотні угруповання, які переважають не тільки у заплавах, але і в руслах малих річок та озер.

Особливої уваги заслуговують водойми в межах Дніпропетровського мегаполісу, які колись прикрашали міське середовище завдяки різноманітній, естетично цінній рослинності, а зараз знаходяться в умовах підвищеного антропогенного навантаження і потребують негайних заходів щодо їх відновлення.

Усе вищенаведене призвело до того, що більшість в минулому самих звичайних видів рослин стали в тій чи іншій мірі рідкісними, зникаючими і у даний час включені до Червоної книги України, Червоного списку Дніпропетровської області.

В області розроблена програма відтворення рідкісних та зникаючих видів рослин у Ботанічному саду Дніпропетровського національного університету та в Криворізькому ботанічному саду.

5.2.2. Охорона, використання та відтворення лісів та інших рослинних ресурсів

Ліси залежно від основних виконуваних ними функцій поділяються на категорії:

- 1) ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення;
- 2) рекреаційно-оздоровчі ліси;
- 3) захисні ліси;
- 4) експлуатаційні ліси.

Ліси Дніпропетровщини не мають промислового значення, виконують, в основному, екологічні, захисні та рекреаційні функції і віднесені до I групи лісів. Корисні властивості лісів у нашій області надзвичайні, оскільки вони здатні зменшувати негативні наслідки природних явищ, захищати ґрунти від ерозії, запобігати забрудненню навколишнього природного середовища та очищати його, сприяти регулюванню стоку води, оздоровленню населення та його естетичному вихованню. Вчені підраховали: 1 га лісу збагачує атмосферу 3 тоннами кисню та відфільтровує за рік із повітря до 70 тонн пилу. Лісовий пояс значно зменшує шум, що є проблемою у великих містах, а особливо в нашому регіоні.

За розрахунками вчених, оптимальна лісистість у нашому регіоні повинна становити 8 – 10 %. Зараз вона становить лише 5,6 % (по Україні цей показник – 15,6 %). Отже, щоб досягти оптимального значення, слід майже у два рази збільшити площу існуючих в області лісів.

Ліси степової зони України в історичному минулому займали значні площі в долинах річок та балках (байрачні ліси). Архівні та літературні джерела свідчать, що на межі першого-другого тисячоліття лісові масиви займали майже всю територію міжріччя Орелі та Самари.

Найпоширенішими групами типів лісів є діброви (50 %), судіброви представлені на 25 %, субори – на 15 %, бори – на 10 %.

У породному відношенні ліси Північного Степу на 43 % представлені дубом, на 32 % – сосною, на 10 % – акацією, на 6 % – ясенем, на 2 % – тополями, на 1 % – в'язом і на 6 % іншими породами. Найбільше насаджень дуба представлено в Лівобережно-Дніпровському північно-степовому окрузі (50 %) і найменше в Донецько-Донському (32 %). Сосна переважає в Донецько-Донському (53 %), найменше її в Правобережно-Дніпровському, де після дуба найбільш розповсюджена акація (26 %).

У породному відношенні 27 % всіх насаджень представлені похідними деревостанами; найбільше їх у судібровах (48 %). Дібровні насадження похідні на 25 %, а суборові – на 16 %. Це деревостани: акації, ясена, тополі, в'яза.

У віковому відношенні дубові насадження представлені 4 – 8 класами віку (72 %), соснові – 4 – 6 (55 %), акацієві – 6 – 7 (53 %), ясеневі – 5 – 7 (49 %).

У дубових насадженнях переважають 2 і 3 класи бонітету (67 %), в соснових – 1 і 2 (70 %), в акацієвих – 1 і 2 (52 %), в ясеневих – 2 і 3 (66 %). Частка насаджень 4 і нижче бонітетів становить 14 %.

Серед насаджень з дуба звичайного 47 % – штучного походження, 53 % – природного, серед яких 47 % належить порослевим дубнякам. Насадження штучного походження переважають в 1 – 5 класах віку, причому в перших трьох класах їх частка становить 94 %. Сосна на 91 % рукотворна, її частка за останні 60 років сягає 90 %.

У Дніпропетровській області сформована система штучних лісових насаджень, яка складається з великих масивів, полезахисних лісосмуг, водозахисних насаджень та ділянок відновлювальних насаджень в межах природних лісових біогеоценозів (байрачних, пристінних, заплавних та аренних лісів). Вони виконують ґрунто- та водозахисні, фітомеліоративні, рекреаційні функції, збільшують ландшафтне та видове різноманіття, є резерватами цінних видів рослин та тварин, входять до складу екологічних коридорів та екоядер в системі екомережі України, мають великий екологічний потенціал. Але у сучасний період значна кількість з них знаходиться у незадовільному деструктивному стані, що зумовлено як природними причинами (віковий кризовий стан), так і антропогенним впливом (вирубки, пожежі та ін.).

За результатами проведених досліджень з'ясовано, що все це спричинене неконтрольованими рубками, пожежами, пошкодженням узлісь, які у природних умовах перешкоджають вторгненню степових видів, та відсутністю контролю і належного догляду за насадженнями з урахуванням їх вікового та функціонального стану.

Ліси Дніпропетровщини належать до лісів I групи, тому рубки головного користування заборонені, проводяться лише рубки формування та оздоровлення лісів.

Головними лісокористувачами, які займаються веденням лісового господарства в межах Дніпропетровської області на землях лісогосподарського призначення є Дніпропетровське обласне управління лісового та мисливського господарства (ДОУЛМГ).

Станом на 01.01.2019 загальна площа земель лісового фонду Дніпропетровської області складає 115,162 тис. га, у тому числі: вкриті лісовою рослинністю землі на площі 75,1 тис. га, загальний запас деревини 13,9 тис. м³, лісистість області – 5,6 % (див. табл. 5.2.2.1. – 5.2.2.7.).

Таблиця 5.2.2.1. Лісовий фонд регіону

№ з/п		Загальна площа, га	Вкриті лісовою рослинністю, га	Загальний запас деревини, тис. м ³	Примітка
	Усього лісового фонду (сума рядків 1+2)	115162	75113	139982	-
1.	Усього земель лісогосподарського призначення та земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення у тому числі:				
1.1	державних лісогосподарських підприємств	115162	75113	139982	-
1.2	комунальних лісогосподарських підприємств	-	-	-	-
1.3	власників лісів	-	-	-	-
1.4	не наданих у користування (землі запасу)	-	-	-	-
2.	Усього лісових ділянок, розташованих на землях іншого призначення у тому числі:				
2.1	державних підприємств	-	-	-	-
2.2	комунальних підприємств	-	-	-	-
2.3	приватних підприємств	-	-	-	-
2.4	інших організацій та установ	-	-	-	-
2.5	власників лісів	-	-	-	-
2.6	не наданих у користування (землі запасу)	-	-	-	-
3.	Загальний запас деревини лісового фонду	X	X	139982	-
4.	Запас деревини у розрахунку на один гектар лісового фонду	X	X	-	-
5.	Площа лісів у розрахунку на одну особу	X		X	-
6.	Запас деревини у розрахунку на одну особу	X	X		-
7.	Лісистість (відношення покритої лісом площі до загальної площі регіону)	X	5,6	X	-

Таблиця 5.2.2.2. Лісовий фонд регіону в розрізі земель цільового призначення та категорій земель (станом на 01.01.2019)

№ з/п	Постійні лісокорис- тувачі, власники лісів, інші землекористувачі, у користуванні яких є лісові ділянки, землі запасу	Загальна площа, га	Лісові землі, тис. га							Усього лісових земель
			вкриті лісовою рослинністю		не вкриті лісовою рослинністю					
			усього	із них лісові куль- тури	незімкнуті лісові куль- тури	зруби	галявини, біополяни	лісові дороги, просіки, розриви		
І. Землі лісогосподарського призначення										
1.	Державних лісогосподарських підприємств	91273	63,9	49,6	2,6	0,8	6,2	0,8	74,4	

№ з/п	Постійні лісокорис- тувачі, власники лісів, інші землекористувачі, у користуванні яких є лісові ділянки, землі запасу	Загальна площа, га	Лісові землі, тис. га						
			вкриті лісовою рослинністю		не вкриті лісовою рослинністю				Усього лісових земель
			усього	із них лісові куль- тури	незімкнуті лісові куль- тури	зруби	галявини, біополяни	лісові дороги, просіки, розриви	
1.1	ДП “Дніпропетровський лісгосп”	13178	9,4	7,1	0,3	0,0	0,2	0,1	10,0
1.2	ДП “Дніпродзержинський лісгосп”	16067	10,5	7,8	0,3	0,2	1,8	0,2	13,0
1.3	ДП “Новомосковський лісгосп”	13232	9,4	6,0	0,5	0,0	0,6	0,1	10,6
1.4	ДП “Криворізький лісгосп”	9086	5,3	5,0	0,2	0,0	0,9	0,1	6,5
1.5	ДП “Верхньодніпровський лісгосп”	18664	16	13	0,4	-	0,2	0,1	16,6
1.6	ДП “Васильківський лісгосп”	7488	5,2	4,3	0,4	0,1	0,9	0,1	6,8
1.7	ДП “Марганецький лісгосп”	6106	3,7	3,1	0,3	0,2	0,3	-	4,5
1.8	ДП “Павлоградський лісгосп”	7452	4,4	3,3	0,2	0,3	1,3	0,1	6,4
II. Землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення									
	ДЗ Д-Орільський заповідник	3759	1,6	0,7	-	0,1	0,3	0,6	2,0
III. Землі іншого призначення									
3.1	ДП “Новомосковський військовий лісгосп”	20130	11,5	3,9	0,2	1,5	0,7	0,4	14,7

Таблиця 5.2.2.3. Нелісові землі, землі лісгосподарського призначення (станом на 01.01.2019)

№ з/п	Постійні лісокористувачі, власники лісів	Рілля	Сінокоси	Пасовища	Піски	Болота	Води	Яри, схили, кар'єри	Інші нелісові землі	Загальна площа нелісових земель, тис. га
1	Державних лісгосподарських підприємств	205	312	37	1733	3291	1568	-	9427	16573
1.1	ДП “Дніпропетровський лісгосп”	4	7	-	109	632	218	-	2127	3097
1.2	ДП “Дніпродзержинський лісгосп”	39	184	17	1618	386	159	-	664	3067
1.3	ДП “Новомосковський лісгосп”	24	85	4	-	1356	832	-	247	2548
1.4	ДП “Криворізький лісгосп”	7	-	16	-	241	157	-	2161	2582
1.5	ДП “Верхньодніпровський лісгосп”	34	-	-	-	140	25	-	1802	2001

№ з/п	Постійні лісокористувачі, власники лісів	Рілля	Сінокоси	Пасовища	Піски	Болота	Води	Яри, схили, кар'єри	Інші нелісові землі	Загальна площа нелісових земель, тис. га
1.6	ДП “Васильківський лісгосп”	48	3	-	-	6	-	-	571	628
1.7	ДП “Марганецький лісгосп”	-	-	-	-	100	143	-	1398	1641
1.8	ДП “Павлоградський лісгосп”	49	33	-	6	430	34	-	457	1009
2	ДЗ “Дніпровсько-Орільський” заповідник	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	ДП “Новомосковський військовий лісгосп”	6	95	38	58	1055	156	-	3999	5407

Таблиця 5.2.2.4. Лісовідновлення за 2018 рік

№ з/п	Лісокористувачі, власники лісів інші землекористувачі, у користуванні яких є лісові ділянки	Лісовідновлення, га			
		у тому числі:			усього
		посадка лісу, га	посів лісу, га	природне поновлення лісу, га	
1	Держлісагентство				
1.1	ДП “Дніпропетровський лісгосп”	-	-	1	1
1.2	ДП “Дніпродзержинський лісгосп”	9	-	18	27
1.3	ДП “Новомосковський лісгосп”	-	-	-	-
1.4	ДП “Криворізький лісгосп”	-	-	-	-
1.5	ДП “Верхньодніпровський лісгосп”	-	-	-	-
1.6	ДП “Васильківський лісгосп”	19	-	-	19
1.7	ДП “Марганецький лісгосп”	8	-	19	27
1.8	ДП “Павлоградський лісгосп”	4	-	3	7
1.9	ДП “Новомосковський військовий лісгосп”	35	5	23	63
1.10	ПЗ “Дніпровсько-Орільський ”	-	-	-	-
Усього	за Держлісагентством	75	5	64	144

Таблиця 5.2.2.5. Лісорозведення (створення нових лісових насаджень) за 2018 рік

№ з/п	Лісокористувачі, власники лісів	Створення нових лісових насаджень, га						
		лісорозведення, га					природне само заліснення земель, га	усього створено нових лісів, га
		у тому числі посадка/посів, га				усього		
		заліснення не продуктивних земель, га	заліснення ярів, балок, кар'єрів, га	заліснення інших земель, га	створення поєднаних лісових смуг, га			
1	Держлісагентство							
1.1	ДП “Дніпропетровський лісгосп”	-	-	-	-	-	-	-
1.2	ДП “Дніпродзержинський лісгосп”	-	-	-	-	-	-	-
1.3	ДП “Новомосковський лісгосп”	-	-	-	-	-	-	-
1.4	ДП “Криворізький лісгосп”	-	-	3	-	3	-	3
1.5	ДП “Верхньодніпровський лісгосп”	-	-	-	-	-	-	-
1.6	ДП “Васильківський лісгосп”	-	-	-	-	-	-	-
1.7	ДП “Марганецький лісгосп”	-	-	-	-	-	-	-
1.8	ДП “Павлоградський лісгосп”	-	-	9	-	9	-	9
1.9	ДП “Новомосковський військовий лісгосп”	-	-	-	-	-	-	-
1.10	ПЗ “Дніпровсько-Орільський ”	-	-	-	-	-	-	-
	Усього за Держлісагентством	-	-	12	-	12	-	12

Таблиця 5.2.2.6. Проведення лісгосподарських заходів, пов'язаних із вирубуванням деревини за 2018 рік

№ з/п	Лісокористувачі, власники лісів	Площа, га/Ліквідна деревина, тис. м ³						
		рубки догляду	лісовідновні рубки	санітарні рубки	розрубка ліній електропередач, автомобільних доріг тощо	розчищення ліній електропередач, автомобільних доріг тощо	інші рубки	усього рубок
1	ДП “Дніпропетровський лісгосп”	15/0,5		212/5,7				227/6,2

№ з/п	Лісокористувачі, власники лісів	Площа, га/Ліквідна деревина, тис. м ³						
		рубки догляду	лісовід новні рубки	санітарні рубки	розрубка ліній електропе- редач, автомобільн их доріг тощо	розчистка ліній електропер едач, автомобіль них доріг тощо	інші рубки	усього рубок
2	ДП “Дніпродзер- жинський лісгосп”	54/1,7	14/0,7	289/14,9			/0,1	357/17,3
3	ДП “Новомосковський лісгосп”	8/0,1		420/4,4	1/0,1			429/4,6
4	ДП “Новомосковський військовий лісгосп”	76/2,5		336/11,5			4/0,3	416/14,3
5	ДП “Криворізький лісгосп”			192/3,0	10/0,2			202/3,2
6	ДП “Верхньо- дніпровський лісгосп”	32/0,6		332/19,7	1/0,0			365/20,3
7	ДП “Васильківський лісгосп”	155/2,5		149/1,9			71/1,1	375/5,5
8	ДП “Марганецький лісгосп”	10/0,1		185/1,6			274/1,7	469/3,4
9	ДП “Павлоградський лісгосп”			81/11,4	1/0,0			82/11,5
10	ПЗ “Дніпровсько- Орільський ”							
	Усього	350/8	14/0,7	2196/74,1	13/0,3		349/3,2	2922/86,3

Таблиця 5.2.2.7. Динаміка загибелі лісових культур, насаджень та не зімкнутих лісових культур

	Держліс- агентство	Мінагро- політики	Мін- оборони	Мін- природи	Інші	Усього
1. Усього загиблих лісових насаджень, га	134	-	-	-	-	134
у тому числі від:						
пожеж	133	-	-	-	-	133
несприятливих погодних умов	-	-	-	-	-	-
господарської діяльності людини (забудова, ЛЕП, кар'єри, газопроводи тощо)	-	-	-	-	-	-
з інших причин	-	-	-	-	-	-
1.1 з них загиблих лісових культур, га	-	-	-	-	-	-
у тому числі від:						
пожеж	-	-	-	-	-	-
несприятливих погодних умов	-	-	-	-	-	-
хвороб та шкідників лісу	-	-	-	-	-	-
господарської діяльності людини (забудова, ЛЕП, кар'єри, газопроводи тощо)	-	-	-	-	-	-
Інше	-	-	-	-	-	-

	<i>Держліс- агентство</i>	<i>Мінагро- політики</i>	<i>Мін- оборони</i>	<i>Мін- природи</i>	<i>Інші</i>	<i>Усього</i>
2. Усього загиблих незімкнутих лісових насаджень, га	1	-	-	-	-	1
3. Усього пошкоджених, загиблих ділянок природного поновлення, га	75	-	-	-	-	75

У 2018 році на території області використання природних недеревних рослинних ресурсів не здійснювалось, заготівля лікарської сировини не проводилась, у тому числі не відбувалась заготівля природних рослинних лісових ресурсів державними лісогосподарськими підприємствами.

5.2.3. Охорона та відтворення видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів

З наближенням весни актуальною є проблема збереження перших весняних квітучих рослин, які віднесені до категорії рідкісних й зникаючих видів та занесені до Червоної книги України. Масовий збір первоцвітів знижує чисельність їх популяцій.

З метою посилення державного контролю за збереженням та охороною рідкісних видів ранньоквітучих і реліктових рослин підготовлено розпорядження голови облдержадміністрації від 22.03.2018 № Р-148/0/3-18 “Про проведення операції “Первоцвіт – 2018” щодо заборони торгівлі на ринках Дніпропетровської області та поза їх межами рідкісними видами ранньоквітучих, ендемічних, реліктових і таких, що знаходяться під загрозою знищення рослинами, а також рослинами, занесеними до Червоної книги України.

На виконання вищезазначеного розпорядження була проведена велика кампанія та вжиті дієві заходи, спрямовані на недопущення незаконної заготівлі та реалізації червонокнижних рослин у Дніпропетровській області. На території Дніпропетровської області було проведено рейдові заходи з виявлення випадків заготівлі та недопущення реалізації ранньоквітучих видів рослин. Працівниками виконавчих органів Дніпровської міської ради, Державної екологічної інспекції у Дніпропетровській області та журналістами телекомпанії 11 канал було здійснено рейдові заходи щодо заборони продажу первоцвітів на території міста. Фахівцями департаменту екологічної політики Дніпровської міської ради на прес-конференції, присвяченій проведенню операції “Первоцвіт – 2018”, зазначено, що згідно з діючим законодавством за порушення порядку придбання і збуту об’єктів рослинного світу, занесених до Червоної книги України, вимог щодо охорони таких видів рослин, знищення або незаконне вилучення їх з природного середовища винні особи будуть притягнені до адміністративної відповідальності.

За інформацією Головного управління Національної поліції Дніпропетровської області у ході проведення операції “Первоцвіт – 2018” було задіяно 608 поліцейських, 10 представників зацікавлених відомств та міністерств, спільно з якими складено 2 адміністративних протоколи за ст. 88-1 КУпАП. Разом з 20 представниками громадськості виявлено 21 порушення та складено адміністративні протоколи за ст. 160 КУпАП. Серед населення з роз’ясненням норм чинного законодавства України проведено 16 виступів.

У даний час питання збереження біологічного різноманіття на Землі є одним з найважливіших серед екологічних проблем. На першому місці у справі збереження біорізноманіття стоїть охорона рослин, які утворюють середовище для існування інших організмів. Найважливішим серед цього є збереження рідкісних та зникаючих видів рослин, що передбачає реєстрацію видів і складання “Червоних книг” окремих країн і регіональних “Червоних списків”. Існують Світовий і Європейський червоні списки рослин.

У Дніпропетровській області понад 40 років тому почалася робота з охорони рослинного світу.

Першим юридичним документом з охорони рослинності був список рідкісних та зникаючих рослин (54 види), затверджений рішенням Дніпропетровського облвиконкому від 09.10.1979 № 568.

У 1998 році був складений “Червоний список видів рослин Дніпропетровської області”, затверджений Дніпропетровською обласною радою (рішення обласної ради від 12.06.1998 № 7.2/XXIII), який включав 338 судинних рослин. З них 22 види включені до Європейського Червоного списку, 56 видів – до Червоної книги України (1996), 260 видів рослин, які охороняються в Дніпропетровській області.

У 2011 році провідними науковими установами області в галузі вивчення біорізноманіття було створено видання: “Червона книга Дніпропетровської області. Рослинний світ”. Це друге (після Донецької області) повномасштабне видання обласної Червоної книги рослин в Україні та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів рослинності, а також видів, що охороняються на регіональному рівні (Червоний список видів рослин і тварин Дніпропетровської області (рішення обласної ради від 27.12.2011 № 219-10/VI).

У списку наведено 451 вид рідкісних та зникаючих рослин, що охороняються на території Дніпропетровської області.

Серед них – 16 видів занесені до Світового Червоного списку, 27 – до Європейського Червоного списку, 82 – до Червоної книги України.

Але ці види ретельно охороняються лише на території природного заповідника Дніпровсько-Орільський, Ботанічного саду Дніпропетровського національного університету та Криворізького ботанічного саду НАН України.

Таблиця 5.2.3.1. Динаміка охорони, невиснажливого використання та відтворення дикорослих рослин та грибів

Об'єкт ПЗФ	Усього видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, екз.	Усього рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України, од.	Кількість видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, відтворено на територіях та об'єктах ПЗФ, назва (українська, латинська), екз./ га	Кількість популяцій видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, які зникли, назва (українська, латинська), од.
Ботанічний сад Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара	50	-	Adiantum capillus-veneris L. – Адіантум венерін волос	Diabthus gratianopolitanus Vill. – гвоздика гренобльська
			Adonis vernalis L. – Горицвіт весняний	
			Adonis wolgensis Steven ex DC.) – Горицвіт волзький	
			Euonymus nanus	
			Asphodeline lutea (L.) Rchb. – Асфodelіна жовта	
			Atropa belladonna L. Красавка белладонна	
			Lunaria rediviva L	
			Rhodiola rosea L Родіола рожева	
			Campanula carpatica Jacq.– Дзвоники карпатські	
			Cerastium biebersteinii DC. – Роговик Біберштейна	
			Cerastium cerastoides L. Britton.– Роговик роговиковий	
			Colchicum autumnale L. – Пізноцвіт осінній	
			Crambe pontica Steven ex Rupr. – Катран понтийський	
			Crataegus pojarkovae Kossych. – Глід Пояркової	
			Crocus banaticus J. Gay – Шафран банатський	
			Dianthus gratianopolitanus Vill.– Гвоздика гратінополітанська	
			Dictamnus albus L. – Ясенець білий	
			Draba aizoides L.– Крупка айзоподібна	
			Erigeron alpinus L. – Злинка альпійська	
			Galantus nivalis L. – Підсніжник білуватий	
			Glaucium flavum Crantz– Мачок жовтий	

Об'єкт ПЗФ	Усього видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, екз.	Усього рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України, од.	Кількість видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, відтворено на територіях та об'єктах ПЗФ, назва (українська, латинська), екз./ га	Кількість популяцій видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, які зникли, назва (українська, латинська), од.
			<i>Helianthemum canum</i> (L.) Hornem.s.l. – Сонцесвіт сивий <i>Iris sibirica</i> L.– Півники сибірські <i>Iris pontica</i> Zapat. – Півники понтійські <i>Juniperus excelsa</i> M. Bieb. – Ялівець високий <i>Juniperus foetidissima</i> Willd. – Ялівець смердючий <i>Leucosium vernum</i> L. – Білоцвіт весняний <i>Ornithogalum boucheanum</i> (Kunth) Asch. – Ряска Буше <i>Paeonia daurica</i> Andrews – Півонія кримська <i>Paeonia tenuifolia</i> L. – Півонія тонколиста <i>Pinus cembra</i> L. – Сосна кедрова <i>Pulsatilla grandis</i> Wender. – Сон великий <i>Pulsatilla pratensis</i> (L.) Mill. S.l.– Сон чорніючий <i>Quercus cerris</i> L. – Дуб австрійський <i>Sorbus torminalis</i> (L.) Grantz. – Горобина берека <i>Staphylea pinnata</i> L. – Клокичка периста <i>Stipa anomala</i> P.Smirn. ex Roshev. – Ковила відхилена <i>Stipa capillata</i> L. – Ковила волосатик	
			<i>Stipa dasyphylla</i> (Lindem.)Czern. Ex Trautv. – Ковила опушенолиста <i>Stipa ucrainica</i> P.A.Smirn. – Ковила українська <i>Stipa lessingiana</i> Trin. Et Rupr. – Ковила Лесінга <i>Stipa pennata</i> L.– Ковила пірчаста <i>Stipa pulcherrima</i> K. Koch – Ковила найгарніша	

Об'єкт ПЗФ	Усього видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, екз.	Усього рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України, од.	Кількість видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, відтворено на територіях та об'єктах ПЗФ, назва (українська, латинська), екз./ га	Кількість популяцій видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, які зникли, назва (українська, латинська), од.
			<i>Stipa zalesskii</i> Wilensky – ковила Залеського <i>Syringa josikaea</i> J. Jacq. Ex Rchb. – Бузок угорський <i>Taxus baccata</i> L. – Тис ягідний <i>Trifolium rubens</i> L. – конюшина червонувата <i>Tulipa quercetorum</i> Klokov et Zoz – Тюльпан дібровний <i>Tulipa schrenkii</i> Regel – Тюльпан Шренка <i>Viola alba</i> Besser – Фіалка біла	
Криворізький ботанічний сад НАН України	79	Угрупування 6 формацій: ковили шорсткої - <i>Stipeta asperellae</i> ; ковили Лессінга - <i>Stipeta lessingiana</i> ; ковили української - <i>Stipeta ucrainica</i> ; ковили найкрасивішої - <i>Stipeta pulcherrima</i> ; ковили волосистої - <i>Stipeta capillata</i> ; мигдалю низького - <i>Amygdalea panae</i>	<i>Stipa asperella</i> – ковила шорстка; <i>Stipa lessingiana</i> – ковила Лессінга; <i>Stipa ucrainica</i> – ковила українська; <i>Stipa pulcherrima</i> – ковила найкрасивіша; <i>Stipa capillata</i> – ковила волосиста; <i>Adonis vernalis</i> – горицвіт весняний; <i>Adonis wolgensis</i> – горицвіт волзький; <i>Astragalus dasyanthus</i> – астрагал шерстистоквітковий; <i>Astragalus ponticus</i> – астрагал понтійський; <i>Cymbopachasma borysthena</i> – повстянка дніпровська (цимбохазма дніпровська); <i>Pulsatilla pratensis</i> (P. Nigricans) – сон лучний (сон чорніючий); <i>Paeonia tenuifolia</i> – півонія тонколиста	-
Природний заповідник “Дніпровсько-Орільський”	14		<i>Salvinia natans</i> (L.) All <i>Allium savranicum</i> Besser (A. Saxatile auct. Non M.Bieb.)	Зозулинець шоломоносний. <i>Orchis militaris</i> L. Пальчатокорінник

Об'єкт ПЗФ	Усього видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, екз.	Усього рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України, од.	Кількість видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, відтворено на територіях та об'єктах ПЗФ, назва (українська, латинська), екз./ га	Кількість популяцій видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, які зникли, назва (українська, латинська), од.
			Рястка Буше Ornithogalum boucheanum (Kunth) Asch.	травневий. Dactylorhiza majalis (Reichenb.) P.F.Hunt et Summerhayes
			Шафран сітчастий Crocus reticulatus Steven ex Adams	
			Півники сибірські Iris sibirica L.	
			Тюльпан дібровний Tulipa quercetorum Klokov et Zoz	
			Плодоріжка болотна (зозулинець болотний) Anacamptis palustris (Jacq.) R.M. Bateman, Pridgeon et M.W. Chase (Orchis palustris Jacq.)	
			Коручка болотна Epipactis palustris (L.) Crantz	
			Ковила дніпровська Stipa borysthena Klokov ex Prokudin	
			Плавун щитолистий Nymphoides peltata (S.G.Gmel.) O.Kuntze	
			Сон лучний (с. чорніючий) Pulsatilla pratensis (L.) Mill. S.l.	
			Водяний горіх плаваючий Trapa natans L. S.l.	
			Лептогіум насичений Leptogium saturninum (Dicks.) Nyl.	
			Флокулярія Рікена Flocularia rickenii (Bohus) Wasser	
			Ентолома смердюча Entoloma nidorosum (Fr.) Quél	

Таблиця 5.2.3.2. Перелік видів рослин та грибів, що підлягають особливій охороні на території області (станом на 01.01.2019 року)

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга Дніпропетровської області	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	Європейський червоний список	МСОП
Ботанічний сад Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара						
Ephedra distachya Єфедра двоколоса	рідкісний					Least Concern

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга Дніпропетровської області	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	Європейський червоний список	МСОП
Berberis vulgaris L. Барбарис звичайний	рідкісний					
Carpinus betulus L. Граб звичайний	зникаючий					Least Concern
Rosa iundzillii Besser. Шипшина Юндзила	невизначений					
Rosa rubiginosa L. Шипшина волонська	невизначений					
Rosa spinosissima L. Шипшина найколючіша	рідкісний					
Viburnum lantana L. Калина гордовина	рідкісний					
Acorus calamus L. Аїр звичайний	рідкісний					
Adonis vernalis L. Горицвіт весняний	вразливий	неоцінений		II	Least Concern	
Adonis wolgensis Steven ex DC. Горицвіт волзький	вразливий	неоцінений				
Ajuga reptans L. Горлянка повзуча	зниклий у природі					
Amygdalus nana L. Мигдаль степовий	рідкісний					
Anemone sylvestris L. Анемона лісова	вразливий					
Anemonoides ranunculoides (L.) Holub. Анемона жовтецева	рідкісний					
Antennaria dioica (L.) P. Gaertn. Котячі лапки дводомні	зникаючий					
Anthoxanthum odoratum L. Пахуча трава звичайна	зниклий у природі					
Asarum europaeum L. Копитняк європейський	рідкісний					
Galium odoratum (L.) Scop. Підмаренник духмянний	рідкісний					
Iris pseudacorus L. Півники болотні					Least Concern	
Athyrium filix-femina (L.) Roth Безщитник жіночий	вразливий					
Aurinia saxatilis (L.) Desv. Аврinia скельна	рідкісний					
Betonica officinalis L. Буквиця лікарська	рідкісний					
Campanula glomerata L. Дзвоники скупчені	рідкісний					
Campanula persicifolia L. Дзвоники персиколисті	вразливий					
Campanula rotundifolia L. Дзвоники круглолисті	зниклий у природі					
Clematis integrifolia L.	рідкісний					

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга Дніпропетровської області	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	Європейський червоний список	МСОП
Ломиніс цілолистий						
<i>Convallaria majalis</i> L. Конвалія звичайна	рідкісний					
<i>Dictamnus albus</i> L. Ясенець білий	зниклий у природі	рідкісний				
<i>Digitalis grandiflora</i> Mill. Наперстянка крупноквіткова	зникаючий					
<i>Dryopteris filix-mas</i> (L.) Schott. Щитник чоловічий	рідкісний					
<i>Fragaria vesca</i> L. Суниця лісова	зникаючий				Least Concern	
<i>Inula helenium</i> L. Оман високий	рідкісний					
<i>Iris halophila</i> Pall. Півники солелюбні	рідкісний					
<i>Iris pontica</i> Zapat. Півники понтійські	зникаючий	вразливий				
<i>Iris pumila</i> L. Півники карликові	рідкісний					
<i>Iris sibirica</i> L. Півники сибірські	зникаючий	вразливий				
<i>Matteuccia struthiopteris</i> (L.) Tod. Страусове перо звичайне	зникаючий					
<i>Ornithogalum fimbriatum</i> Willd. Рястка торчкувата	вразливий					
<i>Polygonatum hirtum</i> (Bocs ex Poir.) Pursh Купена волосиста	зниклий у природі					
<i>Polygonatum odoratum</i> (Mill.) Druce Купена духмяна	рідкісний					
<i>Paeonia tenuifolia</i> L. Півонія тонколиста	зниклий у природі	вразливий	I		Data Deficient	
<i>Sanguisorba minor</i> Scop. Кровохлебка мала	невизначений					
<i>Primula veris</i> L. Первоцвіт весняний	зниклий у природі					
<i>Prunella grandiflora</i> (L.) Scholl Суховершки великоквіткові	невизначений					
<i>Pteridium aquilinum</i> (L.) Kuhn Орляк звичайний	зникаючий					
<i>Pulsatilla grandis</i> Wender. Сон великий	вразливий	вразливий	I		Least Concern	Least Concern
<i>Pulsatilla pratensis</i> (L.) Mill. Сон чорніючий	рідкісний	неоцінений				
<i>Pyrethrum corymbosum</i> (L.) Scop. Маруна щиткова	рідкісний					
<i>Serratula bracteifolia</i> (Iljin ex Grossh.) Stank. Серпій приквітковий	невизначений					

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга Дніпропетровської області	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	Європейський червоний список	МСОП
<i>Stipa capillata</i> L. Ковила волосатик	рідкісний	неоцінений				
<i>Stipa lessingiana</i> Trin. Et Rupr. Ковила Лесінга	рідкісний	неоцінений				
<i>Stipa pennata</i> L. Ковила пірчаста	вразливий	вразливий				
<i>Stipa pulcherrima</i> K. Koch Ковила найгарніша	зникаючий	вразливий				
<i>Stipa dasyphylla</i> (Lindem.) Czern. Ex Trautv. – Ковила опушенолиста	зникаючий	вразливий				Rare
<i>Stipa ucrainica</i> P.A.Smirn. – Ковила українська	зникаючий	неоцінений				
<i>Thymus dimorphus</i> Klokov et Des-Schost. Чебрець двовидний	рідкісний					
<i>Valeriana officinalis</i> Walr. Валеріана лікарська	рідкісний					
<i>Asparagus officinalis</i> L. Холодок лікарський					Least Concern	Least Concern
<i>Ranunculus repens</i> L. Лютик повзучий					Least Concern	
<i>Briza media</i> L Трясунка середня	невизначений					
<i>Galantus nivalis</i> L. Підсніжник білуватий	зниклий у природі	неоцінений		II		Near Threatened
<i>Ornithogalum boucheanum</i> (Kunth) Asch. Рятска Буше	рідкісний	неоцінений				
<i>Scilla sibirica</i> Haw Проліска сибірська	рідкісний					
<i>Lysimachia vulgaris</i> L Вербозілля звичайне						Least Concern
<i>Tulipa schrenkii</i> Regel Тюльпан Шренка	зникаючий	вразливий				
<i>Tulipa quercetorum</i> Klokov et Zoz Тюльпан дібровний	рідкісний	вразливий				
Природний заповідник “Дніпровсько-Орільський”						
Буркун білий <i>Melilotus albus</i> Medik.					LC	
Буркун лікарський <i>Melilotus officinalis</i> (L.) Pall.					LC	
В’язіль барвистий <i>Securigera varia</i> (L.) Lassen					LC	
Житняк пухнастоквітковий <i>Agropyron dasyanthum</i> Ledeb.						R
Жовтозілля дніпровське <i>Senecio borysthenticus</i> (D&c.) Andr.					R	

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга Дніпропетровської області	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	Європейський червоний список	МСОП
Конюшина польова <i>Trifolium arvense</i> L.					LC	
Конюшина розлога <i>Trifolium diffusum</i> L.					LC	
Конюшина гібридна <i>Trifolium hybridum</i> L.					LC	
Конюшина повзуча <i>Trifolium repens</i> L.					LC	
Зозульки м'ясочервоні <i>Dactylorhiza incarnata</i> (L.) Soy s.l.	2			+		
Люцерна хмелевидна <i>Medicago lupulina</i> L.					LC	
Латук компасний <i>Lactuca serriola</i> Torner					LC	
Лядвенець рогатий <i>Lotus corniculatus</i>					LC	
Ковила дніпровська <i>Stipa borysthena</i> Klokov ex Prokudin	2					
Козельці українські <i>Tragopogon ucrainicus</i> Artemcz.					R	
Коручка болотна <i>Epipactis palustris</i> (L.) Crantz	3			+		
Кушир донський <i>Ceratophyllum tanaiticum</i> Sapjegin					R	
Ластовень російський <i>Vincetoxicum rossicum</i> (Kleop.) Barbar.					R	R
Лептогіум насічений <i>Leptogium saturninum</i> (Dicks.) Nyl. (Лишайник)	2					
Півники сибірські <i>Iris sibirica</i> L.	2					
Плавун щитolistий <i>Nymphoides peltata</i> (S.G.Gmel.) Kuntze	2					
Зозулинець болотний <i>Anacamptis palustris</i> (Jacq.) R.M. Bateman, Pridgeon et M.W. Chase	2			+		
Рястка Буше <i>Ornithogalum boucheanum</i> (Kunth) Asch.	2					
Сальвінія плаваюча <i>Salvinia natans</i> (L.) All.	2		LRlc			LC
Сон лучний (сон чорніючий) <i>Pulsatilla pratensis</i> (L.) Mill. S.l.	2					
Тюльпан дібровний <i>Tulipa quercetorum</i> Klokovet Zoz	3					

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга Дніпропетровської області	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	Європейський червоний список	МСОП
Фіалка Лавренка <i>Viola lavrenkoana</i> Klokov					R	
Цибуля савранська <i>Allium savranicum</i> Besser	2					
Чебрець дніпровський <i>Thymus borysthenticus</i> Klok. Et Shost.					R	R
Шафран сітчастий <i>Crocus reticulatus</i> Steven ex Adams	3					
Хвощ польовий <i>Equisetum arvense</i> L.					LC	
Юринія волошкова <i>Jurinea cyanoides</i> (L.) Rchb.			DD		LC	
Криворізький ботанічний сад НАН України						
<i>Cystopteris fragilis</i> (L.) Bernh.– пухирник ламкий	+					
<i>Polypodium vulgare</i> L. – багатоніжка звичайна	+					
<i>Juniperus communis</i> L. – ялівець звичайний						+2
<i>Juniperus sabina</i> L. – ялівець козачий						+2
<i>Picea abies</i> (L.) H.Karst – ялинка звичайна						+2
<i>Pinus cembra</i> L. – сосна кедрова		+				+2
<i>Taxus baccata</i> L. – тис ягідний		+				+2
<i>Ephedra distachya</i> L. – ефедра двоколоскова	+					+2
<i>Asarum europaeum</i> L. – копитняк європейський	+					
* <i>Ceratophyllum demersum</i> L.- кушир занурений (темно-зелений)					+2	+2
* <i>Ceratophyllum submersum</i> L. – кушир підводний					+2	+2
<i>Aconitum nemorosum</i> M. Bieb. Ex Rchb.- аконіт дібровний	+					
<i>Aconitum rogovichii</i> Wissjul.- аконіт Роговича	+					
<i>Adonis vernalis</i> L.(<i>Chrysocyathus vernalis</i> (L.) Holub – горицвіт весняний (жовтоцвіт весняний)	+	+		+	+2	
<i>Adonis wolgensis</i> Steven (Ch. <i>Wolgensis</i> (Steven) Holub – горицвіт волзький (жовтоцвіт волзький)	+	+				
<i>Anemone nemorosa</i> L. – анемона дібровна	+					

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга Дніпропетровської області	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	Європейський червоний список	МСОП
<i>Anemone sylvestris</i> L. – анемона лісова	+					
<i>Anemonoides ranunculoides</i> (L.) Holub – анемоноїдес жовтецевий	+					
<i>Clematis integrifolia</i> L. – ломиніс цілолистий	+					
<i>Delphinium cuneatum</i> Steven ex DC. (<i>D. Rossicum</i> Litv.) - дельфіній клиновидний (руський)	+	+				
<i>Pulsatilla grandis</i> Wender. – сон великий	+	+	+		+2	+2
<i>Pulsatilla pratensis</i> (L.) Mill. (<i>P. Nigricans</i> Storck) – сон лучний	+	+				
<i>Ranunculus cassubicus</i> L. – жовтець кашубський	+					
* <i>Ranunculus repens</i> L. – жовтець повзучий					+2	
* <i>Ranunculus sceleratus</i> L. – жовтець отруйний					+2	
<i>Berberis vulgaris</i> L. – барбарис звичайний	+					
<i>Gymnospermium odessanum</i> (DC.) Takht. – голонасінник одеський	+	+				+
<i>Paeonia tenuifolia</i> L. – півонія тонколиста, воронець		+	+		+2	
<i>Paeonia daurica</i> Andrews – півонія кримська		+				
<i>Corydalis cava</i> (L.) Schweigg. Et Korte. – ряст порожнистий	+					
<i>Cerastium biebersteinii</i> DC. – роговик Біберштейна		+			+	
? <i>Eremogone cephalotes</i> (M.Bieb.) Fenzl – еремогоне головчаста (пустельниця головчаста)		+				+
<i>Eremogone rigida</i> (M.Bieb.) Fenzl. - еремогоне жорстка (пустельниця жорстка)	+					+
<i>Kohlrashia prolifera</i> (L.) Kunth – кольраушія пагононосна	+					
<i>Krascheninnikovia ceratoides</i> (L.) Gueldenst. – крашенінніковія степова	+					
<i>Atraphaxis replicate</i> Lat. Кучерявка відігнута	+					

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга Дніпропетровської області	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	Європейський червоний список	МСОП
* <i>Persicaria hydropiper</i> (L.) Delarbre – гірчак перцевий, водяний перець					+2	
<i>Goniolimon besserianum</i> (Schult.) Kusn. – гоніолімон Бессерів	+					
* <i>Quercus robur</i> L. – дуб звичайний						+2
<i>Carpinus betulus</i> L. – граб звичайний	+					
* <i>Alnus glutinosa</i> (L.) Gaertn.- вільха клейка	+					+2
<i>Betula humilis</i> Schrank – Береза низька		+				
<i>Betula obscura</i> A. Kotula – береза темна		+				
<i>Betula oycoviensis</i> Besser – береза ойківська						+2
* <i>Corylus avellana</i> L. – ліщина звичайна						+2
<i>Salix caprea</i> L. – верба козяча	+					
* <i>Lysimachia nummularia</i> L. – Вербозілля лучне					+2	
<i>Cyclamen coum</i> <u>Mill.</u> s.l. (C. <u>kuznetzovii</u> <u>Kotoy et Chernova</u>) – цикламен коський (ц. Кузнецова)		+			+,+2	+
<i>Aurinia saxatilis</i> (L.) Desv. – авринія скельна	+					
? <i>Crambe pontica</i> Steven (C. <i>Maritima</i> L.) – катран понтійський (к. морський)		+			+2	
** <i>Camelina microcarpa</i> Andrz. – рижий дрібноплідий					+2	
** <i>Diploxys muralis</i> (L.) DC. – дворятник муровий					+2	
* <i>Erucastrum armoracioides</i> (Gzern. ex Turcz.) Cruchet – рогаčka хріновидна					+2	
<i>Hesperis tristis</i> L. – вечорниці сумні	+					
** <i>Isatis tinctoria</i> L. - Вайда фарбувальна					+2	
** <i>Lepidium perfoliatum</i> L. – хрінниця пронизанолиста					+2	
** <i>Lepidium ruderales</i> L. – хрінниця смердюча					+2	
* <i>Rorippa austriaca</i> (Crantz) Besser – водяний хрін австрійський					+2	

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга Дніпропетровської області	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	Європейський червоний список	МСОП
* <i>Urtica dioica</i> L. – кропива дводомна					+2	
* <i>Tilia platyphyllos</i> Scop. – липа широколиста						+2
<i>Sedum borissovae</i> Balk. – очиток Борисової	+					+
<i>Sedum sexangulare</i> L. – очиток шестирядний	+					
<i>Sempervivum ruthenicum</i> Schnittsb. Et C.B. Lehm. – молодило руське	+					
<i>Amygdalus nana</i> L. – мигдаль низький, бобчук	+					
* <i>Cerasus avium</i> (L.) Moench (<i>Prunus avium</i> L.) – черешня					+2	
? <i>Cerasus fruticosa</i> (Pall.) Woronow – вишня кущова (в. степова)					+2	
** <i>Cerasus mahaleb</i> (L.) Mill вишня магалебська					+2	
<i>Cotoneaster melanocarpus</i> Fisch. Ex Blytt – кизильник чорноплідний	+					
<i>Fragaria vesca</i> L. – суниця лісові	+				+2	
* <i>Fragaria viridis</i> Duchesne – суниця зелені					+2	
<i>Padus avium</i> Mill. – черемха звичайна	+				+2	
<i>Potentilla alba</i> L. – перстач білий	+					
<i>Potentilla orientalis</i> Juz. – перстач східний	+					
* <i>Prunus spinosa</i> L. – слива колюча, терен					+2	
* <i>Pyrus communis</i> L. – груша звичайна					+2	
<i>Rosa bordzilowskii</i> Chrshan. – шипшина Бордзіловського	+					
<i>Rosa jundzili</i> Besser – шипшина Юндзіла	+					
<i>Rosa spinosissima</i> L. – шипшина найколючіша	+					
<i>Sanguisorba officinalis</i> L. – родовик лікарський	+					
<i>Sorbus torminalis</i> (L.) Crantz – берека, горобина берека		+				
* <i>Epilobium hirsutum</i> L. – зніт шореткий						+2
<i>Anthyllis macrocephala</i> Wender. (A. <i>Vulneraria</i> aggr.) – заяча конюшина великоголова						

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга Дніпропетровської області	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	Європейський червоний список	МСОП
<i>Astragalus albidus</i> Waldst. Et Kit. – астрагал білуватий	+					
<i>Astragalus asper</i> Jacq. – астрагал шорсткий	+					
<i>Astragalus cicer</i> L. – астрагал нутовий					+2	
<i>Astragalus cretophilus</i> Klokov – астрагал крейдолюбний		+				
<i>Astragalus dasyanthus</i> Pall. – астрагал шерстистоквітковий	+	+			+	+
<i>Astragalus dolichophyllus</i> Pall. – астрагал довголистий	+					
<i>Astragalus henningii</i> (Steven) Klokov - астрагал Геннінга	+	+			+	+
<i>Astragalus odessanus</i> Besser - астрагал одеський	+	+				
<i>Astragalus pallescens</i> M. Bieb.- астрагал блідий	+					+
<i>Astragalus ponticus</i> Pall. - астрагал понтійський	+	+				
<i>Astragalus pubiflorus</i> DC. - астрагал пухнастоквітковий	+					
<i>Calophaca wolgarica</i> (L.f.) DC. – калофака волзька		+			+	+2
? <i>Caragana mollis</i> (M.Bieb.) Besser						
<i>Caragana scythica</i> (Kom.) Pojark. – карагана скифська	+	+			+	
<i>Chamaecytisus albus</i> (Hacq.) Rothm. – зіновать біла (рокитник білий)		+				
<i>Chamaecytisus graniticus</i> (Rehman) Rothm. – зіновать гранітна (з. Скробічевського)	+	+			+	+
<i>Galega officinalis</i> L. – козлятник лікарський	+					
<i>Genista scythica</i> Pacz. – дрік скифський	+	+				
<i>Genista tanaitica</i> P. Smirn. – дрік донський	+				+	+
<i>Glycyrrhiza echinata</i> L. – солодка щетиниста	+					
<i>Glycyrrhiza glabra</i> L. – солодка гола	+	+				
? <i>Lathyrus lacteus</i> (M. Bieb.) Wissjul. – чина молочно-біла						
<i>Lathyrus niger</i> (L.) Bernh. – чина чорна	+					
<i>Lathyrus vernus</i> (L.) Bernh. – чина весняна	+					

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга Дніпропетровської області	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	Європейський червоний список	МСОП
* <u>Medicago lupulina L. – люцерна хмелевидна, буркунчик</u>					+2	
* <u>Medicago romanica Prodan – люцерна румунська, л. степова</u>					+2	
* <u>Melilotus albus Medik. – буркун білий</u>					+2	
* <u>Melilotus officinalis (L.) Pall. – буркун лікарський</u>					+2	
* <u>Onobrychis tanaitica Spreng. – еспарцет донський</u>					+2	
* <u>Securigera varia (L.) Lassen (Coronilla varia L.) – секироплідник барвистий (в'язіль барвистий)</u>					+2	
* <u>Trifolium repens L. – конюшина повзуча, к. біла</u>					+2	
* <u>Vicia tenuifolia Roth – горошок тонколистий</u>						+2
<u>Dictamnus albus L. – ясенець білий</u>	+	+				
<u>Haemaphysalis suaveolens (DC.) – гаплофіл запашний</u>	+					
<u>Linum catharticum L. – льон Черняєва</u>	+					
? <u>Linum flavum L. – льон жовтий</u>						
<u>Linum catharticum L. – льон лінійнолистий</u>	+					
* <u>Daucus carota L. – морква дика</u>					+2	
? <u>Palumbus salsus (L. F.) Besser – палимбія солончакова</u>		+				
<u>Seseli pallasii besser</u>	+					
<u>Fraxinus ornus L. – Ясен білоцвітий</u>		+				
<u>Syringa josikaea J. Jacq. Ex Rchb. – бузок угорський</u>		+	+		+2	+2
<u>Viburnum lantana L. – калина гордовина</u>	+					
<u>Adoxa moschatellina L. – адокса мускусна</u>	+					
<u>Valeriana officinalis L. – валеріана лікарська</u>	+					
<u>Valeriana stolonifera Czern. – валеріана пагононосна</u>	+					
<u>Galium volhynicum Pobed. – підмаренник волинський</u>					+	
? <u>Centaurea pulchellum (Sw.) Druce – золототисячник гарний</u>						+2

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга Дніпропетровської області	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	Європейський червоний список	МСОП
Vincetoxicum intermedium Taliev – ластовень проміжний	+				+	
Trachomitum venetum (L.) Woodson s.l. (T. Sarmatiense Woodson) – кендир венеційський (к. сарматський)		+				
Vincetoxicum maeoticum (Kleopow) Barbar. – ластовень азовський	+				+	
Scopolia carnioolica Jacq. – Скополія карніолійська		+				
Convolvulus lineatus L. – березка лінійнолиста	+					
Aegonychon purpureo-caeruleum (L.) Holub – егоніхон фіолетово-голубий	+					
Echium russicum J.F.Gmel. – синяк руський	+		+		+2	
Staphylea pinnata L. – клокичка периста		+				
Digitalis grandiflora Mill. – наперстянка великоквіткова	+					
Linaria biebersteinii Besser – льонок Біберштейна	+					+
Linaria macroua (M. Bieb.) M. Bieb. – льонок довгошпорковий	+					+
Cymbocasma borysthena (Pall. Ex Schlecht.) Klokov et Zoz – цимбохазма дніпровська (повстянка дніпровська)	+	+			+	
Betonica officinalis L. – буквиця лікарська	+					
*Glechoma hirsuta Waldst. Et Kit. – розхідник шорсткий						+2
*Lycopus eugoraeus L. – вовконіг європейський					+2	
? Phlomis hybrida Zelen – залізник гібридний					+	
Prunella grandiflora (L.) Scholl. – суховершки великоквіткові	+					
Salvia austriaca Jacq. – шавлія австрійська	+					
Salvia scabiosifolia Lam. – шавлія скабіозолиста		+				
Scutellaria altissima L. – шоломниця висока	+					

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга Дніпропетровської області	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	Європейський червоний список	МСОП
<i>Scutellaria cretica</i> Juz. – шоломниця крейдяна		+				
<i>Scutellaria verna</i> Besser – шоломниця весняна	+	+				
<i>Thymus dimorphus</i> Klokov et Des.-Shost. – чебрець двовидний	+					
<i>Campanula glomerata</i> L. – дзвоники скупчені	+					
<i>Campanula trachelium</i> L. – дзвоники кропиволисті	+					
<i>Artemisia pontica</i> L. – полин понтійський	+					
<i>Aster alpinus</i> L. – айстра альпійська		+				
<i>Aster bessarabicus</i> Bernh. Ex Rchb. – айстра бессарабська	+					
* <i>Bidens tripartita</i> L. – череда трироздільна					+2	
<i>Centaurea marschalliana</i> Spreng. – волошка Маршала	+					
<i>Centaurea orientalis</i> L. – волошка східна	+					
? <i>Centaurea ruthenica</i> Lam. – волошка руська						
<i>Centaurea taliewii</i> Kleopow – Волошка Талієва		+				+
** <i>Cichorium intybus</i> L. – цикорій дикий, петрові батоги					+2	
<i>Inula helenium</i> L. – оман високий	+					
<i>Inula oculus-christi</i> L. – оман очний	+					
<i>Jurinea brachycephala</i> Klokov – юринія короткоголова	+					
? <i>Klasea bulgarica</i> (Acht. Et Stoj.) – клазея болгарська					+	+
* <i>Lactuca saligna</i> L. – Латук (молокан) солончаковий					+2	
* <i>Lactuca tatarica</i> (L.) C.A.Mey. – Латук (молокан) татарський					+2	
<i>Petasites hybridus</i> (L.) P. Gaertn., B. Mey. Et Scherb. – кремена гібридна	+					
* <i>Pterotheca sancta</i> (L.) K. Koch (<i>Lagoseris sancta</i> (L.) K. Maly) – птеротека палестинська (лагозеріс палестинський)	+					

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга Дніпропетровської області	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	Європейський червоний список	МСОП
<i>Pyrethrum corymbosum</i> (L.) Scop. – маруна щиткова	+					
<i>Serratula bracteifolia</i> (Iljin ex Grossh.) Stank (<i>Klasea bracteifolia</i>) – клазея приквіткова (Серпій приквітковий)	+					
** <i>Vallisneria spiralis</i> L. – валіснерія спіральна					+2	+2
* <i>Alisma plantago-aquatica</i> L. – частуха подорожникова					+2	+2
* <i>Potamogeton crispus</i> L. – рдесник кучерявий					+2	+2
* <i>Potamogeton pectinatus</i> L. – рдесник гребінчастий					+2	+2
* <i>Potamogeton perfoliatus</i> L. – рдесник пронизанolistий					+2	+2
<i>Bulbocodium versicolor</i> (Ker.Gawl.) Spreng. (<i>Colchicum versicolor</i> Ker.Gawl.) – брандушка різнокольорова	+	+				
<i>Colchicum umbrosum</i> (Ker.Gawl.) Steven – пізньоцвіт тіньовий		+				
<i>Crocus angustifolius</i> Weston – шафран вузьколистий		+				+
<i>Crocus heuffelianus</i> Herb. – шафран Гейфелів		+				
<i>Crocus reticulatus</i> Steven ex Adams – шафран сітчастий	+	+				
<i>Iris halophila</i> Pall. – півники солелюбні	+					
<i>Iris hungarica</i> Waldst. & Kit. (<i>Iris aphylla</i> L. subsp. <i>hungarica</i> (Waldst. & Kit.) Hegi)					+2	
<i>Iris pontica</i> Zapal. – півники понтичні	+	+			+2	
<i>Iris pseudacorus</i> L. – півники болотні					+2	
<i>Iris pumila</i> L. – півники карликові (п. маленькі)	+					
<i>Fritillaria ruthenica</i> Wikstr. – рябчик руський	+	+				
<i>Gagea lutea</i> (L.) Ker Gawl. – зірочки жовті	+					
<i>Lilium martagon</i> L. – лілія лісова (л. кучерява)	+	+				
<i>Tulipa hypanica</i> Klokov et Zoz – тюльпан бізкий	+	+				

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга Дніпропетровської області	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	Європейський червоний список	МСОП
<i>Tulipa quercetorum</i> Klokov – тюльпан дібровний	+	+				
<i>Tulipa schrenkii</i> Regel – тюльпан Шренка	+	+				
<i>Anthericum ramosum</i> L. – віхалка гілляста	+					
<i>Asphodeline lutea</i> (L.) Rchb. – асфоделіна жовта		+				
<i>Eremurus spectabilis</i> M. Bieb. – еремур показний		+			+	
<i>Hyacinthella leucophaea</i> (C. Koch) – гіацинтик блідий	+					
<i>Bellevalia sarmatica</i> (Pall. Ex Georgi) Woronow – белевалія сарматська	+					
<i>Hyacinthella pallasiana</i> (Steven) Losinsk. – гіацинтик Палласа	+	+				+
<i>Muscari neglectum</i> Guss. Ex Ten. – гадюча цибулька занедбана	+					
<i>Ornithogalum boucheanum</i> (Kunth) Asch. – рястка Буше	+	+				
<i>Ornithogalum fimbriatum</i> Willd. – рястка торочкувата	+					
? <i>Ornithogalum fischerianum</i> Krasch. – рястка Фішера						
<i>Ornithogalum kochii</i> Pall. – рястка Коха	+					
<i>O. refractum</i> Schlecht. – рястка відігнута		+				
<i>Scilla bifolia</i> L. – проліска дволиста	+					
<i>Scilla siberica</i> Haw. – проліска сибірська	+					
? <i>Allium angulosum</i> L. – цибуля гранчаста					+2	
<i>Allium decipiens</i> Fisch. Ex Schult. Et Schult. F. – цибуля оманна	+				+2	
<i>Allium guttatum</i> Steven – цибуля крапчаста	+				+2	
<i>Allium inaequale</i> Janka – цибуля нерівна					+2	
<i>Allium lineare</i> L. – цибуля лінійна	+	+			+2	
? <i>Allium oleraceum</i> L. – цибуля овочева					+2	
<i>Allium podolicum</i> (Asch. Et Graebn.) Blocki ex Racib. – цибуля подільська	+				+2	+2

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга Дніпропетровської області	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	Європейський червоний список	МСОП
<i>Allium schoenoprasum</i> L. – цибуля скорода					+2	
<i>Allium sphaerocephalon</i> L. – цибуля круглоголова					+2	
<i>Allium ursinum</i> L. – цибуля ведмежа, черемша		+			+2	
<i>Galanthus nivalis</i> L. – підсніжник білосніжний	+	+		+	+2	+2
<i>G. plicatus</i> M. Bieb. – підсніжник складчастий		+		+	+,+2	+2
<i>Convallaria majalis</i> L. – конвалія травнева, к. звичайна	+					
<i>Polygonatum hirtum</i> (Bocs ex Poir.) Pursh (<i>P. Latifolium</i> (Jacq.) Desf.) – купина шорстка (к. широколиста)	+					
<i>Polygonatum odoratum</i> (Hill.) Druce – купина пахуча	+					
<i>Asparagus officinalis</i> L. – холодок лікарський					+2	
<i>Asparagus verticillatus</i> L. – холодок кільчастий	+				+2	
<i>Dactylorhiza majalis</i> (Rchnb.) P.F.Hunt – пальчатокорінник травневий		+			+2	
* <i>Juncus articulatus</i> L. – ситник колінчастий				+2	+2	
* <i>Juncus bufonius</i> L. – ситник жаб'ячий					+2	+2
* <i>Juncus inflexus</i> L. – ситник пониклий						+2
* <i>Bolboschoenus maritimus</i> (L.) Palla – бульбокомиш приморський				+2	+2	
<i>Carex pilosa</i> Scop. – осока волосиста	+					
* <i>Scirpus tabernaemontani</i> C.C.Gmel. (<i>Schoenoplectus tabernaemontani</i> (C.C.Gmel.) Palla) – комиш Табернемонтана (куга Табернемонтана)					+2	
* <i>Aëgilops cylindrica</i> Host – егілопс циліндричний					+2	
* <i>Agrostis stolonifera</i> L. – мітлиця повзуча					+2	
<i>Anthoxanthum odoratum</i> L. – пахуча трава звичайна	+					
? <i>Beckmannia eruciformis</i> (L.) Host – бекманія звичайна					+2	

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга Дніпропетровської області	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	Європейський червоний список	МСОП
<i>Briza media</i> L. – трясучка середня	+					
** <i>Echinochloa crusgalli</i> (L.) P. Beauv. – плоскуха звичайна, півняче просо						+2
<i>Elytrigia stipifolia</i> (Czern. Ex Nevski) Nevski – пирій ковилолистий	+	+			+	+
? <i>Koeleria brevis</i> Steven – келерія коротка (кипець короткий)						
? <i>Koeleria moldavica</i> M. Alexeenko – келерія молдавська (кипець молдавський)					+	
* <i>Phragmites australis</i> (Cav.) Trin. Ex Steud. – очерет звичайний					+2	+2
* <i>Poa angustifolia</i> L. – тонконіг вузьколистий						+2
* <i>Poa annua</i> L. – тонконіг однорічний						+2
* <i>Poa pratensis</i> L. – тонконіг лучний					+2	
<i>Stipa asperella</i> Klokov et Ossvcznjuk – ковила шорстка	+	+				
<i>Stipa borysthenica</i> Klokov – ковила дніпровська	+	+				
<i>Stipa brauneri</i> (Pacz.) Klokov – ковила Браунера		+				
<i>Stipa capillata</i> L. – ковила волосиста	+	+				
<i>Stipa dasyphylla</i> (Czern ex. Lindem.) Trautv. – ковила пухнастолиста	+	+				+
<i>Stipa donetzica</i> Czupryna – ковила донецька		+				
<i>Stipa grafiana</i> Steven (S. Pulcherrima K. Koch) – ковила Граффа (к. найкрасивіша)	+	+				
? <i>Stipa graniticola</i> Klokov – ковила гранітна		+				
<i>Stipa lessingiana</i> Trin. Et Rupr. – ковила Лессінга	+	+				+2
<i>Stipa lithophila</i> P. Smirn. – ковила каменелюбна		+				
<i>Stipa oreades</i> Klokov – ковила гірська		+				
<i>Stipa pennata</i> L. (S. Joannis Celak.) – ковила пірчаста	+	+				

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга Дніпропетровської області	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	Європейський червоний список	МСОП
<i>Stipa tirsia</i> Steven – ковила вузьколиста	+	+				
<i>Stipa ucrainica</i> P. Smirn. – ковила українська	+	+				
<i>Stipa zalesskii</i> Wilensky – ковила Залеського		+	+		+,+2	+
<i>Acorus calamus</i> L. – айр звичайний (лепеха звичайна)	+					+2
* <i>Lemna minor</i> L. – ряска маленька				+2	+2	
* <i>Typha angustifolia</i> L. – рогіз вузьколистий				+2	+2	
* <i>Typha latifolia</i> L. – рогіз широколистий				+2		
** <i>Typha laxmannii</i> Lepech.				+2		

Примітка (Криворізький ботанічний сад НАН України): * - включені до останнього світового Червоного списку (2013 р.), але для Дніпропетровщини є звичайними і не потребують охорони;

** – те ж саме, але ще й адвентивні та інвазійні;

? – види, які пропонуються до охорони на території області.

5.2.5. Охорона, використання та відтворення зелених насаджень

На територіях міст та районів Дніпропетровської області згідно з представленої виконавчими комітетами міських рад та районними державними адміністраціями інформації протягом 2018 року було видалено 8122 одиниці дерев, 435 одиниці кущів та висаджено 91968 одиниць дерев, 24043 одиниці кущів, проведено ремонт газонів на площі 28,7383 га, висаджено квітників на площі 13,9535 га. Динаміку озеленення наведено в таблиці 5.2.5.1.

Таблиця 5.2.5.1. Озеленення населених пунктів

Заходи	Рік					
	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Створено нових зелених насаджень, га	-	-	43,219	23,6957	22,1664	28,7383
Проведено ландшафтну реконструкцію насаджень, га	154,3700	88,5926	95,3052	21,3448	25,62133	13,9535
Проведено догляд за насадженнями, га	-	-	-	-	-	-

5.2.6. Інвазійні чужорідні види рослин

На території області зареєстровано 313 видів адвентивних судинних рослин. Це складає 17,2 % від загальної кількості видів рослин.

Частина їх є інвазійними видами, які добре пристосувалися до місцевих умов, є постійними у складі природних рослинних угруповань, а, іноді і заміщують домінантні види у цих угрупованнях.

Міграція рослин, розселення видів на нові території існувала завжди. Цей процес вважається одним із пускових механізмів в еволюції рослинного світу. Але сучасні величезні масштаби та небачена інтенсивність цих процесів, безумовно, несуть значну загрозу довкіллю.

Неконтрольовані інвазії все нових та нових рослин на нові для них території, особливо видів небезпечних для сільськогосподарських культур, тварин та людини веде до біологічного забруднення довкілля, в тому числі загрожує порушенням та зруйнуванням унікальної аборигенної рослинності.

Таблиця 5.2.6.1. Інформація про інвазійні (чужорідні) види рослин

Назва виду (українська, латинська)	Занесення виду до карантинного списку	Заходи із запобігання розповсюдженню виду
AcernegundoL. – клен ясенелистий	агріоепекофіт	збирання та знищення насіння, викошування паростків
Amaranthus powelii L. – щириця Пауелла	інвазійний	викошування, викошування
Amaranthus retroflexus L. – щириця загнута	інвазійний	викошування, викошування
Trachomitum cannabinum L. – кендир коноплевий	інвазійний	багаторазове викошування до цвітіння
Ambrosia artemisiifolia L. – амброзія полинолиста	епекофіт	механічне видалення рослин до цвітіння, створення на газонах щільного травостою із злакових, бобових та ін. видів.
Centaurea diffusa Lam. – волошка розлога	інвазійний	викошування, викошування
Conyza canadensis (L.) Csong. – злиночка канадська	епекофіт	багаторазове викошування до цвітіння
Iva xanthiifolia Nutt. – чорношир нетреболистий	інвазійний	викошування, викошування
Phalacrolooma annuum (L.) Dumort. – фалакролома однорічна	інвазійний	викошування, викошування
Ph. Septentrionale (FernaldetWiegand) Tzvelev – фалакролома північна	інвазійний	викошування, викошування
Impatiens parviflora DC. – розрив-трава дрібноквіткова	агріоепекофіт	викошування, викошування
Capsella bursa-pastoris (L.) Medik. – грицики звичайні	інвазійний	викошування восени та навесні
Sisymbrium loeselii L. – сухоребрик Лозелієв	інвазійний	викошування, викошування
Atriplex tatarica L. – лутига татарська	інвазійний	викошування, викошування
Cuscuta campestris Junck – повитиця польова	карантинний	викошування до цвітіння
RobiniapseudoacaciaL. – робінія псевдоакація (біла акація)	епекофіт	збирання та знищення насіння, викошування паростків
Anisantha sterilis (L.) Nevski – нерівноплідник (анізанта) неплідний	інвазійний	викошування до цвітіння
Anisantha tectorum (L.) Nevski – нерівноплідник (анізанта) покривельний	агріоепекофіт	викошування до цвітіння
Digitaria sanguinalis (L.) Scop. – пальчатка кров'яна	інвазійний	викошування до цвітіння
Echinochloa crus-galli (L.) P. Beauv. – плоскуха звичайна (півняче просо)	інвазійний	викошування до цвітіння
Portulaca oleracea L. – портулак городній	інвазійний	викошування до цвітіння
Ailanthusaltissima (Mill.) Swingle – айлант найвищий (китайський ясен)	регульований некарантинний, інвазійний	збирання та знищення насіння, викошування паростків

Назва виду (українська, латинська)	Занесення виду до карантинного списку	Заходи із запобігання розповсюдженню виду
<i>Celtis occidentalis</i> L. – каркас західний	інвазійний	збирання та знищення насіння, виколювання паростків
<i>Ulmus pumila</i> L. – в'яз низький	інвазійний	збирання та знищення насіння, виколювання паростків
<i>Parthenocissus quinquefolia</i> (L.) Planch. – дикий виноград п'ятилисточковий	інвазійний	збирання та знищення насіння, виколювання паростків
Степовий гірчак звичайний <i>Acroptilon repens</i> (L.) DC.	карантинний	карантин
<i>Amorpha fruticosa</i> L. – аморфа кущова	епекофіт	знищення порослі
Ехіноцистис шипуватий <i>Echinocystis lobata</i> (Michx.) Torr. et Gray	карантинний	карантин
Паслін рогатий <i>Solanum cornutum</i> Lam.	карантинний	карантин
<i>Asclepias syriaca</i> L. – ваточник сирійський	епекофіт	знищення порослі та самосіву
<i>Galinsoga parviflora</i> Cav. – галінсога дрібноцвітна	агіроепекофіт	скошування, прополка
<i>Setaria viridis</i> L. – миший зелений	агіроепекофіт	скошування, прополка
<i>Solidago canadensis</i> L. – золотушник канадський	агіроепекофіт	знищення порості та самосіву

Території та об'єкти природно-заповідного фонду з додержанням вимог, встановлених Законом України “Про природно-заповідний фонд України” та іншими актами законодавства України, можуть використовуватися:

- у природоохоронних цілях;
- у науково-дослідних цілях;
- в оздоровчих та інших рекреаційних цілях;
- в освітньо-виховних цілях;
- для потреб моніторингу навколишнього природного середовища.

Використання рослинних ресурсів на території природно-заповідного фонду може здійснюватися лише за умови, що така діяльність не суперечить цільовому призначенню територій та об'єктів природно-заповідного фонду, встановленим вимогам щодо охорони, відтворення та використання їх природних комплексів та окремих об'єктів.

На території природних заповідників забороняється будь-яка господарська та інша діяльність, що суперечить цільовому призначенню заповідника, порушує природний розвиток процесів та явищ або створює загрозу шкідливого впливу на його природні комплекси та об'єкти.

5.3. Охорона, використання та відтворення тваринного світу

5.3.1. Загальна характеристика тваринного світу

Фауна хребетних нараховує 384 види тварин. Їх сучасний вигляд сформований за рахунок лісових та гідрофільних видів. З лісовими ландшафтами пов'язані 47 % видів, із гідроценозами – 37 %, із степовими та

польовими – 17 %, із населеними пунктами – 6 % видів тварин. Теріофауна включає 62 види (Булахов, Пахомов, 2006 р.).

У степових системах домінуюче положення займають мишоподібні гризуни, ховрах сірий, сліпак звичайний, заєць сірий, лисиця звичайна. У заплавних лісах – численний кріт європейський, бурозубка звичайна, вовк, ласка, куниця, кабан дикий.

На прикладі досліджень орнітофауни Присамар'я А.А. Губкін (1972) вказує на високу щільність розміщення птахів в умовах степових екосистем (до 6,4 ос./га). В.В. Стаховський наводить реєстр тієї ж території, до якого включено 240 видів птахів. У степовому Придніпров'ї А.А. Губкіним зареєстровано на гніздуванні 145 видів гніздових птахів (1972). Учений зауважує, що для степових ділянок характерні жайворонок польовий (*Alauda arvensis*), жовта трясогузка (*Motacilla flava*), перепілка (*Coturnix coturnix*).

Фауна амфібій степу налічує 10 видів (Булахов та ін., 2007), найхарактерніші серед яких – часничниця звичайна (*Pelobates fuscus*), ропуха зелена (*Bufo viridis*), жаба озерна (*Rana ridibunda*) та інші. У межах степового Придніпров'я також знайдено 11 видів рептилій (Булахов та ін., 2007).

Зарегулювання стоку більшості малих річок і Дніпра спричинило трансформацію екологічних комплексів риб і майже повну заміну реофільного комплексу лімнофілним. Іхтіофауна за сучасними даними налічує 50 видів риб і круглоротих, що належать до 13 родин 7 фауністичних комплексів (Біологічне різноманіття ..., 2008).

Динаміка чисельності основних видів мисливських тварин наведена в таблиці 5.3.1.1.

Таблиця 5.3.1.1. Динаміка чисельності основних видів мисливських тварин (особин)

Види мисливських тварин	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Кабан	1816	1013	932
Козуля	5142	5102	5160
Заєць-русак	123395	111500	115846
Фазан	34902	42276	44488
Сіра куріпка	99239	92246	92318
Ондатра			1680
Лисиця			1366
Вовк			48
Єнотовидна собака			340
Борсук			626
Видра			79
Куниця			499
Тхір			20

5.3.2. Стан і ведення мисливського та рибного господарств

Стан та ведення мисливського господарства

Площа мисливських угідь, наданих у користування становить 2409,072 тис. га, в тому числі: Дніпропетровської обласної організації

Українського товариства мисливців та рибалок – 2174,11 тис. га, Дніпропетровської гарнізонної організації товариства військових мисливців та рибалок Збройних Сил України – 44,0 тис. га, ДП “Верхньодніпровське лісове господарство” – 22,064 тис. га (рішення Дніпропетровської обласної ради від 21.06.2013 № 451-19/VI), Криничанське районне товариство мисливців та рибалок – 147,98 тис. га (рішення Дніпропетровської обласної ради від 20.06.2014 № 544-26/VI), ТОВ “Технометсервіс” – 6,918 тис. га (рішення Дніпропетровської обласної ради від 25.09.2008 № 450-16/V, Криворізька гарнізонна організація Товариства військових мисливців та рибалок Збройних Сил України – 9,185 тис. га (рішення Дніпропетровської обласної ради від 21.10.2015 № 690-34/VI), ДП “Васильківське лісове господарство” – 4,814 тис. га.

Динаміка добування мисливських тварин наведена у таблиці 5.3.2.1.

Таблиця 5.3.2.1. Добування основних видів мисливських тварин (особин)

Рік	Види мисливських тварин	Затверджений ліміт добування	Видано ліцензій	Добуто	Не використано ліцензій	Причина невикористання
2016	кабан	136	136	135		
	козуля	101	101	101		
2017	кабан	174	162	122		
	козуля	104	96	87		
2018*	кабан	-	-	-		
	козуля	-	-	-		

* Відсутність затверджених лімітів використання мисливських тварин державного мисливського фонду у сезон полювання 2018/2019 років на території Дніпропетровської області відповідним наказом Мінагрополітики.

Стан та ведення рибного господарства

Питання ведення рибного господарства, організацію та контроль вилучення водних живих ресурсів на водоймах Дніпропетровської області здійснює Управління Державного агентства рибного господарства у Дніпропетровській області. Обсяги вилучення водних живих ресурсів, режими СТРГ визначаються на основі біологічних обґрунтувань, які розробляє НДІ біології Дніпропетровського національного університету та Інститут рибного господарства УААН. Динаміка вилову риби наведена в таблиці 5.3.2.2.

З метою забезпечення охорони, відтворення водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах Дніпропетровської області, на період нересту, в рамках операції “Нерест-2018”, підготовлено розпорядження голови облдержадміністрації від 22.03.2018 № Р-149/0/3-18 “Про створення робочої групи з питань охорони та відтворення водних живих ресурсів у Дніпропетровській області”.

На виконання вищезазначеного розпорядження була проведена велика кампанія та вжито наступні основні заходи:

затверджено перелік нерестових ділянок на водоймах, підконтрольних Управлінню державного агентства рибного господарства у Дніпропетровській області;

Таблиця 5.3.2.2. Динаміка вилову риби

Рік	Назва водного об'єкту	Затверджений ліміт вилову**, т/рік	Фактичний вилов, т/рік
2016	Дніпровське (Запорізьке) водосховище, в межах Дніпропетровської обл.	295,68	718,81
	Каховське водосховище, в межах Дніпропетровської обл.	325,5	1025,853
	Дніпродзержинське водосховище, в межах Дніпропетровської обл.	0*	810,991
Усього по області		621,18	2555,654
2017	Дніпровське (Запорізьке) водосховище, в межах Дніпропетровської обл.	280,21	1027,378
	Каховське водосховище, в межах Дніпропетровської обл.	312,84	1075,463
	Кам'янське водосховище, в межах Дніпропетровської обл.	0*	821,189
Усього по області		593,05	2924,03
2018	Дніпровське (Запорізьке) водосховище, в межах Дніпропетровської обл.	430	1061,195
	Каховське водосховище, в межах Дніпропетровської обл.	962,1	1186,268
	Кам'янське водосховище, в межах Дніпропетровської обл.	1,137	1031,967
Усього по області		-	3279,430

*– Фактичний вилов з рослиннідними та верховодкою і тюлькою, які не лімітуються;

** – Ліміти спеціального використанн водних біоресурсів зазначені на все водосховище

встановлено термін щодо заборони промислового, любительського рибальства з плавзасобів;

проведено посилене патрулювання водних об'єктів області та забезпечено цілодобову роботу гарячої лінії з метою оперативного реагування щодо своєчасного факту браконьєрства.

Проведено спільні заходи з територіальними підрозділами національної поліції України у Дніпропетровській області, Головним управлінням державної служби з надзвичайних ситуації у Дніпропетровській області, Головним управлінням ветеринарної медицини в Дніпропетровській області, Державною екологічною інспекцією у Дніпропетровській області та іншими компетентними органами, якими передбачено проведення перевірок законності придбання, збуту риби та інших водних біоресурсів, посилення контролю за дотриманням вимог заборони лову водних біоресурсів в нерестовий період, здійснення заходів щодо недопущення погіршення умов існування водних біоресурсів.

За результатами рибоохоронної роботи Дніпропетровського рибоохоронного патруля за період з 01.04.2018 по 31.12.2018 було виявлено 3535 правопорушень природоохоронного законодавства. Складено 2943 протоколи про адміністративні правопорушення, з яких:

– ч. 4 ст. 85 – грубе порушення правил рибальства – 930 од.;

- ч. 3 ст. 85 – порушення правил рибальства – 1606 од.;
 - ч. 1 ст. 85 – виготовлення, збут чи зберігання заборонених знарядь лову – 34 од.;
 - ст. 88'1 – продаж риби без наявних дозвільних документів – 239 од.;
 - ст. 90 – вилов ВБР, занесених до Червоної книги України – 3 од.;
 - складено безхазяйних актів – 306 од.
- За результатами адміністративних проваджень:
- затримано правопорушників – 2943 осіб;
 - нараховано збитків на суму – 768905 грн;
 - накладено штрафів на суму – 131922 грн;
 - виявлено незаконно добутої риби – 7530 кг;
 - вилучено заборонених знарядь лову – 1881 од.;
 - направлено до судів для притягнення до адміністративної відповідальності – 1206 справ;
 - направлено до правоохоронних органів для відкриття кримінальних проваджень – 52 справи.

5.3.3. Охорона та відтворення видів тварин, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів

На території Дніпропетровської області зустрічаються 132 види тварин, занесених до Червоної книги України, з них круглих черв'яків – 1, кільчастих черв'яків – 2, членистоногих – 66, хордових – 63.

Також зустрічаються 29 видів тварин, що занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори та перебувають під загрозою зникнення (CITES); 241 види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції); 96 види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS); 52 видів, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-свразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA); 7 видів, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS).

У межах природного заповідника “Дніпровсько-Орільський” охороняються види тварин, занесених до Червоної книги України, а також ті, що підпадають під дію міжнародних договорів (див. табл. 5.3.3.1., 5.3.3.2., 5.3.3.3., 5.3.3.4.).

Збільшення чисельності деяких охоронюваних видів тварин пов'язано як із удосконаленням заходів з охорони, так і з наданням статусу охорони новим видам у кожній наступній редакції Червоної книги України.

Таблиця 5.3.3.1. Види тваринного світу, що охороняються

	2016 рік	2017 рік	2018 рік
БЕЗХРЕБЕТНІ (INVERTEBRATA)			
Клас МАЛОЩЕТИНКОВІ ЧЕРВИ (OLYGOCHAETA)			
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	1	1	1
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	—	—	—
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	—	—	—
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	—	—	—
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	—	—	—
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	—	—	—
Клас П'ЯВКИ (HIRUDINEA)			
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	1	1	1
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	—	—	—
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	—	—	—
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	—	—	—
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	—	—	—
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	—	—	—
Клас БАГАТОНІЖКИ (MYRIAPODA)			
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	1	1	1
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	—	—	—

	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	–	–	–
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	–	–	–
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	–	–	–
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	–	–	–
Клас КОМАХИ (INSECTA)			
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	33	33	33
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	–	–	–
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	6	6	6
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	–	–	–
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	–	–	–
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	–	–	–
ХРЕБЕТНІ (VERTEBRATA)			
Клас ПРОМЕНЕПЕРІ РИБИ (ACTINOPTERYGII)			
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	7	7	7
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	–	–	–
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	17	17	17
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	–	–	–

	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	—	—	—
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	—	—	—
Клас РЕПТИЛІЇ (REPTILIA)			
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	3	3	3
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	—	—	—
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	9	9	9
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	—	—	—
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	—	—	—
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	—	—	—
Клас АМФІБІЇ (Земноводні) (AMPHIBIA)			
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	—	—	—
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	—	—	—
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	8	8	8
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	—	—	—
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	—	—	—
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	—	—	—

	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Клас ПТАХИ (AVES)			
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	23	23	23
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	27	27	27
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	177	178	179
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	89	89	89
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	51	51	51
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	-	-	-
Клас ССАВЦІ (MAMMALIA)			
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	10	11	12
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	2	2	2
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	26	28	28
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	6	7	7
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	-	-	-
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	6	7	7

*Таблиця 5.3.3.2. Перелік видів тварин, що охороняються в регіоні
(станом на 01.01.2019 року)*

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Бернсь- ка конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Євро- пейсь- кий черво- ний список	МСОП
Клас МАЛОЩЕТИНКОВІ ЧЕРВИ (OLYGOCHAETA)								
Ейзенія гордєєва <i>Eisenia gordejef</i> Michaelsen, 1899	BP	–	–	–	–	–	–	–
Усього	1	–	–	–	–	–	–	–
Клас П'ЯВКИ (HIRUDINEA)								
П'явка медична <i>Hirudo medicinalis</i>	ЗК	3	–	–	–	–	1	–
Усього	1	1	–	–	–	–	1	–
Клас БАГАТОНІЖКИ (MYRIAPODA)								
Мухоловка звичайна <i>Scutigera coleoptrata</i> (Linnaeus, 1758)	ЗК	–	–	–	–	–	–	–
Усього	1	–	–	–	–	–	–	–
Клас КОМАХИ (INSECTA)								
Дозорець-імператор <i>Anax imperator</i> Leach, 1815	BP	–	–	–	–	–	–	–
Красуня діва <i>Calopteryx virgo</i> (Linnaeus, 1758)	BP	–	–	–	–	–	–	–
Ірис плямистий <i>Iris polystictica</i> (Fischer-Waldheim, 1846)	РД	–	–	–	–	–	–	–
Дибка степова <i>Saga pedo</i> (Pallas, 1771)	РД	–	–	–	–	–	V	VU
Красотіл пахучий <i>Calosoma sycophanta</i> (Linnaeus, 1758)	BP	–	–	–	–	–	V	–
Турун угорський <i>Carabus (Pachystus)</i> <i>hungaricus</i> (Fabricius, 1792)	BP	–	–	–	–	–	–	–
Жук-олень, рогач звичайний <i>Lucanus cervus cervus</i> (Linnaeus, 1758)	РД	–	–	–	–	–	–	–
Вусач великий дубовий <i>Cerambyx</i> <i>cergo</i> (Linnaeus, 1758)	BP	–	–	–	–	–	E	VU

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Бернсь- ка конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Євро- пейсь- кий черво- ний список	МСОП
Вусач мускусний <i>Aromia moschata</i> (Linnaeus, 1758)	ВР	—	—	—	—	—	—	—
Вусач земляний хрестоносець (коренеїд хрестоносець) <i>Dorcadion equestre</i> (Laxmann, 1770)	ВР	—	—	—	—	—	—	—
Красик (Пістрянка) веселий <i>Zygaena laeta</i> (Hübner, 1790)	ЗК	—	—	—	—	—	—	—
Махаон <i>Papilio machaon</i> (Linnaeus, 1758)	ВР	—	—	—	—	—	—	—
Подалірій <i>Iphiclides podalirius</i> (Linnaeus, 1758)	ВР	—	—	—	—	—	—	—
Поліксена <i>Zerynthia polyxena</i> ([Denis et Schifermüller], 1775)	ВР	—	—	—	—	—	—	—
Мірмідона <i>Colias myrmidone</i> (Esper, [1781])	—	—	—	—	—	—	—	VU
Райдужниця <i>Metis Apatura metis</i> Freyer, 1829	—	—	—	—	—	—	E	—
Стрічкарка тополева <i>Limnitis populi</i> (Linnaeus, 1758)	ВР	—	—	—	—	—	—	—
Ванесса чорно-руда <i>Nymphalis xanthomelas</i> (Esper 1781)	—	—	—	—	—	—	—	VU
Сонцевик фау-біле <i>Nymphalis vaualbum</i> ([Denis & Schifermüller], 1775)	НО	—	—	—	—	—	—	EN
Сатурнія велика <i>Saturnia pyri</i> ([Denis & Schifermüller], 1775)	ВР	—	—	—	—	—	E	—
Бражник мертва голова <i>Acherontia atropos</i> (Linnaeus, 1758)	РД	—	—	—	—	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Бернсь- ка конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Євро- пейсь- кий черво- ний список	МСОП
Бражник дубовий <i>Marumba quercus</i> ([Denis & Schiffermüller], 1775)	РД	—	—	—	—	—	—	—
Бражник скабіозовий <i>Hemaris tityus</i> (Linnaeus, 1758)	РД	—	—	—	—	—	—	—
Бражник прозерпіна <i>Proserpinus proserpina</i> (Pallas, 1772)	РД	—	—	—	—	—	V	DD
Ведмедиця- господиня <i>Callimorpha dominula</i> (Linnaeus, 1758)	ВР	—	—	—	—	—	—	—
Ведмедиця велика <i>Pericallia matronula</i> (Linnaeus, 1758)	ВР	—	—	—	—	—	—	—
Стрічка-карка блакитна <i>Catocala fraxini</i> (Linnaeus, 1758)	РД	—	—	—	—	—	—	—
Стрічка-карка орденська малинова <i>Catocala sponsa</i> (Linnaeus, 1767)	РД	—	—	—	—	—	—	—
Совка сокиркова <i>Periphanes delphinii</i> (Linnaeus, 1758)	ВР	—	—	—	—	—	—	—
Совка розкішна <i>Staurophora celsia</i> (Linnaeus, 1758)	РД	—	—	—	—	—	—	—
Орусус паразитичний <i>Orussus abietinus</i> (Scopoli, 1763)	ВР	—	—	—	—	—	—	—
Горіхотворка велетенська <i>Ibalia rufes</i> Cresson, 1879	ВР	—	—	—	—	—	—	—
Сколія-гігант <i>Megascolia maculata</i> (Drury, 1773)	ДН	—	—	—	—	—	—	—
Мелітурга булавовуса <i>Melitturga</i> (<i>Melitturga</i>) <i>clavicornis</i> (Latreille, 1806)	ВР	—	—	—	—	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Бернсь- ка конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Євро- пейсь- кий черво- ний список	МСОП
Ксилокопа (бджола- тесляр) звичайна <i>Xylocopa (Xylocopa)</i> <i>valga</i> Gerstaecker, 1872	РД	–	–	–	–	–	–	–
Цератофій багаторогий <i>Ceratophyus polyceros</i> (Pallas, 1771)	ВР	–	–	–	–	–	–	–
Усього:	33	–	–	–	–	–	6	6
Клас ПРОМЕНЕПЕРІ РИБИ (ACTINOPTERYGII)								
Стерлядь <i>Acipenser ruthenus</i> L., 1758	ЗК	3	–	–	–	–	–	VU
Оселедець чорноморсько- азовський прохідний <i>Alosa pontica</i> Eich., 1838	–	3	–	–	–	–	–	VU
Ялець звичайний <i>Leuciscus leuciscus</i> L., 1758	ВР	–	–	–	–	–	–	LC
Білізна <i>Aspius aspius</i> L., 1758	–	3	–	–	–	–	–	LC
Вівсянка (верхівка) <i>Leucaspis delineatus</i> Heck., 1843	–	3	–	–	–	–	–	LC
Підуст звичайний <i>Chondrostoma nasus</i> <i>nasus</i> L., 1758	–	3	–	–	–	–	–	LC
Синець звичайний <i>Abramis ballerus</i> L., 1758	–	3	–	–	–	–	–	LC
Чехоня звичайна <i>Pelecus cultratus</i> L., 1758	–	3	–	–	–	–	–	LC
Гірчак <i>Rhodeus sericeus</i> Pall., 1776	–	3	–	–	–	–	–	–
Карась звичайний (золотий) <i>Carassius carassius</i> L., 1758	ВР	–	–	–	–	–	–	LC
Короп (сазан) <i>Cyprinus caprio</i> L., 1758	–	–	–	–	–	–	–	VU

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Бернсь- ка конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Євро- пейсь- кий черво- ний список	МСОП
Товстолобик білий <i>Hypophthalmichthys molitrix</i> Val., 1844	—	—	—	—	—	—	—	NT
Товстолобик строкатий <i>Aristichthys nobilis</i> Richard., 1846	—	—	—	—	—	—	—	DD
Щипавка звичайна <i>Cobitis taenia</i> L., 1758	—	3	—	—	—	—	—	LC
В'юн звичайний <i>Misgurnus fossilis</i> L., 1758	—	3	—	—	—	—	—	LC
Сом звичайний <i>Silurus glanis</i> L., 1758	—	3	—	—	—	—	—	—
Вугор річковий <i>Anguilla anguilla</i> L., 1758	—	—	—	—	—	—	—	CR
Минь річковий <i>Lota lota</i> L., 1758	BP	—	—	—	—	—	—	LC
Колючка мала південна <i>Pungitius platygaster</i> Kessl., 1859	—	3	—	—	—	—	—	LC
Морська голка пухлячка чорноморська, <i>Syngnathus abaster</i> <i>nigrolineatus</i> Eich., 1831	—	3	—	—	—	—	—	LC
Сонячна риба синьо- зяброва <i>Lepomis gibbosus</i> L., 1758	—	—	—	—	—	—	—	DD
Судак волзький (берш) <i>Stizostedion volgensis</i> Gmelin, 1788	BP	3	—	—	—	—	V	—
Бичок-головач <i>Neogobius kessleri</i> Gunter, 1861	—	3	—	—	—	—	—	—
Бичок пісочник <i>Neogobius fluviatilis</i> Pall., 1814	—	3	—	—	—	—	—	—
Бичок цуцик <i>Proterorhinus</i> <i>marmoratus</i> Pall., 1814	—	3	—	—	—	—	—	LC
Бичок пуголовка Браузера	РД	—	—	—	—	—	—	DD

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Бернсь- ка конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Євро- пейсь- кий черво- ний список	МСОП
<i>Benthophiloides braueri</i> Beling et Pjin, 1927								
Бичок пуголовок зірчастий <i>Benthophilus stellatus</i> Sauv., 1874	РД	–	–	–	–	–	–	LC
Усього:	7	17	–	–	–	–	1	22
Клас РЕПТИЛИЇ (REPTILIA)								
Черепаша болотна <i>Emys orbicularis</i> L., 1758	–	2	–	–	–	–	NT	LC
Ящірка прудка <i>Lacerta agilis</i> L., 1758	–	2	–	–	–	–	–	LC
Ящірка піщана <i>Eremias arguta</i> Pal., 1773	–	3	–	–	–	–	NT	–
Вуж звичайний <i>Natrix natrix</i> L., 1758	–	3	–	–	–	–	–	LC
Вуж водяний <i>Natrix tessellata</i> Laurenti, 1768	–	2	–	–	–	–	–	VU
Мідянка європейська <i>Coronella austriaca</i> Laurenti, 1768	BP	2	–	–	–	–	–	–
Гадюка степова <i>Vipera renardi</i> Christoph, 1861	BP	2	–	–	–	–	VU	–
Гадюка звичайна <i>Vipera berus</i> L., 1758	–	3	–	–	–	–	–	LC
Полоз каспійський <i>Dolichophis caspius</i> Gmelin, 1779	BP	2	–	–	–	–	–	LC
Усього	3	9	–	–	–	–	3	6
Клас АМФІБІЇ (Земноводні) (AMPHIBIA)								
Тритон звичайний <i>Lissotriton vulgaris</i> L., 1758	–	3	–	–	–	–	–	LC
Ропуха сіра <i>Bufo bufo</i> L., 1758	–	3	–	–	–	–	–	LC
Ропуха зелена <i>Bufo viridis</i> Laurenti, 1768	–	2	–	–	–	–	–	LC
Жаба озерна <i>Pelophylax ridibundus</i> Pal., 1771	–	3	–	–	–	–	–	LC
Жаба гостроморда <i>Rana arvalis</i> Nissson, 1842	–	2	–	–	–	–	–	LC

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Бернсь- ка конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Євро- пейсь- кий черво- ний список	МСОП
Райка (Квакша) звичайна <i>Hyla arborea</i> L., 1758	—	2	—	—	—	—	—	LC
Джерлянка червоночерева <i>Bombina bombina</i> L., 1761	—	2	—	—	—	—	—	LC
Землянка (Часничниця) звичайна <i>Pelobates fuscus</i> Vagler, 1830	—	2	—	—	—	—	—	LC
Усього	—	8	—	—	—	—	—	8
Клас ПТАХИ (AVES)								
Гагара чорношия <i>Gavia arctica</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	2	2	—	—	—
Гагара червоношия <i>Gavia stellata</i> (Pontoppidan, 1763)	—	2	—	2	2	—	—	—
Пірникоза мала <i>Podiceps ruficollis</i> (Pallas, 1764)	—	2	—	—	—	—	—	—
Пірникоза чорношия <i>Podiceps nigricollis</i> C.L.Brehm+, 1831	—	2	—	—	—	—	—	—
Пірникоза сірощока <i>Podiceps grisegena</i> (Boddaert, 1783)	—	2	—	2	2	—	—	—
Пірникоза велика <i>Podiceps cristatus</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
Пелікан кучерявий <i>Pelecanus crispus</i> Bruch, 1832	ЗК	2	1	1,2	1,2	—	—	VU
Баклан великий <i>Phalacrocorax carbo</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
Бугай <i>Botaurus stellaris</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	2	2	—	—	—
Бугайчик <i>Ixobrychus minutus</i> (Linnaeus, 1766)	—	2	—	2	2	—	—	—
Квак <i>Nycticorax nycticorax</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Бернсь- ка конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Євро- пейсь- кий черво- ний список	МСОП
Чепура велика <i>Egretta alba</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	2	2	—	—	—
Чепура мала <i>Egretta garzetta</i> (Linnaeus, 1766)	—	2	—	—	—	—	—	—
Чапля сіра <i>Ardea cinerea</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
Чапля руда <i>Ardea purpurea</i> (Linnaeus, 1766)	—	2	—	2	2	—	—	—
Лелека білий <i>Ciconia ciconia</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	2	2	—	—	—
Лелека чорний <i>Ciconia nigra</i> (Linnaeus, 1758)	РД	2	2	2	2	—	—	—
Гуска сіра <i>Anser anser</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	1,2	1,2	—	—	—
Гуменник <i>Ancer fabalis</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	1,2	1,2	—	—	—
Гуска білолоба велика <i>Anser albifrons</i> (Scopoli, 1769)	—	3	—	1,2	1,2	—	—	—
Лебідь-шипун <i>Cygnus olor</i> (Gmelin, 1789)	—	3	—	1,2	1,2	—	—	—
Крижень <i>Anas platyrhynchos</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	1,2	1,2	—	—	—
Чирянка мала <i>Anas crecca</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	1,2	1,2	—	—	—
Нерозень <i>Anas strepera</i> (Linnaeus, 1758)	РД	3	—	1,2	1,2	—	—	—
Свищ <i>Anas penelope</i> Linnaeus, 1758	—	3	—	1,2	1,2	—	—	—
Шилохвіст <i>Anas acuta</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	1,2	1,2	—	—	—
Чирянка велика <i>Anas querquedula</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	1,2	1,2	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Бернсь- ка конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Євро- пейсь- кий черво- ний список	МСОП
Широконоска <i>Anas platyrhynchos</i> (Linnaeus, 1758)	–	3	–	1,2	1,2	–	–	–
Попелюх <i>Aythya ferina</i> (Linnaeus, 1758)	–	3	–	1,2	1,2	–	VU	VU
Чернь білоока <i>Aythya nyroca</i> (Güldenstädt, 1770)	BP	3	–	1,2	1,2	–	–	NT
Чернь чубата <i>Aythya fuligula</i> (Linnaeus, 1758)	–	3	–	1,2	1,2	–	–	–
Чернь морська <i>Aythya marila</i> (Linnaeus, 1761)	–	3	–	1,2	1,2	–	VU	–
Гоголь <i>Bucephala clangula</i> (Linnaeus, 1758)	РД	3	–	1,2	1,2	–	–	–
Крех малий <i>Mergus albellus</i> (Linnaeus, 1758)	–	2	–	1,2	1,2	–	–	–
Крех середній <i>Mergus serrator</i> (Linnaeus, 1758)	BP	3	–	1,2	1,2	–	NT	–
Крех великий <i>Mergus merganser</i> (Linnaeus, 1758)		3	–	1,2	1,2	–	–	–
Скопа <i>Pandion haliaetus</i> (Linnaeus, 1758)	ЗК	2	2	2	2	–	–	–
Осоїд <i>Pernis apivorus</i> (Linnaeus, 1758)	–	2	2	1,2	–	–	–	–
Орел-карлик <i>Hieraaetus pennatus</i> (Gmelin, 1788)	РД	2	2	1,2	–	–	–	–
Шуліка чорний <i>Milvus migrans</i> (Boddaert, 1783)	BP	2	2	1,2	–	–	–	–
Лунь польовий <i>Circus cyaneus</i> (Linnaeus, 1766)	РД	2	2	1,2	–	–	NT	–
Лунь лучний <i>Circus pygargus</i> (Linnaeus, 1758)	BP	2	2	1,2	–	–	–	–
Лунь очеретяний <i>Circus aeruginosus</i> (Linnaeus, 1758)	–	2	2	1,2	–	–	–	–

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Бернсь- ка конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Євро- пейсь- кий черво- ний список	МСОП
Яструб великий <i>Accipiter gentilis</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	2	1,2	—	—	—	—
Яструб малий <i>Accipiter nisus</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	2	1,2	—	—	—	—
Зимняк <i>Buteo lagopus</i> (Pontoppidan, 1763)	—	2	2	1,2	—	—	—	—
Канюк звичайний <i>Buteo buteo</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	2	1,2	—	—	—	—
Канюк степовий <i>Buteo rufinus</i> (Pontoppidan, 1763)	РД	2	2	1,2	—	—	—	—
Змієїд <i>Circaetus gallicus</i> (Gmelin, 1788)	РД	2	2	1,2	—	—	—	—
Могильник <i>Aquila heliaca</i> Savigny, 1809	РД	2	1	1,2	—	—	—	VU
Орлан-білохвіст <i>Haliaeetus albicilla</i> (Linnaeus, 1758)	РД	2	1	1,2	—	—	—	—
Підсоколик великий <i>Falco subbuteo</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	2	2	—	—	—	—
Підсоколик малий <i>Falco columbarius</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	2	2	—	—	—	—
Кібчик <i>Falco vespertinus</i> (Linnaeus, 1766)	—	2	2	2	—	—	NT	NT
Боривітер звичайний <i>Falco tinnunculus</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	2	2	—	—	—	—
Куріпка сіра <i>Perdix perdix</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
Перепілка <i>Coturnix coturnix</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	2	—	—	—	—
Фазан Phasianus <i>colchicus</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
Журавель сірий <i>Grus</i> <i>grus</i> (Linnaeus, 1758)	РД	2	2	1,2	1,2	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Бернсь- ка конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Євро- пейсь- кий черво- ний список	МСОП
Пастушок <i>Rallus aquaticus</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
Погонич звичайний <i>Porzana porzana</i> (Linnaeus, 1766)	—	2	—	2	2	—	—	—
Погонич малий <i>Porzana parva</i> (Scopoli, 1769)	—	2	—	2	2	—	—	—
Деркач <i>Srex crex</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Курочка водяна <i>Gallinula chloropus</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
Лиска <i>Fulica atra</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	2	2	—	NT	—
Пісочник малий <i>Charadrius dubius</i> (Scopoli, 1786)	—	2	—	2	2	—	—	—
Чайка <i>Vanellus vanellus</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	2	2	—	VU	—
Кулик сорока <i>Haematopus ostralegus</i> (Linnaeus, 1758)	BP	3	—	—	—	—	VU	—
Коловодник лісовий <i>Tringa ochropus</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	1,2	1,2	—	—	—
Коловодник болотяний <i>Tringa glareola</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	1,2	1,2	—	—	—
Коловодник звичайний <i>Tringa totanus</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	1,2	1,2	—	—	—
Коловодник чорний <i>Tringa erythropus</i> (Pallas, 1764)	—	2	—	1,2	1,2	—	—	—
Коловодник ставковий <i>Tringa stagnatilis</i> (Bechstein, 1803)	ЗК	2	—	1,2	1,2	—	—	—
Набережник <i>Actitis hypoleucos</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	1,2	1,2	—	—	—
Побережник малий <i>Calidris minuta</i> (Leisler, 1812)	—	2	—	1,2	1,2	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Бернсь- ка конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Євро- пейсь- кий черво- ний список	МСОП
Побережник білохвостий <i>Calidris temminckii</i> (Leisler, 1812)	—	2	—	1,2	1,2	—	—	—
Баранець малий <i>Lymnocyrtes minimus</i> (Bronnich, 1764)	—	3	—	1,2	1,2	—	—	—
Баранець звичайний <i>Gallinago gallinago</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	1,2	1,2	—	—	—
Слуква <i>Scolopax rusticola</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	1,2	1,2	—	—	—
Грицик великий <i>Limosa limosa</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	1,2	1,2	—	VU	NT
Мартин звичайний <i>Larus ridibundus</i> (Linnaeus, 1766)	—	3	—	—	—	—	—	—
Мартин чорнокрилий <i>Larus fuscus</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
Мартин жовтоногий <i>Larus cachinnans</i> (Linnaeus, 1811)	—	—	—	—	—	—	—	—
Мартин сивий <i>Larus canus</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
Крячок чорний <i>Chlidonias niger</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	2	2	—	—	—
Крячок білокрилий <i>Chlidonias leucopterus</i> (Temminck, 1815)	—	2	—	2	2	—	—	—
Крячок річковий <i>Sterna hirundo</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	2	2	—	—	—
Крячок малий <i>Sterna albifrons</i> (Pallas, 1764)	РД	2	—	2	2	—	—	—
Припутень <i>Columba palumbus</i> Linnaeus, 1758	—	—	—	—	—	—	—	—
Горлиця садова <i>Streptopelia decaocto</i> (Frisvaldszky, 1838)	—	3	—	—	—	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Бернсь- ка конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Євро- пейсь- кий черво- ний список	МСОП
Горлиця звичайна <i>Streptopelia turtur</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	VU	—
Зозуля звичайна <i>Cuculus canorus</i> Linnaeus, 1758	—	3	—	—	—	—	—	—
Сова вухата <i>Asio otus</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	2	—	—	—	—	—
Сова болотяна <i>Asio flammeus</i> (Pontoppidan, 1763)	РД	2	2	—	—	—	—	—
Совка <i>Otus scops</i> (Linnaeus, 1758)	РД	2	2	—	—	—	—	—
Сич хатній <i>Athene noctua</i> (Scopoli, 1769)	—	2	2	—	—	—	—	—
Сова сіра <i>Strix aluco</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	2	—	—	—	—	—
Дрімлюга <i>Caprimulgus</i> <i>europaeus</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Серпокрилець чорний <i>Arus arus</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
Сиворакша <i>Coracias garrulus</i> (Linnaeus, 1758)	ЗК	2	—	2	—	—	—	NT
Рибалочка <i>Alcedo atthis</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	VU	—
Бджолоїдка звичайна <i>Merops apiaster</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	2	—	—	—	—
Одуд <i>Upupa epops</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Крутиголовка <i>Jynx torquilla</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Жовна сива <i>Picus canus</i> (Gmelin, 1788)	—	2	—	—	—	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Бернсь- ка конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Євро- пейсь- кий черво- ний список	МСОП
Дятел звичайний <i>Dendrocopos major</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Дятел сирійський <i>Dendrocopos syriacus</i> (Hemprich et Ehrenberg, 1833)	—	2	—	—	—	—	—	—
Дятел середній <i>Dendrocopos medius</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Дятел малий <i>Dendrocopos minor</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Ластівка берегова <i>Riparia riparia</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Ластівка сільська <i>Hirundo rustica</i> Linnaeus, 1758	—	2	—	—	—	—	—	—
Ластівка міська <i>Delichon urbica</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Посмітюха <i>Galerida cristata</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
Жайворонок малий <i>Calandrella cinerea</i> (Gmelin, 1789)	—	3	—	—	—	—	—	—
Жайворонок степовий <i>Melanocorypha calandra</i> (Linnaeus, 1766)	—	2	—	—	—	—	—	—
Жайворонок лісовий <i>Lullula arborea</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
Жайворонок польовий <i>Alauda arvensis</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
Щеврик лісовий <i>Anthus trivialis</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Щеврик лучний <i>Anthus pratensis</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	NT	—
Сорока <i>Pica pica</i> (Linnaeus, 1758)	—	—	—	—	—	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Бернсь- ка конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Євро- пейсь- кий черво- ний список	МСОП
Галка Corvus monedula (Linnaeus, 1758)	—	—	—	—	—	—	—	—
Грак Corvus frugilegus (Linnaeus, 1758)	—	—	—	—	—	—	—	—
Ворона сіра Corvus cornix (Linnaeus, 1758)	—	—	—	—	—	—	—	—
Горобець хатній Passer domesticus (Linnaeus, 1758)	—	—	—	—	—	—	—	—
Синиця чорна Parus ater (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Шпак звичайний Sturnus vulgaris (Linnaeus, 1758)	—	—	—	—	—	—	—	—
Сойка Garrulus glandarius (Linnaeus, 1758)	—	—	—	—	—	—	—	—
Плиска жовта Motacilla flava (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Плиска біла Motacilla alba (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Сорокопуд терновий Lanius collurio (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Сорокопуд чорнолобий Lanius minor (Gmelin 1789)	—	2	—	—	—	—	—	—
Сорокопуд сірий Lanius excubitor (Linnaeus, 1758)	РД	2	—	—	—	—	VU	—
Вивільга Oriolus oriolus (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Крук Corvus corax (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
Омелюх Bombycilla garrulus (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Волове очко Troglodytes	—	2	—	—	—	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Бернсь- ка конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Євро- пейсь- кий черво- ний список	МСОП
troglodytes (Linnaeus, 1758)								
Кобилочка солов'їна <i>Locustella luscinioides</i> (Savi, 1824)		2	–	–	–	–	–	–
Кобилочка річкова <i>Locustella fluviatilis</i> (Wolf, 1810)	–	2	–	–	–	–	–	–
Очеретянка лучна <i>Acrocephalus schoenobaenus</i> (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Очеретянка чагарникова <i>Acrocephalus palustris</i> (Bechstein, 1798)	–	2	–	–	–	–	–	–
Очеретянка ставкова <i>Acrocephalus scirpaceus</i> (Hermann, 1804)	–	2	–	–	–	–	–	–
Очеретянка велика <i>Acrocephalus arundinaceus</i> (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Берестянка звичайна <i>Hippolais icterina</i> (Vieillot, 1817)	–	2	–	–	–	–	–	–
Кропив'янка чорноголова <i>Sylvia atricapilla</i> (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Кропив'янка садова <i>Sylvia borin</i> (Boddaert, 1783)	–	2	–	–	–	–	–	–
Кропив'янка сіра <i>Sylvia communis</i> (Latham, 1787)	–	2	–	–	–	–	–	–
Кропив'янка прудка <i>Sylvia curruca</i> (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Вівчарик весняний <i>Phylloscopus trochilus</i> (Linnaeus, 1758)	–	2	–	–	–	–	–	–
Вівчарик-ковалик <i>Phylloscopus collybita</i> (Vieillot, 1817)	–	2	–	–	–	–	–	–
Вівчарик жовтобровий	–	2	–	–	–	–	–	–

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Бернсь- ка конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Євро- пейсь- кий черво- ний список	МСОП
Phylloscopus sibilatrix (Bechstein, 1793)								
Золотомушка жовточуба <i>Regulus regulus</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Мухоловка строката <i>Ficedula hypoleuca</i> (Pallas, 1764)	—	2	—	2	—	—	—	—
Мухоловка білошия <i>Ficedula albicollis</i> (Temminck, 1815)	—	2	—	2	—	—	—	—
Мухоловка сіра <i>Muscicapa striata</i> (Pallas, 1764)	—	2	—	2	—	—	—	—
Трав'янка лучна <i>Saxicola rubetra</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	2	—	—	—	—
Трав'янка чорноголова <i>Saxicola torquata</i> (Linnaeus, 1766)	—	2	—	2	—	—	—	—
Кам'янка звичайна <i>Oenanthe oenanthe</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	2	—	—	—	—
Кам'янка попеляста <i>Oenanthe isabellina</i> (Temminck, 1829)	—	2	—	2	—	—	—	—
Синьошийка <i>Luscinia svecica</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	2	—	—	—	—
Горихвістка чорна <i>Phoenicurus ochruros</i> (S.G.Gmelin, 1774)	—	2	—	2	—	—	—	—
Вільшанка <i>Erithacus rubecula</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	2	—	—	—	—
Соловейко східний <i>Luscinia luscinia</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	2	—	—	—	—
Горихвістка звичайна <i>Phoenicurus phoenicurus</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	2	—	—	—	—
Чикотень <i>Turdus pilaris</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	2	—	—	—	—
Дрізд чорний <i>Turdus merula</i>	—	3	—	2	—	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Бернсь- ка конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Євро- пейсь- кий черво- ний список	МСОП
(Linnaeus, 1758)								
Дрізд співочий <i>Turdus philomelos</i> (C.L.Brehm, 1831)	—	3	—	2	—	—	—	—
Дрізд-омелюх <i>Turdus viscivorus</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	2	—	—	—	—
Синиця вусата <i>Panurus biarmicus</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Синиця довгохвоста <i>Aegithalos caudatus</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
Ремез <i>Remiz pendulinus</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Гаїчка болотяна <i>Parus palustris</i> Linnaeus, 1758	—	2	—	—	—	—	—	—
Синиця блакитна <i>Parus caeruleus</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Синиця велика <i>Parus major</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Повзик <i>Sitta europaea</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Підкоришник звичайний <i>Certhia familiaris</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Горобець польовий <i>Passer montanus</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Зяблик <i>Fringilla coelebs</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
В'юрок <i>Fringilla montifringilla</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
Зеленяк <i>Chloris chloris</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Чиж <i>Spinus spinus</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Щиглик <i>Carduelis carduelis</i>	—	2	—	—	—	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Бернсь- ка конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Євро- пейсь- кий черво- ний список	МСОП
(Linnaeus, 1758)								
Коноплянка <i>Acanthis cannabina</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Снігур <i>Pyrrhula pyrrhula</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
Просянка <i>Emberiza calandra</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
Костогриз <i>Coccothraustes coccothraustes</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Вівсянка звичайна <i>Emberiza citrinella</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Вівсянка очеретяна <i>Emberiza schoeniclus</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
Вівсянка садова <i>Emberiza hortulana</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
Усього: 188	23	179	27	89	52	—	13	7
(MAMMALIA)								
Білозубка білочерева <i>Crocidura leucodon</i> (Hermann, 1780)	НВ	3	—	—	—	—	—	—
Білозубка мала <i>Crocidura suaveolens</i> (Pallas, 1811)	—	3	—	—	—	—	—	—
Кутора (Рясоніжка) велика <i>Neomys fodiens</i> (Pennant, 1771)	—	3	—	—	—	—	—	—
Мідиця звичайна <i>Sorex araneus</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
Мідиця мала <i>Sorex minutus</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
Вечірниця мала <i>Nyctalus leisleri</i> (Kuhl, 1819)	РД	2	—	2	—	+	—	—
Вечірниця велетенська <i>Nyctalus lasipterus</i> (Schreber, 1780)	ЗК	2	—	2	—	+	DD	NT

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Бернсь- ка конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Євро- пейсь- кий черво- ний список	МСОП
Вечірниця руда <i>Nyctalus noctula</i> (Schreber, 1774)	ВР	2	–	2	–	+	–	–
Нетопир Натузіуса (Нетопір лісовий) <i>Pipistrellus nathusii</i> (Keyserling and. Blasius, 1839)	НО	2	–	2	–	+	–	–
Нетопир карлик (звичайний) <i>Pipistrellus pipistrellus</i> (Schreber, 1774)	ВР	3	–	2	–	+	–	–
Нетопир середземноморський <i>Pipistrellus kuhli</i> (Kuhl, 1817)	НО	2	–	2	–	+	–	–
Лилик двоколірний <i>Vespertilio murinus</i> (Linnaeus, 1758)	ВР	2	–	2	–	+	–	–
Заєць сірий (русак) <i>Lepus europaeus</i> (Pallas, 1778)	–	3	–	–	–	–	–	–
Бобер європейський (річковий) <i>Castor fiber</i> (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Вивірка звичайна <i>Sciurus vulgaris</i> (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Мишівка степова <i>Sicista subtilis</i> (Pallas, 1773)	ЗК	2	–	–	–	–	NT	–
Вовк сірий <i>Canis lupus</i> (Linnaeus, 1758)	–	2	2	–	–	–	–	–
Видра річкова <i>Lutra lutra</i> (Linnaeus, 1758)	НО	2	1	–	–	–	NT	NT
Куниця кам'яна <i>Martes foina</i> (Erxleben, 1777)	–	3	–	–	–	–	–	–
Куниця лісова <i>Martes martes</i> (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Соня лісова <i>Dryomys nitedula</i> (Pallas, 1778)	–	3	–	–	–	–	–	–
Борсук європейський <i>Meles meles</i> (Linnaeus 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Горностай <i>Mustela ermine</i>	НО	3	–	–	–	–	–	–

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Бернсь- ка конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Євро- пейсь- кий черво- ний список	МСОП
(Linnaeus, 1758)								
Ласка Mustela nivalis (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Лось європейський Alces alces (Linnaeus, 1758)	BP	3	–	–	–	–	–	–
Кабан звичайний Sus scrofa (Linnaeus 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Європейська козуля або сарна Capreolus capreolus (Linnaeus, 1766)	–	3	–	–	–	–	–	–
Олень благородний Cervus elaphus (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
Усього: 28	12	28	2	7		7	3	2

* Охоронний статус: Червона Книга України – BP – вразливий вид; РД – рідкісний вид; ЗК – зникаючий вид; НО – неоцінений вид; МСОП – Міжнародний список охорони природи: LC – знаходиться під найменшою загрозою; VU – знаходиться у вразливому стані; EN – вид знаходиться у небезпечному стані; CR – знаходиться у критичній загрозі; DD – даних недостатньо; NT – близький до стану загрози зникнення. Бернська конвенція: – додаток II, види, що підлягають особливій охороні, 3 – додаток III, види фауни, що підлягають охороні.

Скорочення:

Бернська конвенція – Конвенція про охорону дикої фауни і флори і природних середовищ існування в Європі;

CITES – Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення;

CMS – Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин;

AEWA – Угода про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів;

EUROBATS – Угода про збереження кажанів в Європі.

Таблиця 5.3.3.3. Перелік видів тварин, які охороняються і які з'явилися чи зникли в регіоні за останні три роки

Назва виду	З'явилися	Зникли	Причина
Мартин чорнокрилий <i>Larus fuscus</i> (Linnaeus, 1758)	У 2016 році	–	Зміна шляхів міграції
Синиця чорна <i>Parus ater</i> (Linnaeus, 1758)	У 2017 році	–	Зміна шляхів міграції
Нетопир середземноморський <i>Pipistrellus kuhli</i> (Kuhl, 1817)	У 2016 році	–	Охоронний статус території
Соня лісова <i>Dryomys nitedula</i> (Pallas, 1778)	У 2016 році	–	Охоронний статус території

Таблиця 5.3.3.4. Перелік наукових досліджень щодо стану дикої фауни і заходів, вжитих щодо охорони тваринного світу, у тому числі на виконання вимог міжнародних договорів України у галузі дикої фауни та рішень її керівних органів

Назва дослідження або заходу	Виконавець/виконавці	Основні досягнуті результати
РИБИ		
Організація та проведення досліджень. Облік тварин. Викладення результатів у Літописі природи та наукових і науково-популярних публікаціях	Бондарев Дмитро Леонідович – науковий співробітник	Отримано дані щодо видового складу риб, їх чисельності і розповсюдження. Bondarev D., Kunah O., Zhukov O. Assessment of the impact of seasonal patterns climatic conditions on spawning events of the white bream Blicca bjoerkna (Linnaeus, 1758) in astronomical and biological time. Acta Biologica Sibirica, 2018, 4(2), 48-64. WoS.
АМФІБІЇ ТА РЕПТИЛІЇ		
Організація та проведення досліджень. Облік тварин. Викладення результатів у Літописі природи та наукових і науково-популярних публікаціях	Кочет Володимир Миколайович – науковий співробітник.	Отримано дані щодо видового складу рептилій, їх чисельності та стану їх популяцій і розповсюдження по території заповідника Кочет В.М., Бондарев Д.Л. Водно-болотне угіддя “Дніпровсько-Орільська заплава”: проблеми функціонування в умовах потужного антропогенного навантаження // Виконання вимог Рамсарської конвенції в Україні: сучасний стан, тенденції змін, перспективи збереження водно-болотних угідь міжнародного значення: Зб. наук. праць. К, 2018. Кочет В.М. Чужородні види тварин як суттєва загроза усталеному функціонуванню особливо охоронюваних територій та окремих їх компонентів / Кочет В.М.// Збірник наукових праць “Біологічні дослідження” - 2018”. – Житомир, 2018.- С. 360-362 Гассо В.Я., Єрмоленко С.В., Кочет В.М. Особливості динаміки герпетофауни природного заповідника “Дніпровсько-Орільський” в умовах кліматичних змін. Екологія і ноосферологія. Д.: ДНУ, 2018. 29 (1). 56-61.
ПТАХИ		
Організація та проведення досліджень. Облік тварин. Викладення результатів у Літописі природи та наукових і науково-популярних публікаціях	Пономаренко Олександр Леонідович – старший науковий співробітник, кандидат біологічних наук.	Отримано дані щодо видового складу птахів, їх чисельності. Банік М.В., Пономаренко О.Л., Атемасов А.А. Структура угруповань гніздових водоплавних і водно-болотяних птахів Приорілля та її зміни за останні десятиліття – Вісник Харківського національного університету імені

Назва дослідження або заходу	Виконавець/виконавці	Основні досягнуті результати
		В.Н.Каразіна Серія “Біологія”, вип. 29, 2017, С. 109-119.
ССАВЦІ		
Організація та проведення досліджень. Облік тварин.	Ганжа Дмитро Сергійович – науковий співробітник заповідника, Пономаренко Олександр Леонідович – старший науковий співробітник, кандидат біологічних наук. Задорожна Галина Олександрівна – старший науковий співробітник, кандидат біологічних наук.	Розроблено методику ведення обліку тварин для юних природознавців. Ганжа Д.С., Задорожна Г.О., Пономаренко О.Л. Робочий зошит юного ботаніка та еколога./ Еколого-натуралістичний Вісник Придніпров'я, 2018. – Випуск 29. – 57 с.

5.3.4. Інвазійні чужорідні види тварин у фауні Дніпропетровської області

Інвазивні види тварин – чужорідні немісцеві види, інтродуковані навмисно або ненавмисно поза межі їх природних середовищ існування, де вони осіли, розмножуються та поширюються способами, що чинять шкоду для середовища, до якого вони потрапили. Інформація про чужорідні види тварин наведена за даними природного заповідника “Дніпровсько-Орільський” у таблиці 5.3.4.1.

Таблиця 5.3.4.1. Інформація про чужорідні види тварин

Назва виду (українська і латинська (наукова))	Результати досліджень, заходи контролю чисельності
РИБИ	
Тюлька чорноморсько-азовська <i>Clupeonella cultriventris</i> (Nordmann, 1840)	Саморозселення з прилеглих акваторій, акліматизувався, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи, заходи з регулювання чисельності не проводяться. Стабільно багато чисельний, але незагрозливий вид.
Амур білий <i>Ctenopharyngodon idella</i> (Valenciennes, 1844)	Періодично зариблюється в Дніпровське водосховище, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи, самостійно не відтворюється. Малочисельний, незагрозливий вид.
Чебачок амурський <i>Pseudorasbora parva</i> (Temminck&Schlegel, 1846)	Потрапив у водосховище разом із зарибком рослинних риб, адаптувався на всій акваторії, акліматизувався, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи, заходи з регулювання чисельності не проводяться. Багаточисельний, поширений, загрозливий вид.
Карась сріблястий <i>Carassius auratus gibelio</i> (Bloch, 1782)	Інтродукований в водосховище, акліматизувався, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи, Чисельність помірна, незагрозливий вид.
Білий товстолоб <i>Hypophthalmichthys molitrix</i> (Valenciennes, 1844)	Періодично зариблюється в Дніпровське водосховище, самостійно не відтворюється. Малочисельний, незагрозливий вид.

Назва виду (українська і латинська (наукова))	Результати досліджень, заходи контролю чисельності
Строкатий товстолоб <i>Aristichthys nobilis</i> (Richardson, 1846)	Періодично зариблюється в Дніпровське водосховище, самостійно не відтворюється. Малочисельний, незагрозливий вид.
Вугор річковий <i>Anguilla anguilla</i> (Linnaeus, 1758)	Інтродуцент, самостійно не відтворюється. Реєструються поодинокі особини.
Атерина чорноморська <i>Atherina boyeri pontica</i> (Eichwald, 1831)	Саморозселився з прилеглих акваторій, акліматизувався, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи. Малочисельний, незагрозливий вид.
Колючка триголкова <i>Gasterosteus aculeatus</i> (Linnaeus, 1758)	Саморозселився з прилеглих акваторій, акліматизувався, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи. Малочисельний, незагрозливий вид.
Сонячна риба синьо-зяброва, сонячний окунь <i>Lepomis gibbosus</i> (Linnaeus, 1758)	Випадковий інтродуцент, саморозселився з прилеглих акваторій, акліматизувався, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи, заходи з регулювання чисельності не проводяться. Загрозливий вид, прогнозується спалах чисельності.
Судак волзький <i>Stizostedion volgense</i> (Gmelin, 1789)	Саморозселився з прилеглих акваторій, акліматизувався. Стабільно мало чисельний, незагрозливий вид.
Бичок кругляк <i>Neogobius melanostomus</i> (Pallas, 1814)	Саморозселився з прилеглих акваторій, акліматизувався, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи.
Бичок гонець <i>Neogobius gymnotrachelus</i> (Kessler, 1857)	Саморозселився з прилеглих акваторій, акліматизувався, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи. Чисельність стабільно помірна, незагрозливий вид.
Бичок кнут <i>Mesogobius batrachocephalus</i> (Pallas, 1814)	Саморозселився з прилеглих акваторій, акліматизувався, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи. Чисельність помірна, незагрозливий вид.
Бичок пуголовочок Браунера <i>Benthophiloides brauneri</i> (Beling et Iljin, 1927)	Саморозселився з прилеглих акваторій, акліматизувався, Малочисельний незагрозливий вид.
ПТАХИ*	
немає	немає
ССАВЦІ	
Єнотоподібний собака (єнотоподібний пес, собака єнотовий) <i>Nyctereutes procyonoides</i> (Gray 1834)	Саморозселився з прилеглих територій. Облік чисельності, дослідження екології виду.
Олень плямистий <i>Cervus nippon</i> (Temminck, 1838)	Саморозселився з прилеглих територій. Облік чисельності, дослідження екології виду. За результатами зимового обліку на даний час на території заповідника природного заповідника “Дніпровсько-Орільський” мешкає близько 30 особин.

* для орнітофауни не використовується термін “чужорідні види”, тому що птахи є високо рухливими, високо адаптивними тваринами, які можуть інтенсивно збільшувати ареал. За останні 60 років з’явився ряд видів, які вже адаптувалися до місцевих екосистем і є їх типовими функціональними елементами. До таких видів можна віднести як баклана великого, який є активним регулятором чисельності іхтіофауни в заповіднику і з’явився в області у 1980-х роках так і кулика-довгонога, який гніздиться на території області з 1964 року і занесений до Червоної книги України.

Як відомо, головною особливістю фауни є її динамічність, що визначається можливостями та історично сформованими особливостями її

видів до зміни свого місця у просторі і надзвичайно динамічній структурі угруповань у часі. На відміну від інших груп живих організмів, тварини активно переміщуються у просторі, змінюючи своє положення відповідно до змін факторів середовища та змін ресурсів. Тому всі заходи і програми щодо охорони фауни повинні враховувати цю її особливість, яка виявляється як в сезонних циклах, так і в багаторічних (при тому доволі стрімких) змінах ареалів, у міграціях, інвазіях, хвилях чисельності тощо. Сезонні та багаторічні зміни локальних угруповань вимагають розробки динамічної системи охорони біорізноманіття загалом і раритетних видів зокрема.

До критеріїв забезпечення фауни охороною необхідно відносити:

- 1) наявність в області стійких популяцій, місцезнаходження яких забезпечені загальною охороною;
- 2) внесення видів у “червоні” списки і розроблення відповідних планів дій;
- 3) формування механізмів підтримання стійкості популяцій в умовах тотальної фрагментації видових ареалів і порушення структури популяцій (вікової, статевий, просторовий), життєвих і сезонних циклів тощо;
- 4) розвиток системи реабілітації популяцій на основі розплідників та системи рятування приречених популяцій з подальшим переселенням репродуктивного ядра в інші місця;
- 5) зміну ставлення пересічних людей до тих чи інших видів і зміну суспільних цінностей, включаючи ставлення до тварин як до трофею чи як до біологічного ресурсу загалом.

Ці п'ять базових факторів можуть бути ефективними при врахуванні кількох спільних для них знаменників, частина яких визначається біологічними особливостями видів, а частина особливостями нашого ставлення до видів:

динамічна просторово-часова структура популяцій і міграційна активність;

різний фактичний статус на заповідних і господарських об'єктах;

неоднакове ставлення до одних і тих самих видів в різних соціальних шарах людської популяції;

можливість переходу тварин зі статусу “раритетного” у статус “шкідника” і навпаки, залежно від його чисельності і статусу території оселення;

необхідність різного відношення до видів-аборигенів і до адвентивних видів, з урахуванням необхідності проектування квазіприродних угруповань.

Невиконання хоча б одного з п'яти базових положень першого блоку та неврахування будь-якого з положень другого блоку веде до руйнації всієї системи охорони видів дикої фауни.

Питання збереження біорізноманіття включені до Дніпропетровської обласної комплексної програми (стратегії) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки (рішення Дніпропетровської обласної ради від 21.10.2015 № 680-34/VI). Аналіз багаторічних даних свідчить про те, що заповідний режим та заходи з охорони безумовно позитивно впливають на стан

мешкання та перебування усіх рідкісних видів тварин на території Дніпропетровської області.

За інформацією природного заповідника “Дніпровсько-Орільський” збільшення чисельності деяких охороних видів і числа видів у першу чергу пов’язано з удосконаленням системи охоронюваних заходів. З іншого боку, удосконалення системи досліджень дало можливість виявити місця перебування одиничних особин рідкісних видів, що раніше не реєструвалися. Не зникло жодного виду, що охороняється і також не реєструється загрозової (довготривалої) тенденції зменшення його чисельності, зареєстрованого з моменту створення заповідника по теперішній час.

Загалом, розвиток заповідної справи є потужним механізмом комплексного вирішення важливих екологічних проблем регіону. Збереження рідкісних видів тваринного світу – невід’ємна складова зазначеного механізму.

З метою збереження рідкісних видів тварин, що перебувають під загрозою зникнення на території Дніпропетровської області затверджений перелік Червоних списків тварин та рослин Дніпропетровської області (рішення Дніпропетровської обласної ради від 27.12.2011 № 219-10/VI). До Червоного списку тварин Дніпропетровської області занесені 132 види тварин.

Також одним із важливих шляхів розв’язань проблем регіону – боротьба з браконьєрством.

Інформація про кількість виявлених фактів браконьєрства наведена у таблиці 5.3.4.2.

Таблиця 5.3.4.2. Кількість виявлених фактів браконьєрства

	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Виявлено фактів браконьєрства, од.:			
За даними ДООУЛМГ	105	102	102
За даними Дніпропетровськрибоохорона	914	2422	5955
За даними ДЕІ у Дніпропетровській області	55	-	43

З метою охорони та відтворення водних біоресурсів у природних рибогосподарських водних об’єктах Дніпропетровської області Управління Державного агентства рибного господарства у Дніпропетровській області організовуються заходи щодо проведення нерестової кампанії під час весняно-літньої заборони лову риби, раків на Дніпровському, Дніпродзержинському, Каховському водосховищах та інших водоймах області (встановлення термінів заборони промислового, любительського рибальства та затвердження переліку нерестових ділянок).

Основним завданням проведення заходів є недопущення погіршення умов існування водних біоресурсів, припинення промислу рибодобувними організаціями, забезпечення контролю за роботою спеціальних товарних рибних господарств, а також за виконанням встановленого порядку любительського лову риби громадянами та членами громадських організацій в місцях, де дозволено любительське рибальство в період весняно-літньої заборони.

Під час нересту риби заборонено днопоглиблювальні, вибухові, гідротехнічні роботи, видобуток гравію та пісчано-ракушкової суміші, а також пересування плавзасобів з двигунами у заборонених зонах і на нерестових ділянках, будь-яке перебування громадян (за винятком уповноважених органів, які здійснюють охорону водних біоресурсів) та лов риби у водоймах під час її масового ходу на нерестовища, в період відкладання ікри і виходу з неї мальків, з урахуванням погодних умов, а також лов раків у період вирощування ікри, першої та другої линьки.

Також в 2018 році на території Дніпропетровської області за участю громадських екологічних організацій та природоохоронних установ була організована кампанія з нагоди відзначення Всесвітнього дня мігруючих птахів під лозунгом “Об’єднання наших голосів для збереження птахів” яка проходила під егідою офіційного об’єднання двох найбільших у світі просвітницьких кампаній Всесвітнього дня мігруючих птахів (WMBD) та Міжнародного дня мігруючих птахів (IMBD). Це об’єднання зародилося під час Дванадцятої наради Конференції Сторін Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин (Маніла, 26.10.2017), для поглиблення усвідомлення важкого становища перелітних птахів у всьому світі.

Співпраця створює єдину всесвітню кампанію, організовану навколо головних міграційних коридорів птахів планети. До них відносяться афроєвразійські, східноазіатсько-австралійські та американські міграційні шляхи. З 2018 року відзначення Всесвітнього дня мігруючих птахів (ВДМП) організовується двічі на рік, в другу суботу травня та жовтня і, крім того, протягом року, коли мігруючі види птахів присутні в даній місцевості.

Всесвітній день мігруючих птахів спрямований на підвищення обізнаності широкої громадськості про необхідність прийняття невідкладних заходів щодо охорони перелітних птахів та середовища їх безпосереднього проживання. Проблеми перелітних птахів хвилювали прогресивне міжнародне співтовариство ще з початку минулого сторіччя.

Важливим аспектом Всесвітнього дня мігруючих птахів є акцентування уваги місцевих громад на захист як самих скупчень птахів (захист від турбування, від незаконного мисливства), так і на збереження місць концентрації мігруючих птахів. Адже саме завдяки таким невеликим масивам боліт багато мігруючих видів можуть відпочити та відгодуватись перед дальніми перельотами.

5.4. Природні території та об’єкти, що підлягають особливій охороні

Дніпропетровська область знаходиться в степовій зоні України і займає площу 3192,3 тис. га, в тому числі землі лісового фонду становлять 192,8 тис. га, із них вкриті лісовою рослинністю 163,7 тис. га, а лісистість області – 5,6 %. Наявність потужних запасів мінеральної сировини і сприятливі ґрунтово-кліматичні умови зумовлюють високу концентрацію промислових об’єктів і розвиток аграрного сектору. У результаті більша частина земель

антропогенно трансформована. В таких умовах дуже складним є питання виявлення і заповідання природних територій і об'єктів.

У Дніпропетровській області проводиться значна робота щодо розвитку і розширення заповідних територій. Заповідна справа розглядається як головний засіб для комплексного вирішення важливих екологічних проблем, таких як збереження біорізноманіття, відновлення і підтримка екологічного балансу в біосфері в умовах техногенного забруднення тощо.

Станом на 01.01.2019 мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду області складає 178 об'єктів, загальною площею 96333,99 га, що становить 2,9 % від площі області. Із них 31 об'єкт – загальнодержавного значення на площі 33103,86 га та 147 – місцевого значення на площі 63230,1 га (див. табл. 5.4.1.).

5.4.1. Стан і перспектива розвитку природно-заповідного фонду

Розвиток природно-заповідного фонду області станом на 01.01.2019 наведений в таблиці 5.4.1.1.

Природні регіони екологічної мережі у межах Дніпропетровської області зображені на рисунку 5.4.1.1.

5.4.2. Водно-болотні угіддя міжнародного значення

Водно-болотне угіддя “Дніпровсько-Орільська заплава” (рис. 5.4.2.1.), згідно Паспорту ВБУ (date of designation 29 juli 2004, site no: 1399) є угіддям міжнародного значення і знаходиться у складі природного заповідника “Дніпровсько-Орільський”. У зв’язку з цим господарська діяльність в його межах на абсолютній більшості території не проводиться. Здійснюються лише наукові дослідження, природоохоронні заходи та моніторинг стану довкілля. На 38 га лук дозволяється сінокосіння (згідно паспорту ВБУ).

Оскільки водно-болотне угіддя міжнародного значення “Дніпровсько-Орільська заплава” є ядром, основною частиною заповідника, заходи із управління водно-болотним угіддям проводяться згідно затверджених планів наукової та науково-технічної діяльності та еколого-освітньої діяльності, а також програм та індивідуальних планів робіт співробітників наукового відділу заповідника.

Спільно з навчальними закладами в рамках еколого-освітньої діяльності здійснюються щорічні моніторингові дослідження стану як рідкісних видів, так і усього водно-болотного угіддя загалом.

Науковими співробітниками заповідника затверджені теми двох дисертаційних робіт, в яких присутні окремі розділи, що безпосередньо стосуються особливостей існування та ролі водно-болотного угіддя в процесі збереження рідкісних видів тварин та рослин. На екологічному порталі “Зелена хвиля” представлено дві публікації щодо життя водойм та його тваринного світу взимку. Підготовлено до друку посібник “Робочий зошит юного ботаніка

та еколога. Еколого-натуралістичний Вісник Придніпров'я. Випуск 29. 57 с.", в якому приділено велику увагу флорі та рослинності, а також фауні водно-болотних угідь, методам їх обліку.

Еколого-освітня робота в заповіднику в рамках вимог Рамської конвенції в межах водно-болотного угіддя "Дніпровсько-Орільська заплава" має достатні перспективи для розвитку і формування, на базі заповідника як осередку екологічної освіти регіонального значення (що зумовлено територіальним розташуванням заповідника). Необхідно відмітити, що у заповідника є потенціал для розширення еколого-освітньої роботи за умов створення візит-центру, облаштування екологічних стежок та екологічного стаціонару заповідника, а також для регулярного випуску друкованої продукції заповідника, створення оригінальних наукових колекцій. При цьому можливо отримання прибутків від цієї діяльності. Все це потребує відповідного фінансування, але створить більшу можливість для проведення еколого-освітніх заходів і виконання заповідником його основних завдань у плані збереження водно-болотного угіддя "Дніпровсько-Орільська заплава".

Дані стосовно стану охоронюваних видів тварин, що мешкають в межах водно-болотного угіддя, які щорічно оновлюються, наочно свідчать про провідну роль водно-болотного угіддя "Дніпровсько-Орільська заплава" у підтримання біорізноманіття не тільки Придніпров'я, але України і Європи загалом. Частка охоронюваних видів тварин складає від 50% до 100% (залежно від класу тварин) від загального видового складу. Це єдина в регіоні територія з такою кількістю охоронюваних видів на відносно невеликій площі. Даний факт обумовлений як унікальністю охоронюваних ландшафтів так і дією особливого заповідного режиму.

5.5. Еколого-освітня та рекреаційна діяльність на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду

Туристично-рекреаційні ресурси Дніпропетровської області – це об'єкти, що використовуються чи можуть бути використані для відпочинку, туризму, лікування, оздоровлення населення. Вони можуть бути поділені на природні та соціально-економічні (культурні об'єкти, пам'ятки архітектури, історії, археологічні стоянки, місця, пов'язані з перебуванням видатних діячів тощо).

На території Дніпропетровської області знаходиться 31 територія та об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного значення.

Таблиця 5.4.1. Структура та динаміка природоохоронних об'єктів за роками (загальнодержавного та місцевого значення)

Категорії територій та об'єктів ПЗФ	на 01.01.2015		на 01.01.2016		на 01.01.2017		на 01.01.2018		на 01.01.2019	
Природні заповідники	1	3766,2	1	3766,2	1	3766,2	1	3766,2	1	3766,2
Біосферні заповідники	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Національні природні парки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Регіональні ландшафтні парки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Заказники загальнодержавного значення	4	14000,1	4	14000,1	4	14000,1	4	14000,1	4	14000,1
Заказники місцевого значення	23	26280,5	23	26280,5	24	29036,66	24	29036,66	24	29036,66
Пам'ятки природи загальнодержавного значення	80	47026,39	81	47959,4	81	47959,4	81	47959,4	81	47959,4
Пам'ятки природи місцевого значення	3	148	3	148	3	148	3	148	3	148
Заповідні урочища	50	356,9	50	356,9	50	356,9	50	356,9	50	356,9
Ботанічні сади загальнодержавного значення	3	466,4	3	466,4	3	466,4	3	466,4	3	466,4
Ботанічні сади місцевого значення	2	108	2	108	2	108	2	108	2	108
Дендрологічні парки загальнодержавного значення	1	27	1	27	1	27	1	27	1	27
Дендрологічні парки місцевого значення	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Зоологічні парки загальнодержавного значення	1	2,8	1	2,8	1	2,8	1	2,8	1	2,8
Зоологічні парки місцевого значення	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Категорії територій та об'єктів ПЗФ	на 01.01.2015		на 01.01.2016		на 01.01.2017		на 01.01.2018		на 01.01.2019	
	кіль- кість, од.	площа, га	кіль- кість, од.	площа, га	кіль- кість, од.	площа, га	кіль- кість, од.	площа, га	кіль- кість, од.	площа, га
Природні заповідники										
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення	7	417,5	7	417,5	7	417,5	7	417,5	7	417,5
РАЗОМ	176	92644,8	177	93577,8	178	96333,99	178	96333,99	178	96333,99
Фактична площа ПЗФ *	92644,8		93577,8		96333,99		96333,99		96333,99	
% фактичної площі ПЗФ від площі АТО	2,9		2,93		2,93		2,93		2,93	

* сумарна площа територій та об'єктів ПЗФ без урахування площі тих об'єктів ПЗФ, що входять до складу територій інших об'єктів ПЗФ.

Таблиця 5.4.1.1. Розподіл територій та об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ) за їх значенням, категоріями та типами (станом на 01.01.2019)

Категорії об'єктів ПЗФ	Об'єкти ПЗФ										% площі окремих категорій до загальної площі ПЗФ
	загальнодержавного значення			місцевого значення				разом			
	кіль- кість, од.	площа, га		кіль- кість, од.	площа, га		кіль- кість, од.	площа, га			
		усьо-го	у тому числі надана в постійне користування		усьо-го	у тому числі надана в постійне користування					
Природні заповідники	1	3766,2	3766,2	-	-	-	1	3766,2	3766,2	-	
Біосферні заповідники	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Національні природні парки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Регіональні ландшафтні парки	-	-	-	4	14000,1	-	4	14000,1	-	-	
Заказники, усього	24	29036,66	X	81	47959,4	X	105	76996,06	X	-	
у тому числі:										-	
ландшафтні	15	25000,66	X	48	38891,29	X	63	63891,95	X	-	
лісові	5	2956	X	3	1021	X	8	3977	X	-	
ботанічні	2	332	X	19	4710	X	21	5042	X	-	
загальнозоологічні	-	-	X	1	287	X	1	287	X	-	
орнітологічні	2	748	X	3	144	X	5	892	X	-	
ентомологічні	-	-	X	4	462,1	X	4	462,1	X	-	
іхтіологічні	-	-	X	2	2422	X	2	2422	X	-	
гідрологічні	-	-	X	1	22	X	1	22	X	-	

Категорії об'єктів ПЗФ	Об'єкти ПЗФ										% площі окремих категорій до загальної площі ПЗФ
	загальнодержавного значення			місцевого значення				разом			
	кіль-кість, од.	площа, га		кіль-кість, од.	площа, га		кіль-кість, од.	площа, га			
		усього	у тому числі надана в постійне користування		усього	у тому числі надана в постійне користування		усього	у тому числі надана в постійне користування		
загальногеологічні	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-	-
палеонтологічні	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-	-
карстово-спелеологічні	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-	-
Пам'ятки природи, усього	3	148	X	50	356,9	X	53	504,9	X	-	-
у тому числі:											-
комплексні	1	30	X	1	3,7	X	2	33,7	X	-	-
ботанічні	1	56	X	35	312,24	X	36	368,24	X	-	-
зоологічні	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-	-
гідрологічні	-	-	X	2	1,5	X	2	1,5	X	-	-
геологічні	1	62	X	12	44,5	X	13	106,5	X	-	-
Заповідні урочища	-	-	X	3	466,4	X	3	466,4	X	-	-
Ботанічні сади	2	108	-	1	27	-	3	135	108	-	-
Дендрологічні парки	-	-	-	1	2,8	-	1	2,8	-	-	-
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	1	45	-	7	417,5	-	8	462,5	-	-	-
Зоологічні парки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
РАЗОМ	31	33103,86	-	147	63230,13	-	178	96333,99	-	-	-

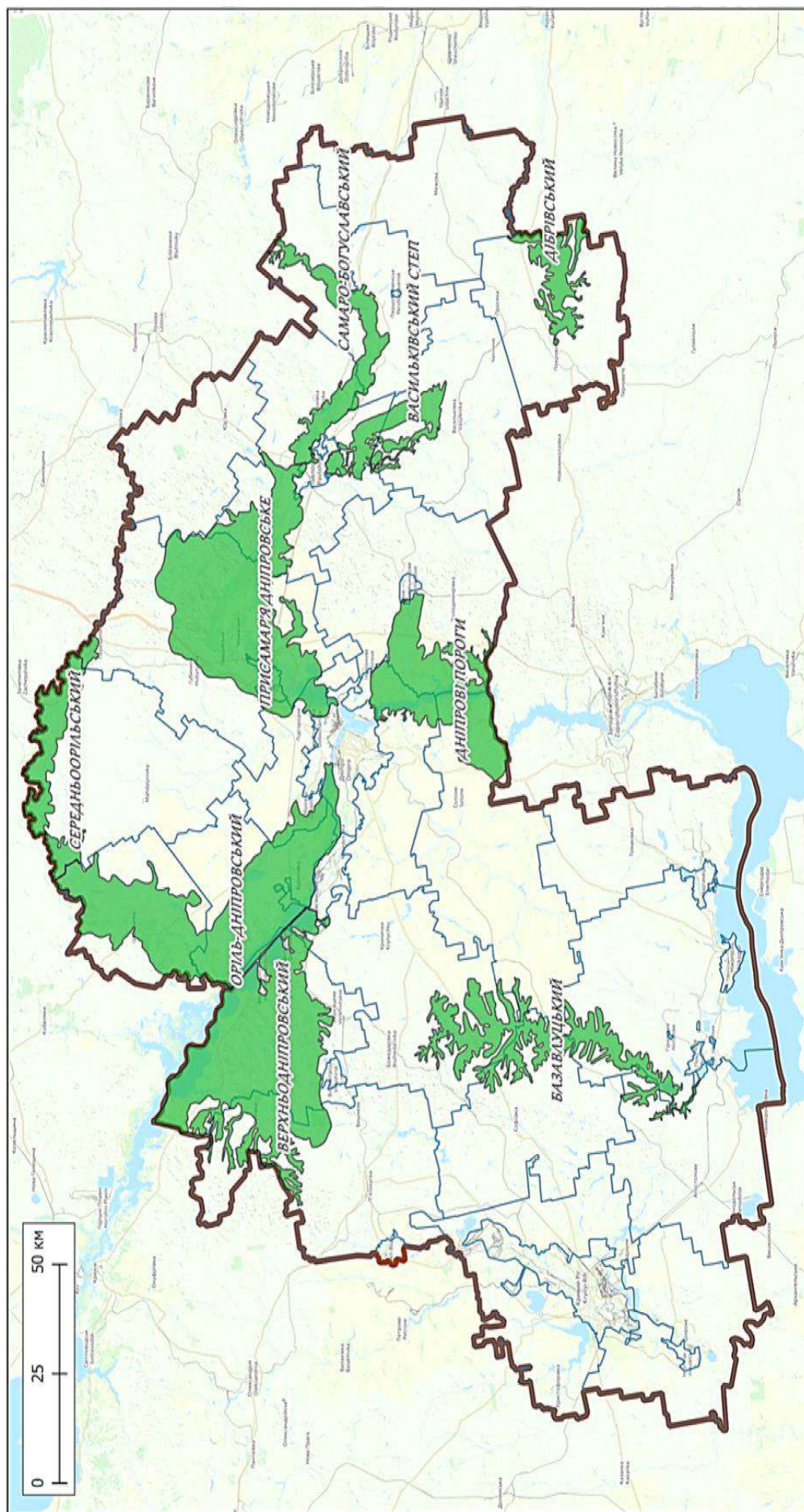

Рис. 5.4.1.1. Природні регіони екологічної мережі у межах Дніпропетровської області

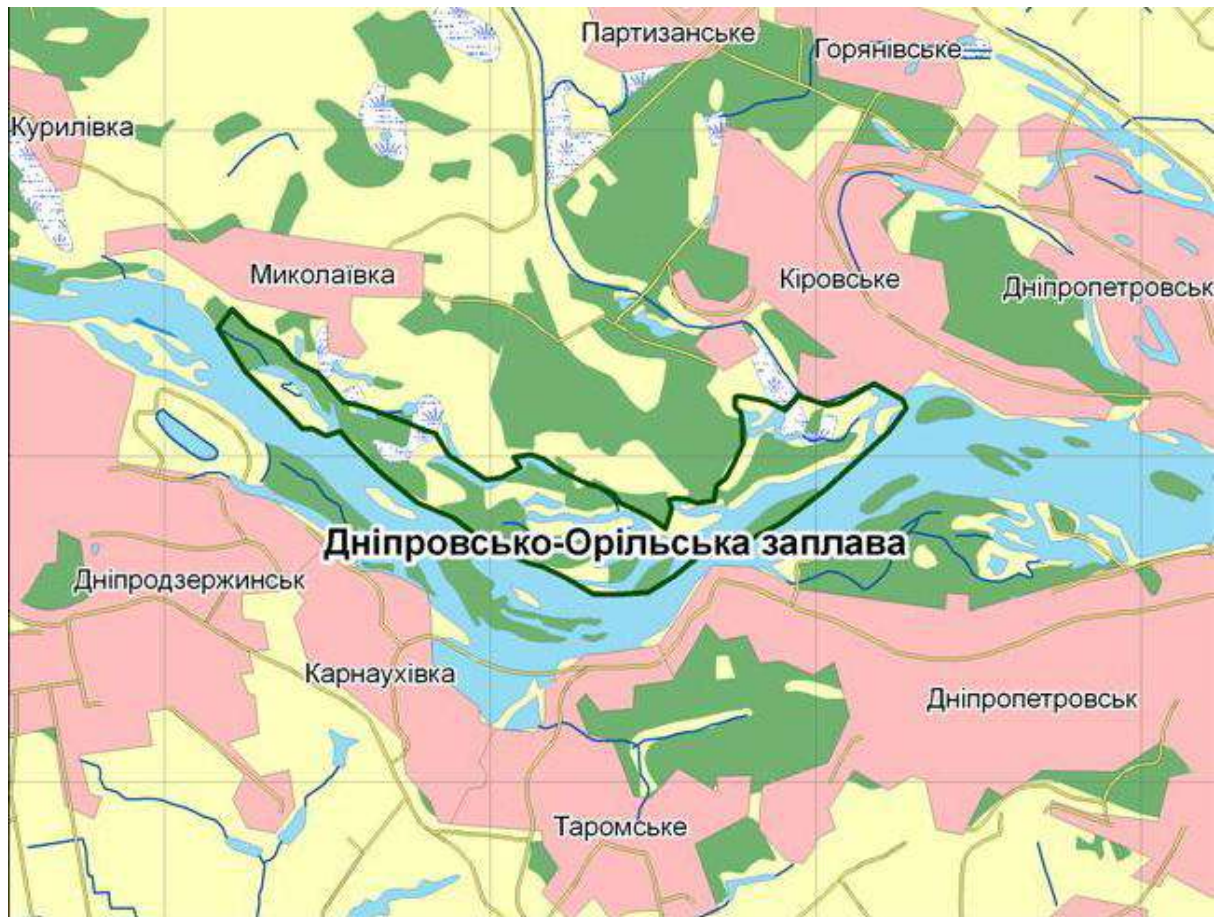

Рис. 5.4.2.1. Дніпровсько-Орізьська заплава

М'який клімат, мінеральні джерела, лікувальні грязі Дніпропетровщини – все це створює умови для лікування та відпочинку. Тут працює 40 санаторіїв, профілакторіїв та пансіонатів з лікуванням, 87 баз відпочинку, 913 дитячих таборів відпочинку (з них 25 позаміських). Природно-рекреаційний потенціал: Солоний лиман – рівнинний грязьовий і бальнеологічний курорт степової зони, розташований за 20 км від Дніпра. Лікувальні природні ресурси – грязь і рапа лиману, а також питна вода, що після промислового розливу використовується як столова та лікувальна під назвою “Знаменівська”. Села Орловщина та Новотроїцьке Новомосковського району внесено до Переліку населених місць, віднесених до курортних (постанова Кабінету Міністрів України від 15.12.1997 № 1391 “Про внесення змін до Переліку населених пунктів, віднесених до курортних”).

У літній період функціонує більше 10 міських пляжів, які є безпечними для купання: проведено очистку піску, дна водоймищ, дезінфекція пляжного обладнання, підсипано пісок або галька тощо.

6. ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ ТА ҐРУНТИ

6.1. Структура та стан земель

Територія області займає 3192,3 тис. га, з них: сільськогосподарські землі – 2581,5 тис. га, ліси і інші лісовкриті площі – 192,8 тис. га, забудовані землі – 193,2 тис. га, відкриті заболочені землі – 26,1 тис. га, відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом – 41,6 тис. га. Усього земель (суші) – 3036,6 тис. га, води – 155,5 тис. га.

Основний фонд ґрунтового покриття Дніпропетровської області складають чорноземи звичайні різної глибини гумусового шару та механічного складу від легкосуглинкових до легкоглиністих. Найбільшу питому вагу займають сільськогосподарські угіддя – 78,7 %, що свідчить про високий рівень сільськогосподарського освоєння земель.

6.1.1. Структура та динаміка основних видів земельних угідь

В області найбільшу питому вагу займають сільськогосподарські угіддя, що свідчить про високий рівень сільськогосподарського освоєння земель.

Структура та динаміка основних видів земельних угідь у 2016 році наведена у таблиці 6.1.1.1.

6.1.2. Стан ґрунтів

Проблема збереження ґрунтового покриву сільськогосподарських угідь та родючості ґрунтів набула загрозливих масштабів. Особливо великої шкоди родючості чорноземів в області завдає водна ерозія, причинами якої є велика розораність сільськогосподарських угідь, насиченість сівозмін просапними культурами, невиконання протиерозійних заходів на схилах.

В зв'язку з цим проводиться моніторинг земель з метою оцінки ефективності родючості ґрунту, прогнозування та оброблення інформації про сучасний стан сільськогосподарських угідь, розроблення обґрунтованих рекомендацій щодо запобігання негативним змінам стану земель.

До основних джерел забруднення сільськогосподарських угідь відносять забруднення ґрунтів важкими металами, пестицидами, нітратами, радіоактивними елементами. Головною причиною забруднення ґрунтів є наднормативне внесення отрутохімікатів, мінеральних добрив.

Систематично проводиться лабораторний моніторинг за забрудненням ґрунтів. Проведення спостережень за забрудненням ґрунтів включає вибіркове визначення токсикантів промислового походження, а також спостереження за забрудненням ґрунтів сільськогосподарських угідь залишковими кількостями пестицидів та нітратів, важкими металами, радіонуклідами.

Таблиця 6.1.1.1. Структура земельного фонду регіону

	2014 рік		2015 рік		2016 рік		2017 рік		2018 рік	
	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території
Основні види земель та угідь										
Загальна територія	3192,3	100	3192,3	100	3192,3	100	3192,3	100	3192,3	100
у тому числі:										
1. Сільськогосподарські угіддя	2513,0	78,7	2513,0	78,7	2513,0	78,7	2513,0	78,7	2513,0	78,7
з них:										
рілля	2127,1	66,6	2127,1	66,6	2127,4	66,6	2127,4	66,6	2127,4	66,6
перелоги										
багаторічні насадження	53,3	1,7	53,1	1,7	53,1	1,7	53,1	1,7	53,1	1,7
сіножаті і пасовища	332,6	10,4	332,5	10,4	332,5	10,4	332,5	10,4	332,5	10,4
2. Ліси і інші лісовкриті площі	192,8	6,0	192,8	6,0	192,8	6,0	192,8	6,0	192,8	6,0
з них вкриті лісовою рослинністю	163,7	5,1	163,7	5,1	163,7	5,1	163,7	5,1	163,7	5,1
3. Забудовані землі	194,6	6,1	193,2	6,1	193,2	6,1	193,2	6,1	193,2	6,1
4. Відкриті заболочені землі	26,1	0,8	26,1	0,8	26,1	0,8	26,1	0,8	26,1	0,8
5. Відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом (піски, яри, землі, зайняті зсувами, щебенем, галькою, голими скелями)	41,8	1,3	41,6	1,3	41,6	1,3	41,6	1,3	41,6	1,3

Основні види земель та угідь	2014 рік		2015 рік		2016 рік		2017 рік		2018 рік	
	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території
6. Інші землі	68,5	2,1	69,9	2,2	69,9	2,2	69,9	2,2	69,9	2,2
Усього земель (суша)	3036,8	95,1	3036,6	95,1	3036,6	95,1	3036,6	95,1	3036,6	95,1
Території, що покриті поверхневими водами	155,5	4,9	155,7	4,9	155,7	4,9	155,7	4,9	155,7	4,9

Кожного року лабораторія обстежує ґрунти населених пунктів на токсиканти промислового походження та землі адміністративних районів на залишкові кількості пестицидів. Оцінка стану забруднення ґрунтів проводиться шляхом порівняння концентрації вмісту забруднюючих речовин з встановленими граничнодопустимими концентраціями.

6.1.3. Деградація земель

До деградованих земель відносяться земельні ділянки, поверхня яких порушена внаслідок землетрусу, зсувів, карстоутворення, повеней, добування корисних копалин та земельні ділянки з еродованими, перезволоженими, з підвищеною кислотністю або засоленістю, забрудненими хімічними речовинами ґрунтами. До малопродуктивних земель відносяться сільськогосподарські угіддя, ґрунти яких характеризуються негативними природними властивостями, низькою родючістю, а їх господарське використання за призначенням є економічно не ефективним.

Основні підприємства, що порушують землі області, це гірничозбагачувальні комбінати, які проводять розробку корисних копалин відкритим способом та шахти.

Процес формування гумусового шару та процес його деградації носять довгостроковий характер, тому виділити зміни, які відбулися за останні два – три роки, не уявляється можливим.

6.2. Основні чинники антропогенного впливу на земельні ресурси та ґрунти

Одним з основних чинників антропогенного впливу на земельні ресурси є гірничо-видобувна промисловість.

Розробка корисних копалин відкритим способом потребує проведення розкривних робіт, що призводить до порушення земель. Дані стосовно порушених, відпрацьованих та рекультивованих земель на території Дніпропетровської області наведено у таблиці 6.2.1.

Таблиця 6.2.1. Порушені, відпрацьовані та рекультивовані землі

<i>Землі</i>	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік*
Порушені, тис. га	0,1627	0,062	–	–	–
% до загальної площі території	0,0051	0,0019	–	–	–
Відпрацьовані, тис. га	0,1027	0,0017	–	–	–
% до загальної площі території	0,0033	0,00005	–	–	–
Рекультивовані, тис. га	0,0020	–	0,002	0,002	–
% до загальної площі території	0,0001	–	0,0001	0,0001	–

* дані не надані Головним управлінням Держгеокадастру у Дніпропетровській області.

Основні підприємства, що порушують землі області, це гірничозбагачувальні комбінати, які проводять розробку корисних копалин

відкритим способом та шахти. Криворізькою міською радою прийняте рішення від 27.05.2015 № 3691 “Про погодження обсягів проведення робіт з рекультивації порушених земель міста на 2015 – 2019 роки”.

У рамках реалізації Міської екологічної програми у 2018 році з метою зменшення пиління на пилоутворюючих поверхнях хвостосховищ ПРАТ “ПІВНГЗК” та ПРАТ “ЦГЗК” Криворізьким ботанічним садом НАН України висаджено жито на площі 16,1 га та очерет й жито на площі 70 га відповідно. На 2 експериментальних ділянках ПАТ “ПІВДГЗК” загальною площею 1 га КП “Наука” проведено дослідження. На одній ділянці висаджено насіння райгарсу, коострецю, проса, донника та овсяниці, другу покрито торфогідрооксидом. ПРАТ “ІНГЗК” із гідромоніторів виконано посів насіння рослин на сухій поверхні карти хвостосховища площею 3 га.

Інформація станом на 01.01.2019 щодо рекультивованих земель, яку надано підприємствами області:

- АТ “Марганецький ГЗК” проведені роботи по виконанню рекультивації на земельних ділянках загальною площею 6,0 га;

- ПрАТ “Центральний ГЗК” проведені роботи по виконанню гірничотехнічної рекультивації в загальному об’ємі 3194,8 тис. м³;

- АТ “Покровський ГЗК” проведені роботи по виконанню технічної рекультивації відпрацьованих ділянок загальною площею 20,0 га, біологічної рекультивації земельних ділянок – 172,5 га;

- ПрАТ “СУХА БАЛКА” проведені роботи по виконанню гірничотехнічної рекультивації порушених земель в загальному об’ємі 332,8 тис. м³;

- ПАТ “Кривбасзалізрудком” виконано засипку некондиційною рудною фракцією та пустими породами зони зсуву в загальному об’ємі 556,923 тис. м³, в тому числі шахти “Тернівська” – 227,781 тис. м³, “Родіна” – 211,089 тис. м³, “Гвардійська” – 118,053 тис. м³;

- ТОВ “СІ-АЛЬ” проведені роботи по виконанню рекультивації на площа 2,1 га;

- ВСП ШУ “Павлоградське” ПрАТ “ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ” проведені роботи на ш. Тернівська землі м. Тернівка по нанесенню родючого шару на площі 10,5413 га та по виконанню біологічної рекультивації – 2,0 га;

- ВСП “ШУ Тернівське” ПрАТ “ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ” проведені роботи на 3 блоці ш. Західно-Донбаська по зняттю родючого ґрунту на земельних ділянках загальною площею 6,0 га, на ш. Самарській уч. № 11-12 проведені роботи по нанесенню гірничої маси та родючого ґрунту на земельних ділянках площею 1,66 га та 1,66 га відповідно;

- Філія ПУМТС ПрАТ “ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ” на ділянці рекультивації склада вибухових речовин проведені роботи по нанесенню родючого шару на земельних ділянках загальною площею 10,683 га;

- Філія “ЦЗФ “Павлоградська” ПрАТ “ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ” на ділянці випереджувальної рекультивації площею 46,5 га проведені роботи по нанесенню гірничої маси на земельних ділянках загальною площею 10,0 га.

6.3. Охорона земель.

Рішенням Дніпропетровської обласної ради від 25.03.2011 № 73-5/VI затверджена “Програма розвитку земельних відносин і охорони земель у Дніпропетровській області на 2011 – 2018 роки”.

Мета Програми полягає у проведенні державної політики, спрямованої на збалансоване забезпечення потреб населення і галузей економіки в земельних ресурсах, раціональне використання та охорону земель, захист їх від виснаження, деградації, забруднення, підвищення врожаїв екологічно чистої продукції та забезпечення продовольчої безпеки держави, збереження ландшафтного і біологічного різноманіття, створення екологічно безпечних умов для проживання населення і провадження господарської діяльності, стабілізація та нарощування обсягів виробництва в рослинництві, підвищення родючості ґрунтів (регулювання водного режиму, гіпсування ґрунтів), забезпечення життєздатності сільського господарства, його конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках.

На даний час затверджено програми в усіх районах та містах області та у всіх сільських та селищних радах. Основними завданнями та заходами Програми є:

- 1) організація робіт з підвищення родючості ґрунтів шляхом меліоративних заходів;
- 2) встановлення меж населених пунктів;
- 3) проведення інвентаризації земель;
- 4) розмежування земель державної та комунальної власності;
- 5) нормативно-грошова оцінка.

7. НАДРА

Відповідно до Кодексу України про надра, надра надаються у користування підприємствам, установам, організаціям і громадянам лише за наявності у них спеціального дозволу на користування ділянкою надр.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1174 “Про затвердження Положення про Державну службу геології та надр України”, спеціальні дозволи на користування надрами (у тому числі на користування нафтогазоносними надрами) видає Держгеонадра.

Державне науково-виробниче підприємство “Державний інформаційний геологічний фонд України” (ДНВП “Геоінформ України”) є науково-виробничою установою Державної служби геології та надр України, яка збирає, зберігає, аналізує та надає у користування інформацію, що утворилася в процесі геологічного вивчення та використання надр.

Предметом діяльності ДНВП “Геоінформ України” є :

- створення й забезпечення функціонування галузевого державного архіву геологічних документів;
- науково-дослідні, тематичні, дослідно-методичні, проектно-технологічні роботи (у тому числі спрямовані на використання засобів комп’ютеризації та телекомунікації) щодо аналізу, систематизації, узагальнення, інтерпретації, зберігання й передавання архівної, аналітичної та картографічної інформації з геологічного вивчення та використання надр;
- державна реєстрація та облік робіт з геологічного вивчення надр України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони;
- приймання, облік, постійне зберігання, аналітично-статистичне оброблення та надання у користування документів Національного архівного фонду, що містять результати робіт з геологічного вивчення та використання надр;
- ведення системи обліку об’єктів Державного фонду родовищ, запасів та проявів корисних копалин, а саме:
 - державного кадастру родовищ і проявів корисних копалин;
 - державного кадастру родовищ підземних вод;
 - державного балансу запасів корисних копалин;
 - ведення державного обліку нафтових і газових свердловин.

7.1. Мінерально-сировинна база

7.1.1. Стан та використання мінерально-сировинної бази

Дніпропетровська область є унікальною за різноманітністю і запасами корисних копалин. Про багатство надр області відомо не тільки у державі, Європі, а й у світі, адже тут зосереджені унікальні родовища копалин. Область володіє близько 50 % загальнодержавних запасів корисних копалин. Забезпеченість мінеральними ресурсами більша ніж втричі у порівнянні із загальнодержавним рівнем. В області видобувається 100 % марганцевої руди,

залізна руда, вугілля, уран, рідкоземельні метали, каолін та граніти, нафта та газ. За кількістю розвіданих запасів та річним обсягом видобутку Криворізький залізорудний басейн займає перше місце в Україні.

Одним з найбільших у світі є Нікопольський басейн марганцевих руд. В області видобувається 40 видів мінеральної сировини. Майбутнє Дніпропетровщини – у розвитку кольорової, золотовидобувної та золотопереробної галузей. Родовища “Сергіївське” та “Балка Золота” мають схожість з аналогічними родовищами Канади, Австралії та Південної Африки. Область володіє єдиним в Україні родовищем талько-магнезитів. Його введення в експлуатацію дасть можливість на 60 – 70 % забезпечити потреби України у вогнетривкій сировині та значно зменшити її імпорт з інших країн. У надрах області зосереджені значні поклади каменеоблицювальної сировини багатой кольорової гами.

7.2. Система моніторингу геологічного середовища

7.2.1. Підземні води: ресурси, використання, якість

На території Дніпропетровщини знаходяться більше 270 річок, понад 300 озер, близько 1,5 тисячі водойм та ставків площею понад 26 тисяч гектарів. На півдні територія області омивається водами рукотворного Каховського моря. Головна водна артерія України – ріка Дніпро – одна з величних річок світу. В області протікає найчистіша річка Європи – Оріль.

У краї розвідано 15 родовищ мінеральних вод, що дає можливість повністю забезпечити потреби населення у лікувальних, лікувально-столових і столових мінеральних водах.

У відповідності до геолого-структурної будови та гідрогеологічних умов щодо організації централізованого водопостачання за рахунок підземних вод до практично непридатної відноситься переважна частина території області, яка пристосована до Українського басейну тріщинних вод (Верхньодніпровський, Дніпровський, Синельниківський, Васильківський, Покровський, П’яти-хатський, Криничанський, Солонянський, Криворізький, Софіївський, Нікопольський, Томаківський райони) та Причорноморського басейну (Широківський, Апостолівський райони). До найбільш непридатної для організації водопостачання відноситься територія Апостолівського, Васильківського, Криворізького, Нікопольського, Софіївського, Томаківського, Широківського районів.

Зони з найбільш високою водозбагаченістю горизонтів тяжіють до долин рр. Самари, Орілі, Вовчої на території Дніпровсько-Донецького басейну (Царичанський, Петриківський, Магдалинівський, Новомосковський, Юр’ївський, Павлоградський, Петропавлівський, Межівський райони), р. Дніпро у районі Дніпродзержинського водосховища (Петриківський район), Домотканьської депресії на території Українського басейну тріщинних вод (Верхньодніпровський район).

До найбільш сприятливих за умовами водопостачання підземною водою відносяться території Петриківського, Петропавлівського, Павлоградського, Верхньодніпровського, Магдалинівського районів.

Водозабезпечення Васильківського, Магдалинівського, Межівського, Петриківського, Покровського, Царичанського, Юр'ївського районів водою питної якості відбувається тільки за рахунок підземних вод.

По гідрогеологічним басейнам підземних вод балансові прогнозні ресурси розподіляються наступним чином:

Дніпровсько-Донецький артезіанський басейн – 219,185 тис. м³/добу;

Український басейн тріщинних вод – 482,35 тис. м³/добу.

Сучасне водопостачання міст, селищ, сільських населених пунктів базується на використанні поверхневих та підземних вод. Водопостачання населених пунктів, віддалених від водопровідних магістралей поверхневих вод, організовано за рахунок підземних вод, що каптуються груповими та поодинокими водозаборами, а при відсутності підземних вод – за рахунок води, що підвозиться.

7.2.2. Екзогенні геологічні процеси

У межах Дніпропетровської області розвиток зсувів, підтоплення, осідання земної поверхні над гірничими виробками, переробку берегів водосховищ, карст та просідання лесових ґрунтів обумовлюють як природні, так і, в значній мірі, техногенні чинники (табл. 7.2.2.1). Спостереження у 2018 р. проводились на зсувних ділянках та ділянках підтоплення (рис.7.2.2.1).

Таблиця 7.2.2.1. Поширення екзогенних геологічних процесів на території Дніпропетровської області

№ з/п	Вид ЕГП	Площа поширення, км ²	Кількість проявів, шт	Ураженість, %
1	Зсуви	20,84	382	0,065
2	Підтоплення:			
	глибина 0-3 м	7255,0	925*	22,74
	глибина 0-2 м	2240,0		70,1
3	Карст (відклади, що здатні до картування)	17630,0	3**	55,3
4	Лесові ґрунти, що здатні до просідання, з них:	22270,0		69,8
	I типу	7320,0		46,9
	II типу	1450,0		22,9
5	Осідання над гірничими виробками	156,11	2*	0,5

* – карстопрояв

** – населений пункт

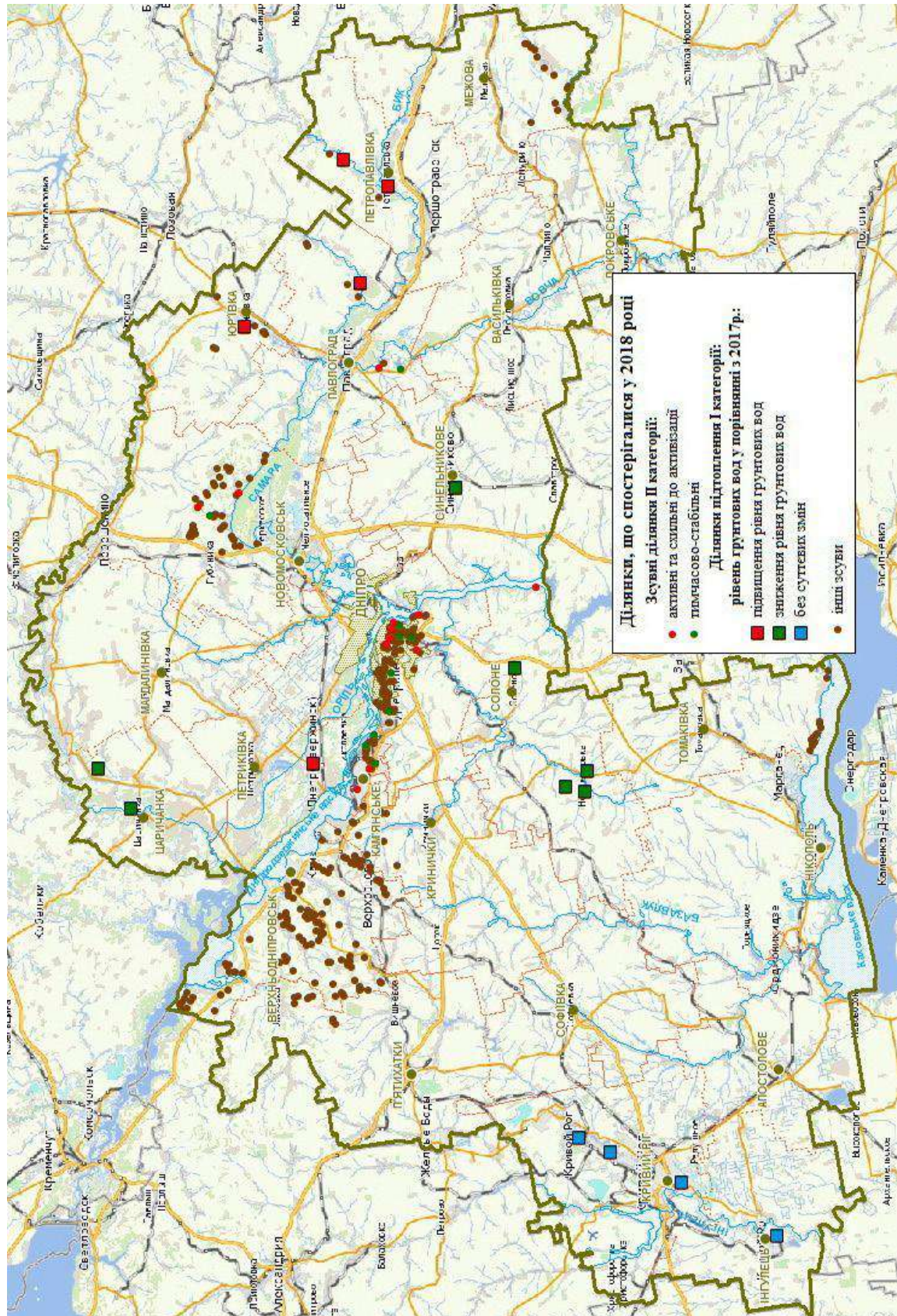

Рисунок 7.2.2.1. Обстеження зсувів та підтоплення на території Дніпропетровської області

Загальна кількість зсувів та зсувних ділянок складає 382 одиниці, у тому числі в м. Дніпро (Дніпропетровськ) – 133 зсуви, в м. Кам'янське (Дніпродзержинськ) – 22 зсуви, 227 зсувів на території області. Загальна зсувна площа складає 20,84 км². В активному стані перебувають 12 зсувів загальною площею 0,438 км²; на забудованій території зафіксовано 165 проявів, загальною площею 15,74 км². У зоні ризику знаходяться 167 об'єктів господарювання.

У 2018 р. значних чи катастрофічних активізацій в області не відмічено, хоча зсувні ділянки, що розташовані в балках міст Дніпро та Кам'янське, і надалі залишаються небезпечними для інженерних споруд та життя людей.

У м. Дніпро в активному стані (5 років поспіль) перебуває зсув у центральній частині міста (вул. Горяна та Роднікова, пров. Крута Балка, тупик Крута Балка) на лівому схилі балки Крута. Причини утворення зсуву природно-техногенні – активізація ерозії схилів балки, просідання насипних ґрунтів під будинками та забудова верхньої частини схилу. Пошкоджені всі будинки по вул. Роднікова, чотири будинки по вул. Горяна (всі відселені), та три будинки по пров. Червона Балка (два відселені). Загальна площа порушеної ділянки близько 2,5 га (0,025 км²). При повторних обстеженнях зміни не простежуються, окрім прогресуючих тріщин у пошкоджених будинках.

У м. Кам'янське активною з попередніх років (6 років поспіль) є зсувна ділянка, розташована на правому схилі балки Шамишина (ж/м Черьомушки, вул. Онищенко, Скалика, Ціолковського), у центральній частині міста. Це зсув-просідання, похила площа, на якій розташовані багатопверхові будинки (ж/м Черьомушки). Дренажна система на ділянці відсутня, вода збігає по поверхні схилу. На ділянці зсуву розташовані 8 відселених будинків, 2 з них розібрані (вул. Онищенко). В трьох будинках (вул. Ціолковського) є тріщини між блоками. Загальна площа зсуву близько 6,4 га (0,064 км²). При проведенні обстеження у травні 2018 р. ознак нового зрушення на поверхні ґрунту не виявлено.

Схильними до активізації залишаються зсувні ділянки у м. Дніпро: правий схил та верхів'я балки Краснопільська (ж/м Мирний, завод "Дніпрошина", вул. Б. Кротова та Підмогильного), площа зсуву 2,7 га; правий схил балки Аптекарьська (вул. Токарного, Богданова, Канатна, пров. Токарного), площа зсуву 0,9 га, та зсув (вул. Сірко, Ласточкина та Балка Довга), площею 3,8 га; правий схил балки Рибальська (пр. Кірова, 92а, вул. Нахімова, 90 та Гавриленко, 10), площа зсуву 5,3 га. Схильною до активізації в м. Кам'янське залишається зсувна ділянка у верхів'ї балки Баранникова (пров. Островського), загальна площа ділянки 1,1 га.

У с. Вищетарасівка Томаківський району активним (7 років поспіль) є зсув на правому схилі долини р. Дніпро (Каховське водосховище). Відстань до східної окраїни села складає близько 1 км. Причина утворення зсуву техногенна – внаслідок підмивання схилу водосховищем і зрошення навколишніх орних полів. Широко розповсюджені обвальні повторні зсуви. Загальна площа порушеної ділянки близько 8,8 га (0,088 км²). На ділянці насаджені акації, проте ця лісосмуга утримання вже сильно пошкоджена

зсувом. Забудова на схилі і навколишній території відсутня. Зсувна ділянка загрожує руйнуванням ґрунтовій дорозі і повним знищенням лісосмуги утримання. Заходів щодо усунення зсуву та чинників, що сприяють його активізації, не відмічено.

Продовжується активізація (5 років поспіль) на лівому схилі долини р. Вовча у с. Привовчанське Павлоградського району. Відстань до північно-східної окраїни села складає 1 км. Причини утворення зсуву природно-техногенні – активізація ерозії схилів річки, зрошення орних полів і розвантаження ґрунтових вод. Загальна площа порушеної ділянки близько 3,0 га (0,030 км²). Сильно підмитий протилежний правий берег річки – став обривистим. Забудова на схилі і прилеглий території відсутня. Окремо по схилу виділяються дві яружно-розмивні ділянки. Під час обстеження (травень) помічені ерозійні процеси зони відриву з утворенням дрібних повторних зсувів. Заходів щодо усунення зсуву та зсувоутворюючих факторів не відмічено.

Схильними до активізації залишаються зсувні ділянки: у Новомосковському районі – на лівому схилі верхів'я балки Іскова, 0,3 км на південний схід від південної околиці с. Новостепанівка, загальною площею 1,8 га; на правому схилі долини р. Самара, 0,5 км на схід від східної околиці с. Андріївка, загальна площа 0,6 га; яр на правому схилі балки Огланова, 0,7 км на схід від південної околиці с. Губиниха, загальною площею 0,4 га; у Солонянському районі – на лівому схилі яру, південно-східна околиця с. Військове, загальною площею 2,0 га.

На берегах Каховського водосховища зсувні процеси відмічені ще на трьох ділянках – с. Новокиївка, с. Добра Надія (обидва Томаківський р-н) і між сс. Капулівка та Покровське (Нікопольський р-н). У даний час зсувні процеси призупинені або попереджені через засипку прибережної зони валунами граніту, які нині виконують роль хвилеломів.

Із 26 обстежених зсувних ділянок такі, що загрожують житловим спорудам – 22, що загрожують інженерно-технічним спорудам (асфальтові дороги, залізниці, лінії електромереж) – 10, ритуальним об'єктам (кладовища) – 1, ґрунтовим дорогам – 8, гідрологічним об'єктам (річки, ставки) – 16, господарським об'єктам (орні поля, лісоугіддя) – 12. Деякі зсувні ділянки можуть становити одночасну загрозу для кількох видів об'єктів.

Підтоплення на території області відмічається на площі 7255,0 км² при глибині рівня ґрунтових вод 0-3 м, з них 2240,0 км² – при глибині рівня ґрунтових вод 0-2 м. Підтопленими в різній мірі є 925 населених пунктів, з них 18 міст – загальна площа підтоплення 263,0 км², 34 селищ міського типу – загальна площа підтоплення 133,0 км² та 873 села – загальна площа підтоплення 976,0 км². За результатами обстеження моніторингових ділянок (проводилось у травні 2018 р.), межі площ підтоплення за останній рік у порівнянні з попереднім роком майже не змінились (у середньому площі змінювались в межах $\pm 2,0$ -5,0 км²), а у порівнянні з минулими роками спостерігалось їх незначне зменшення. Глибина залягання рівня ґрунтових вод в умовах непорушеного рівня, у порівнянні з попереднім роком, коливалась в

межах $\pm 0,1-0,55$ м. Спостереження проводились виключно по колодязях, інколи по погребах.

Загальна ситуація щодо підтоплення не покращилась, бо причини підтоплення залишаються колишніми – порушення підземного і поверхневого стоку під впливом фільтрації із каналів Дніпро-Донбас, Дніпро-Кривий Ріг, великих водосховищ – Дніпродзержинського, Каховського, Південного, господарських ставків, відстійників, ставків-накопичувачів промислових і шахтних вод, меліорація земель, забудова територій, втрати із комунікацій та ін. На всіх нижче зазначених ділянках протягом періоду спостереження (2006-2018 рр.) рівні змінювались лише в залежності від кількості атмосферних опадів та середньомісячних температур повітря. Будь-яких заходів щодо боротьби з підтопленням у межах населених пунктів на даний час не відмічено.

У районах міста Кривий Ріг - Тернівському (площа ділянки $\sim 26,28$ км²), Жовтневому (площа ділянки $\sim 29,42$ км²), Саксаганському (площа ділянки $\sim 13,36$ км²), Центральному (площа ділянки $\sim 53,08$ км²) та Долгінцевському (площа ділянки $\sim 20,37$ км²), Дзержинському (площа ділянки $\sim 9,58$ км²) – підтоплення виникло через проведення гірничо-видобувних робіт на Криворізькому залізорудному родовищі, підпору з боку водосховищ (Північного, Кресівського, Дзержинського, Карачунівського та Південного), замулення річки Саксагань і забудову її заплави. Глибина залягання рівня ґрунтових вод на підтоплених ділянках становить близько 3-х м, коливання рівнів $\pm 0,1-0,4$ м.

У межах ділянки у м. Інгулець (площа ділянки $\sim 6,53$ км²) підтоплення виникло через проведення гірничо-видобувних робіт на Криворізькому залізорудному родовищі, підпору з боку сховища Новокриворізького гірничо-збагачувального комбінату, замулення річки Інгулець і забудову її заплави. Глибина залягання рівня ґрунтових вод на підтоплених ділянках становить близько 3-х м, коливання рівнів $\pm 0,1-0,4$ м.

У Царичанському районі в межах смт Царичанка, сс. Турове, Дубове, Івано-Яризівка, Новостроївка, Вербове (площа ділянки $\sim 26,06$ км²) підтоплення зумовлене замуленням річки Оріль і забудовою її заплави. Підтоплена заплава і перша надзаплавна тераса. Глибина залягання рівня ґрунтових вод на підтоплених ділянках становить близько 3-х м. У порівнянні з попереднім роком відбулось зниження рівнів на 0,15 м.

У межах сс. Юр'ївка, Семенівка, Ненадівка (площа ділянки $\sim 19,55$ км²) підтоплення зумовлене наявністю зрошувальної системи, витрат з каналу Дніпро-Донбас, замуленням річки Оріль і забудовою заплавно-старичних ділянок. Глибина залягання рівня ґрунтових вод на підтоплених ділянках становить близько 2,7 м. У порівнянні з попереднім роком відбулось зниження рівнів на 0,1 м.

У Петриківському районі в межах села Єлизаветівка підтоплення зумовлене підпором ґрунтових вод поверхневими водами Дніпродзержинського водосховища, відсутністю належного стоку ґрунтових і поверхневих вод. Глибина залягання рівня ґрунтових вод на підтоплених ділянках становить

близько 2-х м. У порівнянні з попереднім роком, відбулось підвищення рівнів на 0,2 м.

У Солонянському районі в межах сс. Новопокровка, Кам'яне, Новоселівка, Павлівка, Котлярівка (площа ділянки $\sim 28,52$ км²) підтоплення зумовлене відсутністю належного стоку ґрунтових і поверхневих вод бо основні природні дрени – балки та невеликі річки заповнені ставковою водою. Глибина залягання рівня ґрунтових вод на підтоплених ділянках коливається в межах 2,5-3,0 м. У порівнянні з попереднім роком на різних ділянках відбулось коливання рівнів в межах $\pm 0,1-0,2$ м. У 1986 р. у с. Котлярівка проклали дренажні споруди, після чого (по свідченням жителів) рівень ґрунтових вод знизився на 3,5-5,0 м; при зупинці насосної станції рівень ґрунтових вод відновлюється до попереднього значення протягом 3-9 місяців.

У м. Синельникове (площа ділянки $\sim 2,68$ км²) підтоплення зумовлене міською забудовою і відсутністю належного поверхневого стоку. Глибина залягання рівня ґрунтових вод на підтоплених ділянках коливається в межах 1,8-3,0 м. У порівнянні з попереднім роком відбулось коливання рівнів в межах $\pm 0,15$ м. Під час літнього меженю деякі колодязі тимчасово висихають. У східній частині міста в 2006 р. збудували дренажні споруди (глибина 3,0 м) з водоприйомними колодязями, після чого рівень ґрунтових вод знизився на 1,5-2,5 м. У центральній та західній частинах міста більше 20 років тому були прокладені дренажні канали. Зараз вони замулені, частково, повністю засипані і свої функції не виконують.

У Павлоградському р-ні на ділянці м. Тернівка-с. Богданівка (площа ділянки $\sim 16,22$ км²) підтоплення зумовлене частково підробкою гірничими виробками шахт Самарська, Тернівська та Західно-Донбаська, забудовою заплави річки Тернівка і замуленням її русла. Через просадки підроблених територій спричинився відносний підйом рівня ґрунтових вод, а в окремих місцях утворились заболочені ділянки. Глибина залягання рівня ґрунтових вод на підтоплених ділянках коливається в межах 1,1-3,0 м. У порівнянні з попереднім роком, відбулось підвищення рівнів на 0,15 м. Будь-яких заходів щодо боротьби з підтопленням у межах населених пунктів не проводиться.

У Петропавлівському р-ні на ділянці с. Васюківка-с. Хороше (площа ділянки $\sim 10,14$ км²) основна частина підтоплення припадає на територію заплави річки Самари через замулення її русла та зарегульованість поверхневого стоку. За інформацією місцевих жителів, підтоплення також відбувається через несанкціоновані скиди води зі ставків, що знаходяться у верхів'ї річки. Це все обумовлює підтоплення заплави і першої надзаплавної тераси. Глибина залягання рівня ґрунтових вод на підтоплених ділянках коливається в межах 2,1-2,8 м. У порівнянні з попереднім роком відбулось підвищення рівнів на 0,15 м.

У межах смт Петропавлівка підтоплення зумовлене забудовою, безденними дорожніми насипами, відсутністю поверхневого стоку, а також сильним замуленням річок Самара та Бик. Глибина залягання рівня ґрунтових вод на підтоплених ділянках коливається в межах 1,4-3,0 м. У порівнянні з

попереднім роком, відбулось підвищення рівнів на 0,2 м. Поверхневі дрени на території селища відсутні або сильно замулені (в центральній частині селища).

Відклади, що мають здатність до карстування, поширені на площі 17,63 тис. км². Це переважно карст перекритого типу – 16,08 тис. км² (50,41 %), на площі 1,55 тис. км² (4,86%) поширений карст покритого типу. Активного розвитку процес карстоутворення не має. Можливий розвиток карстового процесу в районі м. Кривий Ріг, де відмічались випадки катастрофічного поглинання карстовими порожнинами мінералізованих шахтних вод, у районах гідротехнічних і меліоративних систем (Каховське водосховище) та за рахунок шахтного водовідливу на ділянках шахторозробок.

Сучасні дані щодо осідання поверхні над гірничими виробками, переробки берегів водосховищ та просідання лесових ґрунтів відсутні, спостереження за процесами не ведуться.

Осідання земної поверхні над гірничими виробками відбувається в районах, де гірничодобувні роботи ведуться на глибинах 850,0 - 1300,0 м, площа підробленої території в межах гірничих відводів шахт Західного Донбасу складає 558,83 км², у межах гірничих відводів шахт Кривбасу – 162,0 км², загальна площа осідання земної поверхні – відповідно 109,0 і 47,11 км².

8. ВІДХОДИ

8.1. Структура утворення та накопичення відходів

Дніпропетровська область – одна з найбільш промислово розвинених областей України. На підприємствах області протягом 2018 р. утворилося 243,6 млн тонн відходів. Із загального обсягу утворених відходів 26,3 тис. тонн становили відходи I-III класів небезпеки. Близько 35 % (85 056,3 тис. тонн) утилізовано, решта – спалено, у тому числі з метою одержання енергії, передано іншим підприємствам з метою утилізації або видалення та направлено в сховища організованого складування (поховання).

Найбільшу частку утворення відходів у 2018 р. складають:

відходи чорних металів – 2263,7 тис. тонн;

змішані та недиференційовані матеріали – 3052,6 тис. тонн;

інші мінеральні відходи – 225545,9 тис. тонн;

пуста порода від днопоглиблювальних робіт – 8887,0 тис. тонн;

відходи згоряння – 1216,1 тис. тонн;

шлами рідкі та відходи очисних споруд – 685,6 тис. тонн;

протягом 2017 року утилізовано 85,1 млн тонн відходів.

На кінець 2018 року у спеціально відведених місцях чи об'єктах накопичено 10,7 млрд тонн відходів.

8.2. Поводження з відходами (збирання, зберігання, утилізація та видалення)

Протягом 2018 року на підприємствах області утворено 243,6 млн тонн відходів, близько 35 % з них утилізовано.

Детальна інформація стосовно відходів наведена у таблиці 8.2.1.

Таблиця 8.2.1. Динаміка основних показників поведження з відходами I - IV класів небезпеки¹ (тис. т)

№ з/п	Показники	2016 рік, тис. тонн	2017 рік, тис. тонн	2018 рік, тис. тонн
1	Утворено	205 850,1	243 114,7	243 598,8
2	Одержано від інших підприємств	2 218,0	3 429,5	3 245,5
3	Спалено	33,0	36,0	26,1
3.1	у тому числі з метою отримання енергії	32,4	35,5	25,3
4	Використано (утилізовано)	66 745,7	83 802,1	85 056,3
5	Направлено в сховища організованого складування (поховання)	103 161,9	106 038,9	104 550,5
6	Передано іншим підприємствам			
	- для утилізації	1 846,6	2 563,4	1 512,0
	- для видалення	820,4	1 237,4	1 599,2
7	Втрати відходів внаслідок витікання, випаровування, пожеж, крадіжок	0,2	0,2	0,7
8	Наявність на кінець звітного року у сховищах організованого складування та на території підприємств	10 238 254,527	10 328 229,7	10 712 436,6

8.3. Транскордонне перевезення небезпечних відходів

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13.07.2000 № 1120 відділом державного екологічного нагляду (контролю) на митній території Дніпропетровської області при проведенні екологічного контролю вантажів, що перетинають державний кордон, перевіряються наявність дозволів та повідомлень Мінприроди України на транскордонне перевезення відходів.

У 2018 році відділом проведено екологічний контроль експортних партій шлаку доменного гранульованого – 38484,3 т; суміші залізовмісної – 43804,3 т; глютену кукурудзяний – 7232,6 т; корму кукурудзяного – 12627,7 т; згару цинку та гарту цинку – 1308,8т; відходи та брухту чорних металів – 2666,1 т; відходів відпрацьованих діафрагм – 10,5 т; брухту та відходів титану – 3,6 т; відходів картону – 6,4 т; текстильних відходів – 52,2 т.

Проведено екологічний контроль імпортованих відходів, а саме: залізовмістних відходів виробництва чорних металів – 1525,8 т; брухту чорних металів – 5377,0 т; відпрацьованих ванадієвих каталізаторів – 4208,6 т; відходів та брухту титану – 258,7 т; відходів та брухту алюмінію – 20,1 т; селену технічного – 1,9 т; діоксиду кремнію у вигляді силікагелю технічного – 61,0 т; відходів полімерних – 1740,6 т; відходів текстильних – 265,0 т; одягу, який був у вжитку – 1685,0 т; відходів гумових, у тому числі гумових шин, які були у вжитку – 269,8 т; відходів картону – 22,6 т; склобою – 475,8 т; золи рисового лушпиння – 25,4 т; соєвої клітковини – 52,5 т; хлориду кальцію – 27,0 т; мікрокремнезему – 20,1 т.

05.10.2018 набув чинності Закон України “Про внесення змін до Митного Кодексу України та деяких інших законів України щодо запровадження механізму “єдиного вікна” та оптимізації здійснення контрольних процедур при переміщенні товарів через митний кордон України” повноваження Держекоінспекції України та її територіальних органів в частинці здійснення екологічного контролю у пунктах пропуску через державний кордон та на митній території України скасовано.

9. ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА

Екологічна безпека сьогодні розглядається як один з невід’ємних елементів національної безпеки. Дніпропетровська область є одним з найбільш індустріально-розвинених регіонів України.

9.1. Екологічна безпека як складова національної безпеки

На території Дніпропетровської області розташовано більше 500 промислових підприємств.

Однією з найбільш екологічно небезпечних галузей промисловості Дніпропетровської області є металургія, яка включає в себе коксове, прокатне виробництво та інше. Технології, що використовуються на значній частині підприємств металургійної галузі, застарілі, їх вплив на навколишнє природне середовище проявляється в гігантських відвалах кар’єрів та шламонакопичувачах Кривбасу, міст Кам’янське, Дніпро та ін.

Внаслідок діяльності підприємств гірничо-металургійного комплексу виникають значні забруднення атмосферного повітря, зсувонебезпечні явища, підтоплення населених пунктів та сільськогосподарських угідь. Негативний вплив на навколишнє природне середовище здійснюють утворені гігантські відвали кар’єрів та шламонакопичувачів.

Чотири найбільші шламонакопичувачі створили зону екологічної небезпеки для м. Кривий Ріг, а один з них – для більшості сільської території Широківського району. Техногенне навантаження складають гігантські хвостосховища і шламонакопичувачі м. Жовті Води та Західного Донбасу, а також теплових електростанцій; кар’єри мм. Марганця, Покрову, Вільногірська; провали земної поверхні під шахтами Західного Донбасу і Кривбасу, десятки відстійників і накопичувачів токсичних відходів.

Екологічна безпека оборонної діяльності

У 2018 році Державною екологічною інспекцією у Дніпропетровській області перевірок дотримання вимог природоохоронного законодавства України на території військових частин не здійснювалось.

Поводження з небезпечними хімічними речовинами

За 2018 рік державними інспекторами відділу екологічного нагляду (контролю) на митній території Дніпропетровської області виявлено 11 фактів порушення вимог природоохоронного законодавства під час транскордонного перевезення небезпечних вантажів. За вказаними фактами 4 посадові особи притягнуто до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу на загальну суму 612 грн. Штрафи стягнуто у повному обсязі.

9.2. Об’єкти, що становлять підвищену екологічну небезпеку

Інформацію щодо об’єктів, що становлять екологічну небезпеку, наведено у таблиці 9.2.1.

Таблиця 9.2.1. Перелік екологічно небезпечних об'єктів

№ з/п	Підприємства (найбільші забруднювачі)	Вид економічної діяльності	Відомча належність (форма власності)	Примітка
1	ПАТ “Арселор Міттал Кривий Ріг”, м. Кривий Ріг	Виробництво чавуну, сталі та феросплавів	Згідно з даними Міністерства юстиції України	
2	АТ “ДТЕК Дніпроенерго”, м. Зеленодольськ	Виробництво електричної енергії	-/-	
3	ПрАТ “ДТЕК Павлоградвугілля”, м. Павлоград	Добування кам'яного вугілля	-/-	
4	АТ “Нікопольський завод феросплавів”, м. Нікополь	Виробництво чавуну сталі та феросплавів	-/-	
5	ТОВ “МЗ “Дніпросталь”, м. Дніпро	Виробництво чавуну сталі та феросплавів	-/-	
6	ПАТ “Дніпровський меткомбінат”, м. Кам'янське	Виробництво чавуну сталі та феросплавів	-/-	
7	КП “Дніпроводоканал” ДМР, м. Дніпро	Забір, очищення та постачання води	-/-	
8	КП ДОР “Аульський водовід”	Забір, очищення та постачання води	-/-	
9	ПрАТ “Діпровський металургійний завод”	Виробництво чавуну сталі та феросплавів	-/-	
10	ПАТ “Кривбасаліурдум”	Добування залізних руд	-/-	
11	ПрАТ “Петриківський рибгосп”	Прісноводне рибицтво (аквакультура)	-/-	
12	КВП КМР “Міськводоканал”	Забір, очищення та постачання води	-/-	
13	АТ “ДніпроАзот”	Виробництво добрив і азотних сполук	-/-	
14	КП “Жовтоводський водоканал” ДОР	Забір, очищення та постачання води	-/-	
15	ПрАТ “Північний ГЗК”	Добування залізних руд	-/-	
16	ПАТ “Південний ГЗК”	Добування залізних руд	-/-	
17	ПрАТ “Центральний ГЗК”	Добування залізних руд	-/-	
18	ПрАТ “Інгuleцький ГЗК”	Добування залізних руд	-/-	
19	ГЗК “Укрмеханобр” СП ПрАТ ММК ім. Ілліча	Виробництво чавуну сталі та феросплавів	-/-	
20	АТ “Покровський ГЗК”	Добування руд інших кольорових металів	-/-	
21	ДП “Східний гірничо-збагачувальний комбінат”	Добування уранових і торієвих руд	-/-	
22	ПрАТ “ХайдельбергЦемент Україна”	Виробництво цементу	-/-	

Перелік об'єктів у галузі атомної енергетики і атомної промисловості, що становлять підвищену екологічну небезпеку, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 28.08.2013 № 808, наведено у таблиці 9.2.2.

Таблиця 9.2.2. Перелік об'єктів у галузі атомної енергетики і атомної промисловості, що становлять підвищену екологічну небезпеку

<i>Перелік об'єктів у галузі атомної енергетики і атомної промисловості</i>	<i>Найменування підприємства</i>	<i>Юридична адреса</i>
Ядерні установки	-	-
Об'єкти призначені для поводження з радіоактивними відходами	Державне спеціалізоване підприємство “Дніпропетровський державний міжобласний спец- комбінат”	49061, м. Дніпро, вул. Богдана Хмельницького, буд. 24-Б.
Уранові об'єкти	Державне підприємство “Східний гірничо-збагачувальний комбінат”	52210, Дніпропетровська область, м. Жовті Води, вул. Горького, буд. 2
	Державне підприємство “Бар'єр”	51917, Дніпропетровська область, м. Кам'янське, пр. Аношкіна, буд.1796

9.3. Радіаційна безпека

Інформація представлена за даними Центральної державної інспекції з ядерної та радіаційної безпеки, яка здійснює нагляд за діяльністю у сфері використання ядерної енергії на територіях Дніпропетровської та Кіровоградської областей.

9.3.1. Стан радіаційного забруднення територій

1. ДСП “Дніпропетровський ДМСК”

Потужність дози гамма – випромінювання території пункту захоронення радіоактивних відходів (ПЗРВ) 0,10 – 0,12 мкЗв/год.

2. ДП “Східний гірничо-збагачувальний комбінат”

Гідрометалургійний завод, м. Жовті Води

Потужність дози гамма-випромінювання на території:

Санітарно-захисна зона 0,11 – 0,19 мкЗв/год;

Зона спостереження 0,10 – 0,13 мкЗв/год.

Ліквідована ділянка ПВ-1 “Девладове”

Потужність дози гамма-випромінювання на території ліквідованої ділянки складає від 0,10 до 0,17 мкЗв/год.

3. ДП “Бар'єр”

– хвостосховище “Дніпровське” – до 0,3 мкЗв/год;

– хвостосховище “Західне” – 0,13-0,3 мкЗв/год;

– хвостосховище “Центральний Яр” – 0,12-15 мкЗв/год;

– хвостосховище “Південно-Східне” – 0,11-0,45 мкЗв/год;

– хвостосховище “База С” – 0,13-12 мкЗв/год;

– хвостосховище “Сухачівське” – 0,12-11 мкЗв/год.

9.3.2. Поводження з радіоактивними відходами

*Дніпропетровський державний міжобласний спецкомбінат
УкрДО “Радон”*

Діяльність по збору, перевезенню та захороненню радіоактивних відходів, які утворюються на підприємствах, установах та організаціях Дніпропетровської області здійснює Дніпропетровський державний міжобласний спецкомбінат, що входить до об’єднання “Радон” (далі – ДДМСК). Згідно з ліцензією, виданою Держатомрегулювання України, до зони обслуговування комбінату, входять Дніпропетровська, Кіровоградська, Запорізька, Донецька та Луганська області.

Пункт зберігання радіоактивних відходів (далі – ПЗРВ) ДДМСК розміщений у Дніпропетровському р-ні, на 23 км Запорізького шосе. Майданчик відведений під ПЗРВ, займає 42,3 га, споруди займають територію 3,5 га. Санітарно-захисна зона радіусом 1 км встановлена згідно з Рішенням Виконавчого комітету Дніпропетровської обласної Ради народних депутатів УРСР від 24.11.1988 за № 453-07. У 1989 році Республіканським науково-дослідним і проектно-вишукувальним інститутом з землеустрою (Дніпропетровська філія) розроблений проект “Установление охранных зон ПЗРО в Днепропетровской области”.

Основна частина радіоактивних відходів, що приймаються на захоронення, – це зняті з експлуатації промислові радіонуклідні ДІВ та радіоактивно-забруднений металобрухт. Незначну частину складають відходи, що приймаються від медичних закладів онкологічного профілю.

ДДМСК здійснює радіаційний моніторинг у санітарно-захисній зоні ПЗРВ відповідно до Регламенту, затвердженому Дніпропетровською обласною СЕС. Моніторинг виконується фахівцями служби радіаційної безпеки ДДМСК.

У відповідності до Програми радіаційного контролю продовжувалось проведення скринінгового аналізу стану забруднення природного середовища у зонах впливу розташування ПЗРВ та ДДМСК. Параметри та об’єм радіаційного контролю розроблені відповідно з вимогами державного стандарту (ГОСТ 12.1.048-85) та СПОРО-85.

У таблицях 9.3.1. та 9.3.2. наведена інформація щодо експлуатації атомних електростанцій та пунктів захоронення радіоактивних відходів (ПЗРВ) та використання джерел іонізуючого випромінювання (ДІВ) відповідно.

Таблиця 9.3.1. Експлуатація атомних електростанцій та пунктів захоронення радіоактивних відходів (ПЗРВ)

Назва адміністративно-територіальної одиниці (область, район), назва АЕС та підприємства	Кількість ядерних та радіаційно-небезпечних об’єктів (усього), од.	АЕС		Підприємства, що здійснюють захоронення радіоактивних відходів (РАВ)		
		кількість реакторів, од.	радіаційний фон в 30-ти км зоні АЕС, мкЗв/год	кількість ПЗРВ, од.	кількість РАВ, загальна активність, Бк	Радіаційний фон на території ПЗРВ, мкЗв/год
ДСП “Дніпропетровський державний міжобласний спецкомбінат”	-	-	-	1	Відпрацьованих ДІВ 177186 од. активністю 8,1607 x10 ¹⁴ Бк; Твердих РАВ 28526,70 кг активністю 6,1096908 x10 ¹¹ Бк	0,10 - 0,12

Таблиця 9.3.2. Використання джерел іонізуючого випромінювання (ДІВ)

№ з/п	Власник ДІВ	Адреса власника ДІВ	Примітка
1	Приватне акціонерне товариство “ХАЙДЕЛЬБЕРГЦЕМЕНТ УКРАЇНА”	49044, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Барикадна, буд. 15А	
2	Товариство з обмеженою відповідальністю “МЕТАЛУРГІЙНИЙ ЗАВОД “ДНІПРОСТАЛЬ”	49051, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Винокурова, буд. 4	
3	Приватне акціонерне товариство “ДНІПРОВСЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ ЗАВОД”	49064, м. Дніпро, вул. Маяковського, буд. 3	
4	Державне підприємство “Виробниче об’єднання Південний машинобудівний завод ім. О.М. Макарова”	49008, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Криворізька, буд. 1	
5	Публічне акціонерне товариство “ДНІПРОВАЖМАШ”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Сухий Острів, буд. 3	
6	Державне підприємство “Дніпропетровський регіональний державний науково-технічний центр стандартизації, метрології та сертифікації”	49044, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Барикадна, буд. 23	
7	Дніпропетровська геофізична експедиція “Дніпрогеофізика” ДГП “УкрГеофізика”	49050, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Геофізична, буд. 1	
8	Комунальний заклад “Дніпропетровська міська багатопрофільна клінічна лікарня № 4” Дніпропетровської обласної ради”	49102, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Близня, буд. 31	
9	Комунальний заклад “Дніпропетровська обласна клінічна лікарня ім. І.І. Мечникова”	49005, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пл. Соборна, буд. 14	
10	Комунальний заклад “Клінічний онкологічний диспансер” Дніпропетровської обласної ради”	49055, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Гавриленка, буд. 1	
11	Публічне акціонерне товариство “Дніпровський металургійний комбінат”	51925, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, вул. Соборна, 18 Б	
12	Акціонерне товариство “Нікопольський завод феросплавів”	53200, Дніпропетровська область, м. Нікополь, вул. Електрометалургів, буд. 310	
13	Товариство з обмеженою відповідальністю “Інтерпайп Ніко Тьюб”	53201, Дніпропетровська обл., м. Нікополь, просп. Трубників, буд. 5	

№ з/п	Власник ДПВ	Адреса власника ДПВ	Примітка
14	Приватне акціонерне товариство “ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ”	51400, Дніпропетровська область, м. Павлоград, вул. Соборна, 76	
15	Державне підприємство “Спеціалізований центр “Вуглеізотоп”	51412, Дніпропетровська обл., м. Павлоград, вул. Тернівська, буд. 21	
16	Приватне акціонерне товариство “Північний гірничо-збагачувальний комбінат”	50079, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, Тернівський район	
17	Публічне акціонерне товариство “Криворізький залізрудний комбінат”	50029, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Симбірцева, буд. 1А	
18	Приватне акціонерне товариство “СУХА БАЛКА”	50029, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Конституційна, буд. 5	
19	Приватне акціонерне товариство “Центральний гірничо-збагачувальний комбінат”	50066, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, Жовтневий район	
20	Приватне акціонерне товариство “Інгولهцький гірничо-збагачувальний комбінат”	50064, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Рудна, 47	
21	Публічне акціонерне товариство “Південний гірничо-збагачувальний комбінат”	50026, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, Інгولهцький район	
22	Структурний підрозділ Приватного акціонерного товариства “Маріупольський металургійний комбінат імені Ілліча” Гірничо-збагачувальний комплекс “УКРМЕХАНОБР”	50086, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Демиденка, буд. 2	
23	Публічне акціонерне товариство “АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ”	50095, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Криворізька, буд. 1	
24	Державний вищий навчальний заклад “Криворізький національний університет”	50027, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Віталія Матусевича, буд. 11	
25	Комунальний заклад “Криворізький онкологічний диспансер” Дніпропетровської обласної ради”	50048, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Дніпровське шосе, 41	
26	Комунальний заклад “Криворізька міська лікарня № 16” Криворізької міської ради”	50053, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Мусоргського, буд. 32А	

№ з/п	Власник ДІВ	Адреса власника ДІВ	Примітка
27	Товариство з обмеженою відповідальністю "Восток-Руда"	52210, Дніпропетровська обл., м. Жовті Води, пров. Капітальний, буд. 2	
28	Товариство з обмеженою відповідальністю "Приладний завод Електрон"	52204, Дніпропетровська обл., м. Жовті Води, вул. Гагаріна, буд. 40/4	
29	Державне підприємство "Східний гірничо-збагачувальний комбінат"	52210, Дніпропетровська обл., м. Жовті Води, вул. Горького, буд. 2	
30	Відокремлений підрозділ "Автоматика та машинобудування" Державного підприємства "Національна атомна енергогенеруюча компанія "Енергоатом"	52210, Дніпропетровська обл., м. Жовті Води, вул. Гагаріна, буд. 4	
31	Філія "Вільногірський гірничо-металургійний комбінат" Акціонерного товариства "Об'єднана гірничо-металургійна компанія"	51700, Дніпропетровська обл., м. Вільногірськ, вул. Степова, 1	
32	Товариство з обмеженою відповідальністю "Спільне українсько-німецьке підприємство "Товариство технічного нагляду "ДІЕКС"	49040, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, провулок Джинчарадзе, буд. 8	
33	Комунальний заклад "Межівська центральна районна лікарня" Дніпропетровської обласної ради"	52900, Дніпропетровська обл., Межівський район, смт Межова, вул. Сонячна, буд. 12	
34	Комунальний заклад "Дніпропетровська міська поліклініка № 2" Дніпропетровської обласної ради"	49100, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. Героїв, буд. 22	
35	Комунальний заклад "Дніпропетровська міська поліклініка № 4" Дніпропетровської обласної ради"	49041, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Панікахи, буд. 19	
36	Товариство з обмеженою відповідальністю "СТАЛЬМОНТАЖСЕРВІС"	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Калинова, буд. 82, кв. 151	
37	Комунальний заклад "Криворізька міська клінічна лікарня № 8" Дніпропетровської обласної ради"	50082, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Сергія Колачевського, буд. 55	
38	Комунальний заклад "Магдалинівська центральна районна лікарня" Дніпропетровської обласної ради"	51100, Дніпропетровська обл., Магдалинівський район, смт Магдалинівка, вул. Прозорова, буд. 1	
39	Товариство з обмеженою відповідальністю "ЄВРО СЕРВІС УКРАЇНА ЗАПОРІЖЖЯ"	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Холодильна, буд. 79, кв. 12	

<i>№ з/п</i>	<i>Власник ДІВ</i>	<i>Адреса власника ДІВ</i>	<i>Примітка</i>
40	Комунальний заклад “Дніпропетровська центральна районна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	52005, Дніпропетровська обл., Дніпровський район, смт Слобожанське, вул. Василя	
41	Комунальний заклад “Перецепинська районна лікарня № 2” Дніпропетровської обласної ради”	51220, Дніпропетровська обл., Новомосковський район, м. Перещепине, вул. Шевченка, буд. 28	
42	Комунальний заклад “Дніпропетровська міська клінічна лікарня № 9” Дніпропетровської обласної ради”	49023, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. Мануйлівський, буд. 29	
43	Комунальний заклад охорони здоров’я Кам’янської міської ради “Центр первинної медико-санітарної допомоги № 3”	51931, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, пр. Свободи, буд. 20А	
44	Комунальний заклад “Дніпропетровське обласне клінічне лікувально-профілактичне об’єднання “Фтизіатрія” Дніпропетровської обласної ради”	49115, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Бехтерева, буд. 12	
45	Товариство з обмеженою відповідальністю “Медичний центр “Клініка сімейної медицини”	49038, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Княгині Ольги, буд. 16	
46	Товариство з обмеженою відповідальністю “Медична компанія “ІНТЕРТЕХНОЛОГІЯ”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Сімферопольська, буд. 21	
47	Комунальний заклад “Томаківська центральна районна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	53500, Дніпропетровська обл., Томаківський район, смт Томаківка, вул. Шосейна, буд. 22	
48	Комунальний заклад “Кам’янська міська лікарня № 7” Дніпропетровської обласної ради”	51900, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, вул. Сергія Слісаренка, буд. 3	
49	Комунальний заклад “Кам’янська міська лікарня № 5” Дніпропетровської обласної ради”	51918, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, вул. Освітня, буд. 12	
50	Товариство з обмеженою відповідальністю “ЕКОДНПРО”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. О. Поля, буд. 141-А	
51	Комунальний заклад “Кам’янська міська лікарня № 1” Дніпропетровської обласної ради”	51925, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, вул. Коваленка, буд. 1	
52	Комунальний заклад “Дніпропетровська дитяча міська клінічна лікарня № 6” Дніпропетровської обласної ради”	49017, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Караваєва, буд. 68	

№ з/п	Власник ДІВ	Адреса власника ДІВ	Примітка
53	Товариство з обмеженою відповідальністю "Придніпровський центр діагностики об'єктів і споруд"	49061, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. О. Поля, буд. 82 Г	
54	Комунальний заклад охорони здоров'я Кам'янської міської ради "Центр первинної медико-санітарної допомоги № 1"	51940, Дніпропетровська обл., м. Кам'янське, бульвар Будівельників, буд. 23	
55	Комунальний заклад "Вільногірська центральна міська лікарня" Дніпропетровської обласної ради	51700, Дніпропетровська обл., м. Вільногірськ, вул. ім. Ю.М. Устенка, буд. 72	
56	Комунальний заклад "Кам'янська міська лікарня швидкої медичної допомоги" Дніпропетровської обласної ради	51909, Дніпропетровська обл., м. Кам'янське, вул. В'ячеслава Чорновола, буд. 79А	
57	Товариство з обмеженою відповідальністю "АР ДИ ПИ ЮКРЕЙН"	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Обсерваторна, буд. 7 Б	
58	Комунальний заклад "Дніпропетровська міська клінічна лікарня № 16" Дніпропетровської обласної ради	49069, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. Богдана Хмельницького, буд. 19	
59	Державна установа "Український державний науково-дослідний інститут медико-соціальних проблем інвалідності Міністерства охорони здоров'я"	49027, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пров. Феодосія Макаревського, буд. 1-А	
60	Державна установа "Український науково-дослідний інститут промислової медицини"	50096, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Виноградова, буд. 40	
61	Комунальний заклад "Криворізька міська лікарня № 1" Дніпропетровської обласної ради	50007, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Святогеоргіївська, буд. 8А	
62	Державна установа "Територіальне медичне об'єднання Міністерства Внутрішніх Справ України по Дніпропетровській області"	49005, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Полігонна, буд. 16	
63	Комунальний заклад "Царичанська центральна районна лікарня" Дніпропетровської обласної ради	51000, Дніпропетровська обл., Царичанський район, смт Царичанка, вул. Царичанська, буд. 134 А	
64	Комунальний заклад "Апостолівська центральна районна лікарня" Дніпропетровської обласної ради	53800, Дніпропетровська обл., Апостолівський район, м. Апостолове, вул. Медична, буд. 63	
65	Комунальний заклад "Криворізька міська лікарня № 11" Дніпропетровської обласної ради	50026, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Добролюбова буд. 6	

№ з/п	Власник ДІВ	Адреса власника ДІВ	Примітка
66	Приватне підприємство “ІМПУЛЬС ДЦ”	53200, Дніпропетровська обл., м. Нікополь, вул. Карла Лібкнехта, буд. 169	
67	Комунальний заклад “Верхньодніпровська центральна районна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	51600, Дніпропетровська обл., Верхньодніпровський район, м. Верхньодніпровськ вул. Гагаріна буд. 16	
68	Комунальний заклад “Тернівська центральна міська лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	51500, Дніпропетровська обл., м. Тернівка, вул. Маяковського буд. 22;	
69	Товариство з обмеженою відповідальністю “ЄВРО СЕРВІС УКРАЇНА КРИВИЙ РІГ”	50042, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, пр. 200-річчя Кривого Рогу, буд.1 прим. 110	
70	Товариство з обмеженою відповідальністю “НЕЙРОМЕД ПЛЮС”	49106, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, бульвар Слави, буд. 27, кв. 41	
71	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара	49010, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. Гагаріна, буд. 72	
72	Комунальний заклад “Дніпровський центр первинної медико-санітарної допомоги № 10”	49127, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. 20-річчя Перемоги, буд. 12	
73	Комунальний заклад “Криворізька міська лікарня № 5” Дніпропетровської обласної ради”	50049, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Поперечна, буд. 1А	
74	Колективне підприємство “ДНПРОСАНТЕХМОНТАЖ”	49038, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. Дмитра Яворницького, буд. 104А	
75	Публічне акціонерне товариство “Дніпропетровський агрегатний завод”	49052, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Щепкіна, буд. 53	
76	Акціонерне товариство “ДНПРОАЗОТ”	51909, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, вул. С.Х. Горобця, буд. 1	
77	Публічне акціонерне товариство “ДНПРОГАЗ”	49029, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Олександра Кониського, буд. 5	
78	Комунальний заклад “Кам’янська міська лікарня № 9” Дніпропетровської обласної ради”	51934, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, просп. Аношкіна, буд. 72	

<i>№ з/п</i>	<i>Власник ДПВ</i>	<i>Адреса власника ДПВ</i>	<i>Примітка</i>
79	Комунальний заклад "Синельниківська центральна районна лікарня" Дніпропетровської обласної ради"	52500, Дніпропетровська обл., м. Синельникове, вул. Миру, буд. 52	
80	Комунальний заклад "Павлоградська центральна районна лікарня" Дніпропетровської обласної ради"	51473, Дніпропетровська обл., Павлоградський район, с. Межиріч, вул. Шевченка, буд. 67	
81	Публічне акціонерне товариство "Дніпропетровський стрілочний завод"	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Любарського буд. 181	
82	Комунальний заклад "Дніпропетровська обласна дитяча клінічна лікарня" Дніпропетровської обласної ради"	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Космічна, буд. 13	
83	Державний вищий навчальний заклад "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури"	49600, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Чернишевського, буд. 24А	
84	Товариство з обмеженою відповідальністю "Виробниче об'єднання "СОЮЗЕНЕРГОМАШ"	49127, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Гаванська, буд. 8	
85	Комунальний заклад "Дніпропетровська клінічна психіатрична лікарня" Дніпропетровської обласної ради"	49115, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Бехтерева, буд. 1	
86	Публічне акціонерне товариство "КРИВОРІЖ АЗ"	50051, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, пр. Металургів, буд. 1	
87	Комунальний заклад "Криворізька міська клінічна лікарня № 2" Дніпропетровської обласної ради"	50056, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, майдан 30-річчя Перемоги, буд. 2	
88	Публічне акціонерне товариство по газопостачанню та газифікації "Дніпропетровськгаз"	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Шевченка, буд. 2	
89	Комунальний заклад "Дніпропетровська міська поліклініка № 6" Дніпропетровської обласної ради"	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Столярова, буд. 12	
90	Комунальний заклад "Дніпропетровська шоста міська клінічна лікарня" Дніпропетровської обласної ради"	49074, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Багумська, буд. 13	
91	Комунальний заклад "Криворізький міський клінічний пологовий будинок № 1" Дніпропетровської обласної ради"	50000, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, пл. Визволення, буд. 11	

<i>№ з/п</i>	<i>Власник ДІВ</i>	<i>Адреса власника ДІВ</i>	<i>Примітка</i>
92	Комунальний заклад “Дніпровська міська лікарня № 12” Дніпровської міської ради	49127, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Електрична, буд. 15	
93	Держане підприємство “Криворізький науково-виробничий центр стандартизації, метрології та сертифікації”	50005, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Криворіжсталі, буд. 23	
94	Комунальний заклад “Дніпропетровський наркологічний диспансер” Дніпропетровської обласної ради”	49054, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Новосільна, буд. 1	
95	Комунальний заклад “Дніпропетровська міська лікарня № 5” Дніпропетровської обласної ради”	49128, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Велика Діївська, буд. 111	
96	Товариство з обмеженою відповідальністю “МЕДИКОМ”	50056, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, мікрорайон Сонячний, буд. 59	
97	Комунальний заклад “Дніпропетровська дитяча міська клінічна лікарня № 2” Дніпропетровської обласної ради”	49101, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Володимира Антоновича, буд. 29	
98	Товариство з обмеженою відповідальністю “ПРОМТЕХДІАГНОСТИКА”	50086, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Галенка, буд. 4, кв. 24	
99	Приватне акціонерне товариство завод “ПАВЛОГРАДХІММАШ”	51400, Дніпропетровська обл., м. Павлоград, вул. Харківська, буд. 15	
100	Комунальний заклад “Криворізька міська лікарня № 9” Дніпропетровської обласної ради”	50031, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Женецька, буд. 6 Б	
101	Товариство з обмеженою відповідальністю “ЦЕНТР ТОМОГРАФІЇ”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. Миру, буд. 4, кв. 37	
102	Державне підприємство “Придніпровський експертно-технічний центр держпраці”	49050, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Казакова, буд. 3	
103	Комунальний заклад “Дніпропетровська міська клінічна лікарня № 8” Дніпропетровської обласної ради”	49100, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Космічна, буд. 19	
104	Комунальний заклад “Дніпропетровська міська дитяча клінічна лікарня № 1” Дніпропетровської обласної ради”	49023, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. Мануйлівський буд. 29 А	

№ з/п	Власник ДІВ	Адреса власника ДІВ	Примітка
105	Дніпровський державний технічний університет	51918, Дніпропетровська обл., м. Кам'янське, вул. Дніпробудівська, буд. 2	
106	Комунальний заклад "Новомосковська центральна міська лікарня" Дніпропетровської обласної ради"	51200, Дніпропетровська обл., м. Новомосковськ, вул. Сучкова, буд. 40	
107	Комунальний заклад "Павлоградська міська лікарня № 1" Дніпропетровської обласної ради"	51400, Дніпропетровська обл., м. Павлоград, вул. Шевченка, буд. 63	
108	Комунальний заклад "Дніпропетровська міська студентська поліклініка" Дніпропетровської обласної ради"	49005, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Гусенка, буд. 13	
109	Державний заклад "Спеціалізована медико-санітарна частина № 8 Міністерства охорони здоров'я України"	51917, Дніпропетровська обл., м. Кам'янське, просп. Аношкіна, буд. 67	
110	Комунальний заклад "Дитяча лікарня міста Кам'янське" Дніпропетровської обласної ради"	51921, Дніпропетровська обл., м. Кам'янське, вул. Йосипа Манаєнкова, буд. 24	
111	Комунальний заклад "Дніпропетровська міська клінічна лікарня № 21 ім. проф. Є.Г. Попкової" Дніпропетровської обласної ради"	49006, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Канатна, буд. 17	
112	Комунальний заклад "Дніпропетровський обласний перинатальний центр зі стаціонаром" Дніпропетровської обласної ради"	49100, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Космічна, буд. 17	
113	Комунальний заклад "Дніпропетровська дитяча міська клінічна лікарня № 5" Дніпропетровської обласної ради"	49027, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Івана Акімфієва, буд. 5	
114	Державний заклад "Спеціалізована багатопрофільна лікарня № 1 Міністерства охорони здоров'я України"	49089, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Титова, буд. 29	
115	Комунальний заклад "Кам'янський протитуберкульозний диспансер" Дніпропетровської обласної ради"	51934, Дніпропетровська обл., м. Кам'янське, просп. Аношкіна, буд. 70	
116	Комунальний заклад "Нікопольський протитуберкульозний диспансер" Дніпропетровської обласної ради"	53219, Дніпропетровська обл., м. Нікополь, вул. Електрометалургів, уд. 17А	
117	Комунальний заклад "Криворізька міська дитяча лікарня № 4" Дніпропетровської обласної ради"	50008, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Володимира Великого, буд. 33	

<i>№ з/п</i>	<i>Власник ДІВ</i>	<i>Адреса власника ДІВ</i>	<i>Примітка</i>
118	Управління Служби Безпеки України у Дніпропетровській області	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Святослава Хороброго, буд. 23	
119	Комунальний заклад "Широківська центральна районна лікарня" Дніпропетровської обласної ради"	53700, Дніпропетровська обл., Широківський район, смт Широке, вул. Казбек, буд. 17	
120	Державний заклад "Спеціалізована медико-санітарна частина № 9 Міністерства охорони здоров'я України"	52210, Дніпропетровська обл., м. Жовті Води, пров. Капітальний, буд. 1	
121	Комунальний заклад "Криворізька міська лікарня № 17" Дніпропетровської обласної ради"	50102, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Каткова, буд. 2	
122	Дніпропетровська міська державна лікарня ветеринарної медицини	52071, Дніпропетровська обл., Дніпровський район, смт. Дослідне, вул. Наукова, буд. 67	
123	Комунальний заклад "Дніпропетровський обласний клінічний центр кардіології та кардіохірургії" Дніпропетровської обласної ради"	49070, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Князя Володимира Великого, буд. 28	
124	Комунальний заклад "Новомосковська центральна районна лікарня" Дніпропетровської обласної ради"	51208, Дніпропетровська обл., м. Новомосковськ, вул. Гетьманська, буд. 238	
125	Комунальний заклад "Криворізька міська лікарня № 7" Дніпропетровської обласної ради"	50089, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Маршак, буд. 1А	
126	Державна установа "Інститут гастроентерології національної академії медичних наук України"	49074, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. Слобожанський, буд. 96	
127	Державний заклад "Дніпропетровська медична академія Міністерства охорони здоров'я України"	49044, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. В.Вернадського, буд. 9	
128	Комунальний заклад "Центр первинної медико-санітарної допомоги" Дніпропетровської обласної ради"	52001, Дніпропетровська обл., Дніпровський район, м. Підгородне, вул. Шосейна, буд. 90	
129	Комунальний заклад "Васильківська центральна районна лікарня" Дніпропетровської обласної ради"	52600, Дніпропетровська обл., Васильківський район, смт Васильківка, вул. Михайлівська буд. 76-Д	
130	Товариство з обмеженою відповідальністю "Міжнародний аеропорт "ДНІПРОПЕТРОВСЬК"	49042, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, Аеропорт цивільної авіації	

<i>№ з/п</i>	<i>Власник ДІВ</i>	<i>Адреса власника ДІВ</i>	<i>Примітка</i>
131	Комунальний заклад "Гейківська психоневрологічна лікарня" Дніпропетровської обласної ради	53054, Дніпропетровська обл., Криворізький район, с. Гейківка	
132	Комунальний заклад "Криничанська центральна районна лікарня" Дніпропетровської обласної ради	52300, Дніпропетровська обл., Криничанський район, смт Кринички, вул. Героїв Чорнобиля, буд. 22	
133	Публічне акціонерне товариство "ДНІПРОВАГОНМАШ"	51925, Дніпропетровська обл., м. Кам'янське, вул. Українська, буд. 4	
134	Комунальний заклад "Дніпропетровський спеціалізований клінічний медичний центр матері та дитини ім. проф. М.Ф. Руднева" Дніпропетровської обласної ради	49006, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. Пушкіна, буд. 26	
135	Публічне акціонерне товариство "ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД"	49081, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Столетова, буд. 21	
136	Комунальний заклад "Нікопольська міська лікарня № 4"	53201, Дніпропетровська обл., м. Нікополь, пр. Трубників, буд. 50	
137	Комунальний заклад "Криворізький протитуберкульозний диспансер № 2" Дніпропетровської обласної ради	50037, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Кемерівська, буд. 35	
138	Товариство з обмеженою відповідальністю "Науково-впроваджувальний центр нетрадиційних технологій "ЕЛЕНТ А"	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Гоголя, буд. 15	
139	Комунальний заклад "Павлоградська міська лікарня № 4" Дніпропетровської обласної ради	51400, Дніпропетровська обл., м. Павлоград, вул. Дніпровська, буд. 541	
140	Комунальний заклад "Нікопольська центральна районна лікарня" Дніпропетровської обласної ради	53207, Дніпропетровська обл., м. Нікополь, вул. Першотравнева, буд. 58	
141	Комунальний заклад "П'ятихатська центральна районна лікарня" Дніпропетровської обласної ради	52100, Дніпропетровська обл., П'ятихатський район, м. П'ятихатки, вул. Прокопенко, буд. 13	
142	Товариство з обмеженою відповідальністю "Нікопольський кранобудівний завод"	53207, Дніпропетровська обл., м. Нікополь, вул. Карла Лібкнехта, буд. 169	
143	Комунальний заклад "Дніпропетровський обласний госпіталь ветеранів війни"	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, площа Соборна, буд. 14	

№	Власник ДІВ	Адреса власника ДІВ	Примітка
144	Комунальний заклад “Дніпропетровський дитячий проти-туберкульозний санаторій №7” Дніпропетровської обласної ради”	49127, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. 20-річчя Перемоги, буд. 30А	
145	Комунальний заклад “Юр’ївська центральна районна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	51300, Дніпропетровська обл., Юр’ївський район, смт Юр’ївка, вул. Вишнева, буд. 61	
146	Комунальний заклад “Дніпропетровське клінічне об’єднання швидкої медичної допомоги” Дніпропетровської обласної ради”	49006, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Володимира Антоновича, буд. 65	
147	Комунальний заклад “Центральна міська лікарня м. Покров” Дніпропетровської обласної ради”	53300, Дніпропетровська обл., м. Покров, вул. Медична, буд. 19	
148	Комунальний заклад “Марганецька центральна міська лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	53403, Дніпропетровська обл., м. Марганець, вул. Паркова, буд. 15	
149	Фізична особа-підприємець Черевко Ігор Васильович	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Янгарна, буд. 83, к. 2, кв. 95	
150	Комунальний заклад охорони здоров’я Кам’янської міської ради “Центр первинної медико-санітарної допомоги № 2”	51909, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, вул. Січеславський шлях, буд. 1	
151	Комунальний заклад “Покровська центральна районна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	53600, Дніпропетровська обл., Покровський район, смт Покровське, вул. Дмитра Яворницького,	
152	Комунальний заклад “Криворізька інфекційна лікарня № 1” Дніпропетровської обласної ради”	50027, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Юрія Камінського, буд. 5	
153	Комунальний заклад “Криворізька міська лікарня № 3” Дніпропетровської обласної ради”	50002, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Пушкіна, буд. 13 К	
154	Комунальний заклад “Дніпропетровська міська лікарня № 15” Дніпропетровської обласної ради”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Перемоги, буд. 113	
155	Публічне акціонерне товариство “ІНТЕРПАЙП НОВОМОСКОВСЬКИЙ ТРУБНИЙ ЗАВОД”	51200, Дніпропетровська обл., м. Новомосковськ, вул. Сучкова, буд. 115	
156	Товариству з обмеженою відповідальністю “Експертмед”	52005, Дніпропетровська обл., Дніпропетровський район, смт Слобожанське, вул. Теплична, 17	
157	Товариство з обмеженою відповідальністю “ЄВРО СЕРВІС Україна”	49005, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пл. Соборна, буд. 14	

№	Власник ДПВ	Адреса власника ДПВ	Примітка
158	Товариство з обмеженою відповідальністю "Придніпровський атестаційний центр неруйнівного контролю і технічної діагностики"	49061, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. О. Поля, буд. 82Г	
159	Товариство з обмеженою відповідальністю науково-виробниче підприємство "Машинобудування"	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Архімеда, буд. 10	
160	Пуско-налагоджувальне підприємство "КОКСОХІМТЕПЛОМОНТАЖ"	52470, Дніпропетровська обл., Солонянський район, с. Микільське-на-Дніпрі, вул. Придніпровська, буд. 12	
161	Приватне підприємство "Клініка доктора Куликовича"	49003, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Шевченка, буд. 18-Б, кв. 12	
162	Товариство з обмеженою відповідальністю "ЕНДОТЕХНОМЕД"	49074, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Батумська, буд. 7а	
163	Комунальний заклад "Дніпропетровська міська клінічна лікарня № 2" Дніпропетровської обласної ради"	49064, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. Сергія Нігояна, буд. 53	
164	Державне підприємство "Центр сертифікації і контролю якості будівництва об'єктів нафтогазового комплексу держпраці"	49038, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Ленінградська, буд. 68, корп. 9	
165	Комунальний заклад "Криворізька міська лікарня № 4" Дніпропетровської обласної ради"	50071, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Володимира Великого, буд. 21	
166	Комунальний заклад "Криворізька міська поліклініка № 5" Дніпропетровської обласної ради"	50000, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, пл. Визволення, буд. 2/1	
167	Комунальний заклад "Дніпропетровська міська клінічна лікарня № 11" Дніпропетровської обласної ради"	49068, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Ганни Барвінок, буд. 1	
168	Комунальний заклад "Солонянська центральна районна лікарня" Дніпропетровської обласної ради"	52400, Дніпропетровська обл., Солонянський район, смт Солоне, вул. Усенко, буд. 13 А	
169	Фізична особа-підприємець Ровенський Дмитро Володимирович	51931, Дніпропетровська обл., м. Кам'янське, вул. Сировця, буд. 16, кв. 14	
170	Товариство з обмеженою відповідальністю "СВРО СЕРВІС УКРАЇНА ПЛЮС"	53200, Дніпропетровська обл., м. Нікополь, вул. Краснодонськ, буд. 2А	
171	Комунальний заклад "Петриківська центральна районна лікарня" Дніпропетровської обласної ради"	51800, Дніпропетровська обл., Петриківський район, смт Петриківка, просп. Петра Калнишевського, буд. 56	

№ з/п	Власник ДПВ	Адреса власника ДПВ	Примітка
172	Комунальний заклад “Софіївська центральна районна лікарня” Дніпропетровської обласної ради”	53100, Дніпропетровська обл., Софіївський район, смт Софіївка, вул. Карпенка, буд. 1	
173	Товариство з обмеженою відповідальністю “МЕДКОМ КРИВБАС”	50000, Дніпропетровська обл., місто Кривий Ріг, вул. Пушкіна, буд.13 О	
174	Товариство з обмеженою відповідальністю “БМДЦ”	50036, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Філатова, буд. 10	
175	Комунальний заклад “Кам’янська міська клінічна лікарня № 4” Дніпропетровської обласної ради”	51901, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, вул. Колесівська, буд. 12	
176	Товариство з обмеженою відповідальністю “Ендоскопічна нейрохірургія”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Космічна, буд. 21	
177	Фізична особа-підприємець Черепівський Володимир Васильович	50005, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Солов’їна, буд. 58	
178	Товариство з обмеженою відповідальністю “МЕДІКУМ-МРІЯ”	50050, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Землячки, буд. 11	
179	Товариство з обмеженою відповідальністю “МЕДІКУМ-ЛП”	51911, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, вул. Республіканська, буд. 44, кв. 2	
180	Військова частина А4615	49600, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Старокозацька, буд. 63	
181	Товариство з обмеженою відповідальністю “ЄВРО СЕРВІС УКРАЇНА ДНІПРОПЕТРОВСЬК”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Янтарна, буд. 83, корп.2, кв. 95	
182	Комунальне некомерційне підприємство “Центр первинної медико-санітарної допомоги” Межівської селищної ради	52900, Дніпропетровська обл., Межівський район, смт Межова, вул. Сонячна, буд. 12	
183	Товариство з обмеженою відповідальністю “ЛЕДУМ”	49069, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. Б. Хмельницького буд.17	
184	ФОП Міроненко Оксана Іванівна	50066, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Вадима Гурова, буд. 2, кв. 15	
185	Приватне підприємство “СТІЛ СЕРВІС”	50095, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Орджонікідзе, буд. 5А	

10. ПРОМИСЛОВІСТЬ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ

Дніпропетровська область – одна з ключових промислових регіонів України. Основні галузі виробництва Дніпропетровської області: гірничо-видобувна, вугільна, металургійна, машинобудівна, у тому числі ракетно-космічна, хімічна, сільськогосподарська, будівельна та інші. На Дніпропетровщині виробляється майже п'ята частина (19,2 % або 481,5 млрд грн) усієї реалізованої промислової продукції України.

10.1. Структура та обсяги промислового виробництва

Структура базових підприємств промислового виробництва.

СЕКЦІЯ В – Добувна промисловість і розроблення кар'єрів.

Розділ 07 – добування металевих руд

Група 07.1 – добування залізних руд

Клас 07.10 – добування залізних руд: ПАТ “Криворізький залізорудний комбінат”, ПрАТ “Суша Балка”, ПАТ “Південний ГЗК”, ПрАТ “Центральний ГЗК”, ПрАТ “Північний ГЗК”, ПрАТ “Інгулецький ГЗК”, структурний підрозділ ПАТ “ММК ім. Ілліча” гірничо-збагачувальний комплекс “Укрмеханобр”.

Клас 07.29 – добування руд інших кольорових металів: АТ “Покровський ГЗК”, АТ “Марганецький ГЗК”; філія Вільногірський гірничо-металургійний комбінат” АТ “Об'єднана гірничо-хімічна компанія”.

СЕКЦІЯ С – Переробна промисловість

Розділ 19 – виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення

Група 19.1 – виробництво коксу та коксопродуктів

Клас 19.10 – виробництво коксу та коксопродуктів: ПрАТ “Дніпровський КХЗ”, ПрАТ “Южжкокс”.

Розділ 20 – виробництво хімічних речовин і хімічної продукції: АТ “ДНПРОАЗОТ”; ДП “НВО “Павлоградський хімічний завод”; ТОВ “ЗІП”; ПАТ “ХІМДИВІЗІОН”.

Розділ 22 – виробництво гумових і пластмасових виробів

Група 22.1 – виробництво гумових виробів

Клас 22.11 – виробництво гумових шин, покришок і камер; відновлення протектора гумових шин і покришок: ТОВ “Український завод понад великогабаритних шин”.

Розділ 24 – металургійне виробництво

Група 24.1 – виробництво чавуну, сталі та феросплавів

Клас 24.10 – виробництво чавуну, сталі та феросплавів: ПАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг”, ПАТ “Дніпровський металургійний комбінат”, ПрАТ “Дніпровський металургійний завод”, АТ “Нікопольський завод феросплавів”.

Група 24.2 – виробництво труб, порожнистих профілів і фітінгів зі сталі

Клас 24.20 – виробництво труб, порожнистих профілів і фітінгів зі сталі: ПАТ “Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод”, ПАТ “Інтерпайп Новомосковський трубний завод”, ТОВ “Інтерпайп Ніко Тьюб”, ТОВ “ДМЗ Комінмет”, ТОВ “ВНЦ “Трубосталь”, ПрАТ “Сентравіс Продакшн Юкрейн”, ЗАТ “Нікопольський завод сталевих труб “ЮТіСТ”, ТОВ “ВСМПО Титан Україна”.

Група 24.3 – виробництво іншої продукції первинного оброблення сталі

Клас 24.34 – холодне волочіння дроту: ПАТ “Дніпрометиз”, ТДВ “Завод Метиз”.

Група 24.5 – лиття металів

Клас 24.52 – лиття сталі: ТОВ “Металургійний завод “Дніпросталь” (Інтерпайп Сталь).

Розділ 25 – виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування

Група 25.9 – виробництво інших готових металевих виробів

Клас 25.99 – виробництво інших готових металевих виробів, н.в.і.у.: ТОВ “Новомосковський посуд”.

Розділ 27 – виробництво електричного устаткування

Група 27.2 – виробництво батарей і акумуляторів

Клас 27.20 – виробництво батарей і акумуляторів: ТОВ ДДЗ “Енергоавтоматика”; ПрАТ “ІСТА – Центр”.

Розділ 28 – виробництво машин і устаткування, н.в.і.у.: ПАТ “Павлоградхіммаш”, ПАТ “Дніпропетровський завод прокатних валків”.

Розділ 29 – виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів

Група 29.3 – виробництво вузлів, деталей і приладдя для автотранспортних засобів

Клас 29.32 – виробництво інших вузлів, деталей і приладдя для автотранспортних засобів.

Розділ 30 – виробництво інших транспортних засобів: ПАТ “Дніпропетровський агрегатний завод”; ПАТ “Дніпропетровський стрілочний завод”; ДП “Дніпровський електровозобудівний завод”, ПАТ “Дніпровагонмаш”.

Індекс промислового виробництва Дніпропетровської області у 2018 році до 2017 року склав 102,3 %.

За даними Головного управління статистики у Дніпропетровській області індекс промислової продукції за основними видами діяльності за 2018 рік та виробництво основних видів промислової продукції області у 2018 році у натуральному виразі наведено у таблицях 10.1.1., 10.1.2.

Таблиця 10.1.1. Індекс промислової продукції за основними видами діяльності

	2018 р. до 2017 р., %
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	102,0
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	96,5
Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	103,8
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	105,2
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	97,9
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	102,1
Машинобудування, крім ремонту і монтажу машин і устаткування	107,8

Таблиця 10.1.2. Виробництво найважливіших видів промислової продукції

	2018 р.	% до 2017 р.
Концентрати залізорудні неагломеровані, млн т	47,6	99,7
Концентрати залізорудні агломеровані, млн т	25,1	104,4
Кокс і напівкокс із вугілля кам'яного; кокс газовий, млн т	4524,7	106,4
Чавун переробний і дзеркальний у чушках, болванках чи формах первинних інших, млн т	7941,2	100,3
Феросплави інші, н.в.і.у., тис.т	13,9	466,8
Зливки, форми первинні та напівфабрикати, інші, зі сталі нелегованої, тис.т	4470,1	113,2
Зливки, форми первинні інші, напівфабрикати для виробництва труб безшовних, зі сталі легваної (крім неіржавної), тис.т	3362,0	91,0
Труби обсадні, насосно-компресорні та бурильні для буріння нафтових і газових свердловин, безшовні, зі сталі іншої, крім неіржавної, тис.т	222,1	127,6
Труби і трубки, круглого поперечного перерізу, піддані гарячій обробці, безшовні, зі сталі іншої, крім неіржавної (крім труб для нафто- та газопроводів, обсадних та труб, які використовуються для буріння нафтових і газових свердловин), тис.т	379,5	115,4
Труби і трубки, зварні, круглого поперечного перерізу, гарячого або холодного формування, із зовнішнім діаметром не більше 406,4 мм, зі сталі іншої, крім неіржавної, тис.т	139,9	101,1
Акумулятори електричні свинцеві для запуску двигунів поршневих внутрішнього згоряння, тис.шт	944,2	135,2

Обсяг реалізованої промислової продукції за 2018 рік по області наведено у таблиці 10.1.3.

Таблиця 10.1.3. Обсяг реалізованої промислової продукції за основними видами діяльності у 2018 році

	Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) без ПДВ та акцизу	
	млрд грн	у % до всієї реалізованої продукції
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	131,02	27,2
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	1,3759	0,3
Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	12,66	2,6
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	13,6	2,8

	Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) без ПДВ та акцизу	
	млрд грн	у % до всієї реалізованої продукції
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	17,3	3,5
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	181,57	37,7
Машинобудування, крім ремонту і монтажу машин і устаткування	19,14	4,0

10.2. Вплив на довкілля

10.2.1. Гірничодобувна промисловість

Дніпропетровська область є унікальною за різноманітністю і запасами корисних копалин, тут зосереджені унікальні родовища. Область володіє близько 50 % загальнодержавних запасів корисних копалин. В області видобувається 100 % загальноукраїнського обсягу марганцевої і майже 80 % залізної руди. Мінеральні ресурси є основою для розвитку господарства регіону, особливо виробництв чорної металургії, оскільки наявна як головна, так і допоміжна сировина.

Область має потужний промисловий потенціал. Він характеризується високим рівнем розвитку важкої індустрії. На підприємства ГМК припадає більше 67 % всієї реалізованої продукції області. У регіоні здійснюють господарську діяльність більше 2 тис. промислових підприємств майже всіх основних видів економічної діяльності, з загальним рівнем зайнятості – близько 271 тис. осіб.

Область володіє значними запасами кам'яного та бурого вугілля і має всі можливості для подальшого розвитку вугільної галузі. Балансові запаси вугілля, що зосереджені в області, складають більше 21 млрд тонн. Видобутком вугілля займається ПрАТ “ДТЕК Павлоградвугілля”. Базу гірничодобувної промисловості області складають близько 10 підприємств з видобутку залізних руд та руд інших кольорових металів. На АТ “Марганецький ГЗК”, АТ “Покровський ГЗК” добувається 100,0 % марганцевої руди в Україні. Гірничо-збагачувальні комбінати Кривбасу виробляють близько 80 % від усього концентрату залізорудного неагломерованого та 42 % концентрату залізорудного агломерованого в Україні.

За 2018 рік у натуральному виразі виробництво основних видів продукції підприємствами гірничо-металургійного комплексу наведено у таблиці 10.2.1.1.

Таблиця 10.2.1.1. Виробництво основних видів продукції підприємствами гірничо-металургійного комплексу

	Вироблено за 2018 рік	% до 2017 року
Концентрати залізорудні неагломеровані, млн тонн	47,6	99,7
Концентрати залізорудні агломеровані, млн тонн	25,1	104,4
Кокс та напівкокс з вугілля кам'яного; кокс газовий, млн тонн	4524,7	106,4
Чавун переробний і дзеркальний у чушках, болванках чи формах первинних інших, млн т	7941,2	100,3

10.2.2. Металургійна промисловість

Металургія належить до числа основних галузей промисловості України. На цей час у гірничо-металургійному комплексі України налічується майже 800 підприємств, в тому числі 19 металургійних комбінатів та заводів, 12 трубних заводів, понад 20 металовиробничих підприємств, понад 100 спеціалізованих підприємств по переробці металобрухту та відходів. Більше 10 % від загальної чисельності зайнятих у промисловості складають робітники металургійної галузі. Чорні метали та вироби з них займають одне з найважливіших місць у структурі українського експорту.

Основна галузь переробної промисловості – металургія та оброблення металу, яка забезпечує 37,7 % в загальному обсязі реалізованої промислової продукції області. Металургійні підприємства області виробляють високоякісну сталь та конкурентоспроможний прокат. На металургійних підприємствах зайнято понад 71,3 тис. осіб. На Дніпропетровщині вироблено у 2018 році 7,9 млн тонн чавуну та 7,8 млн тонн сталі.

До головних забруднювачів повітря в Україні відносяться підприємства добувної промисловості і розроблення кар'єрів, переробної промисловості, на які приходяться відповідно – 31,0 %, 58,0 % всіх викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел.

З метою поліпшення екологічного стану Дніпропетровської області, підприємствами забруднювачами виключно за власні кошти виконуються природоохоронні заходи.

Більша частина продукції сертифікована і відповідає світовому рівню якості. Металургійні підприємства області виробляють високоякісну сталь та конкурентоспроможний прокат.

На трубних підприємствах області (ПАТ “Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод”, ПАТ “Інтерпайп Новомосковський трубний завод”, ТОВ “Інтерпайп Ніко Тьюб”, ПрАТ “Сентравіс Продакшн Юкрейн” та інші) виготовляються труби великого і малого діаметрів, профілі пустотілі гарячої і холодної деформації, центробіжного литва, методом зварювання. Продукція трубопрокатних підприємств області експортується майже у 70 країн світу.

10.2.3. Хімічна та нафтохімічна промисловість

Хімічній галузі області належить 4,9 % загального обсягу виробництва. В її структуру входить 38 підприємств, у тому числі 14 базових, на яких виробляється майже 12 % аміаку синтетичного, 16 % сірчаної кислоти, 32 % соди каустичної, 16 % мінеральних добрив, 9 % синтетичних смол і пластичних мас, 38 % шин від обсягів їх виробництва в Україні.

Загальний стратегічний прогноз для хімічної галузі є не дуже сприятливим. Основна тенденція галузі – це істотне перевищення пропозиції мінеральних добрив над попитом на ключових світових ринках, яке

супроводжується падінням цін і, як наслідок, зниженням прибутковості хімічних компаній.

Зростання попиту на азотні мінеральні добрива на внутрішньому ринку суттєво не впливає на збільшення обсягів їх виробництва, оскільки цей попит в більшості своїй не забезпечений фінансово. Тому, актуальним залишається питання підтримки вітчизняних виробників і мінеральних добрив, і сільгосппродукції, наприклад, через пільгове кредитування.

Обсяг реалізованої продукції у галузі виробництва хімічних речовин і хімічної продукції складає 2,8 % (або 13,6 млрд грн) обсягу промислового виробництва в області. Чисельність працюючих – 8,2 тис. осіб. Мінеральні добрива, лакофарбові матеріали, промислові гази та вибухові речовини – далеко не повний перелік продукції, що виробляється нині на підприємствах галузі.

АТ “ДНПРОАЗОТ” є одним з найбільших хімічних підприємств не тільки Дніпропетровської області, але й країни в цілому. На виробничих потужностях підприємства виробляється аміак, карбамід, каустична сода, рідкий хлор і соляна кислота та інша продукція, яка користується стабільним попитом та експортується в країни Азії і Латинської Америки, Центральної та Східної Європи.

Найбільшим державним підприємством хімічної галузі області є науково-виробниче об’єднання “Павлоградський хімічний завод”, основною номенклатурою якого є вибухові речовини для гірничо-збагачувальних комбінатів України. Наукові розробки, програмне забезпечення, технології та продукція підприємства успішно використовуються в Україні та експортуються до країн ЄС, Південно-Східної Азії, Австралії, Америки та Африки.

Питома вага галузі з виробництва гумових і пластмасових виробів; іншої неметалевої мінеральної продукції у загальнообласних обсягах реалізації промислової продукції складає 3,6 % (або 17,3 млрд грн). Чисельність працюючих у галузі – 10,6 тис. осіб. ТОВ “Український завод понадвеликогабаритних шин” є єдиним на території України та країн СНД підприємством по випуску понадвеликогабаритних шин до автосамоскидів вантажопідйомністю від 55 тонн до 220 тонн. Продукція підприємства успішно експлуатується не тільки в нашій країні, а і знаходить споживачів в різних точках світу, в тому числі Північній та Південній Америці, Африці, Австралії, в країнах Європи та Південно-Східної Азії.

В регіоні також виробляються нові синтетичні матеріали, конструкції, гумотехнічні вироби для багатьох галузей – космосу, повітряного транспорту, науки та інші. Головною метою політики в галузі виробництва іншої неметалевої мінеральної продукції є суттєве оновлення основних фондів, запровадження сучасних енергозберігаючих, екологічно чистих технологій та налагодження випуску продукції, яка відповідає нинішнім вимогам щодо дизайну та якості.

10.2.4. Харчова промисловість

За підсумками роботи підприємств харчової промисловості за 2018 рік індекс виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів склав 96,9 % у порівнянні до минулого року.

За 2018 рік, у порівнянні до минулого року, зросло виробництво: виробів ковбасних та подібних продуктів з м'яса – на 4,4 %, молока та вершків незгущених без додавання цукру – на 5,3 %, сиру свіжого неферментованого – на 5,2 %, йогурту рідкого та сквашеного молока ароматизованого – на 14,2 %, виробів макаронних неварених – на 7,3 %, води мінеральної негазованої – на 55,1 % та газованої – на 33,2 % тощо.

Виробництвом продуктів харчування і переробкою сільськогосподарських продуктів зайнято більш 130 основних підприємств, на яких середньооблікова кількість штатних працівників у 2018 році складала 27,3 тис. осіб. Обсяг реалізованої продукції, а саме: харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів за 2018 рік склав 31,05 млрд грн, що до всієї реалізованої промислової продукції області складає 6,5 %.

За 2018 рік освоєно капітальних інвестицій на підприємствах з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів у сумі 1 728 772 тис. грн, що становить 5,1% до загального обсягу капітальних інвестицій області (за рахунок усіх джерел фінансування).

У 2018 році з метою покращення якості, розширення асортименту та збільшення обсягів виробництва продукції вживалися заходи щодо модернізації виробництва по підприємствам: ТОВ “Хлібозавод № 10” – придбано автоматичну машину для нарізки “HARTMAN” та введено у виробництво нові види продукції; ПрАТ “Криворіжхліб” – виконані роботи по капітальному ремонту печі ППЦ-250 та установці печі ФТЛ; ПрАТ “Кондитерська фабрика “АВК” м. Дніпро” – виконані роботи з монтажу та запуску нового технологічного обладнання по виробництву продуктів, одержаних шляхом екструзії; ТОВ “Кондитерська фабрика “Квітень” – впроваджено нові лінії з виробництва кондитерських виробів; ПрАТ “Наdejда” – виконані роботи по модернізації цеху пакування; ДП “Агролайт” – перехід на альтернативні види палива; ПрАТ “Дніпровський крохмалепатоковий комбінат” – виконано роботи по технічному переоснащенню та реконструкції дільниць; ПрАТ “Криворізький міськмолокозавод № 1” – розроблено проект на встановлення сушильної установки для виробництва сухого знежиреного молока (у 2020 році заплановано запуск); ПрАТ “Комбінат “Придніпровський” – виконано роботи по будівництву очисних споруд для попереднього очищення заводських стоків.

У травні 2018 року Мінагрополітики України спільно з міжнародним проектом “Вдосконалення системи контролю безпечності харчових продуктів в Україні” та за сприянням управління агропромислового комплексу облдержадміністрації проведено семінар для підприємств агропромислового комплексу і закладів освіти на тему: “Обов’язки операторів ринку. Вимоги законодавства до закладів громадського харчування та малих виробників.

Гнучкий підхід.”.

Збалансоване виробництво та споживання.

Сьогодні продукція агропромислового комплексу, харчових підприємств області міцно закріпила високу якість дніпропетровської марки не тільки на обласному і вітчизняному ринках, а і за межами країни. Виробничі потужності харчової галузі Дніпропетровщини завантажені з урахуванням попиту споживачів.

Обсяги виробництва продуктів харчування задовольняють потребу населення області в основних продовольчих товарах з урахуванням переміщених осіб за винятком споживання картоплі.

Згідно інформації Державної служби статистики України споживання основних продуктів харчування населенням Дніпропетровській області у 2018 році становило:

	фонд споживання, (тис тонн)	норма споживання, (кг на одну особу на рік).	
		Україна	область
молока та молочних продуктів	647,2	200,0	200,3
соняшниковій олії	39,1	11,7	12,1
картоплі	403,2	143,4	124,8
овочевої продукції	560,6	159,7	173,5

За оцінками споживчого попиту та ресурсного наповнення ринків Дніпропетровської області основними видами продовольчих товарів, можна зробити висновок, що в регіоні виробляється достатня кількість продовольчих ресурсів. Рівень виробництва дозволяє в цілому забезпечити потребу населення в харчових продуктах відповідно до норм споживання.

10.3. Заходи з екологізації промислового виробництва

З метою підвищення конкурентоспроможності продукції та зміцнення конкурентних позицій на внутрішньому та зовнішньому ринках основна частка капітальних інвестицій у металургійному комплексі спрямована на розвиток основних фондів: розширення, реконструкцію, технічне та технологічне переозброєння діючих виробництв. Основним джерелом фінансування капіталовкладень є власні кошти підприємств.

На промислових підприємствах регіону продовжує реалізовуватись низка інвестиційних проектів з підвищення технологічного рівня виробництва, реконструкції і технічного переоснащення підприємств, впровадження сучасних енергоефективних технологій і обладнання та заходів щодо збільшення обсягів виробництва та розширення асортименту товарів, робіт і послуг, а саме:

на ПАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” – здійснюється модернізація аглофабрики № 2; реконструкція коксових батарей №№ 5,6; капітальний

ремонт I розряду з реконструкцією доменної печі (ДП) – 9;

на ПАТ “Дніпровський меткомбінат” – проводиться реконструкція доменного цеху зі спорудженням комплексу з підготовки та вдування пиловугільного палива (ПВП) у доменні печі №№ 1М, 8, 9, 12; реконструкція конвертерного цеху зі спорудженням установки десульфурації чавуну; реконструкція сортопрокатного цеху (I пусковий комплекс);

на ТОВ “Інтерпайп Ніко Тюб” – встановлення лінії автоматичного нанесення ультрафіолетових (УФ) лаків у трубопрокатний цех (ТПЦ) 7;

на ПрАТ “Північний гірничо-збагачувальний комбінат” – виконується катіпальний ремонт випалювальної машини Lurgi 552В;

11. СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ

11.1. Тенденції розвитку сільського господарства

Дніпропетровська область – один з найбільш економічно розвинених регіонів України. Характеризується вигідним географічним положенням, багатими природними ресурсами та розвиненим сільськогосподарським виробництвом. Аграрний сектор є важливою стратегічною галуззю економіки, яка забезпечує продовольчу безпеку та продовольчу незалежність нашої держави.

Основні напрямки виробничої діяльності сільгосппідприємств області – це вирощування зернових, технічних і овочевих культур, виробництво м'ясо-молочної продукції.

Дніпропетровська область – одна з провідних областей, що майже повністю задовольняє потреби споживачів в основних продуктах харчування за рахунок власного виробництва та, насамперед, завдяки тісній співпраці підприємств потужного агропромислового комплексу і багатогалузевої харчової та переробної промисловості.

Дніпропетровщина відноситься до регіонів, в яких виробляється значна частина сільськогосподарської продукції України. Площа сільськогосподарських угідь становить 2581,4 тис. га, з яких рілля – 2126,8 тис. га.

В агропромисловому комплексі області діє 3 949 сільськогосподарських об'єктів виробничого призначення, у тому числі – 3 225 селянських фермерських господарств, 4 науково-дослідні станції, Інститут зернових культур Національної академії аграрних наук України, аграрно-економічний університет, 6 коледжів, навчально-виробничі бази і філії кафедр, створені на високотехнологічних підприємствах Дніпропетровської області

У 2018 р. індекс сільськогосподарської продукції порівняно з 2017 р. становив 102,2 %, у т. ч. у сільськогосподарських підприємствах – 102,9 %, у господарствах населення – 101,2 % (по Україні 97,8 %).

Агроформуваннями області у 2018 р. з площі 1122 тис. га намолочено зернових культур у вазі після доробки – 3 млн 488 тис. тонн, середня урожайність склала 31,1 ц/га, у т.ч. пшениці намолочено – 1 млн 550 тис. тонн при середній урожайності – 30,0 ц/га. Сільськогосподарськими підприємствами всіх форм власності отримано 1 млн 330 тис. тонн кукурудзи на зерно, середня урожайність склала 43,0 ц/га.

Отриманий валовий збір зерна дає можливість повністю забезпечити потребу області у 2019 – 2020 маркетинговому році (період 01.07.2019 до 30.06.2020) у продовольчому зерні 535 тис. тонн (у тому числі для хлібопекарської промисловості – 250 тис. тонн), потребу в насіннєвому матеріалі – близько 200 тис. тонн, забезпечити тваринництво фуражем, провести розрахунки з селянами за оренду земельних і майнових паїв та по заробітній платі.

Соняшника з площі 590 тис. га намолочено 1 млн 283 тис. тонн, середня урожайність склала 21,6 ц/га.

Картоплі з площі 53 тис. га накопано 524 тис. тонн, середня урожайність – 98,5 ц/га; овочів всього отримано 749 тис. тонн, середня урожайність – 208,5 ц/га, у т.ч. овочевих культур відкритого ґрунту зібрано 667 тис. тонн (середня урожайність – 188,0 ц/га). Отриманий урожай картоплі та овочів повністю задовольняє потребу населення.

11.2. Вплив на довкілля

11.2.1. Внесення мінеральних і органічних добрив на оброблювані землі та під багаторічні насадження

Мінеральні добрива – один з найефективніших засобів підвищення родючості ґрунтів, урожайності сільськогосподарських культур та поліпшення якості продукції рослинництва. Проведення регулярного моніторингу агрохімічного стану ґрунтів дозволяє найбільш точно визначати потребу ґрунту в основних макроелементах з подальшим внесенням необхідних доз мінеральних добрив під запланований урожай. Економічна ефективність застосування мінеральних добрив і хімічних засобів проявляється в підвищенні врожайності с/г культур, у поліпшенні якості продукції та зниженні її собівартості. Результати наукових досліджень вітчизняних учених свідчать, що завдяки застосуванню добрив можна одержати у середньому 40 – 50 % приросту основних сільськогосподарських культур, що значно вище, ніж частка приросту врожаю від сорту насіння, засобів захисту рослин чи обробітку ґрунту.

У 2018 р. обсяг внесених добрив на 1 га сільськогосподарськими підприємства Дніпропетровській області нижче, ніж в середньому по Україні. При цьому, приріст внесення мінеральних добрив по Дніпропетровській області перевищує приріст показника по Україні. Тобто при дотриманні даної тенденції з часом рівень внесення добрив в Дніпропетровській області досягне середнього рівня по країні. Так, під урожай 2018 р. внесено мінеральних добрив 1203,0 тис. тонн (на 18 % більше ніж у 2017 р.), удобрена площа мінеральними добривами склала 1058 тис. га, це 90,6 % до уточненої посівної площі. На 1 га обробленої добривами площі внесено 114,0 кг (на 35,7% більше ніж у 2017 р.) поживних речовин.

Удобрена площа органічними добривами склала 48,2 тис. га, (4,1 % від посівної площі), органічних добрив внесено 399,8 тис. тонн (на рівні 2017 р.). На 1 га уточненої посівної площі внесено 342 кг.

11.2.2. Використання пестицидів

Реалізація пестицидів і агрохімікатів проводиться за наявності на них висновку державної санітарно-епідеміологічної експертизи. Для догляду за посівами сільгоспвиробниками області застосовують хімічні засоби захисту

рослин. За даними управління фітосанітарної безпеки Головного управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області у 2018 р. агропідприємствами області було використано різних препаративних форм пестицидів 2034,1 тонн, в тому числі: інсектицидів – 265,9 тонн; гербіцидів – 1295,8 тонн; десикантів – 57,1 тонн; фунгіцидів – 254,8 тонн; протруйників – 146,3 тонн, родентицидів – 14,2 тонн. Кожна партія продукції, що реалізується супроводжується товарно-транспортною накладною та сертифікатом якості. Пестициди і агрохімікати, що реалізуються, упаковані і промарковані. Кожний пестицид застосовується суворо за призначенням і лише на певних культурах.

11.2.3. Екологічні аспекти зрошення та осушення земель

Одним з напрямів інтенсифікації сільського господарства є меліорація. Дніпропетровська область розташована у степовій зоні де недостатнє зволоження. Літні дощі, в основному, не систематичні, мають характер злив. Це створює нестабільні умови водного режиму ґрунтів у вегетаційний період. З метою збільшення врожаїв, використовуються системи штучного зрошування.

На сьогоднішній день у Дніпропетровській області в структурі загальної площі земель сільськогосподарського призначення майже 200 тисяч гектар або 9 % становлять зрошувані землі.

Поливні землі забезпечують не тільки збільшення врожайності сільськогосподарських культур, але й підвищення продуктивності земель, особливо при екстремальних погодних умовах.

Підприємства агропромислового комплексу області, які вирощують овочі, плоди та ягоди застосовують крапельне зрошення. Це дає можливість регулювання глибини зволоження, кількості, якості та періодичності зрошення, економне витрачання зрошуваної води. В області побудовано більше чотирьох тисяч гектарів краплинного зрошення.

Для порівняння: середня урожайність зернових культур у 2018 р. по Дніпропетровській області склала 31,1 ц/га, на зрошуваних землях 51,3 ц/га (по Україні – 59,3 ц/га). Середня урожайність овочів відкритого ґрунту склала 187,9 ц/га, на зрошуваних землях – 409,1 ц/га (по Україні – 534,6 ц/га), картоплі – 98,5 ц/га, на зрошуваних землях – 277,5 ц/га (по Україні – 283,0ц/га).

11.2.4. Тенденції в тваринництві

Роль галузі тваринництва – це перш за все забезпечення населення основними продуктами харчування, переробну та харчову промисловість – сировиною, галузь рослинництва – органічними добривами, населення – робочими місцями.

Тваринництво – одна із стратегічних галузей сільського господарства області, рівень розвитку якої значною мірою визначає продовольчу безпеку регіону і якість харчування населення, а значить і здоров'я нації.

За результатами роботи агропромислового комплексу області за 2018 р. серед регіонів України Дніпропетровська область займає третє місце за обсягом виробництва м'яса та четверте місце – по поголів'ю птиці.

У 2018 р. спостерігається тенденція стабільного виробництва основних видів продукції в межах технологічних потужностей області. В усіх категоріях господарств вироблено м'яса в живій масі – 319,5 тис. тонн, молока – 294,1 тис. тонн, яєць – 842,5 млн штук.

За рахунок ефективного розвитку промислового птахівництва сільськогосподарськими підприємствами області виробляється – 86,4 % м'яса, та 70 % харчових яєць.

Основними виробниками молока залишаються особисті господарства населення, в яких виробляється 76 % продукції.

Станом на 01.01.2019 в усіх категоріях господарств утримується: великої рогатої худоби – 132,1 тис. голів, у тому числі корів – 71,8 тис. голів, свиней – 371,4 тис. голів, птиці усіх видів – 18548,7 тис. голів.

В усіх категоріях господарств області склалася позитивна тенденція із нарощування чисельності поголів'я великої рогатої худоби. У порівнянні до аналогічного періоду минулого року поголів'я великої рогатої худоби збільшилося на 4,9 тис голів (на 3,9 %), у тому числі корів – на 0,2 тис. голів (на 0,3 %).

Зберігається негативна тенденція до зменшення чисельності поголів'я свиней. У всіх категоріях господарств поголів'я свиней зменшилося на 54,7 тис. голів (на 12,8 %), у порівнянні до попереднього року.

Проекти із залученням іноземних інвестицій

Починаючи з 2012 р., за участю Дніпропетровської обласної громадської організації “Сільськогосподарська консультаційна служба”, кооперативами впроваджується проект “Розвиток молочного бізнесу в Україні”, який фінансується Міністерством міжнародних справ Канади та має велике значення для агропромислового комплексу області.

Канадський проект “Розвиток молочного бізнесу в Україні”.

У Покровському районі завершено будівництво другої черги Демонстраційної ферми (Сільськогосподарське підприємство “Молочарське”), а саме: будівництво корівника на 60 голів Джерсейської породи. Закуплено та завезено в Україну 45 нетелів Джерсейської породи з Данії. Об'єднання кооперативів “Господар” продовжує розвивати мережу кооперативів молочного напрямку.

У 2018 р. агропідприємствами Дніпропетровської області впроваджені проекти *із залученням власних коштів*.

У галузі тваринництва:

АФ “Агро-Овен” Магдалинівського району: реконструкція свиного-комплексу для вирощування 70 тис. голів свиней на рік; будівництво II черги племінного репродуктора по виробництву 15 млн шт. інкубаційного яйця на рік;

ДП “Націонал плюс” ПП “Націонал” Царичанського району: реконструкція молочної ферми на 540 голів корів;

СТОВ “АгроМайстер” Солонянського району: реконструкція свино-комплексу на 840 голів свиней, 180 тонн м’яса на рік;

У галузі рослинництва:

ТОВ “Сади Дніпра” Дніпровського району: збільшення площі закладених багаторічних насаджень фруктових дерев (яблунь) до площі 60,38 га та будівництво холодильника для зберігання вирощеної продукції.

АФ “Агро-Овен” Магдалинівського району: будівництво комплексу по переробці та зберігання 20 тис. тонн овочів на рік.

11.3. Органічне сільське господарство

Агропромисловий комплекс Дніпропетровської області, як і України в цілому, має потенціал для виробництва органічної сільськогосподарської продукції, реалізації її на експорт та внутрішнього споживання. З’являється попит на екологічно чисту продукцію у населення, але ринок органічних продуктів харчування ще тільки починає формуватися. Переробка органічної продукції та виробництво органічних продуктів харчування знаходяться на початковій стадії розвитку.

Відсутність національного органу сертифікації, маркетингового досвіду реалізації органічної продукції, високі ціни на неї, недостатня обізнаність споживачів, обмеженість товарного асортименту стримують розвиток пропозиції такої продукції з боку виробників. Розвиток органічного сільського господарства буде сприяти покращенню економічного, соціального та екологічного стану в Україні, комплексному розвитку сільської місцевості, поліпшенню здоров’я населення та стати одним із факторів посилення економічних зв’язків з країнами ЄС.

Додатково повідомляємо, що Верховною Радою України 10.07.2018 прийнято Закон України № 5448-д “Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції” (вступить в дію на наступний день після його опублікування і вводиться в дію після закінчення одного року з дня набрання ним чинності).

Положеннями Закону регламентовано вимоги до виробництва, маркування та обігу органічної продукції, чітко встановлено основні засади здійснення порядку сертифікації органічного виробництва, а також вимоги до органів сертифікації.

Закон передбачає встановлення суттєвих штрафів для виробників за порушення процедури маркування органічної продукції, а також буде створено реєстр органічної продукції.

Розвиток органічного сільського господарства буде сприяти покращенню економічного, соціального та екологічного стану в Україні, комплексному розвитку сільської місцевості, поліпшенню здоров’я населення та стане одним із факторів посилення економічних зв’язків з країнами ЄС.

12. ЕНЕРГЕТИКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ

12.1. Структура виробництва та використання енергії

Інформація про використання, споживання паливно-енергетичних ресурсів та викиди забруднюючих речовин у Дніпропетровській області наведено у таблиці 12.1.1.; 12.1.2.

Таблиця 12.1.1. Динаміка використання електроенергії

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Електроенергія, (млн кВт·год)	24631	23178	23481	21535	22410	22298	22677

Починаючи зі звіту за 2016 р., інформація щодо використання котельно-пічного палива у ф. № 11-мтп (річна) “Звіт про постачання та використання енергії”, затвердженою наказом Держстату 31.08.2016 № 162, не передбачена.

Таблиця 12.1.2. Використання палива¹

	2016	2017	2018
Усього, млн. т умов. палива			
Україна	95,7	87,5	91,5
у тому числі			
Дніпропетровська область	19,5	17,6	18,5
Вугілля кам'яне, тис. т			
Україна	48245,9	42355,9	45042,9
у тому числі			
Дніпропетровська область	10194,0	8717,7	9091,7
Газ природний, млн м ³			
Україна	22655,3	20082,6	20732,9
у тому числі			
Дніпропетровська область	2319,3	2278,4	2424,6
Бензин моторний ² , тис. т			
Україна		544,2	540,0
у тому числі			
Дніпропетровська область	47,8	46,0	43,9
Газойлі (паливо дизельне) ² , тис. т			
Україна	3785,7	4029,1	4294,6
у тому числі			
Дніпропетровська область	418,0	444,5	463,4
Мазути паливо важкі, тис. т			
Україна	669,3	584,8	244,4
у тому числі			
Дніпропетровська область	3,3	11,3	5,2

¹ Без обсягів палива, реалізованих населенню.

² Без урахування обсягів роздрібного продажу чере автозаправні станції.

12.2. Ефективність енергоспоживання та енергозбереження

Інформація щодо використання енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти та використання основних видів енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти за видами діяльності у 2018 році у Дніпропетровській області наведена у таблицях 12.2.1.; 12.2.2.

Таблиця 12.2.1. Використання палива¹

	2018
Усього², тис.т умов. палив	18485,3
у тому числі	
вугілля кам'яне, тис. т	9091,7
газ природний, тис. м ³	2424572,2
дрова для опалення, м ³ щільн	12178,4
кокс та напівкокс з вугілля кам'яного; кокс газовий, тис. т	5302,9
бензин авіаційний, т	4,9
бензин моторний ³ , т	43888,1
дистиляти нафтові легкі, фракції легкі інші, т	241,3
паливо для реактивних двигунів типу гас, т	666,4
гас, т	1021,3
газойлі (паливо дизельне) ³ , т	463421,4
мазути паливні важкі, т	5223,0
оливи та мастила нафтові; дистиляти нафтові важкі, т	24507,9
пропан і бутан скраплені ³ , т	20994,7
вазелін нафтовий, парафін, воски нафтові та інші, т	0,6
бітум нафтовий (уключаючи сланцевий), т	7954,4
інші види нафтопродуктів, т	337,7
коксівий газ, отриманий як попутний продукт, тис. м ³	1909643,5

¹ Види палива наведено згідно з переліком видів палива за формою № 4-мп (річна) "Звіт про використання та запаси палива", затвердженою наказом Держстату 31.08.2016 № 162.

Дані підприємств, організацій та установ про використання палива на виробничо-експлуатаційні та комунально-побутові потреби, з урахуванням обсягів реалізованих населенню та роздрібного продажу через автозаправні станції

Таблиця 12.2.2. Використання основних видів палива за видами економічної діяльності у 2018 році

	Усього витрачено ¹ , тис.т умов. палив	Витрати палива в натуральному вимірі			
		вугілля кам'яне, тис. т	газ природний, млн м ³	бензин моторний ² , тис. т	газойлі ² (паливо дизельне), тис. т
Усього	18485,2	9091,7	2424,6	43,9	463,4
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	155,7	0,6	21,0	6,8	79,7
Промисловість	17817,3	8976,8	2285,2	13,0	226,7
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	734,9	89,0	256,0	3,2	141,7
Переробна промисловість	14622,5	6812,0	1273,7	6,6	75,3
у тому числі металургійне виробництво	12599,7	5150,2	972,6	1,4	55,4
виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	1487,7	1625,2	0,0	0,1	1,1
виробництво харчових продуктів та напоїв	195,7	13,6	65,5	2,0	7,7

	Усього витрачено ¹ , тис. т умов. палив	Витрати палива в натуральному вимірі			
		вугілля кам'яне, тис. т	газ природний, млн м ³	бензин моторний ² , тис. т	газойлі ² (паливо дизельне), тис. т
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	2430,6	2058,3	754,0	1,8	2,2
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	29,3	17,5	1,5	1,4	7,5
Будівництво	31,4	0,5	2,9	2,0	14,7
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	48,2	0,1	9,2	5,1	17,1
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	182,1	1,2	9,8	6,1	103,4
Операції з нерухомим майном	18,7	0,0	13,6	0,4	1,1
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	26,7	4,5	15,4	2,2	0,8
Освіта	18,0	0,4	13,8	0,8	0,3
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	14,9	0,9	6,3	2,7	1,4
Інші види діяльності	172,2	106,7	47,4	4,8	18,2

¹ Без обсягів палива, реалізованих населенню.

² Без урахування обсягів роздрібного продажу через автозаправні станції.

12.3. Вплив енергетичної галузі на довкілля

Дніпропетровщина за основними економічними показниками займає провідне місце серед інших регіонів України. Для успішного вирішення питань розвитку і досягнення високого рівня самодостатності економіки області, насамперед, необхідно надійне і достатнє забезпечення населення, соціальної сфери та суспільного виробництва паливно-енергетичними ресурсами.

На сьогодні область, господарський комплекс якої є одним з найбільш енергоємних у країні, за рахунок власних енергоресурсів забезпечує близько половини потреб власної економіки.

Стійка залежність між обсягами виробництва та споживання енергоресурсів перетворює енергоспоживання на визначальний фактор конкурентоспроможності та стабільності економічного розвитку області і добробуту суспільства. Виходячи з цього, постає стратегічне питання щодо ефективного, раціонального та заощадливого використання паливно-енергетичних ресурсів.

Неефективне використання енергоресурсів є в усіх секторах економіки області, у першу чергу у складових паливно-енергетичного комплексу:

виробництво, транспортування та споживання енергії. Це призводить до підвищених витрат енергоресурсів та забрудненню довкілля.

Раціональна й економічна витрата палива, тепла і електроенергії, зниження втрат, прискорений перехід до ресурсозберігаючих технологій – одне з основних завдань, що входить в енергетичну програму будь-якої країни. Вирішувати ці завдання покликана і Дніпропетровська обласна комплексна програма (стратегія) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки.

У 2018 р. підприємствами-забруднювачами заплановано реалізацію 24 заходів з підвищення енергоефективності та енергозбереження, 7 – з кінцевим терміном виконання у 2018 р.

Так, на ПАТ “Дніпровський меткомбінат” продовжується реалізація заходу “Реконструкція доменного цеху з будівництвом установки приготування й вдування ПВП у ДП № 1М, 8, 9, 12” (2016 – 2019 рр.), (п. 5.5), зокрема виконується будівництво відділення з приготування та вдування вугільного пилу, конвеєрної галереї, вузла грохочення та дроблення, будівлі комплексного управління. Фактично профінансовано у 2018 р. – 18,6 млн грн.

ПрАТ “ІнГЗК” на реалізацію заходу “Облаштування дренажних насосних станцій на гор. ± 0 м кар’єру для перехоплення потоків кар’єрних вод” (2017 – 2021 рр.), (п. 5.35) витрачено у 2018 р. понад 29,3 млн грн.

За підсумками 2018 р. за напрямками завершено виконання 4 заходи, а саме:

на ПАТ “Дніпровський меткомбінат” виконано ремонт проточної частини турбіни Р-12-90/35 турбогенератора № 7 (2016 – 2020 рр.), (п. 5.2). Екологічний ефект – зменшення споживання електроенергії на 11,8 млн кВт/рік;

на ПАТ “Південний ГЗК” виконано захід “Використання сифонної водозабірної споруди для виробничих потреб” (2016 – 2018 рр.), (п. 5.32). Екологічний ефект – зменшення споживання електроенергії на 9,76 млн кВт/год;

на ПрАТ “Центральний ГЗК” виконано захід “Модернізація обпалювальної машини ОК-324 з метою інтенсифікації газодинамічного процесу випалювання окатишів” (2016 – 2018 рр.), (п. 5.37). Екологічний ефект – зменшення використання природного газу 220 тис. м³;

на КВП КМР “Міськводоканал” виконано “Технічне переоснащення каналізаційної насосної станції № 17 із застосуванням сучасних насосних агрегатів та засобів частотного регулювання (розробка проектно-кошторисної документації та реалізація проекту)” (2018 – 2019 рр.), (п. 5.46).

По департаменту житлово-комунального господарства та будівництва облдержадміністрації в рамках Програми за рахунок коштів обласного фонду за підсумками 2018 р. виконувались роботи з проведення комплексної термомодернізації будівлі КЗ “Дніпропетровська міська дитяча клінічна лікарня № 1 Дніпропетровської обласної ради” у м. Дніпро, реконструкція системи гарячого водопостачання та опалення з установленням геліосистеми в комунальних закладах м. Марганець, Підгороднє та с. Любимівка

Дніпровського району, що забезпечило зменшити обсяг річної економії бюджетних коштів на оплату енергоносіїв на 50 % та 30 % теплопостачання на об'єктах комунальної власності.

12.4. Використання відновлювальних джерел енергії та розвиток альтернативної енергетики

Рішенням Дніпропетровської обласної ради від 01.12.2017 № 275-11/VII затверджена “Стратегія енергозбереження, енергоефективності та розвитку відновлюваних джерел енергії Дніпропетровської області на 2018 – 2035 роки” (далі – Стратегія). Головною метою Стратегії є формування умов для забезпечення енергетичної безпеки області на шляху до сталого розвитку. Основними критеріями такої безпеки є поступовий повний перехід на відновлювані джерела енергії та відмова від використання викопного палива.

Постійно в області проводиться інформаційно-роз'яснювальна робота, спрямована на формування у суспільстві свідомого ставлення до необхідності підвищення енергоефективності, розвитку та використанню відновлювальних джерел енергії та альтернативних видів палива, а також надання державної фінансової підтримки населенню, ОСББ та ЖБК для впровадження енергоефективних заходів шляхом відшкодування частини суми кредиту, залученого на придбання енергоефективного обладнання та/або матеріалів. Також у звітному періоді проводились семінари, круглі столи, тематичні заняття та відкриті уроки по енергозбереженню, відновлювальній енергетиці та захисту довкілля у загальноосвітніх школах населених пунктів. Інформація щодо державної підтримки населення до впровадження енергоефективних заходів розміщується на дошках об'яв масового скупчення людей.

Також на території області активно впроваджуються системи енергетичного менеджменту та енергетичного моніторингу в бюджетних установах. Станом на 01.01.2019 енергомоніторингом охоплені 1069 об'єктів бюджетної сфери.

Аналіз споживання енергетичних ресурсів в натуральних показниках свідчить про те, що результати роботи з енергозаощадження в цілому по області мають позитивний характер.

Споживання електроенергії в цілому по області за 2018 рік у порівнянні з 2017 роком зменшено на 677 млн кВт/год, або на 2,74 %, у тому числі підприємствами водопровідно-каналізаційного господарства – зменшено на 20,2 млн кВт/год, або на 4,53 %.

Порівняння обсягів газоспоживання за 2017 та 2018 роки свідчить про зменшення на 390,9 млн м³, або на 11,1 %, в тому числі суб'єктами господарювання, які виробляють теплову енергію – на 3,7 млн м³ або на 0,6 %.

За 2018 р. містами та районами реалізовано 179 проекти та заходи з енергозбереження та енергоефективності, які передбачені місцевими програмами, на загальну суму близько 400,9 млн грн, з них по містам – 72, що

дозволить зекономити 2217,3 тонни умовного палива; по районах – 107, що дозволить зекономити 266,6 тонну умовного палива.

По області ведеться активна робота з розвитку альтернативної та відновлювальної енергетики. За результатами 2018 р. частка сумарної потужності котелень на альтернативних видах палива в регіоні, відсотків до загальної потужності котелень регіону складає – 17,97 %, що на 0,08 % більше, ніж за відповідний період 2017 р. За 3 роки зазначений показник збільшився на 9,8 %.

Станом на 01.01.2019 загальна кількість об'єктів альтернативної енергетики близько 1065 шт, у тому числі 895 об'єктів, яким встановлено “зелений тариф”.

Сумарна електрична потужність об'єктів альтернативної енергетики – 143,4 МВт, тепла – 1913,6 МВт, що на 89 % та 3 % відповідно більше показників 2017 р.

За 2018 р. об'єктами альтернативної енергетики вироблено близько 130 млн кВт*год. електричної енергії та близько 2,4 млн Гкал теплової енергії, що на 136 % та 33 % відповідно більше показників 2017 р.

Напрямок відновлюваної енергетики, який найбільш динамічно розвивається в області останнім часом – сонячна енергетика.

Сонячна енергетика

За період 2012 – 2018 роки у Дніпропетровській області було введено в експлуатацію 38 сонячних електростанцій, на яких здійснюють господарську діяльність 27 суб'єктів господарювання, загальною потужністю 69,7 МВт та 852 сонячних електростанції приватних домогосподарств, сумарною потужністю 19,56 МВт, з них наземних сонячних електростанцій 24, загальною потужністю 64,9 МВт, тобто 73 % від загальної потужності об'єктів сонячної енергетики області.

У звітному періоді встановлено 577 об'єктів сонячної енергетики, сумарною потужністю 66,2 МВт, що значно перевищує показники 2017 р., а саме на 51 МВт або в 4 рази, з них 555 сонячних електростанцій приватних домогосподарств, сумарною потужністю 14,4 МВт.

Кількість введених в експлуатацію наземних сонячних електростанцій за 2018 рік дорівнює 13, сумарною потужністю 47,9 МВт, що на 37 МВт або в 4 рази більше ніж за 2017 рік (рис. 12.4.1).

Слід зазначити, що всі сонячні електростанції на території області, в тому числі і наземні, побудовані за рахунок коштів інвесторів без залучення будь-яких бюджетних коштів.

Дніпропетровська область є лідером серед регіонів України з загальною кількістю приватних домогосподарств, що встановили сонячні електростанції, станом на 01.01.2019 їх налічується 852, що в 3 рази перевищує показники 2017 року (рис. 12.4.2.). За 2018 р. власники сонячних електроустановок приватних домогосподарств області виробили 11,4 млн кВт*год електричної енергії.

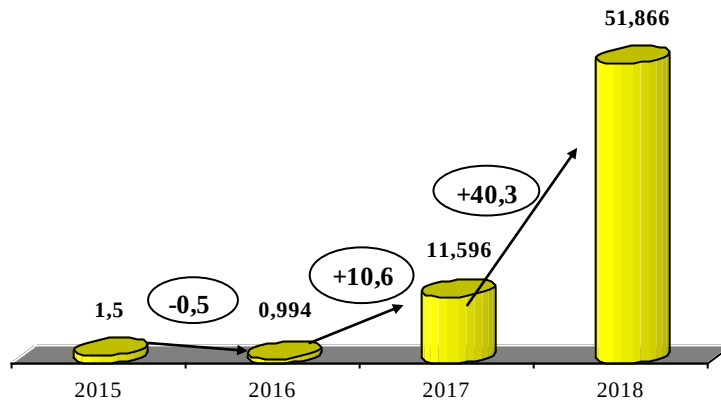

Рис. 12.4.1. Встановлення сонячних електростанцій, МВт

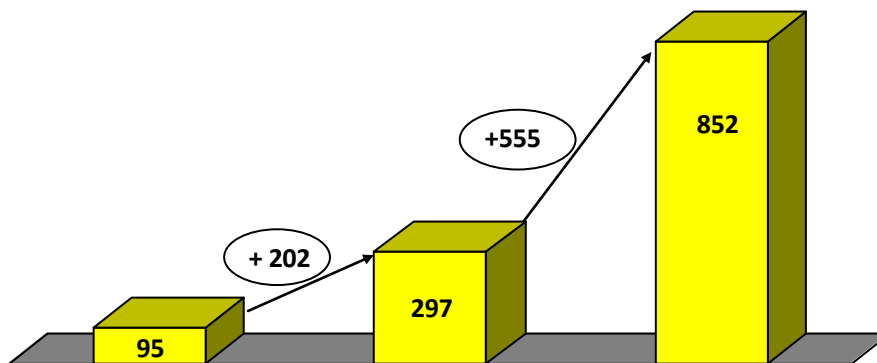

Рис. 12.4.2. Встановлення сонячних електростанцій приватними домогосподарствами, шт

За 2018 р. об'єктами сонячної енергетики вироблено 48,4 млн кВт*год електричної енергії (рис. 12.4.3), що на 31,8 млн кВт*год або в 2 рази більше ніж за 2017 рік, в тому числі наземними сонячними електростанціями 35,7 млн кВт*год, що на 21,6 млн кВт*год більше ніж за попередній рік.

Частка електричної енергії виробленої з сонячного випромінювання в структурі виробництва електричної енергії об'єктами енергетики розташованими в області, за поточний рік складає 0,85 %, що на 0,53 % більше ніж за 2017 р., в тому числі наземними сонячними електростанціями 0,63 %, що на 0,35 % більше ніж за минулий рік.

У звітному періоді ТОВ “Солар Фарм 1” на замовлення ДТЕК спільно з китайськими партнерами China Machinery Engineering Company (СМЕС) розпочато будівництво наземної Нікопольської СЕС, потужністю 200 МВт, що у 2,2 рази більше ніж загальна потужність всіх введених об'єктів сонячної енергетики в області. Будівництво ведеться на землях непридатних для сільського господарства, за межами населеного пункту на території Приміської сільської ради Нікопольського району. Після завершення будівництва Нікопольська СЕС стане найпотужнішою сонячною електростанцією України

та увійде до ТОП-3 найбільших в Європі. Планове виробництво електричної енергії на рік дорівнює 282 млн кВт*год. Зазначений об'єкт забезпечить створення 19 робочих місць та забезпечить електричною енергією 100 тисяч домогосподарств. Об'єкт буде введено в експлуатацію у 2019 році.

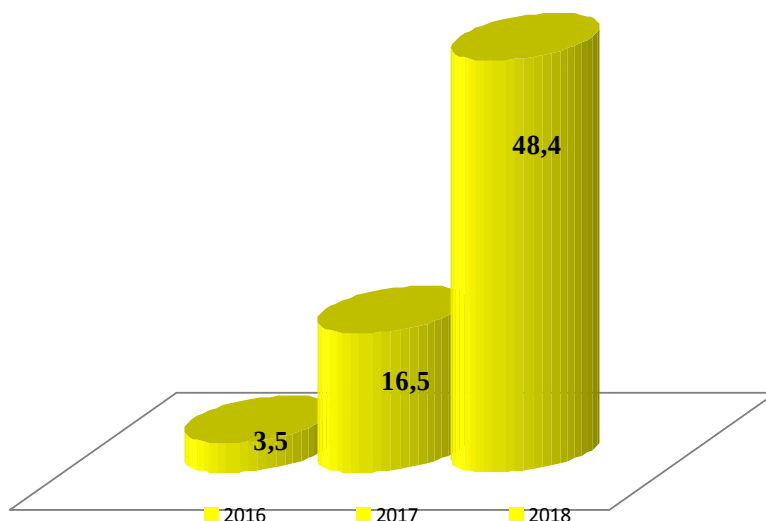

Рис. 12.4.3. Виробництво електричної енергії з сонячного випромінювання, млн кВт/год

Вітроенергетика

За 2018 р. об'єктом вітроенергетики ТОВ “Екоспецтранс” потужністю 0,003 МВт вироблено 7 тис. кВт/год електричної енергії.

Теплові насоси

На території ДП “НВО “Павлоградський хімічний завод” встановлені теплові насоси, сумарною тепловою потужністю 0,08 МВт, якими за 2018 р. вироблено 137,4 Гкал теплової енергії.

Мала гідроенергетика

На території області з 2017 р. працює Васильківська міні ГЕС, потужністю 0,130 МВт.

ВЕР

На території області розвинуто виробництво енергії з вторинних енергетичних ресурсів, а саме промислових газів: доменного, коксового, феросплавного, сумарна тепла потужність обладнання 1690 МВт, за звітний період вироблено 2,1 млн Гкал теплової енергії. В тому числі, на вторинних енергоресурсах працюють ще дві когенераційні установки, сумарною електричною потужністю 42 МВт, тепловою – 547,2 МВт, якими за звітний період вироблено 30,9 млн кВт/год електричної енергії та 323,4 тис. Гкал теплової.

За звітний період вироблено 1552 млн м³ коксового газу, 8612 тис. м³ доменного газу, 565,8 млн м³ феросплавного газу.

Біогаз

Станом на 01.01.2019 загальна кількість біогазових установок, побудованих на території області – 7, сумарною електричною потужністю 9,6 МВт, тепловою – 10,7 МВт. Дві установки – ПП “Сігма”, ТОВ “Деміс-Агро” побудовані, але в експлуатацію не введені, у тому числі 4 встановлено “зелений тариф”.

У звітному періоді ТОВ “Кліар Енерджі” введено в експлуатацію газоелектрогенераторну (когенераційну) установку GE Jenbacher “JWS 316 GS”, полігон ТВП, район шахти “Батьківщина”, Саксаганського району, м. Кривий Ріг), електричної потужністю 1,318 МВт.

За 2018 рік біогазовими установками вироблено 50,7 млн кВт/год електричної енергії та 339,7 Гкал – теплової.

За звітний період ПрАТ “Оріль-Лідер” вироблено 22,5 млн м³ біогазу.

Біомаса

Станом на 01.01.2019 в області працює 154 об’єктів, що виробляють теплову енергію з біомаси (пелети, деревина, відходи сільського господарства), сумарною тепловою потужністю 213 МВт, загальний обсяг виробленої теплової енергії за звітний період складає близько 215 тис. Гкал.

13. ТРАНСПОРТ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ

13.1. Транспортна мережа Дніпропетровської області

Транспортний комплекс області є важливою складовою у галузевій структурі економіки. У системі комплексу функціонує залізничний, автомобільний, річковий, авіаційний транспорт.

Розвиток транспортного комплексу області створює передумови для реформування інших галузей економіки, тому є важливою складовою у галузевій структурі. У системі комплексу функціонує залізничний, автомобільний, річковий, авіаційний транспорт.

13.1.1. Структура та обсяги транспортних перевезень

За даними Головного управління статистики у Дніпропетровській області у 2018 р. вантажообіг підприємств транспорту (рис. 13.1.1.1.) становив 27,1 млрд ткм (збільшення на 2,2 % порівняно з 2017 р.).

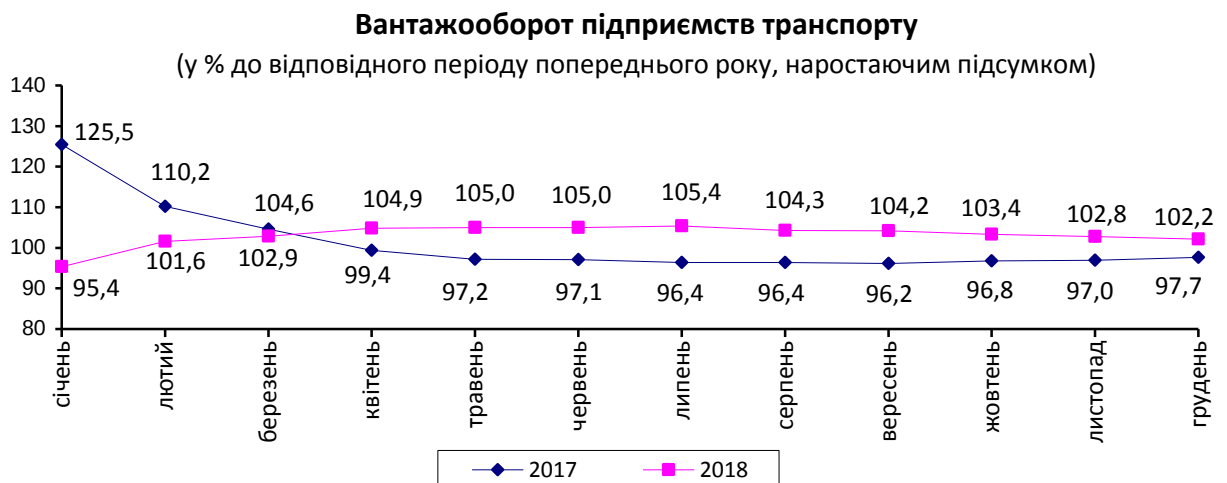

Рис. 13.1.1.1. Вантажообіг підприємств транспорту

Усіма видами транспорту області перевезено 102,1 млн т вантажів (див. табл. 13.1.1.1.), що на 0,1 % більше, ніж у попередньому році.

Таблиця 13.1.1.1. Вантажні перевезення

	Вантажооборот		Перевезено вантажів	
	млн ткм	у % до 2017	тис. т	у % до 2017
Транспорт	27056,3	102,2	102129,8	100,1
залізничний ¹	25871,8	102,4	83481,0	
автомобільний ²	3144,4	100,8	18074,4	
водний	...	...	...	...
авіаційний	...	...	...	...

¹ Обсяг відправлених вантажів.

² З урахуванням вантажних перевезень, виконаних фізичними особами-підприємцями.

³ Дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України “Про державну статистику” щодо конфіденційності статистичної інформації.

Залізничним транспортом відправлено 83,5 млн т вантажів (зменшення на 0,6 %). Вантажообіг дорівнював 23,9 млрд ткм (на 2,4 % більше, ніж у 2017 р.). Спостерігається зростання обсягів відправлення брухту чорних металів (на 21,3 %), залізної і марганцевої руд (на 3,4 %). Разом з тим скоротилося транспортування хімічних і мінеральних добрив (на 51,8 %), нафти і нафтопродуктів (на 48 %), зерна і продуктів перемолю (на 29,5 %), коксу (на 24,2 %), лісових вантажів (на 20 %), цементу (на 19,9 %), будівельних матеріалів (на 19,8 %), чорних металів (на 1,1 %), кам'яного вугілля (на 0,5 %).

У 2018 р. виконано пасажирообіг в обсязі 5,3 млрд пас. км (збільшення на 0,7 % порівняно з 2017 р.). Пасажирообіг підприємств транспорту наведений на рисунку 13.1.1.2.

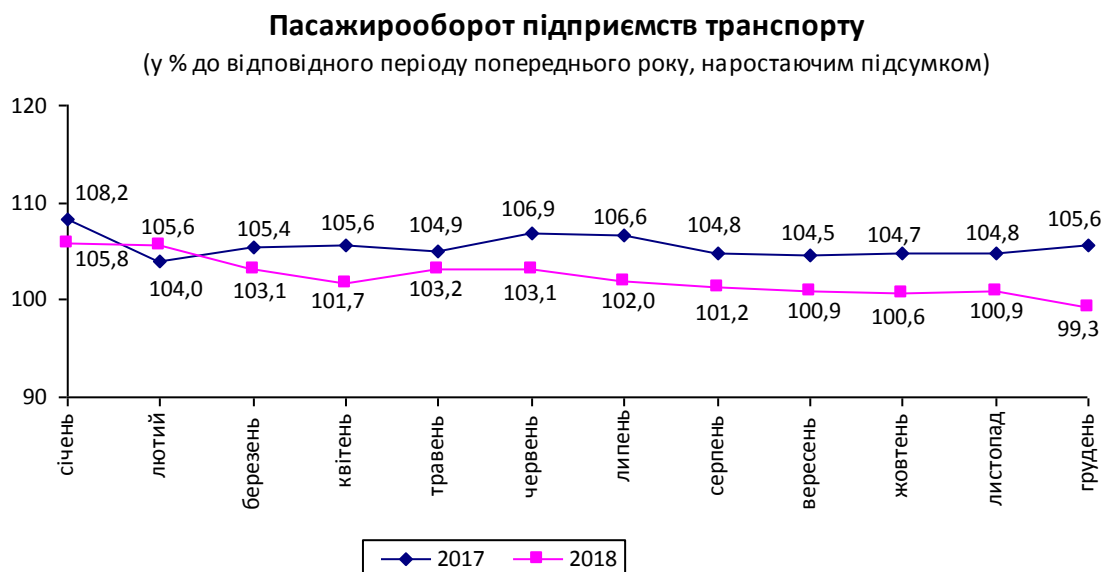

Рис. 13.1.1.2. Вантажообіг підприємств транспорту

Послугами пасажирського транспорту скористались 313,3 млн пасажирів, що на 2,6 % менше, ніж у 2017 р. Дані по пасажирським перевезенням наведені у таблиці 13.1.1.2.

Таблиця 13.1.1.2. Пасажирські перевезення

	Пасажирооборот		Перевезено пасажирів	
	млн пас. км	у % до 2017	тис.	у % до 2017
Транспорт	5265,8	99,3	313276,3	97,4
залізничний ¹	1843,4	100,6	13351,0	92,7
автомобільний ²	2251,1	103,0	119296,6	102,1
водний	...	...	...	...
авіаційний	...	...	...	...
трамвайний	723,9	91,5	116796,6	91,5
тролейбусний	411,1	102,3	56309,8	102,3
метрополітенівський	35,9	98,9	7484,8	98,9

¹ Кількість відправлених пасажирів.

² З урахуванням пасажирських перевезень, виконаних фізичними особами-підприємцями.

³ Дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України "Про державну статистику" щодо конфіденційності статистичної інформації.

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від окремих видів автотранспорту підприємств області та пересувними джерелами забруднення від використання окремих видів палива, наведено у таблицях 13.1.1.3. та 13.1.1.4. відповідно.

Таблиця 13.1.1.3. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від окремих видів автотранспорту підприємств області, тис. т

Роки	Вантажні автомобілі	Пасажирські автобуси	Пасажирські легкові автомобілі	Спеціальні легкові автомобілі	Спеціальні нелегові автомобілі
2012	30,8	7,2	12,0	1,4	5,3
2013	30,0	4,7	11,6	1,2	4,9
2014	27,6	3,7	9,5	1,0	4,3
2015	25,9	3,6	9,4	0,9	3,8
2016	*	*	*	*	*
2017	*	*	*	*	*
2018	*	*	*	*	*

* інформація відсутня

Таблиця 13.1.1.4. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря пересувними джерелами забруднення від використання окремих видів палива

Роки	Обсяги викидів, тис.т.	У тому числі від використання			Частка викидів забруднюючих речовин від використання бензину у загальних обсягах викидів, %
		бензину	газойлів (дизельного палива)	зрідженого та стисненого газу	
2012	211,1	138,8	58,8	13,3	65,7
2013	203,3	129,8	58,6	14,4	63,8
2014	181,3	108,8	55,9	13,7	60,0
2015	152,6	85,3	48,1	18,8	55,9
2016	*	*	*	*	*
2017	*	*	*	*	*
2018	*	*	*	*	*

* інформація відсутня

13.2. Вплив транспорту на довкілля

Через Дніпропетровську область проходять дві міжнародні та 3 національні автомагістралі. Також в області зосереджені великі промисловий та агропромисловий комплекси. Отже, враховуючи географічне розташування Дніпропетровщини – область є великим логістичним транспортним центром, що супроводжується значним навантаженням транзитним транспортом.

При цьому, донедавна місто Дніпро було одним з небагатьох обласних центрів, який не мав об'їзних доріг, що негативно впливало на стан навколишнього середовища.

13.3. Заходи щодо зменшення впливу транспорту на довкілля

Стратегію розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року (рішення Дніпропетровської обласної ради від 26.09.2014 № 561-27/VI) передбачається вирішення питань, спрямованих на розвиток та вдосконалення організації пасажирських перевезень на міському електротранспорті, а саме:

будівництво об'їзних автодоріг біля крупних населених пунктів області, що дасть змогу вивести за межі міста більш, ніж 25 тисяч одиниць транзитного автотранспорту на добу;

будівництво та введення в експлуатацію 3-х станцій метрополітену, що сприятиме розв'язанню транспортної проблеми центральної частини м. Дніпра та дасть можливість підвищити майже втричі рентабельність пасажироперевезень, а також збільшити обсяги перевезених пасажирів на метрополітені, як одному з екологічно чистих видів громадського транспорту;

будівництво нових тролейбусних та трамвайних ліній;

часткове оновлення рухомого складу пасажирського електротранспорту, термін експлуатації якого перевищує 15 років;

оновлення рухомого складу автобусів, які використовуються на автобусних маршрутах загального користування області, щорічно на 7 – 15 %, що в свою чергу сприятиме поліпшенню екологічного стану, при цьому щорічні витрати пального при перевезенні пасажирів зменшуватимуться до 2 %.

14. СТАЛЕ СПОЖИВАННЯ ТА ВИРОБНИЦТВО

14.1. Тенденції та характеристика споживання

Сталий розвиток – це такий розвиток суспільства, який задовольняє потреби нинішніх поколінь і не ставить під загрозу можливості наступних поколінь задовольняти свої потреби. Стале споживання – це раціональне використання природних ресурсів.

Сталий розвиток відноситься до моделі людського розвитку, в рамках якої використання ресурсів спрямоване на задоволення людських потреб з одночасним забезпеченням сталості природних систем та навколишнього середовища, щоб ці потреби могли бути задоволені не тільки для нинішнього, а й для майбутніх поколінь.

Сталий розвиток вимагає чіткого підходу до використання ресурсів. Такий підхід пов'язаний з нашою здатністю розумно використовувати, створювати і фінансувати ресурси, що становлять основу нашої економіки.

Україна задекларувала своє бажання перейти на шлях до сталого розвитку ще на Конференції ООН з довкілля та розвитку в Ріо-де-Жанейро у 1992 р., підписавши Декларацію з навколишнього середовища і розвитку та Порядок денний на XXI століття.

З того часу в Україні на виконання рішень Конференції ООН 1992 року вживалися певні заходи, проте значною ефективністю та результативністю вони не відзначилися.

Позитивним є те, що, незважаючи на відсутність стратегії сталого розвитку, деякі стратегічні та програмні документи спрямовані на впровадження принципів сталого розвитку. Також, розвивається спрямованість на екологізацію економіки. Про це свідчать, наприклад: Стратегія державної екологічної політики України на період до 2020 року, Транспортна стратегія України на період до 2020 року, Державна програма розвитку внутрішнього виробництва, Державна цільова економічна програма розвитку легкового автомобілебудування на період до 2020 року та ін., а також проект Концепції державної політики розвитку “зеленої” економіки до 2020 року та проект Концепції впровадження в Україні більш чистого виробництва.

Останнім часом рівень споживання природних ресурсів зростає й причиною найбільшого екологічного впливу в рамках життєвого циклу є продукти харчування та напої, особистий транспорт, житлове господарство (включаючи будівництво і споживання енергії, тепла, води).

В сукупності ці категорії споживання надають від 70 % до 80% впливу на навколишнє середовище і складають 60 % споживчих витрат. У такій ситуації основним завданням є усунення залежності між економічним розвитком і деградацією навколишнього середовища, пов'язаної зі споживанням, використанням ресурсів і утворенням відходів.

Вплив споживання на навколишнє середовище можна пом'якшити через переміщення попиту від категорій споживання з більш високим рівнем впливу до категорій з меншим впливом, тобто через зміну традиційних підходів до споживання на сталі підходи.

14.2. Запровадження елементів сталого споживання та виробництва

Дніпропетровська область одна з найбільш економічно розвинених областей України.

Область має потужний промисловий потенціал. Він характеризується високим рівнем розвитку важкої індустрії та концентрації великих підприємств. У регіоні діють близько 500 великих та середніх промислових підприємств майже всіх основних видів економічної діяльності, на яких працюють 295,3 тис. осіб. Найпотужнішими промисловими центрами області є міста Дніпро, Кривий Ріг, Кам'янське, Нікополь, Павлоград. Потужні промислові підприємства розташовані також у містах Марганець і Новомосковськ.

Основний обсяг реалізованої продукції виробляється фактично у двох містах області – Дніпро та Кривий Ріг.

Дніпропетровська область є унікальною за різноманітністю і запасами корисних копалин, тут зосереджені унікальні родовища. Область володіє близько 50 % загальнодержавних запасів корисних копалин. В області видобувається 100 % загальноукраїнського обсягу марганцевої руди і майже 80 % залізної руди. Мінеральні ресурси є основою для розвитку господарства регіону, особливо виробництв чорної металургії, оскільки наявна як головна, так і допоміжна сировина.

На підприємствах Дніпропетровщини модернізується обладнання, впроваджуються енергозберігаючі технології, значна увага приділяється дотриманню екологічних стандартів. Все це дозволяє нарощувати темпи промислового виробництва та зберігати одні з перших позицій Дніпропетровщини серед регіонів у промисловій галузі України.

Металургійні підприємства виробляють високоякісну та конкурентоспроможну продукцію, що переважно експортується.

З діяльністю гірничо-металургійного комплексу (далі – ГМК) мають прямий і зворотний зв'язок енергетика, вуглевидобуток, машинобудування, будівництво, фінансова сфера тощо. Зазначені та багато інших галузей спираються і працюють на металургійну промисловість.

Процеси глобалізації економіки, які набирають обертів, призводять до створення наднаціональних ринків з новими, жорсткими правилами.

Враховуючи те, що визначальним вектором розвитку економіки Дніпропетровщини є передусім забезпечення стійкого зростання виробничих показників підприємств ГМК – підвищення конкурентоспроможності економіки регіону, це, в першу чергу, модернізація базових виробництв гірничо-металургійного комплексу.

Модернізація та структурна перебудова ГМК Дніпропетровщини спрямована на забезпечення підтримки виробничих потужностей, підвищення конкурентоздатності шляхом підвищення якості і зниження собівартості продукції, поліпшення технологічної структури виробництва та впровадження нових сучасних ресурсозберігаючих, екологічно чистих технологій.

У цьому напрямі ГМК розвивається, не дивлячись на виклики економічно-складного часу.

Першочергові зусилля підприємств ГМК спрямовуються на зниження енерговитратності виробництва на кожному виробничому циклі, на кожному агрегаті.

Ще один пріоритет в роботі ГМК та основний елемент регіональної екологічної політики – зменшення забруднення навколишнього середовища.

Підвищення екологічної безпеки в області – одна зі стратегічних цілей у розвитку регіону.

Одним із кращих проектів є впровадження “Дніпропетровської обласної комплексної програми (стратегії) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки”, яку затверджено рішенням Дніпропетровської обласної ради від 21.10.2015 № 680-34/VI (зі змінами).

Її виконавці – 25 найбільших промислових підприємств області, загальний обсяг впливу на довкілля яких становить понад 96 %. Реалізація Програми дозволить залучити кошти самих підприємств-забруднювачів на впровадження та модернізацію підприємств із залученням новітніх природоохоронних технологій.

Так, вже у 2018 році інвестиції підприємств-учасників Програми склали майже 3,7 млрд грн.

Оцінка роботи підприємств паливно-енергетичного комплексу в осінньо-зимовий період 2018/2019 рр.

На підприємствах паливно-енергетичного комплексу області продовжувались впроваджуватись заходи, спрямовані на забезпечення надійного, безперебійного та якісного енерго- та газозабезпечення усіх категорій споживачів у Дніпропетровській області.

В осінньо-зимовий період 2018/2019 рр. підприємства паливно-енергетичного комплексу області працювали відповідно до потреб господарського комплексу області та забезпечили у повному обсязі потреби в паливно-енергетичних ресурсах.

На всіх підприємствах розроблені конкретні вичерпні заходи щодо забезпечення сталого функціонування відповідних галузей економіки, особливо техногенно-небезпечних об’єктів, об’єктів соціальної сфери.

Підприємства паливно-енергетичного комплексу області стабільно реалізують виробничу програму та виконують заплановані фінансово-економічні показники.

Моніторинг щодо обсягів електроспоживання та газоспоживання Дніпропетровської області за 2017 – 2018 рр у розрізі категорій споживачів наведений у таблицях 14.4.1.; 14.4.2.

Таблиця 14.4.1. Моніторинг обсягів електроспоживання Дніпропетровської області за 2017 та 2018 років у розрізі категорій

Споживачі	Фактичне електро-споживання за 2017 рік тис. кВт*год	Фактичне електро-споживання за 2018 рік* тис. кВт*год	Збільшення/ зменшення електро-споживання 2018 р. до 2017 р. тис. кВт*год	Збільшення/ зменшення електро-споживання 2018 р. до 2017 р. %
<i>Всього по області у тому числі</i>	24 707 621,2	24 030 526,2	-677 095,0	-2,74
Підприємства промисловості	18 390 750,6	17 545 626,0	-845 124,6	-4,60
Залізниця	95 337,2	72 713,7	-22 623,6	-23,73
Сільгоспспоживачі	197 868,4	198 947,4	1 079,0	0,55
Підприємства житлово-комунального господарства	937 124,2	916 307,9	-20 816,3	-2,22
<i>у т.ч. водоканали</i>	444 819,5	424 653,7	-20 165,8	-4,53
Бюджетні організації	459 577,1	466 632,7	7 055,5	1,54
<i>у тому числі:</i>				
<i>державного бюджету</i>	216 348,1	223 704,5	7 356,4	3,40
<i>місцевих бюджетів</i>	243 229,0	242 928,2	-300,8	-0,12
Населення	3 198 760,5	3 305 495,8	106 735,3	3,34
Інші споживачі	1 428 203,2	1 523 792,7	95 589,5	6,69

* інформація про споживання по ТОВ "Високовольтні мережі" надана лише за 8 місяців 2018

Таблиця 14.4.2. Моніторинг обсягів газоспоживання області за 2017 та 2018 років у розрізі категорій споживачів

	2017 рік тис. м ³	2018 рік тис. м ³	Збільшення/ зменшення газоспоживання тис. м ³	Збільшення/ зменшення газоспоживання у %
Всього по області у тому числі	3 514 444,4	3 123 529,2	-390 915,2	-11,1
Промислові споживачі та інші суб'єкти господарювання	1 653 185,9	1 591 615,5	-61 570,4	-3,7
Суб'єкти господарювання, які виробляють теплову енергію	621 407,8	617 749,5	-3 658,3	-0,6
Бюджетні установи та організації	78 503,1	53 794,8	-24 708,3	-31,5
Релігійні організації	961,4	362,5	-598,9	-62,3
Населення	1 160 386,3	860 006,8	-300 379,5	-25,9

15. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

15.1. Національна та регіональна екологічна політика Дніпропетровської області

Відповідно до Указу Президента України від 12.01.2015 № 5/2015 “Про стратегію сталого розвитку “Україна – 2020”, Закону України “Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року” у Дніпропетровській області спільно з міжнародними експертами розроблено Стратегію розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року, затверджену рішенням Дніпропетровської обласної ради від 26.09.2014 № 561-27/VI (далі – Стратегія), якою враховані основні засади екологічної збалансованості, зменшення антропогенного навантаження на довкілля, підвищення рівня екологічної безпеки та поліпшення якості життя населення. Вагомою ціллю Стратегії визначено стратегічну ціль “Екологічна та енергетична безпека”.

З метою забезпечення досягнення Стратегічної цілі “Екологічна та енергетична безпека” розроблено проект Дніпропетровської обласної комплексної програми (стратегії) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки (далі – Програма), яку затверджено рішенням Дніпропетровської обласної ради від 21.10.2015 № 680-34/VI.

До Програми увійшли 25 найбільших промислових підприємств області, загальний обсяг впливу на довкілля яких становить понад 96 %. Реалізація Програми, яка базується на основних принципах та засадах сталого розвитку, передбачається у два етапи, перший з яких становить 5 років.

Для виконання заходів Програми в основному передбачається залучення власних коштів підприємств-забруднювачів. Крім цього, фінансування заходів планується також за рахунок інших джерел, у тому числі бюджетів різного рівня, які не заборонені чинним законодавством. Орієнтовний обсяг фінансування складає майже 34 млрд грн.

Головною метою Програми є створення екологічно безпечних та комфортних умов для життя населення Дніпропетровської області шляхом зменшення антропогенного навантаження та відновлення довкілля за рахунок упровадження інноваційних технологій виробництва, зменшення викидів парникових газів та підвищення рівня екологічної культури і свідомості суспільства, що передбачено стратегічною ціллю “Екологічна та енергетична безпека” Стратегії.

Мета Програми досягається шляхом реалізації відповідних цілей і конкретних завдань, а саме:

- розбудова системи екологічного моніторингу області;
- зменшення забруднення повітряного басейну;
- захист водних ресурсів від виснаження та забруднення;
- відновлення, рекультивація порушених земель та родючості ґрунтів,

скорочення відчуження земель;

формування екологічної культури населення;

поліпшення та вдосконалення сфери збору, утилізації та переробки твердих побутових відходів;

підвищення ефективності у сфері поводження та утилізації промислових відходів;

збереження та відтворення біорізноманіття Дніпропетровської області, формування територіально-функціональної системи екологічної мережі;

розвиток рекреаційних зон;

відновлення лісів, сприяння природному відновленню лісів;

створення захисних лісових насаджень на землях, що не зайняті лісом, а саме: деградованих, еродованих, малопродуктивних, уздовж водних об'єктів);

підвищення ефективності управління енергетичними ресурсами;

розвиток альтернативної енергетики;

підвищення енергоефективності та енергозбереження.

Крім того, передбачено впровадження заходів у сфері гарантування біологічної безпеки та контролю за генетично модифікованими організмами та сприяння збереженню лісів, зелених насаджень.

До основних цільових показників, які свідчать про ефективність виконання Програми, належать результати, які досягнуто до 2025 року. В якості базових для порівняння обрані показники станом на кінець 2013 року, як найбільш показові з точки зору врахування кореляції між станом довкілля та обсягами виробництва в області.

Конкретними запланованими результатами виконання Програми є зниження техногенного навантаження на навколишнє середовище за основними екологічними показниками:

зниження індексу забруднення атмосфери з 11,8 до 8;

зниження обсягів викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення на 30 %;

зниження обсягів викидів парникових газів (CO₂) в атмосферне повітря на 20 %;

зниження викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря від пересувних джерел забруднення на 15 %;

зменшення кількості забруднюючих речовин, що скидаються із зворотними водами у поверхневі водні об'єкти на 40 %;

зменшення обсягу скиду забруднених стічних вод на 60 %;

збільшення екологічної стабільності землекористування з 0,28 до 0,4;

зменшення площі земель, що потребують рекультивації на 15 %;

збільшення частки екологічних навчальних курсів у програмах середніх та вищих навчальних закладів на 5 %;

зменшення обсягів утворення твердих побутових відходів на 30 %;

рівень охоплення населення послугами зі збору ТПВ – 100 %;

щорічне заплановане зменшення обсягу видалених відходів I – IV класів у спеціально відведені місця чи об'єкти становить 15 %;

збільшення показника заповідності території області з 2,81 % до 9 %;
кількість видів рослин та тварин на території області не повинна зменшитися;

збільшення площі лісів, зменшення загрози деградації земель;

зменшення енергомісткості валового регіонального продукту (використання паливно-енергетичних ресурсів на виробничо-експлуатаційні та комунально-побутові потреби/валовий регіональний продукт з урахуванням інфляції) заплановано на 25 %.

Для вирішення першочергових питань екологічної галузі визначені джерела фінансування та пріоритетні напрями реалізації комплексу взаємопов'язаних програмних заходів шляхом зменшення антропогенного навантаження та відновлення довкілля за рахунок упровадження інноваційних технологій виробництва, зменшення викидів парникових газів та підвищення рівня екологічної культури і свідомості суспільства.

За результатами виконання Програми у 2018 р. спостерігається тенденція до зменшення техногенного навантаження на довкілля, зокрема у порівнянні з аналогічним періодом минулого року викиди в атмосферне повітря підприємствами-учасниками Програми **зменшились на 4,3 %** та склали **616,4 тис. тонн.** (рис. 15.1.1.).

ПІДСУМКИ 2018 РОКУ

ВИКИДИ В АТМОСФЕРНЕ ПОВІТРЯ

Рис. 15.1.1. Обсяги викидів в атмосферне повітря за підсумками 2018 року

Разом з тим відбулось **збільшення** обсягів скидів зворотних вод у поверхневі водні об'єкти на **17,6 %** (**610,9** млн м³ у 2018 р. проти минулорічного показника – **519,4** млн м³), що обумовлено зростаючими темпами виробництва, а також розміщення відходів на **6,3 %** (**165,2** млн тонн за 2018 р. проти минулорічного показника – **155,4** млн тонн), що є наслідком зростання обсягів розкривних порід на гірничозбагачувальних комбінатах Кривбасу (рис. 15.1.2.).

ПІДСУМКИ 2018 РОКУ

ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ

Рис. 15.1.2. Скиди зворотніх вод та розміщення відходів

У рамках Програми підприємствами-забруднювачами за власні кошти заплановано до виконання **404** заходи, (у тому числі **6** заходів, що виконуються щорічно). За період дії Програми **виконано 126 заходів** (у тому числі **6** заходів, що виконуються щорічно) або 31,2 % від загальної кількості, у тому числі за звітний період виконано 45 заходів (у тому числі **6** заходів, що виконуються щорічно), з яких 18 – із кінцевим терміном виконання у 2018 році.

У звітному періоді підприємствами у виконання заходів Програми інвестовано майже **3,7 млрд грн**, що на **12,1 % більше** аналогічного показника минулого року, інформація наведена на рис. 15.1.3.

1. Джерела та обсяги фінансування Програми

За підсумками 2018 р. на реалізацію програмних заходів усього спрямовано **4075,409 млн грн**, з них:

- власних коштів підприємств – 3697,243 млн грн**, які направлялись на фінансування природоохоронних заходів за такими напрямками Програми:
- охорона та поліпшення стану атмосферного повітря – 751,466 млн грн;
 - охорона та раціональне використання водних ресурсів – 183,862 млн грн;
 - поводження з відходами – 675,060 млн грн;
 - охорона та раціонального використання земель – 1869,332 млн грн;
 - підвищення енергоефективності та енергозбереження – 111,253 млн грн;
 - розбудова об'єктового моніторингу довкілля на підприємствах області – 102,665 млн грн;
 - охорона, збереження та відтворення біоресурсів, формування екологічної мережі та розвитку природно-заповідного фонду – 0,695 млн грн;
 - інші природоохоронні заходи – 2,910 млн грн.

ПІДСУМКИ 2018 РОКУ

Стан виконання Дніпропетровської обласної комплексної програми (стратегії) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016-2025 роки

ЗА ПЕРІОД ДІЇ ПРОГРАМИ

Рис. 15.1.3. Обсяги фінансування

бюджетних коштів:

з обласного бюджету – **356,268 млн грн**, які виділялись на:

- заходи з розчищення та регулювання русел річок і водойм, відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок і водойм – 115,348 млн грн;
- заходи з ліквідації наслідків підтоплення на забудованих територіях, у першу чергу тих, що потребують термінового захисту – 32,003 млн грн;
- реконструкцію, будівництво, ремонт систем зливної каналізації з оснащенням локальних систем очистки стоків – 11,774 млн грн;
- придбання сучасної спецтехніки для виконання робіт із санітарного очищення та благоустрою населених пунктів – 97,350 млн грн;
- реконструкцію інженерної інфраструктури зрошувальних систем (у тому числі модернізація, будівництво та капітальний ремонт мереж зрошуваних систем) – 44,491 млн грн;
- проектування, будівництво, реконструкція полігонів, заводів, станцій, комплексів, звалищ для складування, обробки, сортування, утилізації та захоронення ТПВ – 15,889 млн грн;
- організацію, розбудову та вдосконалення регіональної автоматизованої мережі спостережень за станом атмосферного повітря – 24,155 млн грн;
- упровадження комплексної термомодернізації у бюджетних будівлях – 8,963 млн грн;
- проведення науково-дослідних робіт, у т.ч. щодо запровадження біомеліоративних робіт на поверхневих водних об'єктах Дніпропетровської

області – 0,485 млн грн;

- проведення відтворювальних і біомеліоративних заходів на Дніпровському водосховищі (верхня ділянка) – 2,996 млн грн;

- винесення меж об'єктів природно-заповідного фонду в натуру – 2,814 млн грн;

з місцевого бюджету – **21,898 млн грн**, які виділялись на виконання заходу “Будівництво ділянки самопливного каналізаційного колектору від мкр. Сонячний (L=1,244 км)” по КП “Кривбасводоканал”.

2. Охорона та поліпшення стану атмосферного повітря

У 2018 р. підприємствами-забруднювачами заплановано реалізацію **67 заходів** з охорони та поліпшення стану атмосферного повітря (у тому числі 1 – щорічно), з яких 14 заходів – з кінцевим терміном виконання у 2018 році.

На ПАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” виконується захід “Реалізація проекту реконструкції діючих ГОУ від агломації № 4, 5 (Проммайданчик № 2.” (2017 – 2019 рр., п. 1.43). Виконано будівництво ГОУ від зони спікання а/м №5. На ГОУ від зон спікання а/м №№ 5, 6 встановлено АСЕКМ - піломіри і газоаналізatori. Виконується наладка системи. Додатково виконано будівництво електрофільтру ГОУ хвостових частин а/м №№ 5-6, рукавних фільтрів від технологічного обладнання та перевантажувальних вузлів та ГОУ перевантажувального вузла. Виконується будівництво ГОУ від обладнання корпусів повертання та первинного змішування агломерату Фактично профінансовано у звітному періоді – 76,8 млн грн. Крім того, продовжуються роботи з реалізації проекту реконструкції діючих ГОУ від обертових печей №№ 1 – 5 у вогнетривно-вапняному цеху (п. 1.57). На цей час виконано реконструкцію ГОУ ОП-2 (знижено викиди пилу – 499 тонн); виконано робочу документацію ГОУ ОП-3, повністю закуплено природоохоронне обладнання. Виконуються виготовлення та поставка обладнання для ремонту обертової печі. Фактично профінансовано у 2018 р. – 53,1 млн грн.

На АТ “Нікопольський завод феросплавів” виконується захід “Джерела викидів № 123, № 124. Корпус шихтових бункерів (КШБ) В-14, В-24. Будівництво рукавного фільтра потужністю 250 тис. м³/год” (2016 – 2019 рр., п. 1.78). Фактично профінансовано у 2018 р. – 49,9 млн грн.

Крім того, на гірничо-металургійних підприємствах Кривбасу постійно застосовуються природоохоронні заходи при проведенні масових вибухів, спрямовані на скорочення техногенного навантаження на довкілля: використовують внутрішню і зовнішню гідрозабійку, застосовують виключно безтритові вибухові речовини та інше. Зменшення викидів забруднюючих речовин у звітному періоді склало 9389,869 тонни.

З метою запобігання пилоутворенню на відвалах, хвостосховищах, шламонакопичувачах підприємствами постійно здійснюється закріплення поверхонь речовинами, які затримують пил, зволоження “сухих” пляжів хвостосховищ, полив технологічних автодоріг, зрошення складів готової

продукції. Зменшення викидів забруднюючих речовин за результатами 2018 р. склало 3868,574 тонни.

За підсумками 2018 р. за даним напрямом завершено виконання 12-ти заходів, а саме:

на ПАТ “Дніпровський меткомбінат” виконано 7 заходів, а саме:

“Вивід з експлуатації доменної печі № 8” (2018 р.), (п. 1.25). Екологічний ефект – зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря в обсязі 5549 т/рік; “Модернізація батарейного циклону при проведенні капітального ремонту агломашиної у двоступеневий очисний апарат із підвищеною ефективністю уловлення однієї агломашиної з шести” (2019 р.), (п.1.29). Екологічний ефект – зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря в обсязі 8,4 т/рік; “Реконструкція з оснащенням фільтрувальними установками аспірацій грохотів сортувального вузла на ділянці виробництва вапна в сталеплавильному виробництві” (2016 – 2019 рр), (п. 1.35). Екологічний ефект – припинення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря; “Виконання ремонту даху АФ №2” (2016 – 2018 рр), (п. 1.37). Екологічний ефект – Забезпечення умов охорони праці; “Капітальний ремонт з модернізацією газоочистки конвертера № 1” (2018 – 2019 рр.), (п. 1.134) та “Капітальний ремонт з модернізацією газоочистки конвертера № 2” (2018р.), (п. 1.135). Екологічний ефект – зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря в обсязі 51,3 т/рік та 66,7 т/рік; “Капітальний ремонт аспіраційних систем ДП № 1М” (2018 р.), (п. 1.136). Екологічний ефект – зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря в обсязі 49,5 т/рік;

на ПАТ “Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод” виконано захід “Реконструкція пічних агрегатів (кільцеві, роликові печі)” (2016 – 2018 рр), (п. 1.77). Екологічний ефект від впровадження заходу (скорочення викидів забруднюючих речовин та зменшення витрат природного газу) очікується наприкінці 2019 року;

на АТ “Марганецький ГЗК” проведено роботи з інвентаризації джерел викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря (2017 – 2018 рр.), (п. 1.99) з метою уточнення обсягів викидів шкідливих речовин;

на ПрАТ “ХайдельбергЦемент Україна” виконано реконструкції електрофільтрів сушильних барабанів № 1 (2016 р.), (п. 1.109) та № 3 (2016 р.), (п. 1.110). Екологічний ефект – зменшення викидів твердих речовин в атмосферне повітря в обсязі 32,99 т/рік. Також, виконано роботи по встановленню нового фільтру на цементному млині №1 СП КРЗ (2016 р.), (п. 1.112). Екологічний ефект – зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря в обсязі 5 т/рік.

3. Охорона та раціональне використання водних ресурсів

У 2018 р. підприємствами-забруднювачами заплановано реалізацію **68 заходів** у сфері охорони та раціонального використання водних ресурсів (у тому числі 1 – щорічно), 18 – з кінцевим терміном виконання у 2018 році.

В рамках Програми для захисту прилеглих територій від забруднення та підтоплення підприємствами – учасниками виконуються заходи, спрямовані на поліпшення якості стічних вод, зменшення скиду забруднюючих речовин, розширення хвостового господарства та систем оборотного водопостачання, заміну водопровідних мереж.

Запобігання впливу на водний баланс річок Інгулець та Саксагань за рахунок перехоплення та повернення високомінералізованих вод до системи оборотного водопостачання та зменшення обсягу витоку фільтраційної води до дренажної системи від діючих хвостосховищ складає понад 40 млн м³.

На КП “Дніпроводоканал” ДМР” продовжуються роботи із заміни каналізаційних мереж (п. 2.60). Фактично профінансовано у 2018 р. 9871,49 тис. грн. Також на Південній та Лівобережній станціях аерації почав застосовуватися залізовмісний коагулянт “Fer-Agua - 17” у рамках реалізації заходу “Упровадження технології очищення стічних вод від фосфатів за допомогою коагулянтів на станціях аерації” (п. 2.99). Фактично профінансовано у 2018 р. 11077,0 тис. грн.

Крім того, на КП “Кривбасводоканал” з метою удосконалення функціонування застарілої криворізької каналізаційної системи за рахунок коштів місцевого бюджету ведуться роботи з “Будівництво ділянки самопливного каналізаційного колектору від мкр. Сонячний (L=1,244 км)” (2016 – 2017 рр.), (п. 2.78). Фактично профінансовано у 2018 р. 21898,24 тис. грн.

За підсумками 2018 р. за цим напрямком завершено виконання 11 заходів. Зокрема, на ДТЕК Придніпровська ТЕС здійснено “Упровадження автоматизованої системи контролю та обліку водоспоживання” (2016 – 2018 рр.), (п. 2.1). Ефект – автоматизований контроль за водоспоживанням.

На ПрАТ “Дніпровський металургійний завод” виконано захід “Розробка проекту будівництва системи відводу зливових стічних вод з майданчику металургійного виробництва” (2017 – 2019 рр.), (п. 2.5). Реалізація даного проекту у подальшому дозволить забезпечити збір зливових вод для зменшення потрапляння їх у ґрунт та ґрунтові води.

на ПАТ “Дніпровський меткомбінат” виконано захід “Вивід з експлуатації доменної печі № 8” (2018 р.), (п. 2.11). Екологічний ефект – зниження забору та скиду води на 2 млн м³/рік;

на ПрАТ “Північний ГЗК” виконано захід “Забезпечення прийняття шахтних вод північної групи рудників Кривбасу” (2016 – 2018 рр.), (п. 2.27). Екологічний ефект – відмова від використання річкової води у технологічному процесі та акумулювання води у хвостосховищі 3229,818 тис. м³;

на ПрАТ “Інгулецький ГЗК” виконано захід “Забезпечення своєчасного обслуговування та нормальної експлуатації променевих дренажів № 16 та № 20” (2016 – 2018 рр.), (п. 2.30). Екологічний ефект – Перехоплення та повернення в систему оборотного водопостачання в межах 1095,0 тис. м³ фільтраційних вод;

на КП “Дніпроводоканал” ДМР” виконано проектно-кошторисну документацію по заходу “Реконструкція будівлі решіток із заміною обладнання

на Південній станції аерації м. Дніпропетровська ” (2016 – 2017 рр.), (п. 2.56).

На КП “Кривбасводоканал” виконано заходи “Розроблення проектної документації щодо реконструкції хлорного господарства КП “Кривбасводоканал” із застосуванням гіпохлориту натрію (Південна станція аерації, водопровідні насосні станції № 1, № 18)” (2016 – 2017 рр.), (п. 2.69) та “Заміна ветхих та аварійних ділянок водопровідної мережі міста, 15 км” (2016 – 2018 рр.), (п. 2.81). Екологічний ефект – забезпечення сталого централізованого водопостачання абонентів, раціонального використання водних ресурсів. Зменшення втрат води з системи ПРВ. Орієнтовний обсяг економії питної води 30,0 тис.м³/рік (до 0,1% від річних втрат води з системи ПРВ);

На КВП КМР “Міськводоканал” виконано захід “Влаштування вузла обліку на водогонах водопровідної насосної станції по вул. Лохвицького, 29 (майданчик № 3)” (2017 рр.), (п. 2.83). Екологічний ефект – зменшення втрат питної води на 2%.

На АТ “Марганецький ГЗК” проведені проектні роботи (п. 2.100) та виконана реконструкція дренажної ємності шламосховища балка Бабуріна АТ “Марганецький ГЗК” (2017 – 2018 рр.), (п. 2.101).

Крім того, у рамках Програми за рахунок коштів обласного бюджету у 2018 р. по департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації за рахунок коштів субвенції з обласного бюджету державному бюджету на виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку регіонів профінансовано 9 природоохоронних заходів (в т.ч. 8 – перехідні об’єкти).

За рахунок субвенції у 2018 році вже завершено роботи по наступним об’єктам:

“Захист від підтоплення житлового масиву Веселі Терни м. Кривий Ріг Дніпропетровської області (в тому числі проектування)” – виконано санацію та благоустрій прилеглої території;

“Захист від підтоплення житлових масивів в районі балки Кандибіна м. Кривий Ріг Дніпропетровської області (в тому числі проектування)” – здійснено розчистку балки, облицювання каналу плитами, влаштування трубчатих переїздів, благоустрій;

“Захист від підтоплення міста Марганець (в тому числі проектування)”, виконано – закрыта водовідвідна мережа – 1 298 м, відкрита водовідвідна мережа – 33 м, дренажний канал – 220 м, улаштування організованого водовідводу поверхневих вод шляхом вертикального профілювання дорожнього покриття по вул. Молодіжній з улаштуванням дощоприймальних решіток та проведення робіт з кріплення узбіччя щебенем та відновленням порушеного під час виконання робіт шару ґрунту;

“Відновлення водності та екологічного стану р. Заплавка в Магдалинівському районі (в тому числі проектування)” – розчищено русло річки на ділянці протяжністю 11,754 км, улаштовано 3 водопропускні споруди;

“Відновлення гідрологічного режиму оз. Попасне на території Обухівської селищної ради Дніпровського району Дніпропетровської області (в тому числі проектування)” – розчищено озеро площею 7,7 га;

“Захист від підтоплення та поліпшення екологічного стану річки Мокра Сура в смт Кринички Криничанського району Дніпропетровської області (в тому числі проектування)” – виконано перерахунок кошторисної вартості проекту.

“Протиповеневі заходи та поліпшення гідрологічного стану р. Кам’янка в смт Софіївка Дніпропетровської області (в тому числі проектування)” – проведено процедуру оцінки впливу на довкілля, розчищено 1,9 км русла річки Кам’янка;

“Капітальний ремонт гідротехнічних споруд для захисту від підтоплення с. Широка Дача Широківського району Дніпропетровської області (в тому числі проектування)” – завершено розчищення водойми, виконано – дренажна мережа протяжністю 367 м, відновлення дорожнього покриття, благоустрій берегової смуги;

“Поліпшення технічного стану та благоустрою водойми на території Гречаноподівської сільської ради Широківського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт” – розчищено водойму площею 4,3 га, виконано капітальний ремонт водоскидної споруди, розчищено дренажний канал довжиною 1,4 км.

Також за рахунок коштів обласного фонду ОНПС профінансовано виконання робіт по наступним об’єктам:

“Відновлення гідрологічного режиму та санітарного стану р. Базавлук на території Гуляйпільської сільської ради Криничанського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт (в тому числі проектування)” – розчищено русло річки протяжністю 1,107 км, капітальний ремонт водопропускної споруди – 1 шт.;

“Покращення гідрологічного режиму та санітарного стану р. Мокра Сура в межах села Сурсько-Литовське Дніпровського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт (в тому числі проектування)” – розчищено 1,235 км русла річки;

“Покращення гідрологічного режиму та санітарного стану р. Мокра Сура в районі села Сурсько-Клевцово Дніпровського району – капітальний ремонт (в тому числі проектування)” – розчищено русло річки на ділянці протяжністю 3,1 км, виконувався капітальний ремонт водопропускної споруди;

“Захист від підтоплення с. Аполонівка Солонянського району Дніпропетровської області шляхом розчистки річки Мокра Сура – капітальний ремонт (в тому числі проектування)” – розчищено 5,215 км русла річки, виконано капітальний ремонт гідротехнічної споруди;

“Відновлення гідрологічного режиму та санітарного стану р. Чаплинка на території Петриківської селищної ради Петриківського району Дніпропетровської області – капітальний ремонт (в тому числі проектування)” – розчищено русло річки протяжністю 2,7 км;

“Відновлення гідрологічного режиму та санітарного стану старого русла річки Оріль на території Царичанського та Петриківського районів Дніпропетровської області – капітальний ремонт (у тому числі ПКД та експертиза)” – виготовлено проектно-кошторисну документацію;

“Поліпшення умов відтворення водних живих ресурсів з влаштуванням нерестових ділянок на р. Самара в районі садибних ділянок Дніпровського району – капітальний ремонт (у тому числі ПКД та експертиза)” – виготовлено проектно-кошторисну документацію;

“Проведення відтворювальних і біомеліоративних заходів на Дніпровському водосховищі (верхня ділянка)” – проведено зариблення верхньої ділянки Дніпровського водосховища, де згідно проекту випустили 1,683 млн екз. мальків коропа, товстолобика та амура на 6 ділянках;

“Проведення науково-дослідних робіт з розробки проекту відтворювальних і біомеліоративних заходів на Дніпровському водосховищі (середня ділянка)” – виготовлено проект.

За рахунок коштів, які надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва, та коштів державного бюджету, які спрямовуються на виконання заходів з реконструкції, модернізації, будівництва та капітального ремонту мереж зрошувальних систем, виконано роботи по наступним об’єктам:

“Реконструкція і модернізація мереж зрошувальних систем на землях, які знаходяться на території Чумаківської сільської ради Дніпропетровського району (в тому числі проектування)” – проведено роботи з реконструкції насосної станції (замінено насосне обладнання, електричну та технічну частини насосної станції), улаштовано 2 782 м зрошувальної мережі;

“Реконструкція зрошувальної мережі на території Військової сільської ради Солонянського району (в тому числі проектування)” – улаштовано 2,65 км магістрального трубопроводу;

“Реконструкція зрошувальної системи на землях Раївської ОТГ Синельниківського району Дніпропетровської області (в тому числі проектування)” – улаштовано 2 989,6 м зрошувальної мережі.

По департаменту житлово-комунального господарства та будівництва облдержадміністрації у 2018 р. виконувались наступні роботи:

реконструкція аварійної ділянки безнапірного каналізаційного колектору від будинку № 2 по вул. Гагаріна до КНС-1 в м. Першотравенськ;

реконструкція каналізаційних очисних спор м. Павлоград, м. П’ятихатки, смт Царичанка;

реконструкція напірної каналізації житлових будинків смт Новомиkolaївка;

реконструкція системи водовідведення від житлових будинків № 7 та № 9 по вул. Зарічна в м. Верхньодніпровськ;

капітальний ремонт напірного каналізаційного колектору від КНС-1 по вул. Молодіжна до колодязя-гасителя напору м. Першотравенськ (виконано протяжністю 1,672 км);

реконструкція каналізаційно-насосної станції м. Покров;

реконструкція системи зливної каналізації по вул. Л. Чайкіної в м. Покров.

Фактично виконано реконструкції: каналізаційних мереж 18,061 км, зон відпочинку – 21,252 га, систем і споруд каналізації – 3 одиниці. Всього було

реконструйовано 11 об'єктів.

4. Поводження з відходами та раціональне використання земель

У 2018 р. підприємствами-забруднювачами заплановано реалізацію **26 заходів** у сфері поведження з відходами (у тому числі 1 – щорічно) та **26** – з охорони та раціонального використання земель (у тому числі 3 – щорічно), з яких 4 заходи – з кінцевим терміном виконання у 2018 році.

З метою зменшення обсягів розміщення відходів виробництва підприємствами здійснюється використання розкривних порід для засипки зон обвалення шахт та кар'єрів, будівництва хвостосховищ, виробництва щебеню, будівництва (ремонту) автомобільних доріг, переробки відходів феросплавного виробництва (шлаків та шламів) з використанням у якості вторинної сировини та будівельних матеріалів тощо.

В рамках реалізації Програми з метою зменшення обсягів розміщення відходів виробництва підприємствами гірничо-збагачувального комплексу Кривбасу за рахунок використання розкривних порід у звітному періоді повторно використано та утилізовано понад 8,4 млн тонн промислових відходів.

Окрім цього, на АТ “Покровський ГЗК” з метою зменшення техногенного навантаження на довкілля та мінімізації великотоннажних відходів (шламів збагачення марганцевої руди), у виробництво у якості сировини залучено 2496,9 тис. тонн шламів збагачення (у сухій вазі), з якої отримано марганцевого концентрату 313,494 тис. тонн (п. 3.26).

АТ “Нікопольський завод феросплавів” здійснюється переробка відходів феросплавного виробництва (шлаків та шламів) з використанням у якості вторинної сировини та будівельних матеріалів (п. 3.18). На цей час перероблено 832,7 тис. тонн шлаків, 246,9 тис. тонн шламів.

ПАТ “Дніпровський меткомбінат” забезпечено утилізацію залізовмістких шламів (п. 4.1) у кількості 233,6 тис. м³.

На ПАТ “Кривбасзалізрудком” по заходу “Проведення гірничотехнічної рекультивації на порушених землях шахт” (п. п. 4.22, 4.23, 4.24) здійснюється засипка зон зсуву та відпрацьованих кар'єрів в обсязі 1249,2 тис. тонн або 557,0 тис. м³.

За підсумками 2018 р. за напрямками завершено виконання 4 заходи, а саме:

На ПАТ “Дніпровський меткомбінат” Продовження рекультивації території прибережно-захисної зони в районі шлакових відвалів комбінату (2016 – 2018 рр), (п. 4.2). екологічний ефект – зменшення техногенного навантаження на водний об'єкт. За звітний період 2018 року виконано рекультивацію 75,0 тис. м², всього з початку заходу – 185,479 тис. м²

На ПАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” розроблені концептуальні рішення щодо визначення стратегії підприємства, спрямованої на мінімізацію негативного впливу відходів на навколишнє природне середовище (2016 –

2018 рр), (п. 3.12) з екологічним ефектом меншення загального об'єму утворення та розміщення відходів та виконано коригування проектної документації “Рекультивация порушених земель ДП РУ ім. Кірова. Коригування робочого проекту” (2016 – 2017 рр), (п. 4.7).

на ПАТ “Кривбасзалізрудком” виконано захід “Вишукування шляхів (методів) щодо можливості комплексного промислового перероблення, повторного використання та утилізації пустих порід, утворених від добутку залізної руди по ш. “Октябрська” (2016 – 2018 рр.), (п. 3.31);

По департаменту житлово-комунального господарства та будівництва облдержадміністрації в рамках Програми за рахунок коштів обласного фонду продовжено рекультивацію міського звалища побутових відходів у м. Новомосковську загальною площею 17 га та реконструкцію полігону ТПВ по вул. Дорожній в м. Кам'янське, що зменшить кількість видалених відходів I – IV класів у спеціально відведені місця на 300 тис. м³/рік.

Окрім цього, придбано 11 одиниць комбінованих дорожніх машин для санітарної очистки територій населених пунктів Дніпропетровської області.

5. Підвищення енергоефективності та енергозбереження

У 2018 р. підприємствами-забруднювачами заплановано реалізацію **24 заходів** з підвищення енергоефективності та енергозбереження, 7 з яких – з кінцевим терміном виконання у 2018 р.

Так, на ПАТ “Дніпровський меткомбінат” продовжується реалізація заходу “Реконструкція доменного цеху з будівництвом установки приготування й вдування ПВП у ДП № 1М, 8, 9, 12” (2016 – 2019 рр.), (п. 5.5), зокрема виконується будівництво відділення з приготування та вдування вугільного пилу, конвеєрної галереї, вузла грохочення та дроблення, будівлі комплексного управління. Фактично профінансовано у 2018 р. – 18,6 млн грн.

ПрАТ “ІнГЗК” на реалізацію заходу “Облаштування дренажних насосних станцій на гор. ± 0 м кар'єру для перехоплення потоків кар'єрних вод” (2017 – 2021 рр.), (п. 5.35) витрачено у 2018 р. понад 29,3 млн грн.

За підсумками 2018 р. за напрямками завершено виконання 4 заходи, а саме:

на ПАТ “Дніпровський меткомбінат” виконано ремонт проточної частини турбіни Р-12-90/35 турбогенератора № 7 (2016 – 2020 рр.), (п. 5.2). Екологічний ефект – зменшення споживання електроенергії на 11,8 млн кВт/рік;

на ПАТ “Південний ГЗК” виконано захід “Використання сифонної водозабірної споруди для виробничих потреб” (2016 – 2018 рр.), (п. 5.32). Екологічний ефект – зменшення споживання електроенергії на 9,76 млн кВт/год;

на ПрАТ “Центральний ГЗК” виконано захід “Модернізація обпалювальної машини ОК-324 з метою інтенсифікації газодинамічного процесу випалювання окатишів” (2016 – 2018 рр.), (п. 5.37). Екологічний

ефект – зменшення використання природного газу 220 тис. м³;

на КВП КМР “Міськводоканал” виконано “Технічне переоснащення каналізаційної насосної станції № 17 із застосуванням сучасних насосних агрегатів та засобів частотного регулювання (розробка проектно-кошторисної документації та реалізація проекту)” (2018 – 2019 рр.), (п. 5.46).

По департаменту житлово-комунального господарства та будівництва облдержадміністрації в рамках Програми за рахунок коштів обласного фонду за підсумками 2018 р. виконувались роботи з проведення комплексної термомодернізації будівлі КЗ “Дніпропетровська міська дитяча клінічна лікарня № 1 Дніпропетровської обласної ради” у м. Дніпро, реконструкція системи гарячого водопостачання та опалення з установами геліосистеми в комунальних закладах м. Марганець, Підгороднє та с. Любимівка Дніпровського району, що забезпечило зменшити обсяг річної економії бюджетних коштів на оплату енергоносіїв на 50 % та 30 % тепlopостачання на об’єктах комунальної власності.

6. Розбудова та вдосконалення регіональної системи моніторингу довкілля Дніпропетровської області

В рамках Програми розбудовується мережа державного та відомчого контролю за станом довкілля шляхом впровадження автоматизованої системи екологічного моніторингу навколишнього природного середовища.

Одним із важливих заходів з поліпшення екологічного стану є створення автоматизованої системи комплексного екологічного моніторингу стану довкілля, пріоритетними функціями якої повинні стати захист життєво важливих екологічних інтересів людини і суспільства, а також запобігання надзвичайним екологічним ситуаціям.

У 2018 р. підприємствами-забруднювачами здійснювалася реалізація **41 заходу** по розбудові об’єктового моніторингу довкілля на підприємствах області, 1 – з кінцевим терміном виконання у 2018 р.

За підсумками 2018 р. за напрямом завершено виконання 7 заходів. Зокрема, на ПрАТ “Дніпровський металургійний завод” виконано 2 заходи, а саме: “Упровадження автоматизованої системи моніторингу за станом атмосферного повітря на межі СЗЗ. Розробка та узгодження проекту АСЕМ. Розробка програмного забезпечення та встановлення метеопоста. Будівництво та обладнання 3-х постів спостереження” (2016 – 2019 рр.), (п. 6.1.4) “Удосконалення та розбудова існуючої мережі спостережувальних свердловин за станом підземних вод. Проведення оцінки достатності існуючої мережі для здійснення моніторингу та розробки пропозицій щодо коригування кількості розташування; будівництво системи спостережувальних свердловин для КХП; розробка програми (регламенту) моніторинга підземних вод” (2016 – 2019 рр.), (п. 6.1.5).

На ПрАТ “ПВНГЗК” (п. 6.1.19), ПрАТ “ІнГЗК” (п. 6.1.23), ПрАТ “ЦГЗК” (п. 6.1.26), ПрАТ “Суша Балка” (п. 6.1.41) та ПАТ “Кривбасзалізрудком” (п. 6.1.42) виконані заходи із введення у промислову експлуатацію АСЕМ стану

атмосферного повітря на межі санітарно-захисної зони.

По департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації в рамках Програми за рахунок коштів обласного фонду здійснено виконання заходів, а саме:

“Розробка проекту з організації, розбудови та удосконалення регіональної автоматизованої мережі спостережень за станом атмосферного повітря Дніпропетровської області” – виготовлено проект;

“Придбання та обладнання стаціонарних станцій аналізу якості повітря” – 9 одиниць;

“Придбання та комплектація мобільної станції екологічного контролю на базі автомобілю” – 1 одиниця;

“Придбання ручного набору для вимірювання атмосферного забруднення” – 1 одиниця.

7. Охорона, збереження та відтворення біоресурсів, формування екологічної мережі та розвитку природно-заповідного фонду та інші природоохоронні заходи

На АТ “Покровський ГЗК” триває реалізація заходу “Утримання об’єктів природно-заповідного фонду – заказник Богданівський” (2016 – 2025 рр., п. 7.14). На утримання тварин та на обслуговування заказника станом на 01.01.2019 фактично витрачено 2007,022 тис. грн, у тому числі у 2018 р. – 694,812 тис. грн.

Крім того, на підприємствах триває виконання заходів з озеленення та збереження існуючих смуг посадки зелених насаджень, висадки лісових насаджень на рекультивованих землях, збереження біорізноманіття та благоустрою територій.

Зокрема, на АТ “Марганецький ГЗК” висаджено 5000 одиниць саджанців акації білої на площі 3 га рекультивованих землях;

На ПАТ “Південний ГЗК” виконано захід “Виконання робіт з озеленення по межі території землекористування підприємства із збереженням існуючої смуги посадки зелених насаджень в північно-східному напрямку” (2016 – 2019 рр.), (п. 8.5). Екологічний ефект – додаткове висадження дерев основної породи та чагарників.

По департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації в рамках Програми за рахунок коштів обласного фонду завершено “Встановлення меж територій природно-заповідного фонду Дніпропетровської області” – виготовлено 33 проекти землеустрою цих об’єктів на території Васильківського, Верхньодніпровського, Павлоградського, Магдалинівського, Межівського, Покровського та Нікопольського, Новомосковського районів.

15.2. Удосконалення нормативно-правового регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища

З метою удосконалення правового регулювання використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та забезпечення

екологічної безпеки в області, протягом 2018 року сесіями Дніпропетровської обласної ради були прийняті наступні рішення:

1. № 316-12/VII від 16.03.2018 “Про внесення змін до рішення обласної ради від 21 жовтня 2015 року № 680-34/VI “Про Дніпропетровську обласну комплексну програму (стратегію) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки” (зі змінами)”;

2. № 317-12/VII від 16.03.2018 “Про внесення змін до рішень обласної ради від 24 березня 2017 року № 176-8/VII “Про затвердження проекту схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області” та від 21 жовтня 2015 року № 680-34/VI “Про Дніпропетровську обласну комплексну програму (стратегію) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки” (зі змінами)”;

3. № 335-12/VII від 16.03.2018 “Про заборону полювання на територіях природно-заповідного фонду”;

4. № 352-13/VII від 22.06.2018 “Про внесення змін до рішення обласної ради від 24 березня 2017 року № 176-8/VII “Про затвердження проекту схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області”;

5. № 357-13/VII від 22.06.2018 “Про внесення змін до рішення обласної ради від 21 жовтня 2015 року № 680-34/VI “Про Дніпропетровську обласну комплексну програму (стратегію) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки” (зі змінами)”;

6. № 380-14/VII від 19.10.2018 “Про внесення змін до рішення обласної ради від 21 жовтня 2015 року № 680-34/VI “Про Дніпропетровську обласну комплексну програму (стратегію) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки” (зі змінами)”;

7. № 383-14/VII від 19.10.2018 “Про внесення змін до рішення обласної ради від 21 червня 2013 року № 451-19/VI “Про надання в користування мисливських угідь” (зі змінами)”;

8. № 410-15/VII від 07.12.2018 “Про внесення змін до рішення обласної ради від 21 жовтня 2015 року № 680-34/VI “Про Дніпропетровську обласну комплексну програму (стратегію) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки” (зі змінами)”;

9. № 411-15/VII від 07.12.2018 “Про внесення змін до рішень обласної ради від 24 березня 2017 року № 176-8/VII “Про затвердження проекту схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області” та від 21 жовтня 2015 року № 680-34/VI “Про Дніпропетровську обласну комплексну програму (стратегію) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки” (зі змінами)”.

15.3. Державний нагляд (контроль) за додержанням вимог природоохоронного законодавства

У 2018 році Державною екологічною інспекцією у Дніпропетровській області планових перевірок дотримання вимог природоохоронного

законодавства України на території військових частин не здійснювалось.

Інспекційна діяльність Держекоінспекції здійснюється на підставі Положення про державну екологічну інспекцію, яке затверджене Указом Президента України від 13.04.2011 № 454/2011, у відповідності з квартальними планами робіт, які є складовою частиною річного плану. Плани робіт формуються з урахуванням Указів Президента України, постанов КМУ, наказів і розпоряджень Мінприроди України, Держекоінспекції, облдержадміністрації, інших правових і нормативних документів.

Основними завданнями Держекоінспекції є здійснення державного контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та радіаційної безпеки, а саме за:

охороною земель, надр, поверхневих і підземних вод, атмосферного повітря, лісів та іншої рослинності, тваринного світу, територій та об'єктів природно-заповідного фонду України, додержанням норм екологічної та радіаційної безпеки;

додержання установлених лімітів використання природних ресурсів, нормативів викидів та скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище;

додержання екологічних вимог у процесі зберігання, транспортування, використання, знешкодження та поховання (складування) хімічних засобів захисту рослин, мінеральних добрив, токсичних та радіоактивних речовин, виробничих, побутових та інших видів відходів;

додержання вимог екологічної безпеки в техногенній сфері;

додержанням екологічних вимог під час транспортування вантажів у пунктах пропуску через державний кордон та в зоні діяльності регіональних митниць і митниць.

Протягом 2018 року інспекторським складом Держекоінспекції у Дніпропетровській області перевірено 872 об'єкта. Усього здійснено 2746 ресурсних перевірок дотримання вимог природоохоронного законодавства України на території Дніпропетровської області, у т. ч. 24 перевірки об'єктів, занесених до "Переліку ТОП-100 найбільших підприємств-забруднювачів".

За звітний період 2018 року було складено 2895 протоколів про адміністративні правопорушення, до адмінвідповідальності притягнуто 1227 відповідальних осіб, на правопорушників накладено штрафи на загальну суму 541 875,0 грн, з яких 537 625,0 грн стягнуто до Державного бюджету України.

Загальна сума розрахованих збитків, нанесених державі внаслідок порушення вимог природоохоронного законодавства України становить 36 754 136,0 грн (у тому числі невстановленими особами 1 375 348,0 грн). Для відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення природоохоронного законодавства, у тому числі і за результатами лабораторно-аналітичного контролю, до підприємств, організацій та громадян області пред'явлено 303 претензії на суму 35 378 788,0 грн, протягом 2018 року стягнуто 267 збитків на загальну суму 3 203 950,0 грн (з урахуванням збитків,

які були пред'явлені в минулі роки – 1 583 538,83 грн).

За звітний період Державною екологічною інспекцією у Дніпропетровській області передано 35 матеріалів перевірок до правоохоронних органів, в т. ч. 9 матеріалів передано до органів прокуратури, 26 матеріалів передано до органів НП, СБУ та інших правоохоронних органів, 23 матеріали з ознаками кримінального правопорушення, відкрито кримінальних проваджень – 42.

Протягом 2018 року до Держекоінспекції у Дніпропетровській області надходила наступна інформація про факти аварійного забруднення навколишнього природного середовища (надзвичайну ситуацію):

06.02.2018 представниками Державної екологічної інспекції у Дніпропетровській області при візуальному огляді зафіксовано несанкціонований скид в р. Саксагань з труби невідомого походження по вул. Мелешкіна в районі гаражного кооперативу “Калина” Саксаганського району м. Кривого Рогу внаслідок аварійної ситуації на КП “Кривбасводоканал”. Відділом інструментально-лабораторного контролю відібрано проба води на скиді в р. Саксагань. Направлено листи до Саксаганського відділення поліції, Криворізького відділу поліції ГУНП Дніпропетровської області для встановлення порушника та до КП “Кривбасводоканал” про надання інформації щодо фактів аварійних ситуацій в зазначеному районі.

05.04.2018 на ОРУ 330 кВ ЕЦ ДТЕК Придніпровська ТЕС вул. Гаванська, 1, м. Дніпро зафіксовано займання трансформаторного току Т-11 фази А. Співробітниками ГСЧС м. Дніпро ліквідовано пожежу протягом 5 хвилин. Постраждали відсутні. Підприємству надано припис щодо вжиття заходів недопущення перевищення встановлених нормативів гранично-допустимих викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря та погіршення якості атмосферного повітря в санітарно-захисній зоні підприємства.

10.05.2018 зафіксовано пожежу на полігоні ТБО, що належить ТОВ “ІННОВАЦІЙНІ ЕКОТЕХНОЛОГІЇ УКРАЇНИ” (52001, Дніпропетровська обл., Дніпровський район, м. Підгородне, вул. Смоленська, будинок 72). Співробітниками ГСЧС м. Дніпро пожежа ліквідована. Постраждали відсутні.

18.06.2018 у пункті пропуску через державний кордон України “Дніпропетровськ-аеропорт” затримано фізичну особу О. Нізяєв, у якого встановлено перевищення радіаційного фону більш ніж у 10 разів, максимальний показник ПЕД гамма випромінювання безпосередньо від пасажира 1,47 мкЗв/год. На момент проведення контролю підтверджуючих документів щодо проходження медичного обстеження із застосуванням медичних радіоізотопі пасажиром не надано. Повідомлено службу МНС та СБУ України. Фізичну особу направлено до радіологічного відділення лікарні ім. Мечнікова.

19.06.2018 зафіксовано несанкціонований скид в р. Саксагань з труби невідомого походження м. Кривий Ріг. Відділом інструментально-

лабораторного контролю відібрана проба води на скиді в р. Саксагань. Повідомлено відділення поліції для встановлення порушників. До КП “Кривбасводоканал” направлено припис щодо вжиття заходів та надання інформації про наявність аварійних випадків.

07.08.2018 на трасі Дніпро–Кобиляки–Решетилівка зафіксовано витік з автоцистерни азотної кислоти, орієнтовно – 4 т. Здійснено відбір проб ґрунту для визначення вмісту забруднюючих речовин. Співробітниками ГСЧС м. Дніпро вжито заходів щодо недопущення витікання кислоти. Постраждали відсутні. Проведено розрахунок збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону атмосферного повітря на суму 296 499,72 грн, направлено на підприємство для добровільної сплати та в правоохоронні органи для вжиття відповідних заходів реагування.

10.08.2018 в районі Мерефо–Херсонського залізничного мосту м. Дніпро виявлено пляму жовтого кольору та піну. Представниками Державної екологічної інспекції у Дніпропетровській області здійснено виїзд та відбір проб. Результати направлено до правоохоронних органів для вжиття відповідних заходів реагування.

03.09.2018 в м. Кривому Розі Довгинцівського району по вул. Нікопольське шосе, 217 на Радушанському складі хлору під час перекачки з 20-ти кубового резервуару в однокубовий відбувся витік хлору. Внаслідок ситуації постраждала оператор хлорних установок Парафенко Людмила Павлівна, яка була направлена до лікарні. В ході проведення позапланової перевірки КП “Кривбасводоканал” щодо факту забруднення навколишнього середовища хлором на Радушанському водопровідному комплексі складено акт та проведено розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі КП “Кривбасводоканал” в результаті наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря (внаслідок аварійного витоку хлору) на суму 6 612,20 грн. На підприємство направлено претензію, збитки сплачено до Державного бюджету в повному обсязі в добровільному порядку.

19.10.2018 в с. Вербки на території Вербківської територіальної громади зафіксовано прорив трубопроводу. З виїздом на місце та в ході проведення обстеження встановлено видимі ознаки скиду зворотних вод в районі прориву колектора господарсько-побутових стоків ВСП “ШУ ім. Героїв Космосу” ПрАТ “ДТЕК Павлоградвугілля” на рельєф місцевості, що є порушенням ст. ст. 35, 45 Закону України “Про охорону земель”, ст. ст. 91, 96, 167 Земельного Кодексу України. Встановлено забруднення земельної ділянки та направлено запит до Головного управління Держгеокадастру у Дніпропетровській області щодо грошової оцінки землі.

За звітний період здійснено 633 перевірки водних ресурсів, у тому числі 82 – щодо підземних вод. За порушення природоохоронного законодавства до адміністративної відповідальності притягнуто 161 відповідальну особу у вигляді штрафів на загальну суму 27 404,0 грн. Пред’явлено 50 претензій за збитки, заподіяні державі, на суму 3 675 308,0 грн, сплачено 50 на загальну суму 1 321 132,0 грн (з урахуванням збитків, які були пред’явлені в минулі

роки – 906 233,43 грн).

Основні порушення виявлені при перевірках: порушення правил експлуатації водогосподарських споруд, порушення правил водокористування, порушення правил охорони водних ресурсів.

Наприклад:

Інспекторським складом Державної екологічної інспекції у Дніпропетровській області у ході проведення позапланової перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства України ТОВ “Агрофірма Дніпропетровська” (13.02. – 26.02.2018) візуальним оглядом було встановлено, що на одній зі свердловин встановлено лічильник, однак пломба на ньому відсутня на другій свердловині лічильник відсутній, що є невиконанням умов дозволу на спеціальне водокористування від 07.04.2015 № 00401 та є порушенням ст. ст. 44, 98 Водного кодексу України. За аналізом журналів первинного обліку водопостачання встановлено, що підприємством перевищено ліміт забору води, що є невиконанням умов дозволу на спеціальне водокористування від 07.04.2015 № 00401 та є порушенням ст. ст. 44, 48 Водного кодексу України. Відведення стічних вод здійснюється до котловану, об’єм та глибину якого встановити не вдається за можливе. Контроль за впливом котловану на навколишнє природне середовище (підземні горизонти, ґрунти та атмосферне повітря) не здійснюється. Крім того, в ході обстеження території підприємства встановлено наявність вигрібних ям. Контроль за станом накопичувачів та їх можливим негативним впливом на підземні водоносні горизонти та ґрунти не ведеться, що є порушенням ст. ст. 44, 96, 105 Водного кодексу України, ст. 35 Закону України “Про охорону земель”, ст. 164 Земельного кодексу України. Слід зазначити, що територія підприємства не в повному обсязі обладнана твердим непроникним покриттям, відведення зливових вод не влаштовано, зливі води з території підприємства відводиться по рельєфу місцевості та частково дренає у ґрунт, що є порушенням ст. ст. 44, 70, 105 Водного кодексу України, ст. 35 Закону України “Про охорону земель” та ст. 164 Земельного кодексу України.

В ході планової перевірки ТОВ “Любимівський кар’єр” встановлено:

З 13.09.2017 по 21.09.2017 включно підприємство здійснювало водоспоживання підземною водою із свердловин (без дозволу на СВК), статистична звітність за формою № 2-ТП (водгосп) та за формою 7-ГР складається, заходи із запобігання забруднення водних об’єктів стічними водами, що відводяться з території підприємства не запроваджено що є порушенням ст. ст. 44, 49, 98, 105 Водного кодексу України, ст. 20², 24 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”. Нараховано та сплачено 2 збитки за самовільне використання водних ресурсів на суму 657,0 грн. До адміністративної відповідальності притягнуто 5 посадових осіб на загальну суму 1 547,0 грн.

В ході позапланової перевірки КП “Райводоканал” (29.05.2018 – 11.06.2018) встановлено:

Підприємство здійснювало водоспоживання підземною водою із свердловин (без дозволу на СВК). Статистична звітність по формі 7-ГР не складається, первинний облік ведеться не в повному обсязі, що є порушенням ст. ст. 44, 49 Водного кодексу України. Нараховано збиток за самовільне використання водних ресурсів на суму 2 685 860,34 грн.

В ході планової перевірки ПІДПРИЄМСТВА З ІНОЗЕМНИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ “ІСТ БОЛТ УКРАЇНА” (23.04.2017 – 07.05.2018) встановлено:

Відповідно до результатів контролю якості стічних вод підприємства (госпобутові та виробничі), які здійснено Лабораторією по контролю якості стічних вод КП “ДНІПРОВОДОКАНАЛ” у 2017 році неодноразово було зафіксовано перевищення допустимих концентрацій по азоту амонійному, нафтопродуктах, хлоридах та залізу у стічних водах підприємства (госпобутові та виробничі). Враховуючи вищевикладене підприємством порушено “Правила приймання та скиду (водовідведення) стічних вод підприємств у систему каналізації м. Дніпропетровська”, затверджених рішенням виконкому Дніпропетровської міської ради від 19.02.2015 № 129. Контроль за впливом очисних споруд на підземні водоносні горизонти на ґрунти не здійснюється. Вищевикладене є порушенням ст. ст. 44, 96, 98, 105 Водного кодексу України, ст. 35 Закону України “Про охорону земель”, ст. 96, 164 Земельного кодексу України. Інформацію щодо подальшого відведення зливових стічних вод підприємством не надано, документи на передачу зливових стічних вод відсутні. Слід зазначити, що на виробничій ділянці підприємства наявна джерела викидів забруднюючих речовин. Крім того, наявна стоянка автотранспорту. Також, на території підприємства здійснюються операції з розгрузки сировини. При цьому, очисні споруди зливових стоків відсутні. Вищевикладене є порушенням вимог ст. ст. 44, 96, 98, 101 Водного кодексу України, є недодержанням норм та вимог природоохоронного законодавства України.

В ході позапланової перевірки АТ “ПРОМАРМАТУРА” (26.07.2018 – 08.08.2018) встановлено:

Журнали у сфері охорони водних ресурсів ведуться не в повному обсязі, контроль кількості та якості стічних вод не здійснюється. Статистична звітність по формі 7-гр складається за встановленою формою, статистичну звітність 2-ТП (водгосп) на розгляд не надано, що є порушенням ст. 44 Водного кодексу України, ст. 24 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”. Контроль за станом заглибленої ємності та її впливом на підземні водоносні горизонти та ґрунти не здійснюється. Вищевикладене є порушенням ст. ст. 44, 95, 96, 98, 105 Водного кодексу України, ст. 35 Закону України “Про охорону земель”, ст. ст. 96, 164 Земельного кодексу України.

В ході планової перевірки ТОВ “ДНІПРОВСЬКИЙ ХЛІБОКОМБІНАТ № 5” (02.08.2018 – 15.08.2018) встановлено:

Питомі балансові норми водоспоживання та водовідведення на підприємстві не розроблені. Вищевикладене є порушенням ст. ст. 40, 44

Водного кодексу України. Територія підприємства не в повному обсязі обладнана твердим покриттям, збирання та очищення зливових стічних вод з території підприємства не здійснюється. Злилові стоки скидаються по рельєфу місцевості. Не вжито заходів щодо попередження забруднення зливної поверхні. Контроль якості та кількості стічних вод підприємства не ведеться. Вищевикладене є порушенням вимог ст. ст. 44, 70, 96, 98, 101 Водного кодексу України.

В ході позапланової перевірки ВП “ПРИДНІПРОВСЬКА ТЕС” ПАТ “ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО” (27.07.2018 – 09.08.2018) встановлено:

– умовами дозволу на спеціальне водокористування від 01.11.2016 № 00763 передбачено реалізувати проект автоматизованої системи контролю та обліку водоспоживання та водовідведення в частині встановлення і введення в експлуатацію витратомірних пристроїв на випуску теплообмінних зворотніх вод для реєстрації витрат циркуляційної води, що відходить після охолодження конденсаторів турбін в р. Дніпро, термін дії виконання до 31.12.2017. Крім того, умовами вищезазначеного дозволу передбачено реалізувати проект автоматизованої системи контролю та обліку водопостачання та водовідведення в частині встановлення і введення в експлуатацію витратомірних пристроїв на вузлах розподілу води, термін виконання 31.12.2017. Крім того, в термін до 31.12.2017 необхідно було відкоригувати та реалізувати проект “Реконструкція колектору і мереж промзливої каналізації” 2-й пусковий комплекс “Промзливий колектор по території мазутогосподарства”. Також, в термін до 31.12.2017 впровадити автоматичну систему моніторингу впливу виробничої діяльності на стан поверхневих та підземних вод. При цьому підтверджуючі документи щодо впровадження та виконання вищезазначених вимог дозволу на спеціальне водокористування від 01.11.2016 № 00763 на момент перевірки відсутні. Інформацію та підтверджуючі документи щодо виконання у встановлений строк умов дозволу в ході перевірки не надано. Вищевикладене є порушенням ст. ст. 44, 49 Водного кодексу України та є невиконанням п. п. 15, 18 припису від 01.09.2017 № 2/4-1. Вищевикладене є порушенням ст. 202 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”, ст. ст. 8, 11 Закону України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності”.

При проведенні планової перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства України ТОВ “Дібрівське” з 14.06.2018 – 27.06.2018 Державною екологічною інспекцією у Дніпропетровській області встановлено, що підприємство в своїй водогосподарській діяльності є первинним водокористувачем. Джерелом водопостачання на підприємстві є підземна вода з 2 артезіанських свердловин. На момент перевірки Дозвіл на спецводокористування підземною водою зі свердловин відсутній, що є порушенням ст. ст. 44, 48, 49 Водного кодексу України та є підставою для нарахування збитків заподіяних державі в наслідок самовільного використання водних ресурсів при відсутності дозвільних документів у відповідності до

“Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів”, затвердженої наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 20.07.2009 № 389, із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 30.06.2011 № 220.

За результатами розрахунку розмір шкоди, заподіяної державі в результаті самовільного використання водних ресурсів при відсутності дозвільних документів (забір і використання води) ТОВ “Дібрівське”, склав 394 417,38 грн. Підприємству направлено претензію для відшкодування шкоди на добровільних засадах.

Матеріали планової перевірки з розрахунком розміру шкоди, обумовленої самовільним використанням водних ресурсів при відсутності дозвільних документів на загальну суму 394 417,38 грн. направлено до Прокуратури Дніпропетровської області для прокурорського реагування, а також до Головного управління Національної поліції в Дніпропетровській області для внесення відомостей до ЄРДР.

В ході планової перевірки УІ ТОВ СП “ВЕЛЬТА-КОСМЕТІК” (01.10.2018 – 12.10.2018) встановлено:

- питомі балансові норми водоспоживання та водовідведення на підприємстві не розроблені, статзвітність за формою 2-ТП (водгосп) не складається, журнали первинного обліку водопостачання та водовідведення не ведуться, контроль якості та кількості стічних вод підприємства не здійснюється, що є порушенням вимог ст. 24 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”, ст. ст. 40, 44 Водного кодексу України.

В ході планової перевірки ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО “РОТОР” (17.10. – 23.10.2018) встановлено:

- в період з 02.09.2014 по 18.01.2018 включно водозабір зі свердловини здійснювався без дозволу на спеціальне водокористування, що є порушенням ст. ст. 44, 49 Водного кодексу України. Вищевикладене є підставою для нарахування збитків обумовлених самовільним використанням водних ресурсів при відсутності дозвільних документів у відповідності до “Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів”, затвердженої наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 20.07.2009 № 389, із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 30.06.2011 № 220, та зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 14.08.2009 за № 767/16783 та із змінами та доповненнями, внесеними наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 13.10.2015 № 367, зареєстрованої в міністерстві юстиції України 05.11.2015 № 1369/27814;

- статзвітність за формою 2-ТП (водгосп) складається не достовірно, а саме: без урахування кількості та якості зливових вод підприємством.

Статзвітність за формою 7-гр не складається. Вищевикладене є невиконанням дозволу на спеціальне водокористування від 19.01.2018 № 135/ДП/49д-18 та порушенням ст. 25, 44 Водного кодексу України, ст. 24 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”;

– згідно проектної документації “Расчет удельных балансовых норм водопотребления и водоотведения ЧП “РОТОР” господарств та виробничі стоки повинні скидатись на споруди біологічної очистки стоків. Однак в ході візуального обстеження території встановлено що господарств та виробничі стоки підприємства відводяться до вигрібної ємності. Контроль за кількістю та якістю стічних вод підприємства не здійснюється, договір щодо відкачки та вивозу стічних вод підприємства відсутній. Контроль за станом накопичувачів та їх впливом на підземні водоносні горизонти та ґрунти не ведеться, що є порушенням ст. ст. 44, 96, 105 Водного кодексу України, ст. 35 Закону України “Про охорону земель” та ст. ст. 96, 164 Земельного кодексу України;

– при візуальному огляді підприємства встановлено, що територія підприємства не в повному обсязі обладнана твердим непроникним покриттям, відведення зливових вод не влаштовано, зливі води з території підприємства відводиться по рельєфу місцевості та частково дренує у ґрунт, що є порушенням ст. ст. 44, 70, 96, 98, 105 Водного кодексу України, ст. 35 Закону України “Про охорону земель” та ст. ст. 96, 164 Земельного кодексу України.

В ході позапланової перевірки КП “Райводоканал” (29.05.2018 – 11.06.2018) встановлено порушення водокористування, підприємство здійснювало водоспоживання підземною водою із свердловин (без дозволу на СВК). Статистична звітність по формі 7-ГР не складається, первинний облік ведеться не в повному обсязі, що є порушенням ст. ст. 44, 49 Водного кодексу України. Нараховано збиток за самовільне використання водних ресурсів на суму 2 685 860,34 грн. Направлено листи до Дніпропетровської прокуратури № 2 від 07.06.2018 № 4-4356-10-3 та СУ ГУНП в Дніпропетровській області від 07.06.2018 № 4-4355-10-3.

Протягом 2018 року здійснено 630 ресурсних перевірок щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства. За порушення природоохоронного законодавства до адмінвідповідальності притягнуто 307 відповідальних осіб у вигляді штрафу на загальну суму 55 641,0 грн. Пред’явлено 172 претензії за збитки, заподіяних державі внаслідок наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря та викидів без відповідних дозволів на суму 1 812 776,0 грн, сплачено 175 на загальну суму 1 600 358,0 грн (з урахуванням збитків, які були пред’явлені в минулі роки – 599 874,39 грн).

Основні порушення: викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря без дозволу спеціально уповноваженого органу виконавчої влади або недодержання вимог, передбачених наданим дозволом та за порушення правил експлуатації газоочисного устаткування.

Наприклад:

В ході планової перевірки ТОВ НВФ “АВЕНСІС” (22.01.2018 – 26.01.2018) встановлено:

Підприємством з моменту здійснення інструментальних вимірювань забруднюючих речовин в атмосферне повітря від 24.05.2014 року до моменту отримання дозволів на викиди до 27.07.2014 року здійснювались понаднормативні викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря без дозволу на викиди. Здійснюється розрахунок збитків, заподіяних державі внаслідок наднормативних викидів.

Матеріали інвентаризацій викидів забруднюючих речовин підприємства складено не у відповідності до вимог Інструкції про зміст та порядок складання звіту, що затверджена Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України, зареєстрована в Міністерстві юстиції України від 15.03.1995 № 61/597. Слід зазначити, що в ході візуального обстеження території та цехів підприємства та шляхом порівняльного аналізу матеріалів інвентаризації викидів у відповідності до фактичного стану підприємства було встановлено, що матеріали інвентаризацій викидів забруднюючих речовин потребують перегляду та коригування у відповідності до вимог законодавства з урахування всіх джерел утворення викидів відповідно до фактичного стану підприємства. Вищевикладене є порушенням ст. ст. 10, 11 Закону України “Про охорону атмосферного повітря”.

В ході планової перевірки ТОВ ВВП “Матеко” встановлено:

Первинний облік у сфері охорони атмосферного повітря не ведеться, статистична звітність по формі 2-ТП (повітря) складається недостовірно. Інвентаризація джерел викидів забруднюючих речовин не проведена, та відповідно, дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря на об’єкті відсутній, що є порушенням ст. ст. 10,11 Закону України “Про охорону атмосферного повітря”.

В ході позапланової перевірки ПрАТ “Новомосковський завод мінводи” (26.04.2018 – 11.05.2018) встановлено:

Підприємством здійснюються наднормативні викиди (без дозволу), що є порушенням ст. ст. 10, 11 Закону України “Про охорону атмосферного повітря”. За наднормативні викиди в атмосферне повітря розраховано та сплачено збиток на суму 12 007,16 грн.

В ході планової перевірки ТОВ “ДНІПРОЛІТ” (17.04.2018 – 23.04.2018) встановлено:

В матеріалах інвентаризації джерел викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря та відповідно в дозволі на викиди не враховані наступні джерела утворення викидів, що експлуатуються на підприємстві, а саме: 2 дробарки, 2 термопечі, 3 токарних верстата, 1 токарний верстат, 1 свердлильний верстат, 2 заточувальних верстата, пила, місце розігріву ковша, тощо. Таким чином, викиди забруднюючих речовин від вищезазначених джерел утворення викидів забруднюючих речовин здійснюються за відсутності відповідного дозволу, що є порушенням ст. ст. 10, 11 Закону України “Про охорону атмосферного повітря”.

В ході планової перевірки ПП “ТРИАДА” (13.08.2018 – 17.08.2018) встановлено:

Інвентаризація джерел викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря відсутня, дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря відсутній, статзвітність по формі 2-ТП (повітря) не складається, журнали первинної облікової документації у сфері охорони атмосферного повітря не ведуться, розрахунок податкового зобов'язання з екологічного податку не здійснюється, що є порушенням ст. ст. 10, 11 Закону України “Про охорону атмосферного повітря”.

В ході планової перевірки ТОВ “ЗАВОД “СВІТОНДЕЙЛ” (01.08.2018 – 14.08.2018) встановлено:

– в матеріалах інвентаризації джерел викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря та відповідно в дозволі на викиди не враховані наступні джерела утворення викидів, що експлуатуються на підприємстві, а саме: дільниця виробництва рулонних матеріалів: склад сировини (виконуються операції з розвантаження та завантаження сировини в автотранспорт, використовуються навантажувачі на дизельних двигунах); 2 бункери з сировиною; стоянка автотранспорту; пральне відділення. Дільниця виробництва теплоізоляційних плит: критий склад сировини (виконуються операції з розвантаження та завантаження сировини в автотранспорт, використовуються навантажувачі на дизельних двигунах); склад сировини (виконуються операції з розвантаження та завантаження сировини в автотранспорт, використовуються навантажувачі на дизельних двигунах); 1 ємність для зберігання спирту; дробарка для дроблення браку. Таким чином, викиди забруднюючих речовин від вищезазначених джерел утворення викидів забруднюючих речовин здійснюються за відсутності відповідного дозволу, що є порушенням ст. ст. 10, 11 Закону України “Про охорону атмосферного повітря”.

В ході планової перевірки ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ “ШОКОЛАДНА КОМПАНІЯ МИР” (19.06.2018 – 03.07.2018) встановлено:

– з 26.07.2017 по 02.01.2018 підприємством здійснювались викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря без відповідного дозволу. Вищевикладене є порушенням ст. ст. 10, 11 Закону України “Про охорону атмосферного повітря” та підставою для нарахування збитків заподіяних державі в результаті викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря без відповідного дозволу на викиди в атмосферне повітря у відповідності до “Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, які заподіяні державі в результаті наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря” № 639 затвердженої Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 21.01.2009 № 48/16064, зі змінами внесеними наказом Мінприроди України від 28.12.2016 № 548, зареєстрованими в Мін’юсті України 23.01.2017 за № 98/29966.

– в матеріалах інвентаризації обліковані не всі джерела утворення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, а саме: холодильні камери (фреон), кімната зберігання ароматизаторів, 2 плавильні печі, тощо. Викиди забруднюючих речовин від вищезазначених джерел утворення викидів забруднюючих речовин здійснюються за відсутності відповідного дозволу, що є порушенням ст. ст. 10, 11 Закону України “Про охорону атмосферного повітря”.

В ході планової перевірки ТОВ “АГРОПРОД ІНВЕСТ” (24.09.2018 – 05.10.2018) встановлено:

– інвентаризація джерел викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря не проводилась, дозвіл на викиди забруднюючих речовин відсутній. Первинний облік у сфері охорони атмосферного повітря не ведеться, що є порушенням ст. ст. 10, 11 Закону України “Про охорону атмосферного повітря”, ст. 24 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”.

Під час проведення планової перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства України на ТОВ “УКРАЇНА”, проведеної у період з 14.09.2018 по 25.09.2018, встановлено, що викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел підприємства в термін з 01.01.2014 року по 30.06.2018 року здійснювалися без відповідного Дозволу на викиди забруднюючих речовин. Зазначений факт свідчить про порушення підприємством абзацу другої частини першої статті 10, частини п'ятої статті 11 Закону України “Про охорону атмосферного повітря”.

За результатами розрахунку розмір шкоди, обумовленої наднормативними викидами забруднюючих речовин в атмосферне повітря, складає 189 771,43 грн. Підприємству направлено претензію для відшкодування шкоди на добровільних засадах.

Матеріали планової перевірки з розрахунком розміру шкоди, обумовленої наднормативними викидами забруднюючих речовин в атмосферне повітря, на загальну суму 189 771,43 грн направлено до Прокуратури Дніпропетровської області для прокурорського реагування, а також до Головного управління Національної поліції в Дніпропетровській області.

Протягом звітнього періоду здійснено 608 ресурсних перевірок дотримання природоохоронного законодавства з охорони земельних ресурсів. За виявлені порушення чинного законодавства до адмінвідповідальності притягнуто 57 відповідальних осіб у вигляді штрафу на суму 41 616,0 грн (з яких сплачено 39 406,0 грн). За шкоду, заподіяну державі внаслідок забруднення навколишнього природного середовища, пред'явлено 59 претензій до підприємств та організацій області на суму 29 067 017,0 грн, сплачено до Державного бюджету України 37 – на суму 268 297,0 грн (з урахуванням збитків, які були пред'явлені в минулі роки – 77 431,01 грн), сума розрахованих збитків нанесених невстановленими особами – 206 046,0 грн.

Основні порушення виявлені при перевірках: засмічення або забруднення земельних ділянок.

При проведенні планової перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства України КП “Тернівське ЖКГ” від 15.11.2017 – 28.11.2017 Державною екологічною інспекцією у Дніпропетровській області при обстеженні території підприємства виявлені факти засмічення земельних ділянок виробничими відходами, що свідчить про грубі порушення вимог ст. 17, 33 Закону України “Про відходи”, ст. 35 Закону України “Про охорону земель”, ст. 164 Земельного кодексу України. За результатами перевірки підприємству нараховані та пред’явлені збитки на суму 36 555,0 грн, які сплачено в добровільному порядку.

В ході позапланової перевірки ТОВ “АНАСТАСІ КОМПАНІ ЛТД” встановлено:

– в ході обстеження території підприємства, встановлено факт засмічення земельної ділянки, яка знаходиться на прилеглій території, а саме на ґрунтовій поверхні розміщено відходи ТОВ “АНАСТАСІ КОМПАНІ ЛТД” (будівельні відходи, відходи деревини, побутові відходи, відходи поліетилену, відходи риби). Зазначений факт свідчить про порушення підприємством, ст. ст. 44, 105 Водного кодексу України, ст. 35 Закону України “Про охорону земель”, ст. ст. 96, 164 Земельного кодексу України, ст. ст. 17, 32, 33 Закону України “Про відходи”, ст. 87, 89 Водного кодексу України. За встановленим фактом засмічення земельних ресурсів підприємству нараховані та пред’явлені збитки на суму 46 552,0 грн.

В ході позапланової перевірки ТОВ “Марганецький рудоремонтний завод” (04.01.2018 – 18.01.2018) встановлено:

– в ході обстеження території підприємства, встановлено факт засмічення земельної ділянки, яка знаходиться на прилеглій території, а саме на ґрунтовій поверхні розміщено відходи (будівельні відходи, відходи металу). Зазначений факт свідчить про порушення підприємством, ст. ст. 44, 105 Водного кодексу України, ст. 35 Закону України “Про охорону земель”, ст. ст. 96, 164 Земельного кодексу України, ст. ст. 17, 32, 33 Закону України “Про відходи”, ст. 87, 89 Водного кодексу України. За встановленим фактом засмічення земельних ресурсів підприємству нараховані та пред’явлені збитки на суму 3 998,96 грн.

В ході позапланової перевірки ТОВ АФ “БЕРЕГІНЯ” проведеної в період з 14.06.2018 – 26.06.2018 встановлено:

– в ході обстеження території підприємства, встановлено факт засмічення земельної ділянки, яка знаходиться в користуванні ТОВ АФ “БЕРЕГІНЯ”, а саме на ґрунтовій поверхні (біля адмін будівлі) розміщено відходи відпрацьованих шин, відходи деревини, та сторонні матеріали невідомого походження (за візуальним оглядом це тверда сипуча сіра речовина подібна шламу металургійного виробництва). Зазначений факт свідчить про порушення підприємством, ст. ст. 44, 105 Водного кодексу України, ст. 35 Закону України “Про охорону земель”, ст. ст. 96, 164 Земельного кодексу України, ст. ст. 17, 32, 33 Закону України “Про відходи”. За встановленим фактом засмічення земельних ресурсів підприємству нараховані та пред’явлені збитки на суму

998,81 грн.

При проведенні планової перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства України ТОВ “Маколі” від 05.03.2018 – 06.03.2018 Державною екологічною інспекцією у Дніпропетровській області при обстеженні території підприємства виявлені факти засмічення земельних ділянок виробничими відходами, що є порушеннями вимог ст. 35 Закону України “Про охорону земель”, ст. 164 Земельного кодексу України, ст. ст. 17, 33 Закону України “Про відходи”, ст. ст. 44, 105 Водного кодексу України. За результатами розрахунку розмір шкоди, зумовленої засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства ТОВ “Маколі” складає 946,30 грн. Збитки сплачено добровільно.

В ході планової перевірки КП ДОР “Аульський водовід” (04.09.2018 – 17.09.2018) виявлено факт засмічення земельної ділянки, а саме: на території підприємства біля місця вивезення хлору (П підйом) встановлено факт засмічення земельної ділянки відходами деревини. Інвентаризацією джерел утворення промислових та побутових відходів КП ДОР “Аульський водовід” визначено клас небезпеки відходів деревини IV клас. Таким чином, підприємством порушуються вимоги ст. 35 Закону України “Про охорону земель”, ст. 164 Земельного кодексу України, ст. ст. 17, 33, 34 Закону України “Про відходи”, ст. ст. 44, 105 Водного кодексу України.

В ході планової перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства України ТОВ Агрофірма “Богдан”, проведеної в період з 16.05.2018 по 22.05.2018, в ході обстеження території підприємства, встановлено факт засмічення земельних ділянок, які знаходяться в користуванні ТОВ Агрофірма “Богдан”, а саме на ґрунтовій поверхні розміщено відходи підприємства (відпрацьовані мішки з-під мінеральних добрив та відпрацьовані шини). Зазначений факт свідчить про порушення підприємством, ст. ст. 44, 105 Водного кодексу України, ст. 35 Закону України “Про охорону земель”, ст. ст. 96, 164 Земельного кодексу України, ст. ст. 17, 32, 33 Закону України “Про відходи”.

Вищезазначене є підставою для нарахування збитків, заподіяних державі внаслідок засмічення земельних ресурсів. Розрахунок розміру шкоди, зумовленої засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства України ТОВ Агрофірма “Богдан” проведено відповідно до “Методики визначення розмірів шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства” (нова редакція затверджена наказом Мінприроди від 04.04.2007 № 149 та зареєстрована в Міністерстві юстиції 25.04.2007 за № 422/13689).

За результатами розрахунку розмір шкоди, зумовленої засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства ТОВ Агрофірма “Богдан” складає 2 056,0 грн. Збитки сплачено добровільно.

В ході планової перевірки ТОВ “Аульська хлоропереливна станція” (01.11.2018 – 14.11.2018) встановлено:

– в ході перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства України виявлено факт засмічення 2 земельних ділянок, а саме: між парканом та басейном без відповідних дозволів розміщуються будівельні відходи; на земельній ділянці в районі вентиляційної без відповідних дозволів розміщуються відходи шин відпрацьованих та металообробки. Таким чином, підприємством порушуються вимоги ст. 35 Закону України “Про охорону земель”, ст. 164 Земельного кодексу України, ст. ст. 17, 33 Закону України “Про відходи”, ст. ст. 44, 105 Водного кодексу України.

Протягом звітнього періоду здійснено 42 ресурсні перевірки додержання вимог природоохоронного законодавства з охорони земель водного фонду. За виявлені порушення до адмінвідповідальності притягнуто 8 відповідальних осіб у вигляді штрафу на суму 5 780,0 грн (сплачено). За шкоду, заподіяну державі внаслідок забруднення навколишнього природного середовища, пред’явлено 2 претензії до підприємств та організацій області на суму 2 250,0 грн.

Наприклад:

В ході позапланової перевірки ТОВ “ВОСТОК ГАЗ” (24.05.2018 – 25.05.2018) встановлено:

– на частині території знято верхній родючий шар ґрунту. Дозвіл на зняття родючого шару ґрунту на розгляд не надано, що є порушенням ст. 168 Земельного кодексу України, ст. 35 Закону України “Про охорону земель”, ст. 20² Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”. За даним фактом нараховано збитки на суму 1 941, 64 грн.

Протягом 2018 року здійснено 23 ресурсні перевірки щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства. За порушення природоохоронного законодавства до адмінвідповідальності притягнуто 8 відповідальних осіб у вигляді штрафу на загальну суму 3 910,0 грн.

В ході планової перевірки ТОВ “Гео Альянс Південно-Орільське” (12.07.2018 – 18.07.2018) встановлено чисельні порушення природоохоронного законодавства та невиконання умов дозволу на користування надрами, в зв’язку з чим інспекцією направлено матеріали до Державної служби геології та надр України для розгляду питання щодо зупинення дозволу на спеціальне користування надрами.

Протягом звітнього періоду здійснено 672 ресурсні перевірки додержання вимог природоохоронного законодавства у сфері поводження з відходами. За виявлені порушення до адмінвідповідальності притягнуто 598 відповідальних осіб у вигляді штрафів на загальну суму 391 408,0 грн (з яких сплачено 389 368,0 грн).

Наприклад:

В ході позапланової перевірки ТОВ “ТМ. ВЕЛТЕК” (05.02.2018 – 06.02.2018) встановлено:

– в матеріалах інвентаризації відходів не обліковуються наступні види відходів: люмінесцентні лампи, відходи деревини, склобій, пісок промаслений, оргтехніка відпрацьовані, шини відпрацьовані, відпрацьовані АКБ, тощо, їх склад, властивості, ступінь небезпечності для навколишнього природного

середовища та норми утворення не визначено, відповідно показник загального утворення відходів (Пзув) розраховано не достовірно та не в повному обсязі. Технічні паспорти відходів погоджені згідно законодавства відсутні, реєстрові картки відходів на розгляд не надано. Декларація про утворення відходів підприємством не складається. Первинний поточний облік кількості відходів, які утворюються на підприємстві за формою 1-ВТ та статистичну звітність в частині поводження з відходами не надано, що є порушенням ст. 20², 24, 55 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”, ст. ст. 8, 11 Закону України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності”, ст. ст. 7, 17, 26, 27, 32 Закону України “Про відходи”. В ході візуального огляду місць зберігання відходів у волоочильному відділенні встановлено факт змішування відходів, а саме: в місці зберігання відходів спецодягу та відпрацьованих засобів індивідуального захисту разом із зазначеними відходами допущено змішування відходів поліетилену та відходів макулатури, що є порушенням ст. 20² Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”, ст. ст. 8, 11 Закону України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності”, ст. ст. 17, 33 Закону України “Про відходи”.

В ході перевірки ТОВ “АГРОІНД” встановлено:

– інвентаризація відходів не відповідає фактичному стану підприємства, норми утворення відходів, їх якісний склад і властивості не визначено, моніторинг місць утворення, зберігання і видалення відходів не здійснюється. Технічні паспорти відходів відсутні. Первинний облік (за формою 1-ВТ) не ведеться, статистична звітність не складається, місця тимчасового зберігання виробничих відходів на всіх виробничих дільницях не організовані, допускається змішування відходів, що є порушенням ст. ст. 7, 17, 26, 27, 32, 33 Закону України “Про відходи”, ст. 24 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”.

В ході перевірки ТОВ “АГРОНАДІЯ” (14.05.2018 – 18.05.2018) встановлено:

– інвентаризація відходів не проведена, норми утворення відходів, їх якісний склад і властивості не визначено, технічні паспорти відходів не розроблені, журнал первинного обліку за формою ВТ-1 не ведеться, статистична звітність у сфері поводження з відходами не складається, місця роздільного зберігання відходів не організовані згідно вимог законодавства, моніторинг місць утворення, зберігання і видалення відходів не запроваджено, що є порушенням ст. ст. 7, 17, 26, 27, 32, 33 Закону України “Про відходи”.

В ході планової перевірки ТОВ “КОВБАСНИЙ СВІТ” (26.04.2018 – 11.05.2018) встановлено:

– в матеріалах інвентаризації враховано не всі види відходів, які утворюються на підприємстві, а саме: відходи від коптильних камер (зола), масла відпрацьовані, відходи іонообмінних смол, пергамент рослинний зіпсований, тощо. Статистична звітність в частині поводження з відходами складається не достовірно, а саме: без зазначення обсягів всіх відходів, що

утворилися на підприємстві. Технічні паспорти відходів розроблені не на всі види відходів. Вищевикладене, є порушенням ст. ст. 7, 17, 26, 32, 33 Закону України “Про відходи”, ст. ст. 24, 55 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”. Первинний поточний облік кількості відходів, які утворюються на підприємстві (за формою 1-ВТ) ведеться не в повному обсязі, а саме: без урахування обсягів утворених відходів, які не обліковані в матеріалах інвентаризації, що є порушенням ст. 17 Закону України “Про відходи”. Місця тимчасового зберігання відходів на підприємстві влаштовані не в повному обсязі, що є порушенням ст. 17 Закону України “Про відходи”. Моніторингові дослідження місць утворення, зберігання і видалення відходів не здійснюється, що є порушенням вимог ст. 29 Закону України “Про відходи”, ст. 10 Закону України “Про метрологію та метрологічну діяльність”.

В ході планової перевірки ПП “ТБ “МУШКЕТЕР” (20.08.2018 – 27.08.2018) встановлено:

– інвентаризація відходів, що утворюються при діяльності підприємства відсутня, норми утворення, їх склад, властивості та ступінь небезпечності для навколишнього природного середовища не визначено, технічні паспорти відходів відсутні, реєстрові картки об’єктів утворення, оброблення та утилізації відходів не розроблено, статзвітність щодо поводження з відходами ведеться не достовірно та не в повному обсязі, декларація про утворення відходів не складається, дозвіл на здійснення операцій у сфері поводження з відходами відсутній. Первинний поточний облік кількості відходів, які утворюються на підприємстві (за формою 1-ВТ) не ведеться. Враховуючи вищевикладене підприємством є порушенням ст. ст. 7, 17, 26, 27, 32, 33, 34 Закону України “Про відходи”, ст. ст. 24, 55 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”.

В ході планової перевірки ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО “НОВООЛЕКСАНДРІВСЬКИЙ ЦЕГЕЛЬНИЙ ЗАВОД” (16.07.2018 – 27.07.2018) встановлено:

– в матеріалах інвентаризації не враховані всі види відходів, які утворюються на підприємстві, а саме: відходи деревини, тара, забруднена лакофарбовими матеріалами, відходи лабораторії, шлам очистки зливоприймачів, відпрацьована оргтехніка, відходи електроізоляції, відходи стрейчплівки, склобій, відходи фільтрувальних матеріалів (водопідготовка), відходи зварювальних електродів тощо. Склад, властивості, ступінь небезпечності для навколишнього природного середовища та норми утворення неврахованих в матеріалах інвентаризації відходів не визначено. Показник загального утворення відходів розраховано не достовірно. Дозвіл на здійснення операцій у сфері поводження з відходами відсутній. Технічні паспорти відходів (ТПВ) не розроблені, реєстрові картки ОУВ та ООУВ відсутні. Статзвітність 1-відходи складається не достовірно. Таким чином, підприємством порушуються вимоги ст. ст. 7, 17, 26, 27, 32, 33 Закону України “Про відходи”, ст. ст. 24, 55 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”;

– журнал ведення первинного поточного обліку відходів (за формою 1-ВТ) складається не достовірно, а саме: без врахування видів відходів не облікованих в матеріалах інвентаризації що є порушенням вимог ст. 17 Закону України “Про відходи”, ст. 24 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”;

– на підприємстві використовується тара та пакувальні матеріали. При цьому, договір зі спеціалізованими підприємствами щодо надання послуг із збирання, заготівлі та утилізації використаних тари відсутній, що є порушенням ст. ст. 17, 31 Закону України “Про відходи”.

В ході позапланової перевірки ТОВ “НВП “ТЕХПРОМЕКОЛОГІЯ” (02.08.2018 – 03.08.2018) встановлено:

– в матеріалах інвентаризації відходів обліковані не всі види відходів, що утворюються на підприємстві, а саме: відходи робочого взуття, відходи конвеєрної стрічки, відходи активованого вугілля (ГОУ). Склад, властивості, ступінь небезпечності для навколишнього природного середовища та норми утворення не визначено. Технічні паспорти відходів розроблено не на всі види відходів. Вищевикладене є порушенням ст. ст. 7, 17, 26, 33 Закону України “Про відходи”, ст. 55 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”. Первинний поточний облік кількості відходів, які утворюються на підприємстві за формою 1-ВТ, ведеться не в повному обсязі, а саме: без врахування видів відходів не облікованих в матеріалах інвентаризації, статистична звітність у сфері поводження з відходами по формі 1-відходи не складається, що є порушенням ст. 17 Закону України “Про відходи”. Моніторингові дослідження місць утворення, зберігання і видалення відходів не здійснюється, що є порушенням вимог ст. 29 Закону України “Про відходи”, ст. 10 Закону України “Про метрологію та метрологічну діяльність”. На підприємстві використовується тара та пакувальні матеріали. При цьому, договір зі спеціалізованими підприємствами щодо надання послуг із збирання, заготівлі та утилізації використаних тари відсутній, що є порушенням ст. ст. 17, 31 Закону України “Про відходи”.

В ході планової перевірки ТОВ П “ДНІПРОПАК” (03.10.2018 – 09.10.2018) встановлено:

– інвентаризація відходів, що утворюються при діяльності підприємства відсутня, норми утворення, їх склад, властивості та ступінь небезпечності для навколишнього природного середовища не визначено, технічні паспорти відходів, погоджені у відповідності до законодавства, відсутні, реєстрова карта об’єктів утворення, оброблення та утилізації відходів устаткування для перероблення для відходів поліетилену за формою 2 не розроблена, статзвітність у сфері поводження з відходами не ведеться, декларація про утворення відходів не складається, моніторинг місць утворення та зберігання відходів не здійснюється. Первинний поточний облік кількості відходів, які утворюються на підприємстві (за формою 1-ВТ) ведеться не в повному обсязі, що є порушенням ст. ст. 7, 17, 26, 27, 29, 33 Закону України “Про відходи”, ст. ст. 24, 55 Закону України “Про охорону навколишнього природного

середовища”.

В ході планової перевірки ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ “НАФТАСІТІ” (13.08.2018 – 27.08.2018) встановлено:

- в матеріалах інвентаризації відходів не враховані наступні види відходів: повітряні фільтри, антифризні рідини відпрацьовані, відходи гумово-технічних виробів, тара використана з-під сировини (очисні споруди), зварювальні електроди, тощо. Їх склад, властивості та ступінь небезпечності для навколишнього природного середовища не визначені, нормативи граничних показників утворення відходів у технологічних процесах та нормативи питомих показників утворення зазначених відходів не розроблені. Технічні паспорти та реєстрові картки об’єктів утворення відходів розроблені не на всі види відходів, що утворюються на підприємстві. Таким чином, підприємством порушуються вимоги ст. ст. 7, 17, 26, 32, 33 Закону України “Про відходи”, ст. ст. 24, 55 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”;

- первинний поточний облік кількості відходів, які утворюються на підприємстві (за формою 1-ВТ) та статистична звітність 1-відходи складаються не в повному обсязі, а саме: без урахування обсягів утворених відходів, які не обліковані в матеріалах інвентаризації, що є порушенням ст. 17 Закону України “Про відходи”, ст. 24 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”;

- місця тимчасового зберігання відходів на підприємстві влаштовані не в повному обсязі. Моніторингові дослідження місць утворення, зберігання і видалення відходів не здійснюється, що є порушенням вимог ст. ст. 17, 29 Закону України “Про відходи”, ст. 10 Закону України “Про метрологію та метрологічну діяльність”.

В ході позапланової перевірки КП КМР “Комунальник” (19.09.2018 – 20.09.2018) встановлено:

- інвентаризація джерел утворення відходів на підприємстві відсутня. Склад, властивості, ступінь небезпечності для навколишнього природного середовища та норми утворення цих відходів не визначено. Показник загального утворення відходів не розраховано. Технічні паспорти відходів не розроблено. Таким чином, підприємством порушуються вимоги ст. ст. 7, 17, 26 Закону України “Про відходи”, ст. ст. 24, 55 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”. Первинний облік утворення та руху відходів на підприємстві по формі № 1-ВТ за 2016 – 2018 роки не ведеться, що є невиконанням вимог інструкції щодо заповнення типової форми первинної облікової документації № 1-ВТ “Облік відходів та пакувальних матеріалів і тари”. Статистичний звіт по формі № 1-“відходи” за 2016 – 2017 роки підприємством не складається, що є порушенням вимог ст. 17 Закону України “Про відходи”. Місця тимчасового зберігання відходів не обладнано згідно вимог природоохоронного законодавства, що є порушенням вимог ст. 17 Закону України “Про відходи”. Система моніторингу та заходи екологічної безпеки, які мають бути спрямовані на захист нормального стану повітря, ґрунту та підземних вод на підприємстві не здійснюються, спостережливі

свердловини для контролю впливу на стан ґрунтових вод відсутні, що є порушенням вимог ст. 29 Закону України “Про відходи”, “Правил експлуатації полігонів побутових відходів”. Паспорт місця видалення відходів на КП КМР “Комунальник” відсутній, що є порушенням вимог ст. ст. 28, 33 Закону України “Про відходи”, “Правил експлуатації полігонів побутових відходів”.

Проведено 81 ресурсну перевірку дотримання вимог природоохоронного законодавства в сфері рослинного світу. Основними порушеннями, що були виявлені під час проведення перевірок є: порушення встановленого порядку використання лісосічного фонду, знищення або пошкодження підросту в лісах, засмічення лісів відходами, самовільне знесення зелених насаджень. За виявленими правопорушеннями складено 46 протоколів про адміністративні правопорушення, 9 з яких направлено до органів суду, 33 особи притягнуто до адмінвідповідальності у вигляді штрафів на загальну суму 3 672,0 грн (сплачено 3 672,0 грн). За пошкодження та знищення зелених насаджень нараховано 16 збитків на загальну суму 1 989 583,0 грн (у тому числі невстановленими особами 1 169 302,0 грн), сплачено до Державного бюджету України 3 – на суму 13 228,0 грн; 4 збитки з ознаками кримінального правопорушення на загальну суму 1 177 917,0 грн, матеріали направлено до органів поліції для встановлення осіб, 1 особу встановлено та пред’явлено їй претензію на суму 38 731,0 грн.

Протягом звітнього періоду проведено 12 перевірок дотримання вимог природоохоронного законодавства України на об’єктах природно-заповідного фонду, складено 4 протоколи про адміністративні правопорушення, 2 з яких направлено до органів суду, 2 особи притягнуто до адмінвідповідальності у вигляді штрафів на загальну суму 510,0 грн (сплачено).

Перелік перевірних районних організації УТМР Дніпропетровської області:

- Павлоградська районна організація УТМР;
- Юр’ївська районна організація УТМР;
- Криничанське РТМР;
- Новомосковська районна організація УТМР;
- Царичанська районна організація УТМР;
- Софіївська районна організація УТМР;
- Криворізька районна організація УТМР;
- Калинівське МРГ;
- Магдалинівська районна організація УТМР;
- Верхньодніпровська районна організація УТМР;
- ТОВ “Технометсервіс”.

Виявлено 32 випадки порушень правил полювання та вимог Закону України “Про мисливське господарство та полювання”, складено 32 адміністративних протоколи, 2 з яких направлено до суду, притягнуто до адмінвідповідальності 21 особу, на правопорушників накладено штрафи на загальну суму 9 775,0 грн (сплачено).

Сектором державного екологічного нагляду (контролю) ПЗФ, лісів та рослинного світу за порушення порядку придбання чи збуту об'єктів тваринного світу та порушення правил рибальства, складено 60 адміністративних протоколів, 33 з яких передано до органів суду, 27 осіб притягнуто до адмінвідповідальності у вигляді штрафів на загальну суму 1 377,0 грн (стягнуто 1 377,0 грн). За грубе порушення правил рибальства (незаконне добування водних живих ресурсів) розраховано 4 збитки та пред'явлено претензії на загальну суму 1 156,0 грн (стягнуто 935,0 грн).

15.4. Виконання державних цільових екологічних програм

Державна цільова програма радіаційного та соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013-2022 роки

Облдержадміністрація є ініціатором розроблення та замовником “Державної цільової програми радіаційного та соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013 – 2022 роки”, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 25.06.2012 № 579 (зі змінами та доповненнями), (далі – Програма). Керівник Програми – голова Дніпропетровської облдержадміністрації. Виконавець заходів Програми – виконавчий комітет Жовтоводської міської ради.

Метою Програми є забезпечення захисту мешканців м. Жовті Води від радіаційного впливу та пов'язаних з ним шкідливих чинників, поліпшення соціального захисту населення, а також збереження здоров'я населення міста.

Основними завданнями Програми є:

створення та забезпечення функціонування системи постійного моніторингу території м. Жовті Води;

приведення радіаційного фону в житлових, адміністративних будівлях і спорудах до рівня, визначеного Нормами радіаційної безпеки України (НРБУ - 97);

проведення комплексу робіт з реабілітації забрудненої території міста для зниження дозових навантажень на населення;

поліпшення соціального захисту населення, яке проживає на територіях з підвищеним радіаційним фоном;

приведення відділення функціональної діагностики та відділення відновлювального лікування Державного закладу “Спеціалізована медико-санітарна частина МОЗ” № 9 до сучасних вимог;

оздоровлення жителів міста у зазначеному відділенні відновлювального лікування;

забезпечення Державного закладу “Спеціалізована медико-санітарна частина МОЗ” № 9 медичним обладнанням та медикаментами для повноцінного її функціонування.

15.5. Державна політика у сфері моніторингу навколишнього природного середовища

Дніпропетровщина – регіон великих можливостей та всебічного розвитку, де реалізується багато проектів за різними напрямками. Прикладом таких проектів є унікальний еко-сайт, створений за ініціативою облдержадміністрації разом з ІТ-волонтерами.

Розвиток системи екологічного моніторингу

Розбудова об'єктового моніторингу. На 14-ти основних підприємствах-забруднювачах області вже встановлені автоматизовані системи екологічного моніторингу. 32 автоматизованих поста спостереження, що розташовані на межі санітарно-захисних зон підприємств, здійснюють щохвилинний відбір проб. Це дозволяє відстежувати ситуацію за станом атмосферного повітря у режимі реального часу.

Розвиток системи моніторингу неможливо уявити без інноваційних технологій. Вперше запроваджено online передачу даних з автоматизованих постів спостереження та оприлюднення її на сайті моніторингу екологічної ситуації в Дніпропетровській області (<https://ecoinfo.pro>). Ця технологія дозволяє отримати оперативну інформацію про стан атмосферного повітря – дані з автоматизованих постів спостереження оновлюються кожні 20 хвилин (рис. 15.5.1. – рис.15.5.2).

Вже є перші результати: дані з 7-ти автоматизованих постів спостереження по трьом підприємствах (ДТЕК ПРИДНІПРОВСЬКА ТЕС, ПрАТ “СУХА БАЛКА”, ПАТ “КРИВОРІЗЬКИЙ ЗАЛІЗОРУДНИЙ КОМБІНАТ”) можна переглядати у режимі реального часу. Тривають роботи з підключення решти постів до мережі.

Такий механізм в області запрацював уперше і знаходиться у тестовому режимі, не все ще досконало, над цим працюємо, але головне – процес розпочато. Впровадження інноваційних технологій у систему екомоніторингу відбувається відкрито та супроводжується підписанням відповідних регламентів обміну інформацією.

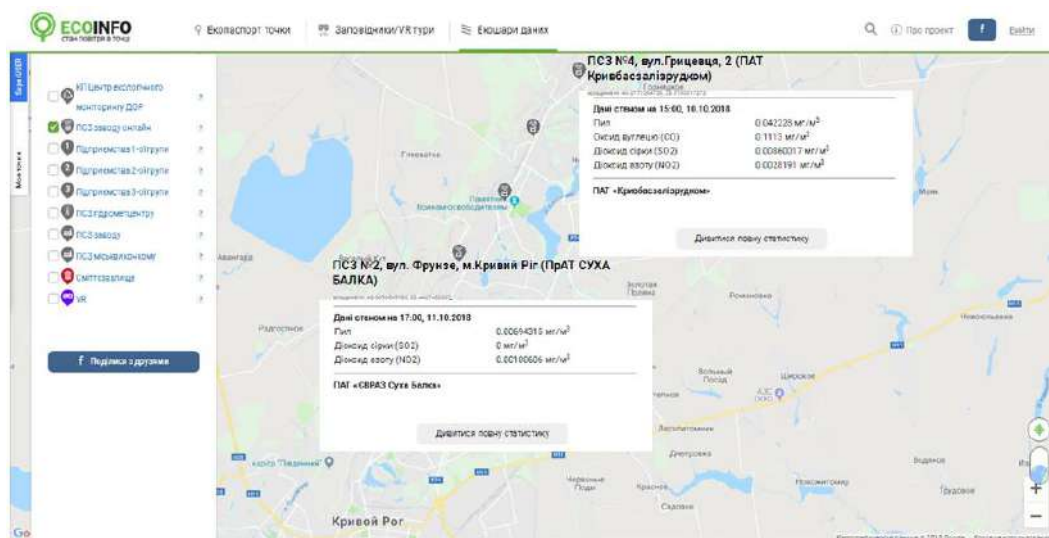

Рис. 15.5.1. Відображення інформації з автоматизованого посту спостереження ПрАТ Суха Балка (м. Кривий Ріг, вул. Фрунзе)

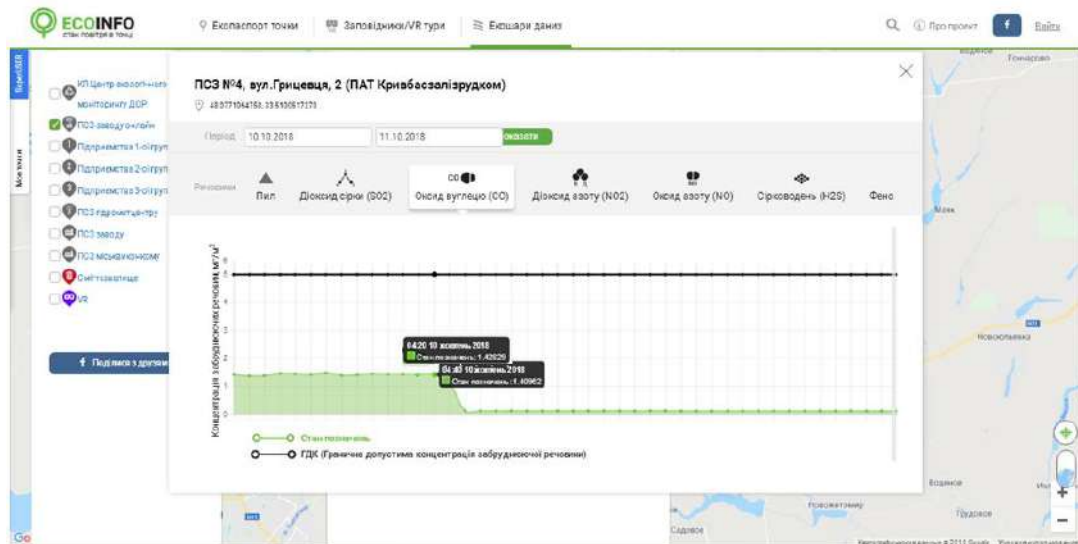

Рис. 15.5.2. Відображення інформації з автоматизованого посту спостереження ПАТ Кривбасазалірудком (м. Кривий Ріг, вул. Грицевця, 2)

Триває удосконалення мережі спостережень за станом атмосферного повітря. У цьому напрямку застосовано комплексний підхід.

Розроблено регіональний проект, який дозволив визначити та обґрунтувати необхідну кількість стаціонарних постів спостереження, місця їх розташування, а також індивідуальний перелік забруднюючих речовин, що мають підлягати контролю (рис. 15.5.3). Здійснювати всебічний контроль за станом атмосферного повітря на всій території області дозволить автоматизована мережа спостережень, яка має складатися з 62 постів спостереження.

Крім того, здійснюється встановлення автоматизованих постів спостереження безпосередньо у селітебних зонах – на територіях житлової забудови (у 2017 р. таких постів встановлено 3, а у 2018 р. – ще 9). Також в області функціонують 2 мобільні лабораторії швидкого реагування, які дозволяють здійснювати оперативні спостереження за станом атмосферного повітря у будь-якій точці регіону. А на перспективу планується здійснювати верифікацію результатів спостережень за станом атмосферного повітря основних підприємств-забруднювачів.

На якісно новий рівень процес розвитку системи екомоніторингу в області поставила можливість використання супутникової інформації.

Першочерговим кроком у даному напрямку стало проведення сумісно із “ДНПРОКОСМОС” інвентаризації місць видалення відходів. В області додатково виявлено близько 400 несанкціонованих сміттєзвалищ, більше 100

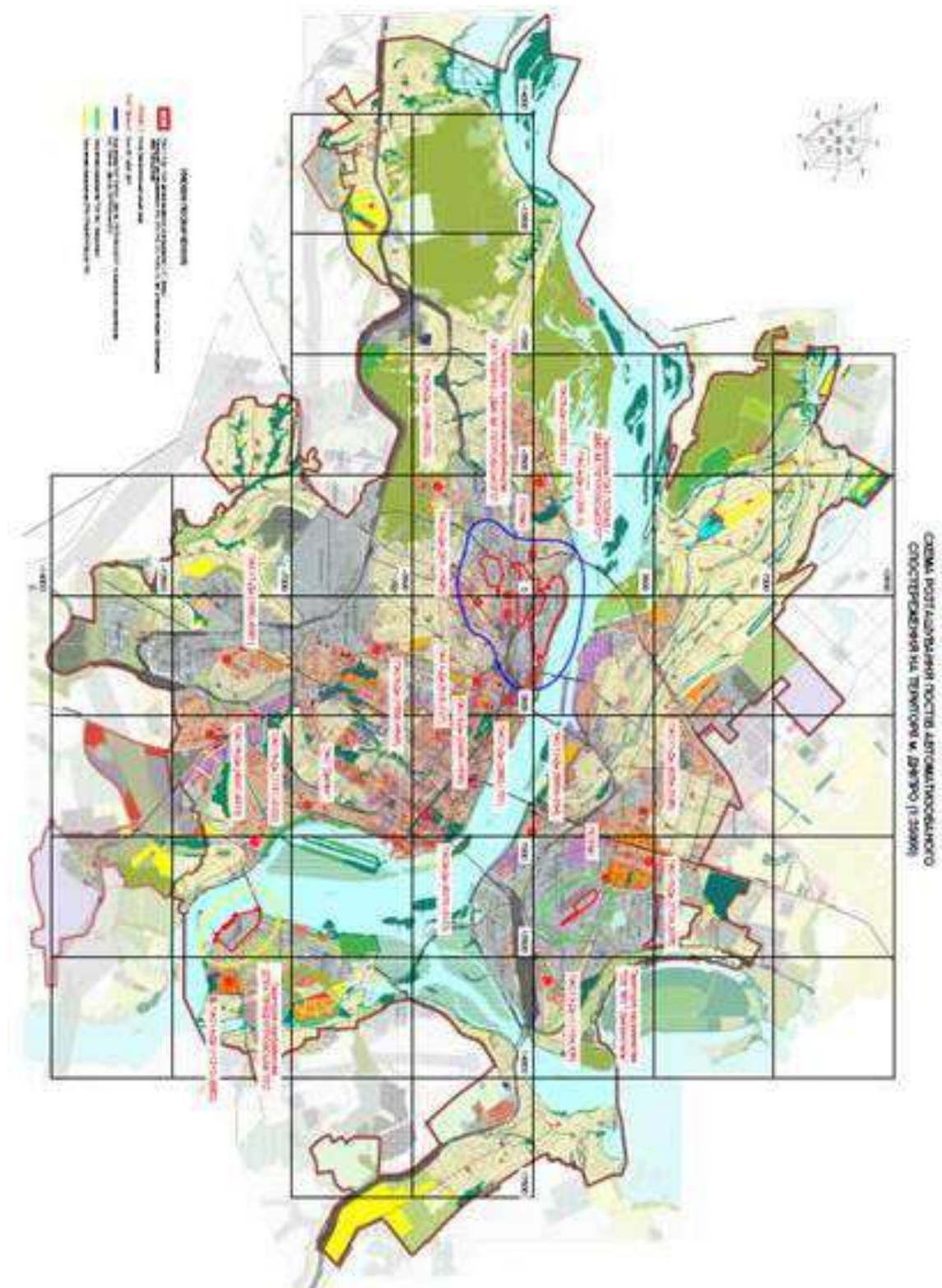

Рис. 15.5.3. Схема розташування автоматизованого спостереження на території м. Дніпро

потребують уточнення (рис. 15.5.4). За допомогою супутникової інформації визначено фактичні місця їх розташування та параметри, зокрема координатну прив'язку та площу. Результати відображені на інтерактивній карті (http://qgiscloud.com/dniprokosmos/gis_system/).

Раніше така інвентаризація проводилася лише на папері. Сьогодні – новий підхід та новий формат співпраці з “ДНІПРОКОСМОС”. Такий проект є вкрай актуальним для промислового регіону з надмірним рівнем техногенного навантаження.

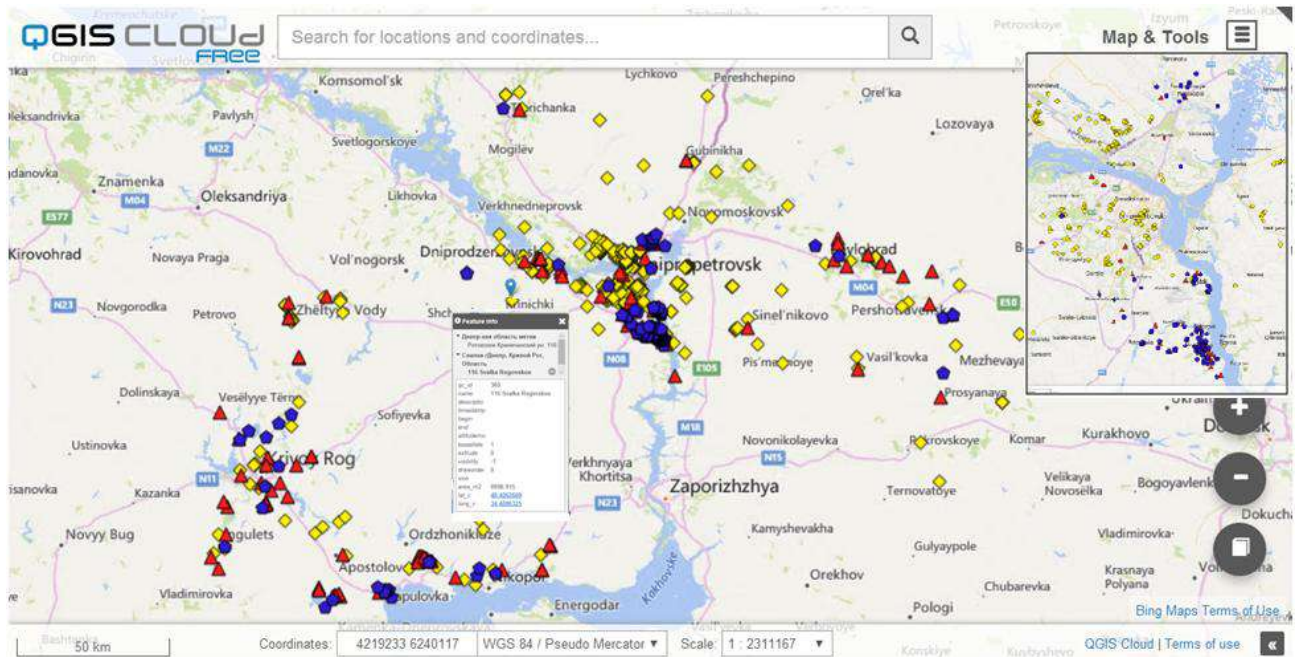

Рис. 15.5.4. Карта сміттєзвалищ області

У Дніпропетровській області функціонує мережа державного моніторингу за станом забруднення навколишнього природного середовища. (таблиця 15.5.1.).

Протягом року проводились систематичні спостереження за рівнем забруднення атмосферного повітря, зворотних, поверхневих, підземних вод та ґрунтів.

Атмосферне повітря

Дніпропетровський регіональний центр з гідрометеорології (далі – ДРЦГМ) проводив спостереження за рівнем забруднення атмосферного повітря на стаціонарних та маршрутних постах спостереження (далі – ПСЗ). На стаціонарних ПСЗ у 2018 році було відібрано та проаналізовано 91313 проб атмосферного повітря. Лабораторії ДРЦГМ акредитовані на право проведення вимірювань по 9-ти інгредієнтам.

Таблиця 15.5.1. Мережа спостережень за станом довкілля

№ з/п	Суб'єкти моніторингу довкілля	Кількість точок спостережень, од.								
		атмосферне повітря	стаціонарні джерела викидів в атмосферне повітря	поверхневі води	джерела скидів зворотних вод у поверхневі води	морські води	джерела скидів зворотних вод у морські води	підземні води	джерела скидів зворотних вод у глибокі підземні водоносні горизонти	грунти
1	Дніпропетровський регіональний центр з гідрометеорології, у т.ч.	15	-	9	-	-	-	-	-	-
1.1	ЛСЗА Дніпро	6	-	7	-	-	-	-	-	-
1.2	ЛСЗА Кам'янське	4	-	-	-	-	-	-	-	-
1.3	ЛСЗА Кривий Ріг	5	-	2	-	-	-	-	-	-
2	Регіональний офіс водних ресурсів у Дніпропетровській області *	-	-	22	-	-	-	-	-	-
3	ДУ “Дніпропетровський обласний лабораторний центр Держсанепідслужби України”, у т. ч.	103	1	84	-	-	-	1529	-	396
3.1	Атмосферне повітря: селітебна територія	62	-	-	-	-	-	-	-	-
3.2	Атмосферне повітря: транспортні магістралі	41	-	-	-	-	-	-	-	-
3.3	Стаціонарний пост спостереження (м. Кривий Ріг)	-	1	-	-	-	-	-	-	-
3.4	Постійні точки відбору поверхневих вод в місцях водозабору питного водопостачання	-	-	12	-	-	-	-	-	-
3.5	Поверхневі водойми в закладах відпочинку та оздоровлення	-	-	72	-	-	-	-	-	-
3.6	Нецентралізоване водопостачання (свердловини, колодязі)	-	-	-	-	-	-	1529	-	-
3.7	Грунт в селітебній зоні, зонах відпочинку, в зоні впливу підприємств та автомагістралей	-	-	-	-	-	-	-	-	396

№ з/п	Суб'єкти моніторингу довкілля	Кількість точок спостережень, од.								
		атмосферне повітря	стаціонарні джерела викидів в атмосферне повітря	поверхневі води	джерела скидів зворотних вод у поверхневі води	морські води	джерела скидів зворотних вод у морські води	підземні води	джерела скидів зворотних вод у глибокій підземній водоносній горизонті	грунти
4	КП “Центр екологічного моніторингу” ДОР”	12	-	-	-	-	-	-	-	-
5	Інші (органи місцевого самоврядування)	12	-	-	-	-	-	-	-	-

* Державне агентство водних ресурсів України, згідно ст.16 п.5 Водного Кодексу України забезпечує функціонування системи державного моніторингу довкілля в частині проведення радіологічних і гідрохімічних спостережень на водних об'єктах комплексного призначення, транскордонних водотоках, водогосподарських системах міжгалузевого та сільськогосподарського водопостачання, в зонах впливу атомних електростанцій.

Відповідно до “Програми державного моніторингу довкілля в частині проведення Держводагентством радіологічних та гідрохімічних спостережень за станом поверхневих вод у створах спостережень” (наказ Держводагентства України від 11.01.2018 № 6) РОВР у Дніпропетровській області здійснював контроль в 2018 році по 22-х постійних пунктах спостереження. Пункти спостереження розташовані на водосховищах: Кам'янському – 2 створи, Дніпровському (5), Каховському (5); річках: Оріль (1), Вовча (1), Самара (1), Інгулець (4), Жовта (2); магістральний канал Дніпровського (Павлоградського) МУВГ (1).

Спостереження проводились по всім інгредієнтам, на які акредитовані лабораторії. Крім того, на деяких ПСЗ був здійснений відбір проб повітря на вміст важких металів. Визначення концентрацій важких металів проведено в Київській регіональній лабораторії.

У 2018 році лабораторіями ДРЦГМ проводились спостереження за забрудненням атмосферного повітря по повній програмі:

за станом забруднення атмосферного повітря у м. Дніпрі спостереження проводилися на 6 стаціонарних ПСЗ, у м. Кам'янське – на 4 стаціонарних постах, у м. Кривому Розі – на 5 стаціонарних постах.

Згідно комплексному індексу забруднення атмосфери пріоритетними речовинами (ІЗА), обчисленому за даними спостережень 2018 року (табл. 15.5.2), рівень забруднення атмосферного повітря міст Дніпропетровської області вище середнього.

Таблиця 15.5.2. Індекс забруднення атмосфери (ІЗА) у містах Дніпропетровської області за 2018 рік

Перелік пріоритетних домішок	ІЗА		
	Дніпро	Кам'янське	Кривий Ріг
Формальдегід	8,1	4,2	5,4
Двооксид азоту	3,0	1,8	1,0
Пил	2,0	2,7	2,7
Оксид вуглецю			0,7
Фенол	1,0	3,0	0,2
Аміак	1,0	1,2	
Комплексний ІЗА	15,1	12,9	10,0

Аналізуючи хід величин індексу забруднення атмосфери міст Дніпропетровської області у 2018 році, у порівнянні з 2017 роком, відмічається збільшення рівня забруднення у містах Дніпро та Кривий Ріг, та зменшення рівня забруднення у місті Кам'янське. Якщо значення $ІЗА \leq 5$, рівень забруднення повітря міста вважається нижче середнього, якщо $5 < ІЗА \leq 8$ – приблизно дорівнює середньому, якщо $8 < ІЗА \leq 15$ – вище середнього, якщо $ІЗА > 15$ – значно вище середнього (див. рис. 15.5.5).

У 2018 році в повітрі міст Дніпропетровської області спостерігається така тенденція:

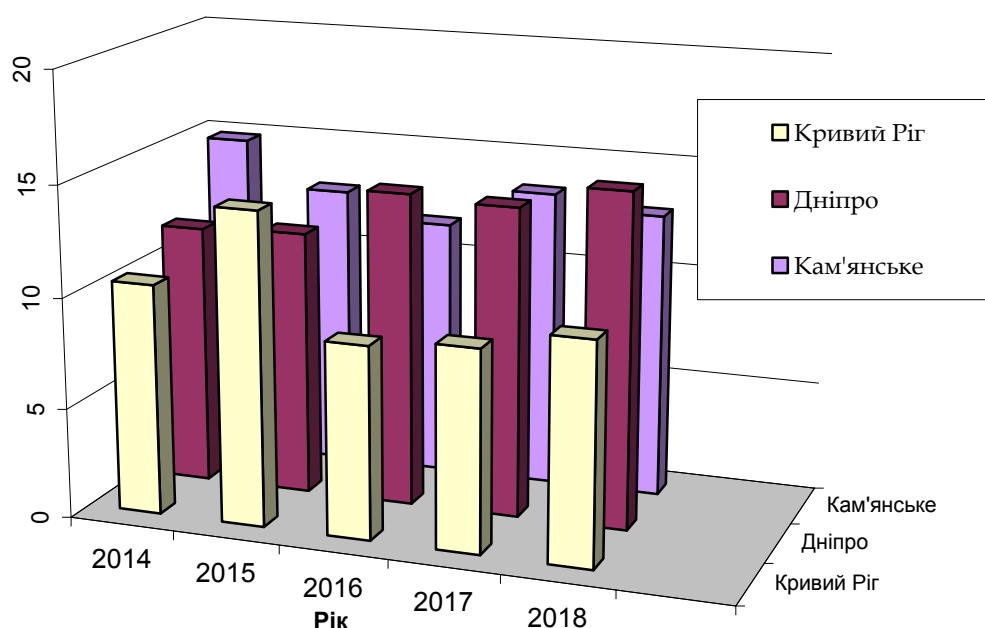

Рис. 15.5.5. Індекс забруднення атмосферного повітря у містах Дніпропетровської області за 2014 – 2018 роки

Практично з усіх джерел в атмосферне повітря потрапляють двооксид сірки, пил, оксид вуглецю, оксиди азоту. Тенденція змін середнього рівня забруднення атмосферного повітря наведена у таблиці 15.5.3.

Таблиця 15.5.3. Зміна середнього рівня забруднення атмосферного повітря за 5 років (2014 – 2018 роки) у містах Дніпропетровської області

Домішки	Тенденція за 5 років (2014-2018 р.р.)		
	Дніпро	Кам'янське	Кривий Ріг
Пил	-0,005	0	-0,06
Двооксид сірки	+ 0,0004	- 0,0002	-0,0014
Оксид вуглецю	+0,2	- 0,1000	0
Двооксид азоту	+0,014	- 0,0020	-0,006
Оксид азоту	+0,003	0	-0,004
Сірководень	+0,0002	- 0,0001	-0,0002
Фенол	0	- 0,0002	-0,0002
Аміак	0	0	-0,005
Формальдегід	+0,0008	- 0,0003	+0,0001

У 2018 році в повітрі міст Дніпропетровської області спостерігається така тенденція:

м. Дніпро:

зниження рівня забруднення повітря по пилу; середні концентрації збільшились по двооксиду сірки, оксиду вуглецю, двооксиду та оксиду азоту, сірководню, формальдегіду; на тому ж рівні залишилась середня концентрація по фенолу та аміаку.

м. Кам'янське:

зниження рівня забруднення повітря по двооксиду сірки, оксиду вуглецю, двооксиду азоту, сірководню, фенолу, формальдегіду; на тому ж рівні залишились величини середніх концентрацій по пилу, оксиду азоту, аміаку.

м. Кривий Ріг:

зниження рівня забруднення повітря по пилу, двооксиду сірки, оксиду та двооксиду азоту, аміаку, сірководню, фенолу; на тому ж рівні залишились величини середніх концентрацій по оксиду вуглецю; концентрації збільшились по формальдегіду.

Характеристики забруднення атмосферного повітря (середньорічні та максимальні концентрації, мг/м^3 та у частках ГДК) у містах Дніпропетровської області наведені у табл. 15.5.4. та 15.5.5.

Таблиця 15.5.4. Характеристики забруднення атмосферного повітря у містах Дніпропетровської області за 2018 рік

Назва забруднюючої речовини	Місто	Середньорічний вміст, мг/м^3	Середньодобові ГДК, мг/м^3	Максимальні разові ГДК, мг/м^3	Максимальний вміст, мг/м^3
Пил	Дніпро	0,3	0,15	0,5	0,9
Двооксид сірки	Дніпро	0,013	0,05	0,5	0,236
Оксид вуглецю	Дніпро	3,0	3,0	5,0	10,0
Двооксид азоту	Дніпро	0,12	0,04	0,2	0,40
Оксид азоту	Дніпро	0,05	0,06	0,40	0,15
Сірководень	Дніпро	0,002	-	0,008	0,013
Фенол	Дніпро	0,003	0,003	0,010	0,016
Аміак	Дніпро	0,04	0,04	0,20	0,13
Формальдегід	Дніпро	0,015	0,003	0,035	0,053
Пил	Кам'янське	0,4	0,15	0,5	1,7
Двооксид сірки	Кам'янське	0,007	0,05	0,5	0,016
Оксид вуглецю	Кам'янське	3,0	3,0	5,0	5,0
Двооксид азоту	Кам'янське	0,07	0,04	0,2	0,29
Оксид азоту	Кам'янське	0,04	0,06	0,40	0,08
Сірководень	Кам'янське	0,006	-	0,008	0,014
Фенол	Кам'янське	0,007	0,003	0,010	0,032
Аміак	Кам'янське	0,05	0,04	0,20	0,10
Формальдегід	Кам'янське	0,009	0,003	0,035	0,026
Пил	Кривий Ріг	0,4	0,15	0,5	2,0
Двооксид сірки	Кривий Ріг	0,014	0,05	0,5	0,063
Оксид вуглецю	Кривий Ріг	2,0	3,0	5,0	14,0
Двооксид азоту	Кривий Ріг	0,04	0,04	0,2	0,21
Оксид азоту	Кривий Ріг	0,02	0,06	0,40	0,08
Сірководень	Кривий Ріг	0,001	-	0,008	0,005
Фенол	Кривий Ріг	0,001	0,003	0,010	0,011
Аміак	Кривий Ріг	0,01	0,04	0,20	0,08
Формальдегід	Кривий Ріг	0,011	0,003	0,035	0,087

Таблиця 15.5.5. Концентрації забруднюючих речовин атмосферного повітря у Дніпропетровській області у 2018 році (в частках ГДК)

Домішки	Середньорічна концентрація		
	Максимальна концентрація		
	Дніпро	Кам'янське	Кривий Ріг
Пил	2,0	2,7	2,7
	1,8	3,4	4,0
Двооксид сірки	0,26	0,14	0,28
	0,5	0,12	0,13
Оксид вуглецю	1,0	1,0	0,7
	2,0	1,0	2,8
Двооксид азоту	3,0	1,8	1,0
	2,0	1,5	1,1
Оксид азоту	0,8	0,7	0,3
	0,4	0,2	0,2
Сірководень	-	-	-
	1,6	1,8	0,6
Фенол	1,0	2,3	0,3
	1,6	3,2	1,1
Аміак	1,0	1,3	0,3
	0,7	0,5	0,4
Формальдегід	5,0	3,0	3,7
	1,5	0,7	2,5
Кадмій	0,007	0,02	0,003
	0,03	0,03	0,01
Залізо	0,02	0,05	0,018
	0,07	0,07	0,002
Марганець	0,06	0,13	0,01
	0,19	0,29	0,03
Мідь	0,01	0,01	0,018
	0,03	0,02	0,02
Нікель	0,02	0,02	0,01
	0,04	0,03	0,02
Свинець	0,07	0,10	0,7
	0,13	0,43	0,13
Хром	0,02	0,007	0,007
	0,07	0,02	0,01
Цинк	0,02	0,02	0,006
	0,04	0,03	0,02

Поверхневі, зворотні, підземні води

Середньорічні концентрації речовин в контрольних створах водних об'єктів регіону за 2018 рік наведені у таблицях 15.5.6. – 15.5.9., надані Дніпропетровським обласним управлінням водних ресурсів та Дніпропетровським регіональним центром з гідрометеорології.

Таблиця 15.5.6. Середньорічні концентрації забруднюючих речовин у контрольних створах водних об'єктів регіону за 2018 рік за даними Регіонального офісу водних ресурсів у Дніпропетровській області

Місце спостереження за якістю води	Показники складу та властивостей																
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1																	
Кам'янське водосховище																	
м. Верхньодніпровськ, питний в/з	10,8	3,2	277	33	25	0,45	2,81	0,043	33,6	9,25	0,29	0,014	0,04	0,24	0,15	0,05	0,009
смт Аули, питний в/з	7,5	2,3	272	33	28	0,35	2,50	0,040	31,3	8,78	0,27	0,014	0,03	0,22	0,18	0,04	0,007
м. Дніпро та м. Кам'янське																	
Дніпровське водосховище																	
м. Дніпро, Кайдакський питний в/з	7,6	2,5	281	37	28	0,37	2,82	0,041	31,1	8,77	0,28	0,010	0,04	0,22	0,20	0,04	0,007
м. Дніпро, Люмовський питний в/з	9,2	2,6	293	40	31	0,36	2,57	0,046	32,5	8,70	0,29	0,012	0,04	0,22	0,18	0,04	0,009
м. Дніпро, ВП "ПдТЕС" ПАТ "ДТЕК Дніпроенерго", питний в/з	8,7	2,4	341	64	42	0,38	2,53	0,050	31,8	8,57	0,29	0,011	0,04	0,20	0,18	0,05	0,007
с. Воронове, питний в/з водоводу ДМП ВКП "Дніпро-Західний Донбас"	9,1	2,6	308	57	33	0,42	3,69	0,039	33,3	9,24	0,23	0,008	0,04	0,17	0,16	<0,03	0,006
с. Войськове, питний в/з Солонянського району	8,8	2,5	305	42	33	0,40	2,49	0,038	30,7	9,57	0,30	0,008	0,03	0,21	0,20	0,06	0,006
Каховське водосховище																	
м. Марганець, питний в/з	7,3	2,3	324	67	34	0,36	1,83	0,040	32,8	8,48	0,20	0,009	0,05	0,19	0,24	0,05	0,008

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
м. Нікополь, питний в/з	11.1	1.8	321	57	33	0.39	1.61	0.039	33.4	8.34	0.34	0.009	0.04	0.18	0.23	0.04	0.008
м. Покров, питний в/з	7.0	2.3	315	57	35	0.36	1.37	0.038	32.6	8.40	0.35	0.009	0.03	0.20	0.20	0.03	0.008
с. Мар'янське, ГВС каналу Дніпро-Кривий Ріг	7.2	2.1	335	64	40	0.34	1.31	0.041	31.6	8.60	0.28	0.008	0.03	0.19	0.18	0.03	0.008
канал Дніпро-Кривий Ріг, Південне в-ще, питний в/з	6.7	2.6	334	67	42	0.36	1.70	0.036	29.7	9.20	0.24	0.010	0.03	0.21	0.15	<0.03	<0.005
Притоки																	
р. Оріль, смт Царичанка	5,5	2,1	1453	608	120	0,50	2,31	0,037	35,3	8,28	0,57	0,014	0,09	0,27	0,33	0,03	0,007
р. Самара, с. Вербки	8,2	3,9	4543	1382	1321	0,33	1,93	0,052	40,4	8,14	0,15	0,009	0,03	0,19	0,16	<0,03	0,008
р. Самара, м. Підгороднє, ГВС-2 маг каналу ФМУВР	8,3	3,8	1942	820	276	0,51	2,11	0,061	42,6	7,33	0,23	0,012	0,04	0,25	0,19	<0,03	0,010
р. Вовча, м. Павлоград	8,2	3,3	3231	1349	566	0,36	2,54	0,047	35,0	8,18	0,16	0,006	0,04	0,19	0,16	0,04	0,006
р. Жовта, с. Мар'янівка, вище скиду ТОВ "Восток-Руда"	8,5	2,7	2491	1107	267	0,56	2,94	0,062	41,0	7,61	0,30	0,009	0,05	0,32	0,25	0,04	0,009
р. Жовта, нижче скиду ТОВ "Восток-Руда"	6,9	2,5	2578	1110	267	0,54	4,27	0,060	41,7	7,89	0,51	0,010	0,04	0,32	0,27	0,06	0,010
р. Інгулець, с. Іскрівка, нижче впадіння р. Жовта	7,1	2,7	872	280	119	0,42	4,46	0,063	32,1	8,01	0,29	0,006	0,04	0,29	0,17	0,06	0,007
р. Інгулець, Карачунівське вище, питний в/з м. Кривий Ріг	7,1	2,4	1073	425	115	0,30	1,48	0,038	31,1	8,26	0,23	0,011	0,02	0,24	0,14	0,03	0,005
р. Інгулець, с. Чкалівка	8,5	3,1	909	346	97	0,38	2,05	0,037	31,3	8,93	0,26	0,007	0,03	0,24	0,10	0,05	0,006
р. Інгулець, с. Андріївка	8,9	3,3	3103	651	1060	0,35	3,19	0,043	34,2	8,62	0,17	0,014	0,03	0,21	0,20	0,06	0,007

Таблиця 15.5.7. Середньорічні концентрації забруднюючих речовин у контрольних створах водних об'єктів регіону за 2018 рік за даними Дніпропетровського регіонального центру з гідрометеорології

Показники складу та властивостей																		
Місце спостереження за якістю води	Завислі речовини, мг/дм ³	БСК ₅ , мг/дм ³	Мінералізація, мг/дм ³	сульфати, мг/дм ³	хлориди, мг/дм ³	амоній сольовий, мг/дм ³	нітрати, мг/дм ³	нафтопродукти	ХСК, мг/дм ³	розчинений кисень, мгО/дм ³	фосфати, мг/дм ³	цинк, мг/дм ³	марганець, мг/дм ³	фториди, мг/дм ³	залізо, мг/дм ³	нітри, мг/дм ³	мідь, мг/дм ³	
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
	14,38	2,24	3398	1467,5	519,5	0,64	0,098	не визначається	32,45	10,74	0,21	15,7	47,5	не визначається	0,06	0,039	1,6	
	15,18	2,2	3749,8	1630	616,3	0,7	0,13		34,45	11,95	0,24	11	35,3		0,043	0,042	1,4	
	13,33	2,72	3840	1725	586,5	0,73	0,13		34,95	11,33	0,15	10,5	32,5		0,053	0,032	1,2	
	14,5	2,71	4121,8	1852,5	621,8	0,82	0,16	не визначається	36,2	11,16	0,19	11,7	65,5	57,4	0,055	0,034	1,8	
	16,97	2,07	4286,7	1935,7	656	1,11	0,23		33,67	10,47	0,17	10,9			0,064	0,022	1,4	
	13,29	1,45	1649,4	615	200,3	0,75	0,16	не визначається	33,99	9,85	0,26	не визначається	не визначається	не визначається	не визначається	0,021	0,024	не визначається
	15,86	2,19	4281,4	1898,6	677,3	0,86	0,14		30,39	10,07	0,18					0,028		
	2,5	2,48	-	330,8	298,4	0,29	0,22		-	8,783	0,05					0,05		
3,67	3,41	-	354,1	357	0,37	0,3		-	8,38							0,032		

Таблиця 15.5.8. Інструментально-лабораторний контроль якості поверхневих вод за даними Регіонального офісу водних ресурсів у Дніпропетровській області

Назва водного об'єкту	Кількість контрольних створів, в яких здійснювались вимірювання, од.		Відібрано та проаналізовано проб води, од. (гх/рх)**	Кількість показників, у тому числі забруднюючих речовин, що визначалися, од.***	Кількість випадків та назва речовин з перевищенням ГДК, од.
	усього	з перевищенням ГДК			
Кам'янське водосховище	2	2	16/12	528/24	Амоній – 1 Нафтопродукти – 4
Дніпровське водосховище	5	5	44/16	1452/32	Сульфати - 1 Амоній – 5 Нітрити – 2 Нафтопродукти – 11
Каховське водосховище	5	5	20/8	660/16	Нафтопродукти – 2
р. Самара	2	2	6/4	198/8	Магній – 6 Кальцій – 4 Хлориди - 5 Сульфати - 6 Амоній – 1 Нафтопродукти – 3
р. Вовча	1	1	4/-	132/-	Магній – 4 Кальцій – 3 Хлориди - 4 Сульфати - 4 Нафтопродукти – 2
р. Оріль	1	1	4/4	132/8	Магній – 4 Сульфати – 4 Амоній – 2 Нафтопродукти – 1
р. Інгулець	4	4	24/12	792/24	Магній – 22 Кальцій – 3 Хлориди - 7 Сульфати – 24 Амоній – 4 Нітрити – 2 Нафтопродукти – 4
р. Жовта	2	2	8/8	264/16	Магній – 8 Кальцій – 3 Хлориди - 2 Сульфати – 8 Амоній – 5 Нафтопродукти - 8

Примітка:

* – відібрано та проаналізовано проб води по гідрохімічному моніторингу/радіологічному моніторингу (гх/рх);

** – кількість показників, що визначалися по гідрохімічному моніторингу/радіологічному моніторингу (гх/рх).

*** – ГДК використовувались з “Узагальненого переліку гранично допустимих концентрацій (ГДК) та орієнтовно безпечних рівнів впливу (ОБВР) шкідливих речовин для води рибогосподарських водойм” (1990 р.).

Таблиця 15.5.9. Інструментально-лабораторний контроль якості поверхневих вод за даними Державної екологічної інспекції у Дніпропетровській області

Назва водного об'єкту	Кількість контрольних створів, у яких здійснювались вимірювання, од.		Відібрано та проаналізовано проб води, од.	Кількість показників, од.	Кількість випадків та назва речовин з перевищенням ГДК
	усього	у тому числі з перевищенням ГДК			
р. Дніпро	8	3	12	21 - рН, розчинений кисень, БСК ₅ , ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, амоній сольовий, нітрати, нітрити, фосфати, залізо загальне, цинк, мідь, нафтопродукти, АПАР, нікель, кобальт, кадмій, алюміній	3 – нафтопродукти
р. Самара	2	2	2	18 - рН, розчинений кисень, БСК ₅ , ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, амоній сольовий, нітрати, нітрити, фосфати, залізо загальне, мідь, цинк, нафтопродукти, АПАР, алюміній	2 – БСК ₅ 2 - завислі речовини 2 - сухий залишок 2 - Cl 2 - SO ₄
р. Інгулець	3	3	9	15 - рН, розчинений кисень, БСК ₅ , ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, амоній сольовий, нітрати, нітрити, фосфати, залізо загальне, нафтопродукти, феноли	2 - завислі речовини 1 - Cl 1 - SO ₄ 3 - сухий залишок
р. Саксагань	1	1	1	15 - рН, розчинений кисень, БСК ₅ , ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, амоній сольовий, нітрати, нітрити, фосфати, залізо загальне, нафтопродукти, АПАР	1 - ХСК 1 - завислі речовини 1 - сухий залишок 1 - Cl 1 - SO ₄ 1 – NH ₄
р. Вовча	1	1	1	15 - рН, розчинений кисень, БСК ₅ , ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, амоній сольовий, нітрати, нітрити, фосфати, залізо загальне, нафтопродукти, АПАР	1 - завислі речовини 1 - Cl 1 - SO ₄ 1 - сухий залишок 1 - ХСК 1 - БСК ₅
р. Кільчень	1	1	1	14 - рН, розчинений кисень, БСК ₅ , ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, амоній сольовий, нітрати, нітрити, фосфати, залізо загальне, нафтопродукти	1 - завислі речовини 1 - сухий залишок
р. Томаківка	1	1	1	16 - рН, розчинений кисень, БСК ₅ , ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, амоній сольовий, нітрати, нітрити, фосфати, залізо загальне, нафтопродукти, АПАР, марганець	1 - завислі речовини 1 - сухий залишок 1 - Cl 1 - SO ₄ 1 - завислі речовини 1 - БСК ₅

15.6. Оцінка впливу на довкілля

18.12.2017 втратив чинність Закон України “Про екологічну експертизу” та набрав чинність Закон України “Про оцінку впливу на довкілля” від 23.05.2017 № 2059-VIII (надалі – Закон України “Про ОВД”).

Закон України “Про ОВД” встановлює правові та організаційні засади оцінки впливу на довкілля, спрямованої на запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів. Вперше законом встановлено порядок громадських слухань та громадське обговорення планованої діяльності суб’єктів господарювання, також визначено порядок проведення процедури з ОВД, надання висновку про оцінку впливу на довкілля та затверджені критерії постановами КМУ, а саме:

Постанова КМУ від 13.12.2017 № 989 “Про затвердження Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля”;

Постанова КМУ від 13.12.2017 № 1010 “Про затвердження критеріїв визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критеріїв визначення розширень і змін діяльності та об’єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля”;

Постанова КМУ від 13.12.2017 № 1026 “Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля”.

За підсумком 2018 р. надійшло 84 повідомлення про ОВД та 13 звітів з ОВД, з яких по 10 видано позитивні висновки (3 – знаходяться на розгляді).

15.7. Економічні засади природокористування

15.7.1. Економічні механізми природоохоронної діяльності

На виконання вимог статті 250.3 Податкового кодексу України щоквартально надається перелік підприємств, установ, організацій, фізичних осіб-підприємців, яким в установленому порядку видано дозволи на викиди, спеціальне водокористування до Головного управління ДФС у Дніпропетровській області.

Впродовж 2018 року здійснювалось управління в галузі охорони довкілля із застосуванням економічного механізму забезпечення охорони атмосферного повітря, поверхневих вод, надр та заповідних територій.

15.7.2. Стан фінансування природоохоронної галузі

У 2018 році на виконання природоохоронних заходів за рахунок надходжень до місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища спрямовано 530,9 млн грн, з них за рахунок коштів, які надходять

до обласного фонду охорони навколишнього природного середовища – 264,5 млн грн.

Станом на 01.01.2018 на рахунках місцевих бюджетів обліковуються залишки коштів, що надходять до місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища, у сумі 194,7 млн грн.

У 2018 році за спеціальне використання природних ресурсів до бюджетів усіх рівнів надійшло 7 189,0 млн грн.

Дані щодо платежів у розрізі видів природних ресурсів наведено в табл. 15.7.2.1; інформація щодо надходження та використання коштів місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища наведена в табл. 15.7.2.2; 15.7.2.3.

Таблиця 15.7.2.1. Надходження платежів за використання природних ресурсів, тис. грн

Податкові надходження	Фактичні надходження за 2018 рік до бюджетів:		
	Державного	обласного	місцевих (без обласного бюджету)
Рентна плата за спеціальне використання природних ресурсів			
Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів			1 319,5
Рентна плата за спеціальне використання води	112 661,0	112 661,0	12,8
Рентна плата за користування надрами	2 581 852,6	631 646,7	27 572,1
Земельний податок (у складі місцевих податків і зборів)			3 721 179,3
Рентна плата за спеціальне використання рибних та інших ресурсів		136,1	
Усього	2 694 513,6	744 443,8	3 750 083,7

Таблиця 15.7.2.2. Надходження та використання коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища, тис. грн

	2018 рік
Залишок коштів на початок звітного періоду	46 782,4
Надійшло коштів у звітному періоді - всього	220 072,1
Залишок коштів на кінець звітного періоду	455,5
Витрачено коштів - всього	266 399,0
% використання коштів (дані пункту 4 поділити на ((дані п.1 + дані п.2)x100))	99,8

Таблиця 15.7.2.3. Надходження та використання грошових коштів місцевих (село, селище, місто) фондів охорони навколишнього природного середовища, тис. грн

	2018 рік
Залишок коштів на початок звітного періоду	271 438,2
Надійшло коштів у звітному періоді – всього	187 294,5
Залишок коштів на кінець звітного періоду	194 227,2
Витрачено коштів – всього	264 505,5
% використання коштів (дані пункту 4 поділити на ((дані п.1 + дані п.2)x100))	57,7

15.8. Технічне регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки

У 2018 році видано підприємствам та організаціям Дніпропетровської області:

затверджено паспортів місць видалення відходів – 16;

дозволів на здійснення операцій у сфері поводження з відходами – 0.

15.9. Державне регулювання у сфері природокористування

Відповідно до статті 11 Закону України “Про охорону атмосферного повітря” викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами можуть здійснюватися після отримання дозволу, виданого суб’єкту господарювання, об’єкт якого належить до другої або третьої групи, обласними, Київською, Севастопольською міськими державними адміністраціями, органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами можуть здійснюватися на підставі дозволу, виданого суб’єкту господарювання, об’єкт якого належить до першої групи, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Відповідно до статті 4 Закону України “Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності” від 06.09.2005 № 2806-IV (зі змінами), (далі – Закон) суб’єкт господарювання набуває права на провадження певних дій щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності на підставі відповідного документу, наданого дозвільним органом.

Для отримання дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря суб’єкту господарювання необхідно подати на розгляд до центру дозвільно-адміністративних процедур “Єдине вікно” за адресами м. Дніпро, пр. Слобожанський, 31Д та пр. Дмитра Яворницького, 75 документи, у яких обґрунтовуються обсяги викидів у порядку, встановленому постановою Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 № 302 “Про порядок затвердження Порядку проведення та оплати робіт, пов’язаних з видачею дозволів на викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря стаціонарними джерелами, обліку підприємств, установ, організацій та громадян-суб’єктів підприємницької діяльності, які отримали такі дозволи” (зі змінами) та відповідно до Наказу Мінприроди України від 27.06.2006 № 309 “Про затвердження нормативів граничнодопустимих викидів забруднюючих речовин

із стаціонарних джерел”, зареєстрованого в Мін’юсті України від 01.08.2006 за № 912/12786.

Документи, у яких обґрунтовуються обсяги викидів, розробляються з урахуванням вимог “Інструкції про загальні вимоги до оформлення документів, у яких обґрунтовуються обсяги викидів, для отримання дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами для підприємств, установ, організацій та громадян-підприємців”, затвердженій наказом Мінприроди України від 09.03.2006 № 108 та зареєстрованої у Міністерстві юстиції України від 29.03.2006 № 341/12215.

Відповідно до змін у Водному Кодексі, починаючи з 04.06.2017, повноваження щодо видачі дозволу на спеціальне водокористування передано територіальним органам центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства. Тому, протягом 2017 року видано 246 дозволів на СВК, а саме: департаментом екології та природних ресурсів облдержадміністрації – 119 та Дніпропетровським обласним управлінням водних ресурсів – 127.

З метою впровадження ефективної системи контролю за рухом та операціями у сфері поводження з відходами, а також підвищення якості надання адміністративних послуг створено першу електронну послугу в екологічній сфері “Декларація про відходи”. 18 лютого 2016 року набрала чинності постанова Кабінету Міністрів України № 118 “Про затвердження Порядку подання декларації про відходи та її форми”, якою регламентується порядок одержання декларації про відходи.

Подання декларації відбувалось через електронну систему здійснення дозвільних процедур у сфері поводження з відходами (e – eco.gov.ua) з використанням електронного цифрового підпису та через Центр надання адміністративних послуг.

Так, протягом 2018 року було зареєстровано 346 декларацій про відходи.

З метою систематизації та уніфікації інформації щодо об’єктів утворення, оброблення та утилізації відходів, здійснення контролю за їх станом, оцінки обсягів утворення відходів і рівня їх екологічної безпеки облдержадміністрацією здійснюється ведення реєстру об’єктів утворення, оброблення та утилізації відходів, який складається з двох частин: перша – об’єкти утворення відходів, друга – об’єкти оброблення та утилізації відходів. Протягом 2017 року до реєстру внесено 40 об’єктів утворення відходів та 2 об’єкти оброблення та утилізації відходів.

15.10. Стан та перспективи наукових досліджень у галузі охорони довкілля

Інститутом природокористування та екології Національної академії наук України (далі – Інститут) виконувались наукові дослідження по наступних основних напрямках природничих та технічних наук:

– розробка та обґрунтування методології вибору стратегії сталого розвитку техногенно навантажених регіонів України;

- розробка наукових основ регіональної системи екологічного моніторингу;
- оцінка та прогноз екологічних наслідків застосування технологій природокористування та схем розміщення гірничопромислового виробництва.

Усі роботи, що виконувались Інститутом, продовжуючи попередні напрацювання, вирішують нові інноваційно спрямовані завдання фундаментальних проблем збереження і відновлення довкілля, переходу територій на засади сталого розвитку, включаючи один із найбільш техногенно навантажених Придніпровський регіон.

В частині розробки основ збереження та поліпшення навколишнього середовища і використання природних ресурсів у 2018 році отримано наступні вагомі результати фундаментальних та прикладних досліджень.

У напрямку досліджень щодо розробки принципів моніторингу складних техноекосистем у процесі їх переходу до сталого функціонування:

- на відміну від домінуючих сільськогосподарських технологій землекористування, направлених на максимальну продуктивність, запропоновані рішення, які використовують природні явища розвитку рослинного покриву для реабілітації земель з досягненням стандартів сталого розвитку. Залучення природних явищ перерозподілу речовини та енергії у рельєфі, самовідтворення, біорізноманіття дозволяє вирішити проблеми навколишнього середовища та зберегти ресурсні якості земель. Реалізація технологічних рішень дозволяє збільшити економічну ефективність до 10 разів, зменшити вітрову ерозію земель та забруднення навколишнього середовища до 0, поглинути надлишки техногенного CO₂ до 0,5 т/га на рік, сприяти відтворенню біорізноманіття до 6 видів на 50 років. Деревна рослинність має найбільший стабілізуючий потенціал, ніж інші (лишайникова, мохова, трав'яниста, тощо) за рахунок найбільших розмірів, біомаси, листової поверхні.

- на відміну від існуючих методів демінералізації шахтних вод розроблено принципово новий спосіб знесолення, у якому, відповідно до законів природи і фізики, на базі відновлювальних джерел енергії обґрунтовано енергетично автономний комплекс потужністю 1,5 млн м³, який включає попередню підготовку шахтних вод, зворотній осмос, термічну дистиляцію, висушування відходів, демінералізацію у закритому випарному басейні, три вертикальні вітроенергетичні установки та сонячну електростанцію на основі фотоелектричних панелей. Землеємність комплексу становить 2,5 га. Технологічні об'єкти комплексу максимально доцільно вписані в природне середовище території та використовуються існуючі природні ефекти.

- обґрунтовано новітню парадигму вилучення природних ресурсів з навколишнього середовища, системоутворюючими ознаками якої є прагнення максимально використовувати природні процеси і явища, в яких біота розвивається в рамках самовідновлення, а технології за каскадним принципом відходності, коли відходи однієї екосистеми стають сировиною для іншої. Запровадження фундаментальних наукових установок та уявлень цієї парадигми в сучасних технологічних процесах природокористування

забезпечить пріоритет екологічної складової у вирішенні завдань стратегічного, загальнодержавного та регіонального значення.

У напрямку досліджень щодо виникнення надзвичайних ситуацій та небезпечних подій техногенного характеру при видобутку корисних копалин:

- поставлене та вирішене наукове завдання комплексного аналізу рівнів небезпеки процесів в геологічному середовищі, які обумовлені видобутком корисних копалин, на основі визначення інтегрованого ризику виникнення і розвитку надзвичайних ситуацій техногенного характеру в складних техногеоекосистемах, вираженого в єдиному вартісному еквіваленті, що об'єднує соціальні та екологічні збитки;

- розроблено і теоретично обґрунтовано методику техніко-економічного розрахунку ефективності інженерних рішень забезпечення екологічної безпеки при видобутку корисних копалин, в якій запропоновано критерій вибору рішень, направлених на підвищення рівня екологічної безпеки, що включає величину інтегрованого ризику.

У напрямку досліджень щодо розробки технічних рішень з формування вторинних екосистем та популяцій рідкісних видів на основі досліджень стану рослинності, аналізу дистанційної інформації та наземних даних було виявлено лінійну залежність між індексом NDVI та проективним покриттям рослинності на порушених землях, що дозволило розробити алгоритм визначення територій для створення техногенних ландшафтних заказників та формування з них сполучних елементів регіональної екологічної мережі.

У галузі гірничих наук отримано наступні вагомі результати фундаментальних і прикладних досліджень: розроблено інтегральний критерій оцінки ефективності освоєння родовищ корисних копалин у контексті нагромадження їх запасів, в основу якого покладено врахування затрат енергоресурсів на освоєння, експлуатацію родовища та ревіталізацію природного середовища після завершення розробки. Критерій оцінки базується на найбільш значимих залежностях енергоємності технологічних процесів від гірничо-геологічних, фізико-механічних та екологічних факторів. Він дозволяє забезпечити економічну ефективність та екологічну безпечність експлуатації родовища; зіставляти корисний ефект і, необхідні для освоєння родовища енерговитрати та визначити граничні параметри родовища.

Наукові дослідження Інституту у 2018 році мали практичне впровадження у виробництво, а саме:

- на ПрАТ “Інгулецький ГЗК” – Дослідження порушених земель відвалами, схильними до самозаростання рослинністю, розробка заходів щодо інтенсифікації заростання;

- на ПрАТ “Інгулецький ГЗК” – Короткотерміновий та довготерміновий прогноз впливу на екосистему як заплави, так і безпосередньо р. Інгулець внаслідок реалізації проекту щодо винесення русла з зони промислових об'єктів ПрАТ “Інгулецький ГЗК” на ділянці 1,95 км в місці примикання до кар'єру;

- на ПрАТ “Запорізький залізорудний комбінат” – Інтегральна оцінка застосування сучасних технологій розробки рудних родовищ підземним

способом на гірничодобувних підприємствах України з урахуванням вимог оцінки впливу на довкілля виробничої діяльності (на прикладі Запорізького залізорудного комбінату);

– в Інституті відновлювальної енергетики НАН України – розробка показників потенціалу відновлювальної енергетики з урахуванням особливостей гірничодобувних регіонів України;

– на ПАТ “Кривбасзалізрудком” – обґрунтування технологічних схем та параметрів промислово-дослідної дільниці демінералізації шахтних вод на шахті “Тернівська” ПАТ “Кривбасзалізрудком”.

15.11. Участь громадськості у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля

Право на участь громадськості у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля, є одним із важливих екологічних прав, спрямованих не лише на раціональне використання природних ресурсів та охорони довкілля, й розглядається як важливий механізм побудови демократичного суспільства.

З метою сприяння захисту права кожної людини нинішнього і майбутніх поколінь жити в навколишньому середовищі, сприятливому для її здоров'я та добробуту, кожна із Сторін гарантує права на доступ до інформації, на участь громадськості в процесі прийняття рішень і на доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища, у відповідності до положень Орхуської Конвенції (стаття 1 Орхуської Конвенції).

15.11.1. Діяльність громадських рад

Для створення сприятливих умов вирішення екологічних проблем на обласному рівні та для більш широкого залучення громадськості до участі у підготовці та прийнятті важливих рішень, направлених на здійснення природоохоронних заходів у 2018 році продовжувала працювати громадська екологічна рада при Дніпропетровській облдержадміністрації.

Громадська екологічна рада є тимчасовим консультативно-дорадчим органом, утвореним для сприяння участі громадянськості у формуванні та реалізації державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища. Основними завданнями громадської екологічної ради є: сприяння реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами в екологічній сфері; здійснення громадського контролю за діяльністю облдержадміністрації в екологічній сфері; сприяння врахуванню облдержадміністрацією громадської думки під час формування та реалізації державної екологічної політики.

На засіданнях громадської екологічної ради впродовж року розглядались найважливіші екологічні питання, серед яких: ефективність використання екологічного фонду області; впровадження системи екологічного моніторингу, головним напрямком якої є збір інформації з метою аналізу та отримання висновків щодо екологічної ситуації в області; проведення екологічних акцій щодо відновлення природного стану довкілля; проблеми спалювання опалого листя, яка із року в рік є однією з найгостріших екологічних та соціальних проблем області й України, екологічний вплив підприємств області тощо.

Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації постійно взаємодіє з громадською екологічною радою для досягнення погодженості дій державних і громадських органів у галузі навколишнього природного середовища та конструктивного співробітництва з громадськістю.

Таким чином, відбувається постійний та ефективний діалог влади та громадськості та проводяться спільні заходи, спрямовані на вирішення актуальних екологічних проблем.

15.11.2. Участь громадськості в процедурі оцінки впливу на довкілля.

Оцінка впливу на довкілля – перший європейський інструмент у природоохоронній сфері, який запровадив урахування екологічної складової в усіх сферах економіки. Отримання висновку про оцінку впливу на довкілля є обов'язковим для отримання дозволу на провадження господарської діяльності. Впровадження цього Закону в Україні скасувало пострадянську модель – екологічну експертизу і запроваджує нову європейську форму оцінки впливу на довкілля.

Процедура оцінки впливу на довкілля передбачає підготовку суб'єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля, проведення його громадського обговорення, аналіз уповноваженим органом інформації, наданої у звіті з оцінки впливу на довкілля, будь-якої додаткової інформації, яку надає суб'єкт господарювання, а також інформації, отриманої від громадськості під час громадського обговорення, надання уповноваженим органом мотивованого висновку з оцінки впливу на довкілля.

Однією із визначальних рис процедури оцінки впливу на довкілля є залучення громадськості з ранніх стадій брати участь в обговоренні планованої діяльності шляхом формування переліку питань, які будуть досліджуватися під час проведення процедури ОВД, впливати на вибір альтернативного місця здійснення планованої діяльності, а також на впровадження переліку заходів, які зменшуватимуть вплив на довкілля такої діяльності.

Участь громадськості дає низку переваг як підприємству, так і уповноваженому органу влади, який прийматиме рішення щодо видачі дозволу на провадження діяльності: процедура ОВД забезпечує відкритість та прозорість на всіх етапах завдяки відображенню всього процесу онлайн в Єдиному реєстрі ОВД та узгодженню із думкою громади.

Загалом, протягом 2018 року департаментом екології та природних ресурсів облдержадміністрації було проведено 12 громадських слухань, мета яких – поінформувати громадськість про плановану діяльність і її наслідки, зібрати від громадськості зауваження та пропозиції щодо планованої діяльності, а також надання суб'єктом господарювання відповідей на запитання громадськості.

15.12. Екологічна освіта та інформування

Екологічна освіта і виховання на сучасному етапі є найважливішою складовою освітньої системи української держави.

У Дніпропетровській області діє розгалужена мережа закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного спрямування, яка на сьогодні поки залишається найбільшою серед інших областей України, а саме: 12 закладів, з них 1 обласний – КЗО “Обласний еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді” (далі – КЗО “ОЕНЦДУМ”), 7 – в містах, 4 – в сільських районах.

КЗО “ОЕНЦДУМ” координує діяльність комунального навчального закладу “Криничанський центр учнівської молоді”, який єдиний серед комплексних закладів позашкільної освіти (далі – ЗПО) області має еколого-натуралістичний відділ, та заклади загальної середньої освіти, в яких екологічна освіта і виховання є одними з пріоритетних напрямів діяльності.

Напрямами екологічної освіти та виховання є:

- позашкільна екологічна освіта і виховання в закладах освіти (наявність шкіл, ліцеїв, гімназій екологічного напрямку, забезпеченість шкіл комп'ютерними класами тощо);
- розробка і видання навчально-методичної літератури та періодичних видань з екологічної тематики;
- співпраця з громадськими центрами, організаціями екоосвітнього напрямку;
- проведення семінарів, конференцій, симпозіумів з екологічної тематики для різних категорій педагогічних працівників та для дітей;
- нестандартні форми екологічної освіти і виховання (агітбригади, екскурсії, робота екологічних стежок, екологічна пропаганда тощо).

У 2018 році в профільних ЗПО еколого-натуралістичного спрямування відбулось зменшення загальної кількості гуртків та вихованців в них за рахунок реорганізації (злиття, ліквідації). Так, мережа творчих учнівських об'єднань еколого-натуралістичного напрямку складала 406 гуртків, в яких різними формами екологічної діяльності було охоплено 5 634 дітей та учнівської молоді.

На допомогу педагогічним працівникам закладів освіти області у 2018 році було видано “Джерела народної творчості. Писанки Нижньої Наддніпрянщини”; “Рідкісні твердокрилі надродина Caraboidea (Coleoptera, Aderphaga) Дніпропетровської області”; “Робочий зошит юного зоолога

(біологічна індикація стану навколишнього середовища з використанням безхребетних тварин: методи польових досліджень)”; “Робочий зошит юного ботаніка та еколога”; “Школа юних ветеринарів”. Крім цього, було видано довідник “Природно-заповідний фонд Дніпропетровської області”; серія плакатів “На допомогу керівнику гуртка та вчителю біології”. Також, впродовж багатьох років видається серія навчально-методичних посібників “Еколого-натуралістичний вісник Придніпров’я”, яка стала у нагоді педагогам різних освітніх ланок при проведенні гурткових занять, уроків, екскурсій, походів, експедицій, організації дослідницької та пошукової діяльності з дітьми різних вікових категорій.

У профільних ЗПО області на належному рівні видавнича діяльність проводиться в КЗ “Дитячий екологічний центр” Кам’янської міської ради, комунальному позашкільному навчальному закладі “Центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді” Дніпровської районної ради, КЗ “Нікопольський еколого-натуралістичний центр” (в тому числі за допомогою спонсорських коштів). КПНЗ “Центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді” Дніпровської районної ради налагоджено випуск методичного збірника “Вісник натураліста”, на сьогодні колективом видано вже 28 випусків цього видання. Двічі на рік випускається стінна газета “Юннатівський вісник”, де відображаються цікаві справи юннатів та результати участі в масових заходах. У звітному році Нікопольським ЕНЦ було продовжено роботу по популяризації екологічних знань серед учнів та населення міста через видання циклу плакатів “Природа Нікопольщини”; підготовлений та зданий до друку макет книги-фотоальбому “Природні ландшафти Нікопольщини”.

Пріоритетним напрямом роботи методичної служби КЗО “ОЕНЦДУМ” є організація семінарської діяльності. Так, у 2018 році для різних категорій педагогічних працівників проведено із залученням фахівців КВНЗ “Дніпровська академія неперервної освіти”, профільних науково-дослідницьких установ, викладачів закладів вищої освіти, представників державних і громадських природоохоронних організацій обласні семінари, семінари-практикуми, обласна нарада-навчання на базі Канівського природного заповідника (Черкаська область).

З метою поліпшення стану довкілля в закладах освіти області проводиться низка масових заходів природоохоронного та екологічного спрямування:

– Різноманітні операції і трудові десанти, екологічні акції, виховні години, екологічні хвилинки, майстер-класи: “Живи, ялинко!”, “Лісова їдальня”, “Прибери планету”, “Посади дерево”, “Не рубай ялинку”, “Блакитна планета”, “Допоможемо птахам взимку”, “За життя без сміття”, “За чисті береги”, “Маленькі водойми великого міста”, “Зупинимо разом поліетиленову загрозу”, “Станьмо на варті власного майбутнього”, “Друге життя непотрібних речей”, “Зелений паросток майбутнього”, “Чиста Україна – чиста Земля” тощо.

– Обласні етапи Всеукраїнських заходів природоохоронні конкурси “Природна скарбниця Придніпров’я”, “Лелека”, Всеукраїнська природоохоронна акція “Годівничка”, Всеукраїнська акція учнівської молоді “День зустрічі птахів”, Всеукраїнський конкурс “Парки – легені міст і сіл”, “День юного натураліста”.

– Всеукраїнські заходи Турнір юних натуралістів, юннатівський природоохоронний рух “Зелена естафета”, експедиційно-польові збори команд юних екологів, юних ботаніків, еколого-натуралістичний похід “Біоцит”, природоохоронна акція “Птах року 2018”, конкурси “До чистих джерел” та “Вчимося заповідати”.

Також брали участь у Міжнародних заходах XI Міжнародний конкурс еколого-валеологічної спрямованості “Загадкове життя домашніх улюбленців”.

Юннати області брали участь в екскурсіях та проводили певні дослідження в рамках природоохоронних заходів на територіях природно-заповідного фонду і зарезервованих для подальшого заповідання (проведено 30 екскурсій, експедицій та польових практик, що дозволило предметно ознайомитися з об’єктами природно-заповідного фонду).

КЗО “ОЕНЦДУМ” реалізовував програму організації літніх наукових практик та комплексних експедицій “Вивчаємо заповідні території України”, які проходили в регіональному ландшафтному парку “Дніпрові Пороги” (Солонянський район); на території Самарського бору (Новомосковський район); у Канівському природному заповіднику (Черкаська область, м. Канів); у біосферному заповіднику “Асканія-Нова” ім. Ф.Е. Фальц-Фейна (Херсонська область); в регіональному ландшафтному парку “Фельдман Еко-парк” (м. Харків). Науковими співробітниками Канівського природного заповідника для юннатів Дніпропетровської області було проведено ряд теоретичних занять та екскурсій екологічними стежками заповідника: лекція-презентація “Історія заповідної справи”; екскурсії екологічними стежками “Рослинний світ Канівського природного заповідника” та “Велике Скіфське городище”; екологічний маршрут “Мікобіота заповідника”; лекція “Історико-краєзнавчі аспекти та Тарасова спадщина у роботі Канівського природного заповідника” та екскурсія до музею природи Канівського природного заповідника.

На сьогодні робота щодо створення і використання екологічної стежки в закладах освіти є важливим резервом формування екологічної свідомості у школярів. Так, у 2018 році проходили по екологічній стежці “Дива навколо нас”, яка налічує 7 зупинок: “Клумба безперервного квітування”, “Рокарій”, “Оранжерея”, “Живий куточок”, “Ділянка степової флори”, “Сад злаків”, “Сивий діамант”.

З метою формування сучасного екологічного світогляду школярів та молоді, надання додаткових змін про тваринний та рослинний світ України, активізації серед вихованців практичної природоохоронної діяльності в КЗО “ОЕНЦДУМ” вже багато років працює екологічний відеолекторій “Екологія – XXI століття”. Багато цікавих фільмів про життя тварин подарував Канівський природний заповідник, фільми розраховані на всі вікові категорії

дітей, тому вихованці після огляду завжди отримують додаткові знання. Упродовж всього періоду літньої навчально-трудої практики відеолекторій відвідало понад 700 дітей з різних закладів освіти області. Продовжували працювати відеолекторії в КЗ “ДЕЦ” КМР, КПНЗ “СЮН” ДМР, КПНЗ “ЦЕНТУМ” ДРР, КПНЗ “СЮН Покровського району” КРМ, Марганецькому міському ЕНЦ та КЗ “Нікопольський міський ЕНЦ”.

З метою активізації еколого-просвітницької та практичної природоохоронної діяльності школярів та молоді по збереженню та відновленню довкілля в березні 2018 року КЗО “ОЕНЦДУМ” був проведений зональний відбірковий тур обласного етапу Всеукраїнського конкурсу колективів екологічної просвіти “Земля – наш спільний дім”, який в цьому році присвячений 25-річчю з дня створення Конкурсу, тема: “Рациональне використання природних ресурсів України”, назва якого “Хай же щастя на планеті і краса вирине! На землі людина мудро хазяйнує!”.

У 2018 році працювало 4 дитячі громадські екологічні та природоохоронні організації та об’єднання. Одна з них – громадська молодіжна організація “Корінь екології” у квітні 2018 року ініціювала та провела акцію з розповсюдження екторбинок під гаслом “Почни з себе, зроби Кринички чистішими – купи екосумку”, а у червні на дитячому фестивалі “SMILE FEST” – представляла свою екологічну продукцію.

У КЗО “ОЕНЦДУМ” продовжує діяти дитячо-юнацький парламент. Дитячі екологічні парламенти також організовані і діють у Марганецькому ЕНЦ та КПНЗ “ЦЕНТУМ” Дніпровського району.

Протягом багатьох років при Дніпропетровській обласній організації Українського товариства охорони природи працює юнацька секція, до складу якої входять представники та викладачі навчальних і позашкільних закладів, вчені, підприємці та громадські активісти, які небайдужі до екологічного виховання молоді. Секція тісно співпрацює з вищими навчальними закладами області, ботанічним садом ДНУ, Криворізьким ботанічним садом НАН України, природним заповідником “Дніпровсько-Орільський”. Основні акції, які проводилися при участі юнацької секції за 2018 рік: “День довкілля”, “Громадський рух за охорону природи України”, “День захисту Чорного моря”, “Марш парків”, “Чиста Україна – Чиста Земля”, “Першоцвіти Дніпропетровщини”, “Птах долі”, “Дах для птаха”, “Дзвони Чорнобиля” та “Живи, Земле”.

Дніпропетровська область має значний науковий потенціал, висококваліфіковані кадри вчених і спеціалістів у галузі природничих та суспільних наук, якими здійснюються розробки і наукові дослідження в сфері екології і природокористування, впливу довкілля на стан здоров’я людини. Одним із важливих складників успішної діяльності вищих навчальних закладів Дніпропетровської області в цьому напрямку є підготовка фахівців екологічного профілю на спеціалізованих кафедрах охорони навколишнього середовища.

Так, у Дніпровському національному університеті залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна підготовка фахівців рівня вищої освіти “магістр” за спеціальності “Екологія та охорона навколишнього середовища” та підготовка фахівців напряму “Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування” відбувається на кафедрі “Хімія та інженерна екологія”.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара готує фахівців напряму “Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування” із спеціальності: Природничі науки на кафедрі зоології та екології та кафедрі геоботаніки, ґрунтознавства та екології.

Державний вищий навчальний заклад “Придніпровська державна академія будівництва та архітектури” на кафедрі екології та охорони навколишнього середовища готує фахівців із спеціальності: Екологія за спеціалізацією: екологія та охорона навколишнього середовища.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет готує бакалаврів напрямів “Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування” галузі знань: Природничі науки на кафедрі екології та охорони навколишнього середовища.

Український державний хіміко-технологічний університет на кафедрі технології неорганічних речовин і екології готує фахівців за ступенем бакалавра та магістра за наступними галузями знань: Природничі науки. Спеціальність: Екологія. Освітня програма: Екологія, охорона навколишнього середовища (ОНС).

Національний технічний університет “Дніпровська політехніка” на кафедрі екології та технологій захисту навколишнього середовища готує фахівців за освітніми рівнями бакалавр і магістр за напрямком “Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування” за спеціальністю “Екологія та охорона навколишнього середовища”. З 2016 року ведеться підготовка бакалаврів та магістрів за спеціальністю “Екологія”. У грудні 2016 року на кафедрі ліцензовано нову спеціальність – “Технології захисту навколишнього середовища” за бакалаврським та магістерським освітніми рівнями.

В Національній металургійній академії України кафедра екології, теплотехніки та охорони праці готує спеціалістів за спеціальностями: Екологія; Технологія захисту навколишнього середовища.

Криворізький національний університет на кафедрі екології готує фахівців з галузі знань: “Природничі науки” за спеціальністю “Екологія”.

Криворізький державний педагогічний університет готує фахівців рівня вищої освіти на кафедрі ботаніки та екології. Підготовка “бакалавр” за спеціальності: Екологія із спеціалізацією: екологія міських ландшафтів та садово-паркових об’єктів.

Дніпровський державний технічний університет на кафедрі екології та охорони навколишнього середовища здійснює випуск бакалаврів за напрямом підготовки: “Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване

природокористування”; магістрів за спеціальністю: “Екологія та охорона навколишнього середовища”; кандидатів наук за фахом: “Екологічна безпека”.

Державний заклад “Дніпропетровська медична академія Міністерства охорони здоров'я України” на кафедрі гігієни та екології проводить додипломну та післядипломну підготовку лікарів за напрямками: “Гігієна та екологія”, “Гігієна в фармації та екологія”, “Лабораторні методи дослідження факторів навколишнього середовища” (стажування та тематичного удосконалення для практичних лікарів-гігієністів та лікарів-лаборантів).

Екологічна освіта виконує інтегративну роль у всій системі освіти та у розв'язанні проблем екологічної та техногенної безпеки. Тому одним з пріоритетних завдань сучасної національної освіти є екологізація навчальних програм усіх без винятку напрямів підготовки висококваліфікованих кадрів.

15.13. Міжнародне співробітництво у галузі охорони довкілля

У 2018 році відсутні проекти міжнародної технічної допомоги у сфері охорони навколишнього природного середовища, зареєстрованих в Мінекономрозвитку та діючих на території області, бенефіціаром яких виступає Дніпропетровська облдержадміністрація

ВИСНОВКИ

Регіон з підвищеним рівнем техногенного навантаження та накопиченими впродовж десятиріч екологічними проблемами, частину з яких можна віднести до категорії загальнодержавних, вимагає проведення ефективної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища та прийняття виважених рішень. Негативна спадщина “радянської ідеології”, притримування вже у незалежній державі концепції економічного зростання без наслідків для навколишнього середовища та надмірна централізація влади не сприяли покращенню ситуації.

Основними екологічними проблемами області на сьогодні залишаються:

- забруднення атмосферного повітря викидами від промислових підприємств та автотранспорту;
- забруднення водних об’єктів скидами із зворотними водами промислових підприємств та підприємств житлово-комунального господарства;
- утилізація відходів гірничодобувної, металургійної, енергетичної та інших галузей промисловості, а також поводження з відходами I-III класів небезпеки;
- порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону та забруднення підземних водоносних горизонтів;
- підтоплення земель та населених пунктів регіону, поширення екзогенних геологічних процесів;
- охорона, використання та відтворення дикої фауни і флори, проблеми природно-заповідного фонду.

У таких складних умовах навіть незначне поліпшення екологічного стану можна вважати, у деякій мірі, перемогою. 2017 рік започаткував тенденцію до зменшення техногенного навантаження на стан довкілля в регіоні, 2018 рік – її продовжив. Це переломний етап на шляху до певних позитивних зрушень. Завдання на майбутнє – побудувати зелену економіку в області саме на межі співставлення інтересів економіки та екології.

ДОДАТКИ

Відповідальні виконавці розділів доповіді про стан навколишнього природного середовища в Дніпропетровській області за 2018 рік

<i>№ з/п</i>	<i>Назва розділу</i>	<i>Відповідальні</i>
1.	Загальні відомості	п. 1.1. Тішкова Н.Л. – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424 п. 1.2. Шевченко Н.Ю. – заступник начальника управління - начальник відділу природних ресурсів та дозвільної діяльності управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424 п. 1.2. Данілова С.В. – начальник відділу розвитку природо-заповідного фонду та земельних відносин управління організаційної роботи, зв'язків з громадськістю та земельних відносин департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424;
2.	Атмосферне повітря	Шевченко Н.Ю. – заступник начальника управління - начальник відділу природних ресурсів та дозвільної діяльності управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424
3.	Зміна клімату	Тішкова Н.Л. – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424
4.	Водні ресурси	Шевченко Н.Ю. – заступник начальника управління - начальник відділу природних ресурсів та дозвільної діяльності управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424
5.	Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, розвиток природно-заповідного фонду та формування національної екологічної мережі	Данілова С.В. – начальник відділу розвитку природо-заповідного фонду та земельних відносин управління організаційної роботи, зв'язків з громадськістю та земельних відносин департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424
6.	Земельні ресурси та ґрунти	Данілова С.В. – начальник відділу розвитку природо-заповідного фонду та земельних відносин управління організаційної роботи, зв'язків з громадськістю та земельних відносин департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424

<i>№ з/п</i>	<i>Назва розділу</i>	<i>Відповідальні</i>
7.	Надра	Тішкова Н.Л. – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424
8.	Відходи	Шевченко Н.Ю. – заступник начальника управління - начальник відділу природних ресурсів та дозвільної діяльності управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424
9.	Екологічна безпека	Шевченко Н.Ю. – заступник начальника управління - начальник відділу природних ресурсів та дозвільної діяльності управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424;
10.	Промисловість та її вплив на довкілля	Тішкова Н.Л. – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424
11.	Сільське господарство та його вплив на довкілля	Тішкова Н.Л. – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424;
12.	Енергетика та її вплив на довкілля	Тішкова Н.Л. – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424;
13.	Транспорт та його вплив на довкілля	Тішкова Н.Л. – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424;
14.	Збалансоване виробництво та споживання	Тішкова Н.Л. – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424

<i>№ з/п</i>	<i>Назва розділу</i>	<i>Відповідальні</i>
15.	Державне управління у сфері охорони навколишнього природного середовища	п. 15.1., 15.2., 15.3., 15.4., 15.5., 15.13. Тішкова Н.Л. – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424; п. 15.1., 15.7. Засікан О.А. – заступник начальника управління – начальник відділу інвестиційної політики та координації екологічних програм управління інвестиційної політики, екологічних програм та оцінки впливу на довкілля, тел. 0965129424; п. 15.5., 15.8., 15.9. Шевченко Н.Ю. – заступник начальника управління - начальник відділу природних ресурсів та дозвільної діяльності управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424; п. 15.6. Десна О.А. – начальник відділу контролю природоохоронних заходів та оцінки впливу на довкілля управління інвестиційної політики, екологічних програм та оцінки впливу на довкілля, тел. 0965129424; п.15.10., 15.12. Московка І.Ю. – начальник відділу організаційної роботи управління організаційної роботи, зв'язків з громадськістю та земельних відносин департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424; п.15.11. Скринник С.О. – начальник відділу зв'язків з громадськістю управління організаційної роботи, зв'язків з громадськістю та земельних відносин департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424
16.	Висновки	Тішкова Н.Л. – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424
17.	Додатки	Тішкова Н.Л. – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації, тел. 0965129424

Регіональна доповідь “Про стан навколишнього природного середовища Дніпропетровської області в 2018 році” підготовлена за участю:

департаменту економічного розвитку облдержадміністрації;
департаменту освіти і науки облдержадміністрації;
департаменту фінансів облдержадміністрації;
управління паливно-енергетичного комплексу та енергозбереження облдержадміністрації;
управління агропромислового комплексу облдержадміністрації;
управління зовнішньоекономічної діяльності облдержадміністрації;
Громадської екологічної ради при Дніпропетровській облдержадміністрації;
державної екологічної інспекції у Дніпропетровській області;
ДУ “Дніпропетровський обласний лабораторний центр МОЗ України”;
Дніпропетровського регіонального центру з гідрометеорології;
Регіонального офісу водних ресурсів у Дніпропетровській області;
Дніпропетровського обласного управління лісового та мисливського господарства;
Управління Державного агенства рибного господарства в Дніпропетровській області;
ДНВП “ГЕОІНФОРМ України”;
Головного управління статистики у Дніпропетровській області;
Головного управління Держгеокадастру у Дніпропетровській області;
Центральної державної інспекції з ядерної та радіаційної безпеки
Державної інспекції ядерного регулювання України;
Ботанічного саду Дніпропетровського національного університету ім. Олеся Гончара;
Криворізького ботанічного саду НАН України;
Природного заповідника “Дніпровсько-Орільський”;
КП “Південукргеологія”.

ЗМІСТ

Вступне слово	2
1. Загальні відомості	3
1.1. Географічне розташування та кліматичні особливості території	3
1.2. Соціальний та економічний розвиток Дніпропетровської області	4
2. Атмосферне повітря	6
2.1. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря	6
2.1.1. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря	6
2.1.2. Основні забруднювачі атмосферного повітря (за видами економічної діяльності)	12
2.2. Транскордонне забруднення атмосферного повітря	15
2.3. Якість атмосферного повітря в населених пунктах	15
2.4. Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря	15
2.5. Вплив забруднюючих речовин на здоров'я людини та біорізноманіття	16
2.6. Заходи, спрямовані на покращення стану атмосферного повітря	16
3. Зміна клімату	17
3.1. Тенденції зміни клімату	17
3.2. Політика та заходи у сфері скорочення антропогенних викидів парникових газів та адаптації до зміни клімату	17
3.3. Політика та заходи у сфері захисту озонового шару	19
4. Водні ресурси	21
4.1. Водні ресурси та їх використання	21
4.1.1. Загальна характеристика	21
4.1.2. Водокористування та водовідведення	22
4.2. Забруднення поверхневих вод	23
4.2.1. Скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та очистка стічних вод	23
4.2.2. Основні забруднювачі водних об'єктів (за сферами діяльності)	25
4.3. Якість поверхневих вод	27
4.3.1. Оцінка якості вод за гідрохімічними показниками	27
4.3.2. Мікробіологічна оцінка якості вод з огляду на епідемічну ситуацію	33
4.3.3. Радіаційний стан поверхневих вод	34
4.4. Якість питної води та її вплив на здоров'я населення	34
4.5. Заходи щодо покращення стану водних об'єктів	36
5. Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, розвиток природно-заповідного фонду та формування національної екологічної мережі	38
5.1. Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття,	38

формування національної екологічної мережі	
5.1.1. Загальна характеристика	38
5.1.2. Загрози та вплив антропогенних чинників на структурні елементи екомережі, біологічне та ландшафтне різноманіття	38
5.1.3. Заходи щодо збереження біологічного та ландшафтного різноманіття	39
5.1.4. Формування національної екомережі	43
5.1.5. Біобезпека та поводження з генетично модифікованими організмами	102
5.2. Охорона, використання та відтворення рослинного світу	104
5.2.1. Загальна характеристика рослинного світу	104
5.2.2. Охорона, використання та відтворення лісів та інших рослинних ресурсів	105
5.2.3. Охорона та відтворення видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів	112
5.2.4. Охорона, використання та відтворення зелених насаджень	134
5.2.5. Інвазійні чужорідні види рослин	134
5.3. Охорона, використання та відтворення тваринного світу	136
5.3.1. Загальна характеристика тваринного світу	136
5.3.2. Стан і ведення мисливського та рибного господарств	137
5.3.3. Охорона та відтворення видів тварин, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів	140
5.3.4. Інвазійні чужорідні види тварин у фауні Дніпропетровської області	167
5.4. Природні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні	171
5.4.1. Стан і перспективи розвитку природно-заповідного фонду	172
5.4.2. Водно-болотні угіддя міжнародного значення	172
5.5. Еколого-освітня та рекреаційна діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду	173
6. Земельні ресурси та ґрунти	180
6.1. Структура та стан земель	180
6.1.1. Структура та динаміка основних видів земельних угідь	180
6.1.2. Стан ґрунтів	180
6.1.3. Деградація земель	183
6.2. Основні чинники антропогенного впливу на земельні ресурси та ґрунти	183
6.3. Охорона земель	185
7. Надра	186
7.1 Мінерально-сировина база	186
7.1.1. Стан та використання мінерально-сировинної бази	186
7.2. Система моніторингу геологічного середовища	187
7.2.1. Підземні води: ресурси, використання, якість	187
7.2.2. Екзогенні геологічні процеси	188

8. Відходи	195
8.1. Структура утворення та накопичення відходів	195
8.2. Поводження з відходами (збирання, зберігання, утилізація та видалення)	195
8.3. Транскордонне перевезення небезпечних відходів	196
9. Екологічна безпека	197
9.1. Екологічна безпека як складова національної безпеки	197
9.2. Об'єкти, що становлять підвищену екологічну небезпеку	197
9.3. Радіаційна безпека	199
9.3.1. Стан радіоактивного забруднення території	199
9.3.2. Поводження з радіоактивними відходами	200
10. Промисловість та її вплив на довкілля	215
10.1. Структура та обсяги промислового виробництва	215
10.2. Вплив на довкілля	218
10.2.1. Гірничодобувна промисловість	218
10.2.2. Металургійна промисловість	219
10.2.3. Хімічна та нафтохімічна промисловість	219
10.2.4. Харчова промисловість	221
10.3. Заходи з екологізації промислового виробництва	222
11. Сільське господарство та його вплив на довкілля	224
11.1. Тенденції розвитку сільського господарства	224
11.2. Вплив на довкілля	225
11.2.1. Внесення мінеральних і органічних добрив на оброблювані землі та під багаторічні насадження	225
11.2.2. Використання пестицидів	225
11.2.3. Екологічні аспекти зрошення та осушення земель	226
11.2.4. Тенденції в тваринництві	226
11.3. Органічне сільське господарство	228
12. Енергетика та її вплив на довкілля	229
12.1. Структура виробництва та використання енергії	229
12.2. Ефективність енергоспоживання та енергозбереження	229
12.3. Вплив енергетичної галузі на довкілля	231
12.4. Використання відновлювальних джерел енергії та розвиток альтернативної енергетики	233
13. Транспорт та його вплив на довкілля	238
13.1. Транспортна мережа Дніпропетровської області	238
13.1.1. Структура та обсяги транспортних перевезень	238
13.2. Вплив транспорту на довкілля	240

13.3. Заходи щодо зменшення впливу транспорту на довкілля	241
14. Стале споживання та виробництво	242
14.1. Тенденції та характеристика споживання	242
14.2. Запровадження елементів сталого споживання та виробництва	243
15. Державне управління у сфері охорони навколишнього природного середовища	246
15.1. Національна та регіональна екологічна політика Дніпропетровської області	246
15.2. Удосконалення нормативно-правового регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища	260
15.3. Державний нагляд (контроль) за додержанням вимог природоохоронного законодавства	261
15.4. Виконання державних цільових екологічних програм	281
15.5. Державна політика у сфері моніторингу навколишнього природного середовища	282
15.6. Оцінка впливу на довкілля	296
15.7. Економічні засади природокористування	296
15.7.1. Економічні механізми природоохоронної діяльності	296
15.7.2. Стан фінансування природоохоронної галузі	296
15.8. Технічне регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки	298
15.9. Державне регулювання у сфері природокористування	298
15.10. Стан та перспективи наукових досліджень у галузі охорони довкілля	299
15.11. Участь громадськості в процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля	302
15.11.1. Діяльність громадських рад	302
15.11.2. Участь громадськості в процедурі оцінки впливу на довкілля	303
15.12. Екологічна освіта та інформування	304
15.13. Міжнародне співробітництво у галузі охорони довкілля	309
Висновки	310
Додатки	